

ΣΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΓΓΛΙΚΑ ΔΙΔΑΚΤΗΡΙΑ "HENRY,"

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΑΘΗΝΑΙ: ΣΤΑΔΙΟΥ 28 — ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ: ΗΦΑΙΣΤΟΥ 1

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: **Κ. Β. ΣΕΚΛΕΙΖΙΩΤΗ** ΕΠΙΜΕΛΗΤΑΙ: { F. MISKER
CH. LAFIN
P. NUTRAK

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΥΝ:

1ον) ΜΟΝΟΤΑΞΙΑ ΑΡΧΙΟΓΙΣΤΩΝ: Μαθήματα διδασκόμενα, Λογιστική, Ἀγγλικά, Γαλλικά, Στενογραφία, Οἰκ. Μαθηματικά, Ἐμπορικὴ καὶ Πολιτικὴ Οἰκονομία, Δακτυλογραφία. Δεκτοὶ μόνον οἱ τελειόφοιτοι Γυμνασίου ἢ καὶ οἱ ἔχοντες βάσεις τοῦλάχιστον τῆς Λογιστικῆς. Σκοπὸς τῶν ὁποίων εἶνε ἡ κατάρτισις διπλωματούχων ἀρχιλογιστῶν.

2ον) ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΜΟΝΟΤΑΞΙΑ: Διαρκείας 6 μηνῶν καὶ 9. Διδασκόμενα μαθήματα, Λογιστικὴ Ἀγγλικά, Γαλλικά, Στενογραφία, Δακτυλογραφία. Δεκτοὶ οἱ ἔχοντες ἐνδεικτικῶν Γυμνασίου ἢ Ἐμπορικῆς Σχολῆς.

3ον) ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ: Ἐμπορικῆς Λογιστικῆς, Ἑταιρειῶν, Βιομηχανικῆς, Τραπεζικῆς. Χρηματιστηρίου, Ἀσφαλειῶν, Γεωργικῆς, Συμμετοχικῶν ἐπιχειρήσεων κ.τ.λ.

4ον) ΤΜΗΜΑΤΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ: Ἀγγλικῶν, Γαλλικῶν, Γερμανικῶν καὶ Ἰταλικῶν πασῶν τῶν δυνάμεων, ὡς καὶ ἰδιαιτέρα τμήματα ἀλληλογραφίας εἰς ἅλα τὰς γλώσσας.

5ον) ΤΜΗΜΑΤΑ ΣΤΕΝΟΓΡΑΦΙΑΣ: Διάρκεια 3 μηνῶν πρὸς κατάρτισιν διπλωματούχων στενογράφων.

Τὰ Ἐμπορικὰ μαθήματα θέλει διδάξει ὁ ἔμποριολόγος κ. Κ. Β. ΣΕΚΛΕΙΖΙΩΤΗΣ προσωπικῶς καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεῖ.

Δίδακτρα πολὺ προσιτὰ εἰς πάντας, διὰ τοὺς ἀπόρους καὶ ἑπαλλήλους ἰδιαιτέρα ἔκπτωσις.

ΕΓΓΡΑΦΑΙ ΚΑΘ' ΕΚΑΣΤΗΝ

ΑΘΗΝΑΙ: ΣΤΑΔΙΟΥ 28 (ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΣΤΟΑΣ)
ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ: ΜΑΚΡΑΣ ΣΤΟΑΣ & ΗΦΑΙΣΤΟΥ 1

Κανονισμὸς ἀποστέλλεται τῷ αἰτοῦντι

ΓΑΛΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΜΕ ΤΙΜΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ
ΕΙΣ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΟΥΦΜΑΝ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 24

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΥΛΙΤΙΔΟΣ

Η ΟΥΛΙΤΗΣ Πυώδης οὐλίτις, στοματίτις ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ παθήσεις τῶν οὐλῶν καὶ τῶν ὀδόντων θεραπεύονται ἀσφαλῶς διὰ τοῦ

SANOGYLE

Τοῦ ἐν Παρίσι οἰκιστοῦ "LA BIOTHERAPIE."

Εἶναι ἡ μόνη ἐπιστημονικὴ ὀδοντόπαστα ποὺ καθαρίζει τοὺς ὀδόντας καὶ προλαμβάνει τὰς παθήσεις τῶν οὐλῶν

Πωλεῖται εἰς ὅλα τὰ Φαρμακεία. Δείγματα δωρεὰν ζητήσατε παρὰ τῷ κ. Γ. ΚΑΤΑΠΟΔΗ ΜΑΚΡΑΣ ΣΤΟΑΣ 47, ΠΕΙΡΑΙΑ

ΤΙΜΗ ΔΡΑΧ. 5

ΤΟΜΟΣ Γ' — ΑΡΙΘ. 34

1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1928

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΜΑΓΕΡ 29

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Α. ΤΡΑΥΛΑΝΤΩΝΗ: ΤΟ ΚΑΤΑΜΕΣΗΜΕΡΟ ΣΤΟ ΠΗΓΑΔΙ
Β. ΡΑΣΣΙΝΙ: Ο ΡΙΘΝΙΟΣ ΔΟΝ ΚΙΧΟΤΗΣ
Γ. ΦΑΛΚΕ: ΑΡΓΟΠΟΡΕΜΕΝΑ ΡΟΔΑ (ποίημα)
Δ. ΤΟΛΣΤΟΪ: Η ΜΑΚΡΥΝΗ ΕΞΟΡΙΑ (Μετ. Ε. Μαραγγού)
Ε. ΜΟΥΝΤΖΟΥΡΙΔΗ: ΤΟΠΕΙΟ (ποίημα)
ΚΑ. ΚΛΩΝΗ: ΧΙΟΝΙΣΜΕΝΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ
Α. ΠΙΡΑΝΤΕΛΛΟ: Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΣ ΤΟΥ ΟΝΕΙΡΟΥ
ΦΡ. ΔΕΛΕΔΔΑ: ΓΙΑΤΙ ΑΜΑΡΤΗΣΕ
Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: ΠΩΣ ΠΟΜΠΕΥΟΥΝ ΟΙ ΛΑΟΙ
Μ. ΒΑΡΙΝΓ: ΠΕΡ' ΑΠ' ΤΟΝ ΤΑΦΟ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Στοχασμοὶ παράταιροι: Γυναικοκρατία (Ζεβεδάιος) — Λόγια καὶ Πράγματα — Γύρω ἀπὸ τὰ βιβλία (Β. Ρότας) — Εἰκαστικὲς Τέχνες (Κλ. Κλώνη) — Ἐνὴ πνευματικῆ ζωῆ — Περιοδικὰ καὶ ἑφημερίδες — Ἀλληλογραφία.

Α. ΤΡΑΥΛΑΝΤΩΝΗ

ΤΟ ΚΑΤΑΜΕΣΗΜΕΡΟ ΣΤΟ ΠΗΓΑΔΙ

— Φανίτσα, παιδί μου, δὲ μᾶς φέρνεις παιδί μου, τώρα ποὺ θὰ γυρίσῃς μὲ τὸ κανένα οὐζάκι μὲ κανένα καλὸ μεζέ, ἔτσι καλὸ στὸ νησί μας νὰ τὰ πῆς στὴ μάνα σου, τὴν ξαδέρεφίμου, νὰ τῆς πῆς πολλοὺς χαιρετισμούς μου, καὶ πῶς ὁ Θεὸς μὲ λυπήθηκε στὰ γηράματά μου καὶ μούδακε τέτοιο σύντροφο, ποὺ δὲν τὸν ἀξίζα ἐγὼ ὁ ἀμαρτωλός.

— Βέβαια, θεῖε μου, ὀπωσδήποτε.

— Δὲν τὴν ἀξίζα, Παυλάκη μου, νὰ ποὺ σοῦ τὸ λέω. Καὶ θυμᾶμαι πόσες νύχτες γύριζα στὸ στρώμα μου ἄπνους ὅσο νὰ πάρω τὴν ἀπόφασιν νὰ τὴ ζητήσω τὴ Φανίτσα ἀπὸ τὸν πατέρα της. "Οχι πῶς φοβόμουνα ἀπ' αὐτόν ὁ μακαρίτης ὁ μαστρο-Κώστας ἤξερα πῶς «ὄχι» δὲ θᾶ-

— Βέβαια, θεῖε μου, ὀπωσδήποτε.

— Νὰ σᾶς φέρω, Γιάννη μου, ὅ,τι θέλεις ἐσύ ἀκοῦς ἐκεῖ!

Καὶ μπῆκε πεταχτὴ στὸ σπίτι, ἐνῶ οἱ δύο ἄνδρες τὴν ἀκολουθοῦσαν μὲ τὰ μάτια, ὁ γέρος γεμᾶτα ἀπὸ καμάρι καὶ τρυφερότητα, ὁ νέος γεμᾶτα ἀπὸ πόθο καὶ φόβο μαζί.

— Παυλάκη μου, ΕΤΡΕΧΕ ΣΑΝ ΝΑ ΤΟΝ ΚΙΝΗΓΟΥΣΕ ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

λεγε θεὸς σχωρέστονε, καλὸς ἄνθρωπος ἦταν, πατριώτης μας, καὶ σύντροφο τὸν ἔπαιωνα στὶς δουλιές μου καὶ δουλευτῆς ἦταν—δὲ μπορῶ νὰ πῶ, μὰ ξέρω κέγώ, παιδί μου, πῶς νὰ σοῦ τὸ πῶ! ἄτυχος ἄνθρωπος, ἄτυχος σὲ ὅλα του, χρηρενάμενος ἔμεινε μὲ τέσσερα παιδιά: τὸ μεγαλύτερο καὶ τὸ μοναχὸ κορίτσι ἦταν ἡ Φανίτσα μου, αὐτὴ τοῦ κρατοῦσε τὸ σπίτι, δὸς του δὸς του ἡ κακὴ του τύχη, τὸ εἶχε ρίξει κι' αὐτὸς στὸ πιότη· καὶ τὸ χρέος ὡς τὸ λαϊμὸ πείνα σοῦ λέω ἂν δὲν ψώνιζα ἐγώ, τὸ τζάκι δὲν ἐκάπνιζε. Ἔτσι ἦταν. Καὶ νῆξης καὶ τὸν παληόκοσμο. «Τὶ εἶν' αὐτὸ πὸν κάνει μαστρο-Γιάννη; πενηντάρης ἄνθρωπος ἐσὺ τὸ κορίτσι οὔτε εἴκοσι καλὰ καλὰ. Καὶ μόλα ταῦτα... τὸ βλέπεις δὰ καὶ μὲ τὰ μάτια σου ἕνα χρόνον τώρα πὸν μπαίνεις στὸ σπίτι μας: δέκα χρόνια, νὰ μεθαύριο τῆς Παναγίας, μεγάλη ἡ χάρη τῆς, κλειοῦνε τὰ δέκα χρόνια, νερὸ δὲ θολώσαμε μὲ τὴ γυναικία μου ἕνα «τράβα παρέκει», ὁ ἕνας σὸν ἄλλον δὲν τὸ εἶπε: εἶδα κι' ἐγὼ Κυρίου πρόσωπο, ὄχι πὸς εἶχα καὶ παράπονον ἀπὸ τὴν μακαρίτισσα καλὸς ἄνθρωπος ἦταν, μὰ πάντα κλαψάρα, ἄς μὴ τῆς βαρύνῃ ὁ λόγος μου ἐκεῖ πὸν βρίσκεται, αὐτὴ στὴν ἀλήθεια κι' ἐγὼ στὸ ψέμμα, μὰ ἔτσι ἦταν πάντα κλαψάρα, μπορεῖ δὰ ν᾿αφτεγε καὶ ἡ ἀρρώστεια τῆς: τί λὲς καὶ σὺ πὸν ξέρεις περισσότερα ἀπὸ μένα, Παυλάκη μου;

— Βέβαια, θεῖε μου, ὀπωσδήποτε.

— Ἔτσι λέω κι' ἐγώ, Παυλάκη μου. ὁ Θεὸς πὸν τὴν ἀνάπαψε: μὰ θὰ σοῦ πῶ ὁ παληόκοσμος τὸ κοντό του καὶ τὸ μακρὸ του καὶ τὸ βλέπεις μὲ τὰ μάτια σου: κι' ἀνοιξη μπήκε μέσα στὸ σπίτι μου. Κι' ἂν πῆς καὶ γιὰ τὴν τύχη; βοννό: ὅλες οἱ δουλιές μου μπροστὰ καὶ οἰκόπεδο πῆρα καὶ σπίτι μ' ἄξιωσε ὁ θεὸς νὰ κάμω: καὶ τοῦτο τὸ τελευταῖο τί σοῦ λέει; τὸ νερὸ; ἀκοῦς ἐσὺ στὰ δώδεκα μέτρα, τέσσερα μέτρα νερό! καὶ τί νερὸ! καταλαβαίνεις, Παυλάκη μου, τί θὰ πῆ νερὸ μέσα στὴν Ἀθήνα;

— Βέβαια, θεῖε μου, ὀπωσδήποτε.

— Νερὸ δικό σου, ὅσο θέλεις, κι' ὅποτε τὸ θέλεις: οὔτε γιὰ τὴν Οὐλέν νὰ σὲ μέλη οὔτε γιὰ τὴ Μοῦλέν, λέει ὁ λόγος, οὔτε ἂν βρέξῃ τὸ χειμῶνα οὔτε κι' ἂν σκιάσῃ ὁ τζιτζικας ἀπὸ τὴ δίψα τὸ καλοκαῖρι.

Αὔριο κιόλας, νὰ καλοξημερώσωμε, θὰ βάλω νὰ χτίσουν τὰ χεῖλη: τὰ γγονάκια τὰ παραγγεῖλα: λέω νὰ βάλω κι' ἕνα μαγγάνι γιὰ πότισμα. Καὶ τότε, πὸν λές, Παυλάκη μου, παιδί μου, θὰ σοῦ κουρτίσω ἕνα περιβολάκι σᾶν ἐκεῖνα πῶχομε στὸ νησί μας, Ἄξιώτικα μὲ τῶνομα. Ἔδεπᾶ πὸν καθόμαστε τώρα, γύρο ἀπὸ τὸ πηγάδι μας, θὰ βάλω δυὸ-τρεις κληματαριές, φτακοῦλι, κορύθι, ἀετονύχι καὶ μιὰ φραγκιάτα μὲ σίδηρα. Καὶ δταν δώσῃ ὁ Θεὸς καὶ στεφανωθῆτε μὲ τὴν Καλλιοπίτσα, θαρθῆτε βέβαια στὴν Ἀθήνα, νὰ γνωρίσωμε καὶ μεῖς τὴν καινούργια ἀνεψιά μας.

— Βέβαια, θεῖε μου, ὀπωσδήποτε.

— Τὴν καῦμένη τὴν μητέρα τῆς δὲν τὴν καλοθυμάμαι, μὰ ἦ γιαγιά τῆς ἦταν ὁμορφη. Τὸ λοιπόν, Παυλάκη μου, θὰ καθίσωμε νὰ φᾶμε κάτω ἀπὸ τὴν κληματαριά...

Ἐλεγε καὶ δὲν ἔσωνε ὁ μαστρο-Γιάννης γιὰ τὸ περιβολάκι πὸν θὰ κούρτιζε. Σᾶν Ἄξιώτης, ἦταν γεννημένος γιὰ κηπουρός, ἂν καὶ διάφορα παριστατικά τὸν εἶχαν κάμη σουβατζῆ, γι' αὐτὸ ἦταν ἀτελείωτος ὁ ἐνθουσιασμός του γιὰ τὸ νερὸ πὸν εἶχε βροῆ καὶ τὸ περιβολάκι πὸν θὰ γεννιόντανε ἀπὸ τὸ νερὸ αὐτό.

Ἡ Φανίτσα γύρισε ὡς τόσο φέροντας τὸ δίσκο φορτωμένον ἕνα καραφάκι γεμάτο οὔζο, δυὸ ποτηράκια, κι' ἕνα πιᾶτο μὲ μεξέδες, ἑλῆς, τυριά, σαλάμια καὶ ἕνα ψημένο νεφρό. Τὰ ἀπίθωσε στὸ τραπέζι, ἐγέμισε τὰ ποτηράκια καὶ κάθησε κι' αὐτὴ. Ἦταν μιὰ γυναικία τριαντάρα, κοντὴ καὶ γεμάτη, καθαρομελάχροινη, στρογγυλοπρόσωπη, ἄβαφη, μὲ δυὸ μάτια κατάμαυρα καὶ φλογερά, πὸν δὲν ἐκοίταζαν παρὰ τὸν ἄνδρα τῆς, μάλια ἄκοβα κατάμαυρα πυκνὰ καὶ λίγο σγουρά, χεῖλη παχειὰ καὶ φυσικὰ κερασένια. Ἄν δὲν ἦταν *ὠραία* (γιατὶ τὴν ἀσχήμιζαν ἡ πλατεῖα καὶ ἀνασηκωμένη μύτη τῆς, τὰ κοντόχονδρα δάχτυλά τῆς καὶ τὰ ὑπερβολικὰ ἐξωγκωμένα νῶτα τῆς), κανεὶς ὅμως βλέποντάς τὴν ἔτσι γιορτινὴ, κατακάθαρη καὶ κομψοντιμένη, δὲν μποροῦσε νὰ τῆς ἀρνηθῆ τὸν τίτλο τῆς «θελκτικῆς καὶ χαριτωμένης γυναικούλας».

— Γιάννη μου, εἶπε (σᾶν νὰ μὴν ἔβλεπε παρὰ τὸν ἄνδρα τῆς) θὰ κάμῃς λίγη ὑπομονή: αὐτὸ τὸ εὐλογημένο τὸ κρέας καλὸ

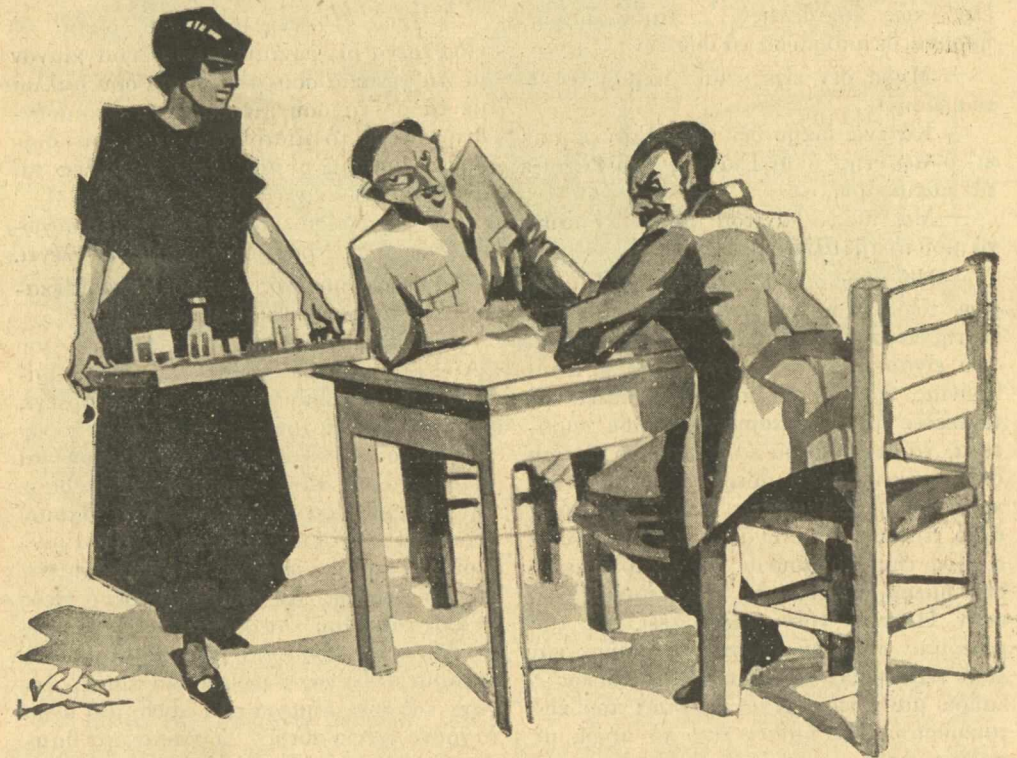
ἦταν, ἀλλὰ λίγο χονδρὸ: τοῦρριζα κι' ἄλλο νερὸ γιὰ νὰ βράσῃ: κατὰ τὴ μία λέω πὸς θᾶνε ἔτοιμο.

— Δὲν πειράζει, Φανίτσα μου: καὶ τοῦ χρόνου νᾶμαστε καλὰ κι' ἄς φᾶμε πάλι στὴ μία. Ὁ Παυλάκης θὰ πεινάῃ λίγο: μὰ ἄς κάμη κι' αὐτὸς μιὰ θυσία γιὰ τὴ γιορτὴ τοῦ μπάριμπα του, ἀπὸ σήμερα δὰ εἶναι καὶ πολίτης, δὲ φοβάται τὰ προσκλητήρια, καὶ τὸν ἐπιλοχία τὸν ἀναθεματισμένον. Ξέρεις τί τοῦ λέω, Φανίτσα μου;

νὰ γιορτάσῃ μὲ τὴν Καλλιοπίτσα του! τί νὰ κάμη μὲ μᾶς τὰ γερόντια!

Ὁ Παυλάκης κατακόκκινος τραβοῦσε τὰ κουμπιά τῆς μπλούζας του, χωρὶς ἂν νὰ λήῃ τὸ τροπάρι του.

— Αἴ δὰ μὲ τὴν Καλλιοπίτσα του θὰ γιορτάζῃ ὅλη του τὴ ζωὴ, ἂν θέλῃ ὁ Θεός: ἄς κάμη φέτος αὐτὴ τὴ θυσία γιὰ τὸ γέρο-μπαριμπα του καὶ γιὰ τὴ θεῖτσα του πὸν τὸν ἔχουν σᾶν παιδί τους. Τί λές, Παυλάκη μου; θὰ τ' ἀποφασίσῃς;

Ἡ ΦΑΝΙΤΣΑ ΓΥΡΙΣΕ ΦΕΡΝΩΝΤΑΣ ΤΟ ΔΙΣΚΟ ΦΟΡΤΩΜΕΝΟΝ

νὰ μείνῃ τρεῖς-τέσσαρες ἡμέρες ἀκόμα στὴν Ἀθήνα, νὰ κάμωμε μαζὶ καὶ τὴ δικὴ του γιορτὴ φέτος, μὰ αὐτὸς δὲ θέλει, τὸν τραβάει βλέπεις τὸ νησί του.

Ἡ Φανίτσα ἔριξε στὸ νέο, πὸν φοροῦσε ἀκόμα σήμερα τὴ στρατιωτικὴ του στολή, μιὰ ἄγρια ματιά, ἐνῶ ἐκεῖνος κατέβαζε τὰ γαλανὰ νεροῦλά μάτια του, ψιθυρίζοντας τὸ συνηθισμένο του τροπάρι, τὸ μοναχὸ πὸν ἤξερε ἢ τολμοῦσε νὰ πῆ.

— Βέβαια, θεῖε μου, ὀπωσδήποτε.

— Δὲν τ᾿αφίνεις, καλὲ τὸ παιδί νὰ πάῃ

Ὁ νέος ἔριχνε μιὰ ματιὰ στὴ «θεῖτσα» κατέβαζε ἀμέσως τὰ ἀνοστογάλανα μάτια του, τραβοῦσε τὰ κουμπιά του, μουρμούριζε κανένα «ὀπωσδήποτε» ἀλλὰ ἀπάντησι θετικὴ δὲν κατῶρθανε νὰ δώσῃ. Τὸν ἔβγαλε ἀπὸ τὴν ἀγωνία του ἡ μεσημεριάτικη καμπάνα πὸν ἀκούστηκε ἀπὸ μακρυνά.

Ὁ μαστρο Γιάννης ἔκαμε τὸ σταυρὸ του, καὶ οἱ ἄλλοι τὸν μιμήθηκαν.

Ἡ Φανίτσα εἶπε, σᾶν νὰ μονολογοῦσε.

— Δέκα χρόνια κλειοῦνε ἀπὸ τότε δέκα σωστά μὲ τὸ μινουτο.

—Ἀπὸ πότε, παιδί μου; ρώτησε ὁ ἄντρας της.

—Ἀπὸ πότε; εἶπε χαμογελῶντας· θέλεις νὰ σοῦ τὸ πῶ, Γιάννη μου; νά, ἀπὸ τὴ στιγμή πού εἶδα μὲ τὰ μάτια μου πὼς ἐσοῦ ἦσουν αὐτῆς τύχης μου, καὶ ἀποφάσισα νὰ σὲ πάρω ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας μου, κάθε βράδυ πού γύριζε, πάντα πτωμένους, θεὸς σωφρέστονε, ὅλο καὶ μὲψελνε, καὶ μὲ φοβέριζε πὼς ἂν δὲν πάρω ἐσένα, θὰ πεινάσουν τὰδερφάκια μου, κ' αὐτὸς θὰ πεθάνη στὴ φυλακὴ μὰ ἐγώ... ἔλα, πὼς τὸ θέλεις!... παιδί ἄμυαλο ἤμουνα, δὲ μπορούσα νὰ ἰδῶ τὴν τύχη μου.

—Μηδὰ δὲν εἶχες καὶ δίκιο, Φανίτσα μου!

—Κάνενα δίκιο δὲν εἶχα, Γιάννη μου· κ' ὁ ἀφέντης ὁ αἰ-Γιάννης μού ἀνοίξε τὰ μάτια μου.

—Μὰ πὼς, Φανίτσα μου; δὲν ἔτυχε νὰ μοῦ τὸ πῆς ἄλλη φορὰ αὐτὸ τὸ πρᾶμμα.

—Νά, πού σοῦ τὸ λέω τώρα, Γιάννη μου, τώρα πού γηράσαμε. Ἔτσι ἔκανε ζέστη σὰ σήμερα, καὶ κείνο τὸ καλυθάκι πού εἶχαμε ἐκεῖ πέρα στὴν ἄκρη τῆς Κουπούνας, ἐρημιά, βλέπεις, τότε ἐκεῖ μὲ τενεκέδες ἦταν σκεπασμένο, ἄναθε χειρότερα, τὸ θυμάσαι δὰ καλά, πρὶν τὸ φκιάση ὅπως τῶφκιασε ὁ ἀδερφός μου, μὲ τὸν κόπο του ὁ καῦμμένος. Ἀπὸ νερὸ ὅμως ἄλλο τίποτε· τὸ πηγάδι μας μὲ τὸνομα σ' ὅλη τὴν Κουπούνια. Τὸ λοιπὸν ἐκείνη τὴν ἡμέρα ἡ θειά μου ἡ Κατερινιώ λέει, στὴν Πιπίνα· «δὲν πᾶμε, λέει, ὡς τοῦ μάρμπα σου τοῦ Κώστα νὰ πιοῦμε καὶ λίγο νερὸ κρῦο, νὰ ξεσκιάσωμε κιόλας;» λαύρα μαθὲ στὸν Ἅγιο Φίλιππα πού κατοικοῦσαν. Σὰν ἦρθαν ἀπὸ τὸ πρῶτ, μὲ παίρνει κατὰ μέρος ἡ θειά μου καὶ μοῦ λέει «πὲς της καὶ σὺ κανένα λόγο τίς ξαδέρφης σου νὰ τὸν πάρη τὸ μπακάλη πού τὴ ζητάει· τί πᾶ νὰ πῆ πὼς εἶναι μπσκάλης! θὰ χορταίνη τὸ ψωμί ἀπὸ τὸ λοχία τί καλὸ περιμένει;» Ἀκου τώρα ἐγὼ νὰ συμβουλευῶ κ' ἄλλη, σὲ τέτοια δουλειά! «Ὅποιος εἶναι τὸ τυχερό μου», μοῦ λέει ἡ Πιπίνα, σὰν τῆς ἔκαμα κουβέντα. «Καὶ ποιὸς τὸ ξέρει τὸ τυχερό του!» τῆς λέω. «Θὰ τὸ ἰδοῦμε σήμερα», μοῦ λέει· «ἐσεῖς πηγάδι ἔχετε τὸ καταμεσήμερο θὰ σκεπαστοῦμε μὲ μιὰ κόκκινη κουβέρτα καὶ θὰ κοιτάζωμε πολλὴ ὥρα

μέσα στὸ νερό· καὶ κεί θὰ ἰδοῦμε ποιὸς θὰ περάση, ποιὸν θὰ μᾶς στείλῃ ὁ Ἅϊ Γιάννης.

Μᾶρεσε ἡ δουλειά καὶ μένα. Ὁ πατέρας μου μᾶς ἔλεγε παλαβές, τὰδερφάκια μου, τραβοῦσαν τὴν κουβέρτα· ἀλλὰ ἡ θειά μου τὰ μάλλονε. Ἐκεῖ λοιπὸν, χτυπώντας ἡ καμπάνα τὸ εἶδαμε ἡ κάθε μιὰ τὸ τυχερό της· ἡ Πιπίνα εἶδεν ἕναν ἀξιωματικό, ὅπως ἔγινε σὲ λίγο ὁ ἄνδρας της· τώρα ἔχει τρία τέσσερα χρυσὰ γαλόνια στὴ Θεσσαλονίκη πού εἶναι.

—Ἐσύ, Φανίτσα μου;

—Ἐγὼ, Γιάννη μου, σοῦ τῶπα· σὲ εἶδα ἐσένα ὀλοζώντανον, ἔτσι ξηραγκιανὸν μὲ τὰ γενάκια σου, μὲ τὰσπρα σου μαλλιά μὲ τὰ ρούχα σου πιτσιλισμένα ἀπὸ ἀσβέστη καὶ μὲ τὸ μιστρί στὸ χέρι σου· διάβηκες, μούρριζες μιὰ ματιά—τὸ λέω κ' ἀνατροχιάζω—καὶ χάρηκες.

Τὸ ἴδιο βράδυ εἶπα τὸ «ναί»· κ' ὁ συχωρεμένος ὁ πατέρας μου τῶκαψε στὸ γλέντι.

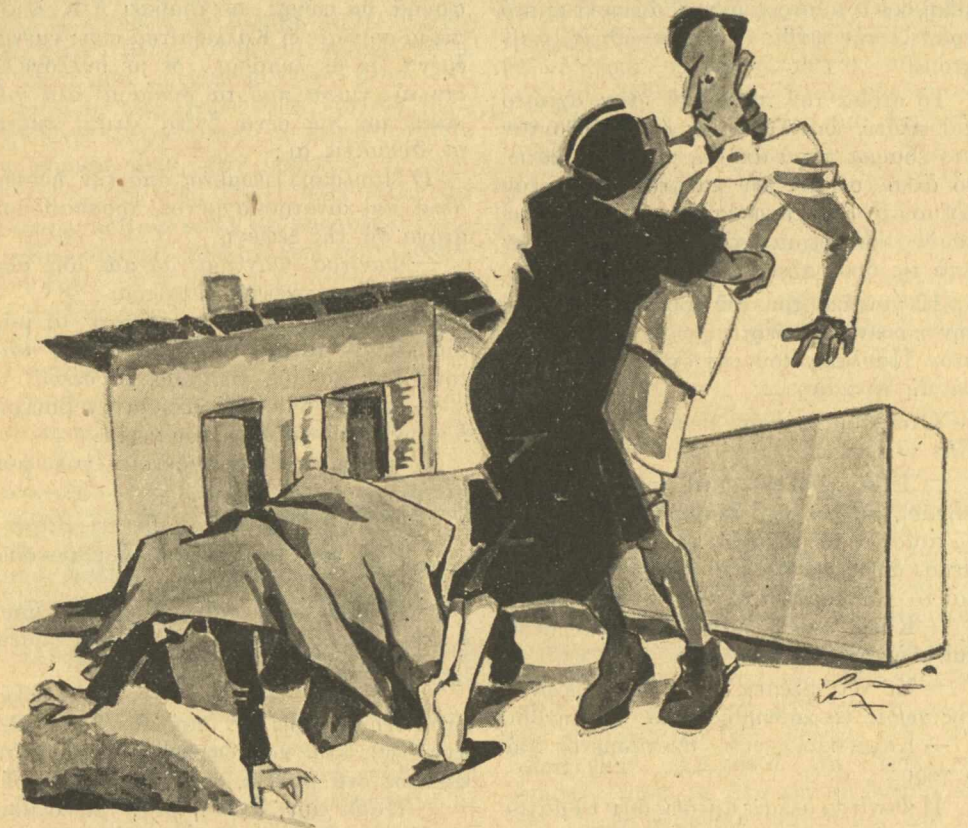
Ὁ θεοφοβούμενος μαστρο-Γιάννης ἔκαμε τὸ σταυρό του καὶ εἶπε.

—Μεγάλη ἡ χάρη σου, ἀφέντη μου Ἅϊ-Γιάννη. Καλὰ μοῦ τῶλεγε ἡ μακαρίτισσα ἡ μάνα μου· «Παιδί μου, μούλεγε, τὴ ζωὴ σου τὴ χρωστᾶς στὸν Ἅϊ-Γιάννη· οἱ γιατροὶ σ' εἶχανε ἀποφασισμένον καὶ εἶπαμε νὰ πᾶς κάνε Χριστιανός. Ἐφέραμε τὴν κολυμβήθρα καὶ ἕναν παπᾶ ὁποῖον εὔραμε μπροστά μας, ἀνήμερα τ' Ἅϊ-Γιαννιοῦ, καὶ τὸ ἅγιο μῦρο σέκανε καλὰ πάντα νὰ τὸν δοξάζης. Κ' ἐγὼ—τὸ ξέρει ὁ Θεὸς—ἀπὸ τότε πού κατάλαβα τὸν ἑαυτό μου, μὰ ὅσο κ' ἂν πῆγαινε τὸ μεροκάματο δὲν τὸ λογάριζα ὡς καὶ τ' ἀφφεντικά μου τὸ λέγανε «ἄς τονε σήμερα τὸ Γιάννη μιὰ μέρα τὸ χρονο ἔχει κ' αὐτός». Σώπασαν, σὰν θαμπωμένοι ἀπὸ τὴ δύναμι τοῦ ἁγίου. Σὲ λίγο ὁ μαστρο-Γιάννης εἶπε χαμογελῶντας.

—Τάχα, Φανίτσα μου, ἂν ἀποφάσιζες καὶ σήμερα, λέει ὁ λόγος, νὰ σκεπαστῆς μὲ μιὰ κόκκινη κουβέρτα καὶ νὰ κοιτάξης στὸ πηγάδι μας—τώρα πούχομε καὶ μεις πηγάδι—τάχα ποιὸν θάβλεπες, νὰ ποῦμε!

Ἡ Φανίτσα πετάχτηκε ἀπὸ τὸ κἀθισμά της ταραγμένη καὶ κατακόκκινη.

—Γιάννη, κουνήσου ἀπὸ τὸν τόπο σου· τί λόγια εἶν' αὐτά! πὼς σοῦ βγήκαν ἀπὸ τὸ στόμα σου, Γιάννη! ποιὸν νὰ ἰδῶ ἐγὼ τώρα! Ὁ Θεὸς νὰ μὴ μοῦ τὸ δώση τέτοιο πρᾶμμα νὰ χαιρῶμαι ἐκεῖνον πού ἔχω.

ΑΡΠΑΞΕ ΠΑΛΙ ΤΟ ΝΕΟ ΣΤΗΝ ΑΓΚΑΛΙΑ ΤΗΣ

Ἅ, Γιάννη, πὼς μὲ πίκρανες ἔτσι χρονιαρά μέρα! τὸ θάνατό μου τὸν ἐπερίμενα. τέτοια λόγια νὰκούσω ἀπὸ σένα δὲν τὰ περίμενα.

Τὰ μάτια της ἐγέμισαν δάκρυα, καὶ κίνησε νὰ μπῆ στὸ σπῆτι.

Ὁ μαστρο-Γιάννης κατασυγκινημένος τὴν ἐχόρτησε.

—Φανίτσα, παιδί μου, μὴν κἀνης ἔτσι· ἔνα ἀστεῖο εἶπα κ' ἐγὼ δὲ μπορεῖ κανεὶς νὰ σοῦ χωρατέψη κιόλα! Ἐλα, Φανίτσα, ἔλα· φέρε μας μιὰ κόκκινη κουβέρτα νὰ κοιτάξη στὸ πηγάδι ὁ Παυλάκης, νὰ ἰδοῦμε ποιὰ θὰ ἰδῆ ὁ ἀνιψιός μας ὁ καῦμμένος. Αἶ, Παυλάκη, τί λές; ἔτσι, γιὰ νὰ τιμήσωμε τὴ χάρη του σήμερα, κοιτάξεις ἐσοῦ στὸ πηγάδι νὰ ἰδοῦμε ποιὰ θὰ σοῦ δεῖξη ὁ Ἅϊ-Γιάννης;

—Αἶ, καὶ σὰν ποιὰ ἄλλη θὰ ἰδῆ κ' ὁ ἀνιψιός σου ἀπὸ τὴν ἀρραβωνιαστικιά

του, τὴν Καλλιόπιτσα του; εἶπε ἡ Φανίτσα μὲ κάποιον δισταγμό.

—Βεβαίως, θεῖε μου, ὄχι, ὅπωςδήποτε ὄχι· μὴν ἐπιμένης ὅπωςδήποτε θεῖε μου, ὄχι ἐγὼ.

—Ἄ μὰ! ἐσεῖς, βλέπω, φοβάστε τὸν ἴσκιό σας, μωρὲ τί νεολαία εἶστε· σεῖς πού φοβάστε τὰ νεοαἰδικά! οὔτε κἀνε γιὰ τὴν καλὴ χρονιά καὶ γιὰ νὰ τιμήσωμε τὸν Ἅϊ Γιάννη τὸ ριζικάρη. Ἐλα, Φανίτσα, φέρε μου τὴν κόκκινη κουβέρτα νὰ κοιτάξω ἐγὼ· στρωῶ καὶ χάμω μιὰ κουβέρτα νὰ μὴ λερώσω τὰ ρούχα μου, νά, πάρε τὴν ψάθα μου. Νὰ περάση καὶ ἡ ὥρα ὅσο νὰ γίνῃ ἡ μακαρονάδα μας.

—Μὰ τί σοῦ κατέβηκε τώρα, ἄνδρα μου! διαμαρτυρήθηκε ἑλαφρὰ ἡ Φανίτσα, πάλε σὰ σοῦ κἀνη κέφι, ὀρίστε σοῦ χαλάω ἐγὼ χατίρι ποτέ;

Ἐτρεξε μέσα κ' ἔφερε δυὸ κουβέρτες, ἔστρωσε χάμω τὴ στρατιωτικὴ τοῦ Παυ-

λάκη, κι' ὁ μαστρογιάννης, ἀφίνοντας στὸ τραπέζι τὴν ψάθα του ξαπλώθηκε ἀπίστομα.

Τὸ στόμα τοῦ πηγαδιοῦ ἦταν ἄχτιστο καὶ πλατύ, ὥστε ὁ γέρος δὲ στηρίζονταν στὸ ἔδαφος παρὰ ἀπὸ τὴ μέση καὶ κάτω τὸ ἄλλο σῶμα του καὶ τὸ κεφάλι του κρέμονταν ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ πηγάδι, καὶ μὲ τὰ δυὸ του χέρια ἀπλωμένα κρατιόνταν ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρὰς τοῦ πηγαδιοῦ.

Ἡ γυναῖκα του τοῦ ἔρριξε ἀπάνω του τὴν κόκκινη κουβέρτα, χωρὶς νὰ προσέχη στὸν Παυλάκη πὸς τῆς ἔνευε ἱκετευτικά νὰ μὴ τὸ κάμῃ.

Ὅταν τοῦ σκέπασε τὸ κεφάλι του, τοῦ εἶπε γελώντας.

—Ἔτσι τώρα νὰ κοιτάξης ὄλο μέσα στὸ πηγάδι, κι' ὄλο στὸ ἴδιο μέρος, ἀν θέλῃς νὰ πιάσουν τὰ μαγικά ἀκούς, Γιάννη; ὄλο μέσα, ἀφοῦ θέλεις νὰ κάμῃς τὸ ξόρκι καὶ τὸ νοῦ σου ὄλο νὰ τὸν ἔχῃς αὐτοῦ.

—Καλά, καλά, κατάλαβα ὄλο μέσα καὶ στὴν ἴδια μεριά.

—Κι' ὅτι βλέπεις θὰ μᾶς τὸ φωνάζῃς χωρὶς νὰ κουνηθῆς ἀπὸ τὸ πηγάδι.

—Καλά, καλά, εἶπε σκεπασμένος πιά ὁ γέρος.

Ἡ Φανίτσα ἄλλαξε ἀμέσως ὄψη τὰ μάτια της πέταξαν ἄγριες φωτιές, τὸ στήθος της καὶ ὁ λαιμὸς της ἐφούκωσαν καὶ τὸ κορμί της ὄλο, ἔπαθε ἓνα σπασμό.

Ἐρριξε γύρω της μιὰ γοργὴ ματιά.

Ἡ πλῆθινη μάνδρα ψηλὴ δυὸ μέτρα καὶ ἡ κλεισμένη μὲ τὸ σύρτη ξύλινη πόρτα της τοὺς ἀπομόνωναν ἀπὸ ὄλον τὸν κόσμον. Τότε, πατώντας στὰ νύχια ὤρμησε στὸν Παυλάκη, τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τοὺς ὄμους καὶ τὸν ἔφερε λίγα βήματα παρὲς κατὰ τὸν τοῖχο τοῦ σπιτιοῦ.

Γυρίζοντας μιὰ στιγμή πρὸς τὸ πηγάδι ρώτησε.

—Βλέπεις τίποτε, Γιάννη μου;

—Τίποτα ἀκόμα, Φανίτσα μου.

—Κοίταξε πάντα στὸ ἴδιο μέρος ὅσο νὰ συνηθίσουν τὰ μάτια σου στὸ σκοτάδι. Ἄρπαξε πάλι τὸ νέο, τὸν ἔσφιξε τρομερὰ στὴν ἀγκαλιά της καὶ τὸν ἔπνιξε στὰ φιλιά παντοῦ, στὸ στόμα, στὰ μάγουλα, στὰ μάτια, στὸ λαιμό, ἐνῶ μὲ ὑπόκωφη φωνὴ τοῦ ἔλεγε.

—Θὰ φύγῃς, αἱ θὰ φύγῃς; κακοῦργε,

φονεῖ, θὰ φύγῃς, σὲ τραβάει ἡ Καλλιόπιτσα σου αἱ; ἡ Καλλιόπιτσα σου; ἔμένα, ἔμένα, δὲ μὲ λυπᾶσαι, δὲ μὲ συλλογίζεσαι αἱ; ἔμένα πὸς τὰ θυσιάσα ὄλα γιὰ σένα, πὸς γιὰ σένα ἔγινα ἄτιμη, ἔμένα μὲ θυσιάσεις αἱ;

Ὁ Παυλάκης λυωμένος ἀπὸ τὴν ἠδονή, ἀλλὰ καὶ κατατρομαγμένος, προσπαθοῦσε ἄτονα νὰ τῆς ξεφύγῃ.

—Φανίτσα, Φανίτσα, θὰ μᾶς ἰδῆ, ἄσε με. Φανίτσα, σέψου, Φανίτσα.

—Τίποτε, δὲ σκέπτομαι τίποτε: ἄς μᾶς ἰδῆ, ἄς μὲ σφάξῃ, ἄς μᾶς σφάξῃ καὶ τοὺς δυὸ μακάρι, τὸ θέλω, τὸ θέλω.

—ὦ! Φανίτσα, ἀκούστηκε βουερὴ ἢ φωνὴ τοῦ σκεπασμένου γέρου.

Χωρίστηκαν, τρομαγμένοι, γιὰ μιὰ στιγμή.

—Τί εἶναι, Γιάννη μου; βλέπεις τίποτε;

—Ναί, ναί, βλέπω μιὰ μακαρονάδα πὸς ἄχνίζει.

—Χά, χά, καλὸ νᾶχῃς, Γιάννη μου ὁ πεινασμένος κομμάτια νειρεύεται κοίτα ἀκόμα καλύτερα.

Καὶ ἄρπαξε πάλι τὸ νέο, βυθίζοντας στὸ στήθος της τὸ πρόσωπό του, καὶ πνίγοντας ἔτσι κάθε φωνὴ του, ἐνῶ τὸν φιλοῦσε στὰ μαλλιά, στὶς πλάτες, παντοῦ.

—Παιδί μου, ἀγάπη μου, γλυκό μου παιδί, μὴ μᾶφήσης, ὄχι, θὰ πεθάνω χωρὶς ἔσένα, γλυκό μου παιδί, γλυκό μου παιδάκι.

—ὦ, ὦ, Φανίτσα, βλέπω ἓνα μισοτρί.

—Τὴν τέχνη σου, Γιάννη μου, κοίταξε ἀκόμα... Κακό, ἄπονο παιδί, δὲ μὲ λυπᾶσαι, δὲ μὲ πονεῖς; γιὰτὶ νὰ μᾶνάψῃς τὴ φωτιά; θὰ πεθάνω, θὰ πεθάνω μακρὰ ἀπὸ σένα.

—Φανίτσα, Φανίτσα, κόσμο βλέπω, πολὺν κόσμο: νά, νά, παππάδες μπροστά, σταυρός, ξεφτέρια: ὦ! ὦ! ἓνα λείψανο περνοῦν, νά, ποιὸς εἶναι μέσα; Φανίτσα, Φανίτσα, ἐγὼ εἶμαι, ἐγὼ ὁ ἴδιος, νὰ μὲ τὰ χέρια μου σταυρωμένα, μ' ἓνα μπουκέτο λουλούδια στὸ στήθος, Φανίτσα, ἐγὼ.....

—Θεῖέ μου, ὅπωςδήποτε σηκωθ... θέλησε νὰ πῆ ὁ Παυλάκης.

Ἡ Φανίτσα τοῦ ἔκλεισε τὸ στόμα του μὲ τὴν ἀριστερὴ της παλάμη καί, χωρὶς νᾶφήση ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά της τὸ λαιμό του, φώναξε στὸ γέρο.

—Ξωθεῖό σου, Γιάννη μου, μπᾶ μπᾶ

μπᾶ, Θεὸς φυλάξῃ: τί εἶν' αὐτὰ πὸς μᾶς λές! δὲ μπορείς νὰ βλέπῃς τέτοια πράγματα κατὶ ἄλλο θᾶναι γιὰ κοιτάξε καλά, Γιάννη μου, κοιτάξε καλύτερα μέσα.

—Ναί, ναί, ἔχεις δίκιο, Φανίτσα μου δὲν εἶναι λείψανο, πᾶσι τὸ λείψανο χάθηκε: κόσμος εἶναι, πάλι ὅμως.

—Ἄμ δὲ σοῦ εἶπα! κατὶ ἄλλο θὰ βλέπῃς, κοιτάξε μέσα μὲ προσοχή.

Καὶ ἄρπαξε πάλι τὸ νέο στὴν ἀγκαλιά της.

—Πές μου, πές μου πὸς δὲ θὰ φύγῃς, πές μου πὸς μάγαπᾶς, χρυσέ μου, ἀγάπη μου, φίλησέ με, θὰ πεθάνω.

—Φανίτσα, Φανίτσα, φώναξε ὁ γέρος σκεπασμένος πάντα κι' ἀκίνητος, Φανίτσα, γάμος εἶναι νά, νά, γάμος ὀλοφάνερος: μπροστὰ ὁ διάκος μὲ τὰ στεφάνια, ὁ παπᾶς νά, νά κι' ὁ γαμβρὸς μὲ τὴ νύφη: πόσο νέοι εἶναι! πόσο ὁμορφοὶ μπᾶ, μπᾶ, καλὸ ὁ Παυλάκης εἶναι, ἴδιος ὁ Παυλάκης νά, μὲ τὰ στρατιωτικά του ἀκόμα.

—Καὶ ἡ Καλλιόπιτσα του, αἱ Γιάννη μου; εἶπε ἡ Φανίτσα καὶ ἔδωκε μιὰν ἄγρια τραβηξιά στὰ μαλλιά τοῦ νέου.

—Ἡ Καλλιόπιτσα; δὲν τὴν ξέρω: ὄχι ὄχι ἄλλη εἶναι νά, νὰ στὰ κάτασπρα εἶναι, μελαχροινὴ στρογγυλοπρόσωπη μὲ μαῦρα μαλλιά, μὲ μαῦρα μάτια, μὲ κόκκινα χεῖλη: μπᾶ, μπᾶ, μὲ σένα μοιάζει, Φανίτσα μου, ἴδια εἶναι, ἐσὺ εἶσαι, ναί ἐσὺ στὸ μπράτσο τοῦ Παυλάκη....

Χωρίστηκαν ἀπότομα οἱ δύο νέοι.

—ὦ! εἶπε ὁ Παυλάκης, τραβώντας τὰ μαλλιά του, τώρα;

—Ἔτσι: αὐτὰ βλέπεις; μουρμούρισε ἡ Φανίτσα: στάσου, σὰν εἶσαι τέτοιος, κι' ἐγὼ θὰ σοῦ τὰ βγάλω ἀληθινὰ αὐτὰ πὸς βλέπεις.

Μὲ τὸ πρόσωπο ἀναμμένο, μὲ μιὰ φωτιά φονικὴ στὰ μάτια της ὤρμησε πρὸς τὸ πηγάδι.

Σὰν ἀστραπὴ εἶδε ὁ νέος τὴ φοικαλεόπητα πὸς ἦταν τόσο εὔκολο νὰ γίνῃ, ὅπως ἦταν ὁ γέρος ξαπλωμένος ἀπίστομα, ἓνα μικρὸ σπρώξιμο, ἓνα ἀλαφρὸ ἀνασήκωμα τῶν ποδιῶν του ἔφθανε νὰ τὸν ρίξῃ στὸ πηγάδι, σὲ δώδεκα μέτρων βάθος, σὲ τεσσάρων μέτρων νερό, μέσα στὴν ἔρημιά, τὸ καταμεσήμερο. Ἀνατριχιάζοντας ὀλόσωμος καὶ μὲ τὴ φοικη

στὰ μάτια του μπῆκε μπροστὰ στὴ γυναῖκα. Ἀκολούθησε τότε μιὰ πάλῃ βουβή, τρομερὴ, θανάσιμη, μεταξὺ τῶν δύο νέων, ἐνῶ ὁ γέρος, σκυμμένος πάντα στὸ πηγάδι καὶ σκεπασμένος, ἐξακολουθοῦσε νὰ λὴ λόγια πὸς δὲν ἄκουε πιά κανέναν.

Ἡ γυναῖκα, ρωμαλέα, εὐκίνητη, ἀποφασιστικὴ, ἔσφενγε ἀπὸ τὰ χέρια του πότε δεξιὰ πότε ἀριστερά, μὲ τριζύμο τῶν δοντιῶν, μὲ ἀφρούς στὰ χεῖλη μὲ λύσσα φονικὴ.

Ὁ νέος τὴν ἄρπαξε πάλι, τὴν ἔσφιγγε, τὴν ἔσπρωγγε πίσω μὲ τὸ στήθος, μὲ τὸ κεφάλι μὲ ὄλο του τὸ κορμί. Καὶ πάλι ἐκεῖνη τοῦ ἔσφενγε καὶ σὲ κάθε βῆμα, κάθε στιγμή ἐπλησίαζαν στὸ μοιραῖο πηγάδι, ὅπου ὁ γέρος ἐξακολουθοῦσε νὰ μένη καρφωμένος, σὰν κατάδικος δεμένος στὴ σανίδα τῆς καρμανιόλας καὶ περιμένοντας τὸ θανάσιμο ἀγγίγμα τῆς μαχαίρας.

Ἐνα βῆμα τοὺς ἐχώριζε, πιά ἀπὸ τὰ πόδια τοῦ γέρου, καὶ ἐξακολουθοῦσαν παλεύοντας, ἰδρωκοπώντας, ἀγκομαχώντας.

Τότε ἡ ἀπελπισία ἔδωκε στὸ νέο ἀνέλπιστη δύναμη καὶ σκληρὴ ἀποφασιστικότητα. Ἄρπαξε μὲ τὸ χέρι του τὸ λαιμὸ τῆς γυναίκας καὶ τὸν ἔσφιξε τόσο, πὸς πετάχτηκαν τὰ μάτια της: τότε τὴν ἔσπρωξε πίσω μὲ ὄλη του τὴ δύναμη καὶ τὴν ἔρριξε ἀνάσκελα στὸ χῶμα. Καὶ εὐθύς, χωρὶς νὰ χάσῃ μιὰ στιγμή, γύρισε στὸ γέρο, ἄρπαξε τὴν κόκκινη κουβέρτα, τὴν πέταξε μακρὰ, ὤρμησε στὴν πόρτα τὴν ἀνοίξε βγήκε στὸ δρόμο, καὶ τρέχοντας ἀκράτητα, σὰν νὰ τὸν κνηγοῦσε τὸ ἔγκλημα, πέρασε τὴν ὁδὸν Παπαδιαμαντοπούλου καὶ δὲν ἐσταμάτησε παρὰ στὰ «Ἡλύσια», γιὰ νὰ μπῆ στὸ πρῶτο αὐτοκίνητο πὸς κατέβαινε ἀπὸ τοὺς Ἀμπελοκήπους.

Οἱ διαβάτες, ἀραιοὶ πάντα σ' αὐτὰ τὰ μέρη, ἀραιότεροι ἐκεῖνη τὴν ὥρα, βλέποντας ἓνα φαντάρο νὰ τρέχῃ σὰν τρελλός, χωρὶς κανέναν νὰ τὸν κνηγή, σταματοῦσαν, ρωτιώνταν μεταξύ τους ἢ φώναζαν στὸν ἴδιον «τί τρέχει;», ἀλλὰ μὴν παίρνοντας καμμὴν ἀπάντησι, ἀνασήκωναν τοὺς ὄμους, κουνοῦσαν τὸ κεφάλι καὶ τραβοῦσαν στὴ δουλειά τους, μουρμούριζοντας: «κάποιο κανούργιο κίνημα». Ὁ Παυλάκης κατεβαίνοντας στὸ δημοτικὸ θέατρο, ἔτρεξε στὸ σιδηροδρομικὸ

σταθμό, ἔβγαλε εισιτήριο, μπήκε στὸ τραῖνο, καὶ βγαίνοντας στὸν Πειραιᾶ ἐπῆρε τὸν πρῶτο βαρκάρη ποὺ τοῦ φώναξε τὸ ὄνομα πλοίου τῶν Κυκλάδων. Καὶ μόνον ὅταν ἔπεσε βαρὺς στὸ κατάστρωμα τοῦ «Τόγια» ποὺ ξεκινούσε, ἔβγαλε ἓνα βαθὺν ἀναστεναγμό, ἔδωκε δυὸ φάσκελλα κατὰ τὴν Ἀθήνα καὶ γύρισε τὰ μούτρα του πρὸς τὴν πλώρη, γὰρ μὴ βλέπη παρὰ τὴ θάλασσα τὴν εὐεργετικὴ ποὺ θὰ τὸν ἔφερνε στὸ σπίτι του, τὸ ἀγνό του ἄσυλο, ποὺ τώρα ποθοῦσε ὅσο ποτέ, ὅσο θὰ ποθῆ ἓνας κολασμένος τὸν παραδείσο.

Μόλις ὁ μαστρο-Γιάννης κατάλαβε τὸν ἑαυτό του ξεσκέπαστον, ἐγύρισε, ἀνασηκώθηκε καὶ κάθησε στὴν ἄκρη τοῦ πηγαδιοῦ, κοιτάζοντας γύρω του σὰν χαμένος, σὰν νὰ γύριζε ἀπὸ ἄλλον κόσμον. Οἱ λίγες ὅμως στιγμὲς ποὺ χρειάστηκαν γιὰ νὰ συνηθίσουν πάλι τὰ μάτια του στὸ φῶς, ἔφθασαν στὴ Φανίτσα νὰ σηκωθῆ, νὰ τινάξῃ μὲ τὸ χέρι τὰ χῶματα ἀπὸ τὸ φόρεμά της, νὰ ξαναβρῆ τὴν ψυχραιμία της καὶ νὰ ξαναφορέσῃ τὴν προσωπίδα τῆς ἀπλῆς καὶ ἀφωσιωμένης γυναικούλας ἔτσι, ἀπὸ τὴν τρομερὴ σκηνὴ ποὺ εἶχε γίνῃ λίγες στιγμὲς πρὶν, ἄλλο ἔχνος δὲν ἔμενε παρὰ μιὰ ἀσυνήθιστη κοκκινάδα στὸ πρόσωπό της καὶ στὰ μάτια της.

—Τὶ τρέχει Φανίτσα, ρώτησε ὁ γέρος χωρὶς καὶ νὰ βλέπη τίποτε νὰ τρέχῃ.

—Σὰν τί θέλεις νὰ τρέξῃ, Γιάννη! εἶπε ἡ Φανίτσα, λίγο βραχνὴ ἀκόμα τὸ μυαλό σου σᾶμπως τρέχει ἐκεῖ ποὺ δὲν ἔπρεπε νὰ τρέχῃ.

—Τὸ μυαλό μου!

—Ἄμ τι δά, τὸ δικό μου! τί παλαβωμάρες ἦταν αὐτὲς ποὺ ἔλεγεσ τώρα λίγο ποὺ ἴσουνα σκυμμένους στὸ πηγάδι;

—Ἄ, καὺμμένη Φανίτσα! δὲ μπορεῖ κανεὶς νὰ πῆ κι' ἓνα ἄστειο! Ὁ Παυλάκης ποὺ εἶναι;

—Ξέρω κι' ἐγὼ ποὺ εἶναι ὁ Παυλάκης σου! Τὰ κουτόλογα ποὺ ἔλεγεσ τὸν ἐβάρεσαν, φαίνεται, κατακέφαλα κι' ἔφυγε σὰν τρελλός. Οὔτε κατάλαβα καλὰ καλὰ πῶς ἔφυγε.

—Μπᾶ, τὸ κουτόπαιδο!

—Κουτὸ μοναχά; ἢ κουτοπόνηρο καὶ δαιμονισμένο; ἐγὼ πάντα σοῦ τῶλεγα.

—Δίκιο εἶχεσ, Φανίτσα μου· δίκιο εἶχεσ ποὺ δὲν τὸ συμπαθοῦσεσ ἀπὸ τὴν ἀρχή.

—Ἄμ τι νὰ συμπαθῆσω, καὺμμένη

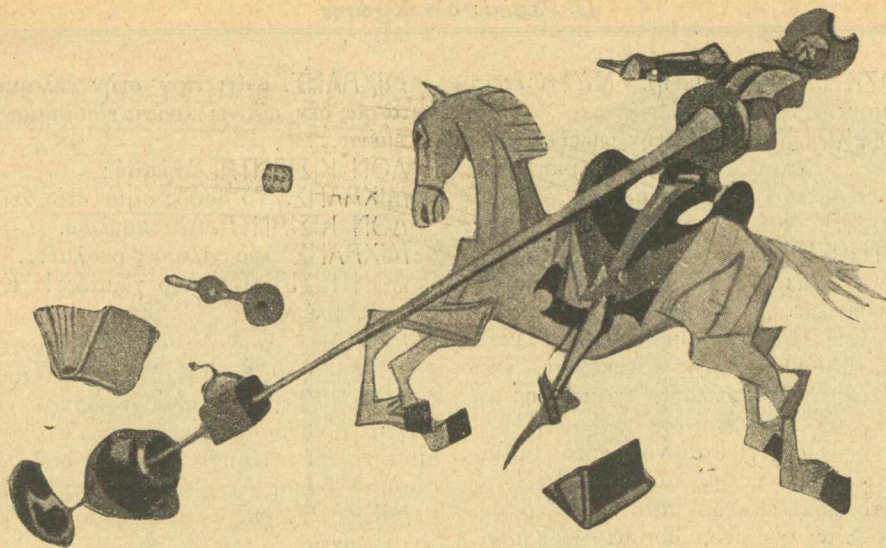
Γιάννη! τὰ μάτια του τὰ γατίσια, ποὺ δὲ σὲ κοίταζαν ποτέ κατάματα, ὄλο λοξὰ καὶ δόλια ἐκοίταζαν ἢ ποὺ δὲν ἤξερε τίποτε ἄλλο νὰ πῆ ἀπὸ κείνο τὸ μαῦρο τὸ «ὄπωςδήποτε»! κρῖμα ποὺ λὲς πῶς εἶναι καὶ γραμματισμένος ὁ ἀνιψιός σου καὶ πῶς τὸν ετοιμάζετε καὶ γιὰ παπᾶ· καλὸν παπᾶ θὰ πιτύχῃ τὸ χωριό σου σ' αὐτὸν τὸν Ἰουδα' ἀμ' ἐγὼ, ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ μοῦ τὸν πρωτοκουβάλησεσ καὶ τὸν ἔβαλεσ στὸ τραπέζι μας τὸν κατάλαβα τί ἀλεποῦ ἦταν· ἀλλὰ τί νὰ σοῦ κάμω ποὺ τοῦ εἶχεσ ἐσὺ ἀδυναμία· γιὰ νὰ μὴ σὲ δυσαρεστήσω.

—Ναί, ναί, ἔχεισ δίκιο, Φανίτσα μου· αἱ ξέρεις εἶπα κι' ἐγὼ τῆς πρώτης ξαδέφης μου παιδί.

Ἄν ἔλειπαν κι' αὐτὲς οἱ ξαδεραφάδες θᾶμαστε καλύτερα, μοῦ φαίνεται.

—Μὴ κολάζεσαι, καὺμμένη Φανίτσα· μὲ τὴ μάνα του εἶμαστε σὰν ἀδέρφια, εἶναι κομμάτι μάλαμα· μὰ τοῦτος ἐπῆρε ἀπὸ τὸ σόι τοῦ πατέρα του τὸ νερό-βραστο· τὸ δεύτερο παιδί ἔμοιασε τῆς μάνας του, πήρε ἀπὸ τὸ δικό μας τὸ σόι· θὰ τὸ ἰδῆσ δὰ τώρα σὲ δυὸ-τρεῖς μῆνες ποὺ θᾶρθῃ κι' αὐτὸς στρατιώτης στὴν Ἀθήνα· κι' ἀμέσως θὰ καταλάβῃ τὴ διαφορὰ· οὔτε φαίνονται γι' ἀδέρφια· ὁ Παντελῆς εἶναι ἀντρακλας ἴσα μὲ κεῖ πάνω, μαυροδέματος γερός καὶ σκέτος, ξάστερος σὲ ὅλα του, πῶς νὰ σοῦ πῶ! θὰ τὸν ἰδῆσ καὶ θὰ μοῦ πῆσ «δίκιο εἶχεσ Γιάννη». Ἡ Φανίτσα τοῦρριξε λοξὰ μιὰ ματιὰ πολυσύνθετη ποῦ, ἂν μεταφράζονταν σὲ λόγια, θᾶλεγε «Ἔτσι ντέ· ἐσὺ εἶσαι πάντα λογικός· πῶς τὴν ἔπαθεσ λίγο πρὶν καὶ κόντεψεσ νὰ μὲ βάλῃσ καὶ μένα σὲ μελᾶ καὶ σὺ νὰ φᾶσ τὸ κεφάλι σου!»

Ὅποιος, ὕστερα ἀπὸ μισὴ ὥρα, ἔβλεπε στὸ τραπέζι τὸ ἀνδρογυνο νὰ τσουγκρίζῃ τὰ ποτήρια μὲ τὸ ρετινᾶτο καὶ νὰ εὐχεται στὸ Θεὸ «νὰ τοὺς ἔχῃ πάντα γερούς κι' ἀγαπημένους ὅπως τώρα», κι' ἄκουε τὸ θεοφοβούμενο μαστρο-Γιάννη νὰ μουρμουρίζῃ ψαλτικὰ τὸ τροπάρι τῆς ἡμέρας «Προφῆτα καὶ πρόδρομοε τῆς παρουσίας Χριστοῦ...» μέσα σὲ ἀπερίγραπτη μακαριότητα—αὐτὸς θὰ τὴ θεωροῦσε ἀπίστευτη τὴν ἱστορία αὐτή. Ἐκτὸς πιά, ἂν εἶχε γνωρίσῃ στὴ ζωὴ του τὴ Φανίτσα, δηλαδὴ μιὰ ὀποιαδήποτε Φανίτσα.

GILDO PASSINI

Ο ΑΙΩΝΙΟΣ ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗΣ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΜΙΑ ΠΡΑΞΗ

ΔΟΝ ΑΛΟΝΖΟ ΚΙΣΙΑΝΤΑ ἢ Δὸν Κιχώτης.....	ἑτῶν	50
ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ ΠΕΡΕΖ ἑφημέριος.....	„	50
ΔΟΝ ΝΙΚΟΛΑ κουρέας καὶ χειροῦργος.....	„	40
ΛΟΡΕΝΤΣΟ ἔμπορος βιβλίων.....	„	35
ΜΙΧΑΛΗΣ χωρικός.....	„	60
ΕΝΑΣ ΑΧΘΟΦΟΡΟΣ.....		
ΡΟΖΙΤΑ ἀνηψιά τοῦ Δὸν Κιχώτη.....	„	18
ΜΑΝΟΥΕΛΑ οἰκονόμος.....	„	50

Ἡ σκηνὴ στὴ βιβλιοθήκη τοῦ Δὸν Κισιάντα στὴν Ἀργκαμανσίλα ντέ Ἄλμπα. Ἀπὸ τ' ἀνοιχτὰ παράθυρα τοῦ βάνου, ποὺ βλέπουν στοὺς ἠλιόλουστους κάμπους τῆς Μάντσια, ἔρχονταν φωνὲς ἀπὸ τὸ δρόμο καὶ κάπου, κάπου ὁ ἦχος μιᾶς σφύρας ποὺ πέφτει στὸ ἀμόνι. Μία μεγάλη βιβλιοθήκη ἀνάμεσα στὰ δυὸ παράθυρα καὶ μιὰ ἄλλη στὸν δεξιὸ τοῖχο. Στὸν ἀριστερὸ τοῖχο ἓνα τρόπαιο ἀπὸ λόγχεσ, σπαθιά, θώρακες καὶ ἀσπίδες. Πόρτα δεξιὰ. Ἐνα τραπέζι ἀριστερά, κι' ἀπάνω διάφορα σκουριασμένα κομμάτια μιᾶς πανοπλίας. Ἐνα μεγάλο τραπέζι στὴ μέση, μὲ μεγάλα βιβλία ἀνοιχτὰ καὶ στίς σελίδες τοὺς γιὰ σημάδι, σπαθιά κι' ἐγγχειρίδια. Μερικὰ βαρεῖα μεσαιωνικὰ καθίσματα καὶ μερικὲς καρέκλες. Σιμὰ στὸ μεγάλο τραπέζι δυὸ κοινὲς καρέκλες μὲ τὸ κέντημα τῆς Ροζίτας καὶ ἄλλα ροῦχα γιὰ μπάλωμα.

ΣΚΗΝΗ Ι

Δὸν Κισιάντα, Ροζίτα, Μιχάλης

Ὁ Δὸν Κισιάντα καὶ ἡ Ροζίτα κάθονται σιμὰ σ' ἓνα παράθυρο. Ὁ Μιχάλης ὀρθός, μπροστὰ στὸ τραπέζι, καθαρίζει ἓνα παλιὸ κρᾶνος.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (χαϊδεύοντας τὴν Ροζίτα).

Ὅταν γενήθηκε ὁ Ἀχιλλέας, ρώτησαν τὴν μητέρα του ποὺ ἦταν μιὰ θεά, ἂν ἤθελε γιὰ τὸ παιδί της μιὰ ἐνδοξὴ ζωὴ καὶ σύντομη, ἢ μακρόχρονη καὶ ἄσημη.

ΡΟΖΙΤΑ. Κι' ἐδιάλεξε;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Τί θὰ ἔκανες ἐσὺ;

ΡΟΖΙΤΑ. Δὲν ξέρω θεῖε μου, δὲν ἔκαμα ἀκόμη παιδιὰ...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Καὶ ἂν σοῦ ἔλεγαν: Προτιμᾶς νὰ πάῃ μακρὰ ὁ θεῖος σου, μέσα στοὺς κινδύνους, γιὰ νὰ δοξαστῇ στὸν κόσμον, ἢ νὰ μένη φτωχὸς καὶ ἀφανὴς στὴν πολιτεία του;

ΡΟΖΙΤΑ (χαϊδεύοντας τὸ χέρι του). Ἐγὼ ἤθελα νὰ μείνης πάντα σιμὰ μου.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ Ἡ μητέρα τοῦ Ἀχιλλέου ἤθελε τὸ παιδί της ἐνδοξο... Νομίζω ὅτι καὶ ἡ Μαρία, ἡ μητέρα τοῦ Χριστοῦ...

ΡΟΖΙΤΑ. (τρομαγμένη). Μὰ τί ἔχεις, θεῖε μου;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. (ἐνῶ τὴν φιλεῖ στὸ μέτωπο). Τίποτε, τίποτε (σκουπίζει ἕνα δάκρυ). Θέλεις νὰ διαβάσουμε;

ΡΟΖΙΤΑ. Ναί. Ποῖο βιβλίο νὰ πάρω;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (παίρνοντας ἀπ' τὸ τραπέζι ἕνα βιβλίο). Αὐτὸ ἐδῶ. Γιὰ κῦτταξε ποῦ ἐμείναμε.

ΡΟΖΙΤΑ. (κάθεται σιμὰ στὸ τραπέζι καὶ διαβάσει). «Ὁ ἱππότης Ἀγκλάντε, ἐκεῖ ὅπου εἶδε πειὸ πολλούς, ἐχαμήλωσε τὴ λόγην...»

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. (παίρνοντας τὸ βιβλίο ἀπὸ τὰ χέρια τῆς μὲ παραφορά). Νὰ ὁ Ὀρλάνδος, ὁ τελειότερος ἱππότης; ἐκεῖ ὅπου, βλέπει τὸν κίνδυνο, ὁρμάει μὲ χαρὰ. Δόσμον, Ροζίτα! (διαβάσει μὲ ἔμφαση). «Ὁ ἱππότης Ἀγκλάντε, ἐκεῖ ὅπου εἶδε πειὸ πολλούς, ἐχαμήλωσε τὴ λόγην...»

ΜΙΧΑΛΗΣ (πλησιάζει τὸν Κισιάντα καὶ τοῦ δείχνει τὸ καθαρισμένο κράνος). Εἶναι καλὰ, ἔξοχώτατε;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. (στενοχωρημένος). Καλὰ, καλὰ...

ΜΙΧΑΛΗΣ (διστακτικά). Μὲ συγχωρεῖ ἡ ἔξοχότης σας, θὰ ἤθελα... Ἄν ἡ ἐκλαμπρότητά σας, μοῦ ἐπιτρέπει...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Τί συμβαίνει;

ΜΙΧΑΛΗΣ. Ἦθελα νὰ σᾶς πῶ ἀπὸ καιρὸ...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. (ἀνυπόμονα, ἀφήνει τὸ βιβλίο). Λέγε, λέγε!

ΜΙΧΑΛΗΣ. Θὰ θυμόσατε, ἐλπίζω, ἔξοχώτατε, ὅτι ἤμουν πάντα πιστὸς ὑπέρτης τῆς ἐκλαμπρότητός σας... Καὶ ὅτι οἱ πατέρες, οἱ πάποι καὶ οἱ προσπάποι μου, ὑπηρετήσαν μὲ τιμιότητα τοὺς πάπους καὶ τοὺς προσπάπους τῆς ἔξοχότητάς σας...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Τὸ συμπέρασμα! Θέλεις λεφτά; Δὲν ἔχω.

ΜΙΧΑΛΗΣ. Τί λέτε! Ἐγὼ μάλιστα ἤθελα νὰ σᾶς προσφέρω...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Εὐχαριστῶ δὲν μοῦ χρειάζονται.

ΜΙΧΑΛΗΣ. Δὲν εἶπα αὐτό, μὲ συγχωρεῖ ἡ ἐκλαμπρότης σας. Ἦθελα νὰ σᾶς προτεῖνω... θὰ παρακαλοῦσα τὴν ἐνδοξότητά σας, ἂν δὲν πρόκειται νὰ τῆς κακοφανῆ, νὰ μοῦ πουλήσῃ...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Δὲν πουλάω τίποτε.

ΜΙΧΑΛΗΣ. Κάτι πού στὴν ἐκλαμπρότητά σας δὲν φέρνει κανένα εἰσόδημα, ἐνῶ σ' ἐμένα...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Δηλαδή;

ΜΙΧΑΛΗΣ. Τὸ δάσος σιμὰ στὸ κτήμα.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Δὲν πουλάω.

ΜΙΧΑΛΗΣ. Δύο χιλιάδες ρεάλια...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Δύο χιλιάδες! Ἔχεις ἀρκετὰ, βλέπω.

ΜΙΧΑΛΗΣ. Δουλεύουμε ἀπὸ τὴν ἀνατολὴ ὡς τὴ δύση, καὶ κατὰ βάζουμε κατὰ μέρος.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Καλὰ. Οἱ χωριάτες εἶναι πάντα οἰκονόμοι, τὸ ξέρω. Δὲν κάνεις ὅμως καλὴ ἐπιχείρηση. Πότε θὰ σοῦ δώσῃ αὐτὸ τὸ δάσος τὶς δύο χιλιάδες ρεάλια;

ΜΙΧΑΛΗΣ. Θὰ σπεῖρω σιτάρι... ἡ γῆ εἶναι παχειά...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (ἀγανακτισμένος). Θὰ μοῦ κόψῃς τὰ δέντρα; Ποτέ! Αὐτὲς οἱ λεῦκες καὶ τὰ αἰώνια πλατάνια εἶναι ἡ σημαία τοῦ κτήματός μου, εἶναι ἕνα ἱερὸ ἄσυλο. καταλαβαίνεις;... Ἄν ὁ φτωχὸς ἰδαλγὸς δὲν μπορεῖ νὰ προσφέρει σὲ βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορες τὴ φιλοξενία τοῦ φτωχοῦ του, εἶναι περήφανος γιατί μπορεῖ νὰ φιλοξενήσῃ τὶς γενιὲς τῶν πουλιῶν πού ὑμνοῦν τὸ Δημιουργό. Κάθε δέντρο εἶναι γεμάτο φωλιές καὶ ἡ φιλοξενία εἶναι κατὰ ἱερὸ γιὰ τοὺς ἱππότες.

ΡΟΖΙΤΑ (συγκινημένη, φιλώντας τὸ χέρι του). Μπράβο, θεῖε!

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Καθαρίσε μου τὶς περικνημίδες.

ΜΙΧΑΛΗΣ (ταπεινά). Οὔτε γιὰ τρεῖς χιλιάδες;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (περήφανα). Ἄρκει!.. Ὅλα τὰ σκουδα τοῦ Καρόλου Ε' καὶ τὰ χρυσὰ γαλόνια τῆς μεγαλειότητος τοῦ Φιλίππου Β', δὲν θὰ ἦταν ἀρκετὰ νὰ μὲ κάνουν νὰ χαλάσω τὴν φωλιὰ ἐνὸς σπουρογίτη. Καθαρίζε, Μιχάλη, καθαρίζε! (Ὁ Μιχάλης καθαρίζει ταπεινά, ὁ Δὸν Κισιάντα μένει λιγάκι σκεπτικός).

ΡΟΖΙΤΑ. Θέλεις νὰ συνεχίσωμε, θεῖε μου;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (ἀφηρημένος). Ποῦ ἐμείναμε;

ΡΟΖΙΤΑ (ξαναπαίρνοντας τὸ βιβλίο). Ἐδῶ στὸν Ὀρλάντο.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (τῆς παίρνει τὸ βιβλίο). Ἄ, ναί! (διαβάσει) «Ὁ ἱππότης Ἀγκλάντε, ἐκεῖ ὅπου εἶδε πειὸ πολλούς, ἐχαμήλωσε τὴ λόγην, κι' ἐπέρασε σ' αὐτὴν πρῶτα ἕναν,

ἔπειτα καὶ ἄλλον καὶ ἄλλον, μέχρι ἔξη. Καὶ τοὺς κράτησε ὅλους ἡ λόγην...» Ἐξη ἀνθρώπους ἐπέρασε ἀπ' τὴ λόγην του!.. (ἀφίνει τὸ βιβλίο στὸ τραπέζι καὶ πηγαίνει σοβαρὸς, πρὸς τὸ τρόπαιο, παίρνει μιὰ λόγην, τὴν ζυγίζει στὸ χέρι, τὴν μετράει, μὲ τὸ μάτι καὶ δοκιμάζει τὴν ἀντοχή τῆς, κάνοντας πὼς χτυπάει μ' αὐτὴν πρὸς ὅλες τὶς μεριές).

ΡΟΖΙΤΑ (πὺ τὸν παρακολοῦθεῖ μὲ τὸ βλέμμα). Ἄν μποροῦσε μιὰ λόγην νὰ κρατήσῃ ἔξη ἀνθρώπους, θὰ ἦταν πολὺ μικροὶ οἱ ἀνθρώποι, τότε!

Δ. ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Ὅχι, ἦταν οἱ λόγχεις μεγάλες.

ΡΟΖΙΤΑ. Καὶ νομίζετε, θεῖε μου, ὅτι ἕνας ἀνθρώπος θὰ μποροῦσε νὰ κρατήσῃ στὴ λόγην του ἔξη πολεμιστές;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Ὁ Ὀρλάνδος, δὲν ἦταν ἀνθρώπος, ἀλλὰ ἦρος. Ὁ Θεὸς ἦταν μαζί του... Μιχάλη!

ΜΙΧΑΛΗΣ (σπεύδοντας). Διατάχτε, ἐκλαμπρότατε!

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (δίνοντας τὴ λόγην). Πάρε αὐτὴ τὴ λόγην... (ἀπόμακρὰ ἀκούεται ἡ φωνὴ ἐνὸς πλανοδίου βιβλιοπώλη). Βιβλία, βιβλία! Καλὰ βιβλία! (ὁ Δὸν Κισιάντα τρέχει στὸ παράθυρο, ἀλλὰ δὲν βλέπει κανέναν, καὶ ἐπιστρέφει στὸν Μι-

χάλη πὸν κραταίει ἀκόμη τὴ λόγῃ). Ὅπλα πυγμαίων! Πήγαινε γρήγορα στὸν Βιτσέντσο, τὸν ὀπλοποιό, καὶ πές του νὰ σοῦ δώσει μιὰν ἄλλη, διπλὴ ἀπὸ τούτη. (Τὸν συνοδεύει ὡς τὴν πόρτα καὶ ὁ Μιχάλης φεύγει).

ΣΚΗΝΗ II

Δὸν Κισιάντα καὶ Ροζίτα

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (ξαναπαίρνει τὸ βιβλίον καὶ διαβάσει): «Καὶ τοὺς κράτησε ὅλους ἢ λόγῃ. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἐχωροῦσε ἄλλους, ἄφησε τὸν ἔβδομον ἀπ' ἔξω...»

ΡΟΖΙΤΑ (ἐμπαιχτικά). Ἐπὶ τέλους! Ἐσώθηκε ἀπὸ ἔλλειψη χώρου!

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (αὐστηρός). Ροζίτα, πρόσεχε! (συνεχίζει τὸ διάβασμα): «Ἄφησε τὸν ἔβδομον ἀπ' ἔξω, ἀλλὰ τόσο βαρεῖα πληγωμένον, πὸν ἀπέθανε ἀμέσως...» Ὑπέροχο! (ἀπὸ τὸν δρόμο ἀκούεται πειὸ σιμὰ ἢ φωνὴ τοῦ βιβλιοπώλη). Βιβλία, ἱστορίες, τραγούδια!... (ὁ Δὸν Κισιάντα τρέχει στὸ παράθυρο). Αἱ, κύριε, κύριε! Μπορεῖτε ν' ἀνέβητε ἀπάνου; Τρέχα, Ροζίτα, ν' ἀνοίξης.

ΣΚΗΝΗ III

Δὸν Κισιάντα, μόνος

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (ἀπαγγέλλει, χειρονομώντας). «Κ' ἐπέρασε στὴν λόγῃ πρῶτα ἓνα, ἔπειτα ἄλλον, καὶ ἄλλον, μέχρι ἔξω. Καὶ τοὺς κράτησε ὅλους ἢ λόγῃ...» (Χειρίζεται τὸ σπαθὶ του πρὸς ὄλας τὰς διευθύνσεις, ὡς πὸν ἀκούει τὴν φωνὴ τῆς Ροζίτας ἀπὸ μέσα). Ὅριστε, κύριε, περᾶστε! (τρέχει στὴν πόρτα). Ὅριστε μέσα! Καλῶς ἤλθατε! (μπλίνει ἢ Ροζίτα, ὁ Λορέντσο καὶ ἓνας ἀχθοφόρος).

ΣΚΗΝΗ IV

Δὸν Κισιάντα, Ροζίτα, Λορέντσο, ὁ ἀχθοφόρος.

(Ὁ Λορέντσο καὶ ὁ ἀχθοφόρος φοροῦν κοστούμια τῆς Φλωρεντίας. Ὁ δεύτερος, πὸν ἔχει ἓνα κιβώτιο στοὺς ὤμους, τὸ ἀφίνει στὸ πάτωμα).

ΛΟΡΕΝΤΣΟ (γελαστός καὶ περιποιητικός). Εὐχαριστῶ, Ὑψηλότατε, εὐχαριστῶ! (δείχνοντας τὴν Ροζίτα πὸν ξαναπιάνει τὸ κέντημά της). Πολὺ εὐγενής... Εἶναι κόρη τῆς ἐκλαμπρότητός σας;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Ἄνηψιά. Καθῆστε, κύριε. Ποῖός καλὸς ἄνεμος σᾶς ἔφερε στὰ μέρη μας;

ΛΟΡΕΝΤΣΟ (κάθετα). Ἄνεμος θαλασσινός, ἐξοχώτατε, (στὸν ἀχθοφόρο). Ἄνοιξε τὸ κιβώτιο. Ἐβγήκα ἀπὸ τὸ πλοῖο στὴ Βαλέντσια κι' ἀκόμη ἔχω τὴν ἄρμη στὸ στόμα.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Θὰ πᾶτε μακρυνά;

ΛΟΡΕΝΤΣΟ. Ἄ, βέβαια: τὰ ἄλογά μας θὰ ἰδρώσουν ἄρκετά. Πηγαίνουμε στὸ Ἐσκουριάλ.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Στὸν βασιλέα;

ΛΟΡΕΝΤΣΟ. Μάλιστα, ἐκλαμπρότατε: ἔχουμε ἓνα φορτίο βιβλίων γιὰ τὴν βασιλικὴ βιβλιοθήκη. Ἐπωφελοῦμαι δὲ τῆς εὐκαιρίας αὐτῆς, γιὰ νὰ προσφέρω στοὺς μεγαλειότερους διανοουμένους τῆς Ἰσπανίας τὰ θαυμαστότερα ἔργα πὸν βγήκαν ἐφέτος ἀπὸ τὰ τυπογραφεία τῆς Βενετίας, τῆς Βασιλείας, τῆς Λυῶνος, τοῦ Παρισιῦ, τῆς Κολωνίας, τῆς Φραγκφούρτης, τοῦ Ἄμστερδαμ... Μόλις ἦρθα στὴν εὐγενεστάτην αὐτὴ πολιτεία, μοῦ εἶπαν ἀμέσως γιὰ ἓνα εὐγενέστατον ἰδαλό, τὸν Δὸν Ἀλόνζο Κισιάντα...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (ταπεινά). Ἐγὼ εἶμαι.

ΛΟΡΕΝΤΣΟ (σηκώνεται καὶ ὑποκλίνεται βαθεῖα). ὦ, τί τύχη! Εὐγενέστατε! Ἐκλαμπρότατε!

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (κάνει μιὰ κίνηση ὑπερηφάνειας).

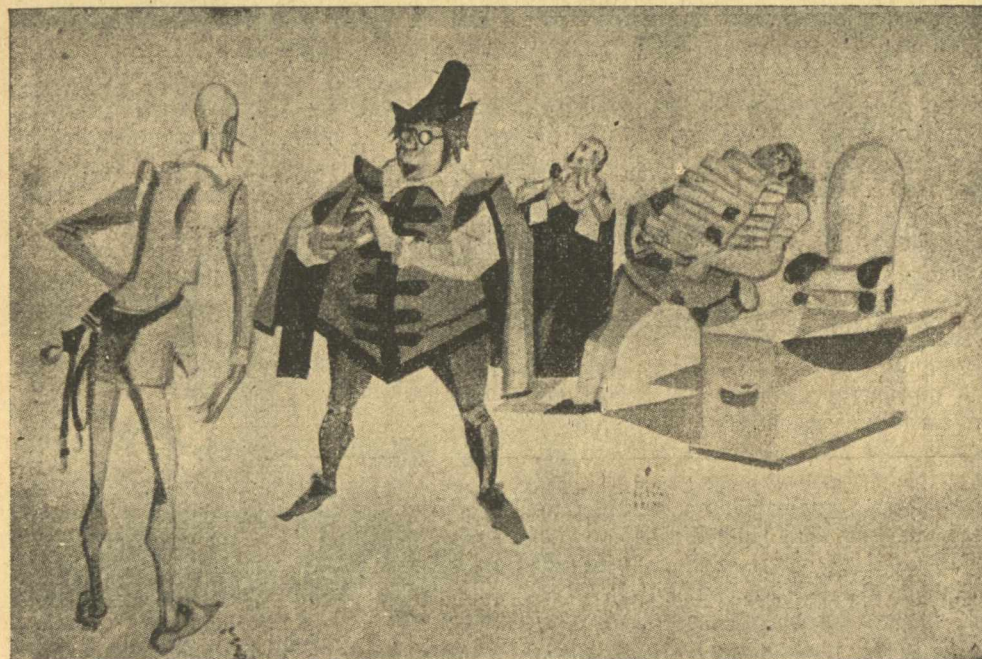
ΛΟΡΕΝΤΣΟ (μὲ ὕφος ἀνθρώπου πὸν εἶπε πολλές φορές τὰ ἴδια πράγματα): Μοῦ εἶπαν πὸς ἢ ἐξοχότης σας εἶνε μιὰ κιβωτὸς ἐπιστήμης, ἓνα κύπελλο σοφίας, μιὰ πηγὴ ποιήσεως, ἓνα φρέαρ μαθήσεως, μιὰ θάλασσα μορφώσεως, ἓνα σφογγάρι γεμᾶτο ἀπὸ κάθε τέχνη, πὸν ἄρκει νὰ τὸ στύψη κανεὶς λιγάκι γιὰ νὰ ἐκτοξεύσῃ τὴ σοφία στὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Πολὺ καλός!... Πολὺ εὐγενής!... Τὸ διάβασμα μ' εὐχαριστεῖ, αὐτὸ εἶναι ὄλο. Τὰ βιβλία μοῦ ἀρέσουν, ὅσο καὶ τὰ ὄπλα.

ΛΟΡΕΝΤΣΟ. Καὶ τί ἄλλο ταιριάζει σ' ἓνα ἰδαλό, νῖον ἰδαλῶν, καλύτερα ἀπὸ τὰ βιβλία καὶ τὰ ὄπλα;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Τὸ βιβλίον εἶνε τὸ σπαθὶ τοῦ πνεύματος.

ΛΟΡΕΝΤΣΟ. Ἀκριβῶς, ἐκλαμπρότατε! Κι' ἐπειδὴ ἢ ἐξοχότης σας ἐκτιμᾶει τὰ καλύτερα, τὰ πειὸ σπάνια, τὰ πολυτιμώ-

τερα βιβλία, ἔφερα ἐδῶ... (σηκώνεται καὶ πλησιάζει στὸ κιβώτιο).

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Γιὰ νὰ ἰδοῦμε!

ΛΟΡΕΝΤΣΟ (Βγάζει ἓνα δέμα βιβλία τυλιγμένα σὲ μεταξωτὸ πανί, τὸ ἀνοίγει, παίρνει ἓνα βιβλιαράκι καλοδεμένο. Καὶ ἢ Ροζίτα πλησιάζει). Γιὰ ἰδέτε, ἐκλαμπρότατε, αὐτὸ τὸ σπανιώτατο πραγματάκι: εἶναι τὸ προσευχητάριον τῆς Μαργαρίτας τῆς Προβηγκίας, πὸν εἶχε γι' ἄνδρα τὸν Ἅγιον Λουδοβίκο. Ὅριστε καὶ ἢ βασιλικὴ σφραγίδα. Καὶ αὐτὴ εἶναι ἢ φράση τῆς βασίλισσας: «Μετὰ τὰς ἀκάνθας ἢ δάφνη».

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Μετὰ τοὺς πόνους ἢ δάφνη τοῦ θριάμβου... (παίρνει τὸ βιβλίον μὲ σεβασμό). Τὰ μάτια ἐνὸς ἁγίου καὶ ἢ ψυχὴ μιᾶς βασίλισσας ἀκούμπησαν ἐδῶ... (φιλῶν τὸ βιβλίον). Εἶναι ἓνας θησαυρός! (τὸ δίνει τῆς Ροζίτας πὸν τὸ θαυμάζει).

ΛΟΡΕΝΤΣΟ. Καὶ ἀξίζει ἓνα θησαυρόν. Θὰ τὸ δώσω εἰς τὸν βασιλέα Φίλιππον, ἔξ ὀνόματος τοῦ Πάπα Πίου τοῦ Ε'.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Εἶναι ἀλήθεια ἀντάξιο Παπῶν καὶ Βασιλέων. Ἡ Ροζίτα δίνει τὸ βιβλίον στὸν Λορέντσο πὸν τὸ βάζει πάλι στὸ δέμα).

ΛΟΡΕΝΤΣΟ (βγάζοντας ἀπὸ τὸ κιβώτιο ἄλλα βιβλία πὸν τὰ ἀραδιάζει στὸ τραπέζι). Κυττάχτε, ἐξοχώτατε, αὐτὰ τὰ βιβλία τοῦ Μανούτσιο: ἓνας Ὁράτιος, ἀλλὰ τι καθαρὰ τυπωμένος! Ὁ Βιογίλιος, ἓνας Ὀμηρος σπανιώτατος... Νὰ καὶ ὁ Ἐρασμος, ὁ Ποντάνο, ὁ Μονταίγνιος... Προτιμᾶτε τὰ ἐπιστημονικά, μήπως; Συγγράμματα ἀστρολογίας, θεολογίας, γεωγραφίας, μηχανικῆς, ἀλχημείας, ἰατρικῆς; Ὅριστε ἓνα συνταγολόγιον τοῦ Γαλινοῦ, μιὰ «Ζωὴ τῆς Ἁγίας Μαργαρίτας» θαυματοργὸ βιβλίον γιὰ τὶς λεχώνες. Ἡ ἐκλαμπρότητά σας ἔχει σύζυγον;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Ὅχι.

ΛΟΡΕΝΤΣΟ. Μιὰ «Ζωὴ τοῦ Ἁγίου Πλάκτον», μοναδικὸ γιὰ τὸν πονόδοτον...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Ἐχω γερὰ δόντια..Μά.. ἰπποτικά μυθιστορήματα, δὲν ἔχετε λοιπόν;

ΛΟΡΕΝΤΣΟ (ἐκπληκτός). Ἄ, εὐχάριστες βλακεῖες, ὅπως ἔλεγε ἓνας καρδινάλιος;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. (θυμωμένος). Βλακεῖες; Μὲ ἀναγκάζετε νὰ θυμηθῶ καὶ γὼ κατὶ πὸν εἶπε ἓνας ποιητής...

ΛΟΡΕΝΤΣΟ. Τὶ πρᾶγμα;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Ἐνα φορτίον ἀπὸ μαρ-

γαριτάκια ἢ ἓνα φορτίο ἀπὸ πέτρες εἶναι τὸ ἴδιο γιὰ ἓνα γαιδοῦρι.

ΛΟΡΕΝΤΣΟ. Δὲν καταλαβαίνω... (κνιτάζει τὴν Ροζίτα πὸ τοῦ κάνει νοήματα).

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Κάθε ἔργον πὸ ἀναφέρει γιὰ τοὺς ἡρωϊσμοὺς τῶν ἱπποτῶν εἶναι ἱερό.

ΛΟΡΕΝΤΣΟ (συγκατανεύοντας). Βέβαια, βέβαια... Κι' ἐγὼ θαυμάζω τὴν φαντασία τῶν ποιητῶν καὶ τὶς εὐχάριστες τρέλλες τους...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (ξεσπάει σὲ ἀσυγκράτητο θυμό). Τρέλλες;! Τρέλλες;! (ἡ Ροζίτα σηκώνεται γιὰ νὰ μαζέψῃ κάτι πὸ τῆς ἔπεσε καὶ πλησιάζει τὸ Λορέντσο γιὰ νὰ τοῦ πῇ: Μὴ πηγαίνετε ἀντίθετα στὶς ἰδέες του! (ἐπιστρέφει στὴ θέση τῆς ἐνῶ ὁ Λορέντσο παρατηρεῖ μὲ ἐκπληξὴ τὸν Κισιάντα πὸ ἐξακολουθεῖ:)) Εἶναι τρέλλες λοιπὸν τὰ ἔργα τῶν ἡρώων;! Οἱ θρίαμβοι ἐνὸς Ὁρλάντο, ἐνὸς Ρινάλντο τοῦ Μονταλμπάνο, ἐνὸς Ἀμαντίτζι;...

ΛΟΡΕΝΤΣΟ (βιαστικά). Ὅχι, ἤθελα νὰ πῶ...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (συνερίζοντας μὲ τὸν ἴδιο θυμό). Στὴν ἱεραρχία τῆς εὐγενείας, πρὶν ἀπὸ τοὺς πρίγκηπες, τοὺς δούκες καὶ τοὺς βαρόνους, εἶναι οἱ Ποιητές, οἱ Ἰππότες, οἱ Ἄγιοι...

ΛΟΡΕΝΤΣΟ (ὁμοίως). Βέβαια, βέβαια! Ἐγὼ θαυμάζω πάντα τὴν ὑψηλὴν φαντασίαν τῶν ποιητῶν καὶ τὶς ὑπέροχες ἐφευρέσεις τους...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (ὁμοίως). Ἐφευρέσεις;! Πρέπει νὰ ξέρετε, κύριε, ὅτι τὰ λόγια τῶν ποιητῶν δὲν εἶναι παιγνίδια τῆς φαντασίας... Οἱ ποιηταὶ βλέπουν. Τὸ ἀστρικό φῶς, μέσα στὸ ὁποῖον μᾶς βυθίζει ὁ ὕπνος ἢ ὄραματισμός, εἶναι σὰν ὠκεανὸς πὸ ἐπιπλέουν στὰ νερά του ἄπειρες εἰκόνες: Εἶναι ὑπολείμματα ναυαγισμένων ὑπάρξεων, ἀντανακλάσεις ἐκείνων πὸν φεύγουν, προαισθήσεις ἐκείνων πὸν θὰ γεννηθοῦν...

ΛΟΡΕΝΤΣΟ. Δὲν ἔχει κανεὶς ἀμφιβολία...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Οἱ ποιητὲς λοιπὸν βλέπουν εἰς τὴν δική μας καὶ στὶς ἄλλες σφαιρές. Βλέπουν ἀνώτερες πραγματικότητες καὶ αὐτὸ πὸν βλέπουν ἢ ἔγινε ἢ θὰ γίνῃ. Στους ποιητὲς, στους Ἰππότες καὶ στους Ἄγίους ὑπάρχει ὁ Θεός: ἀπ' ἐκεῖ ἔρχεται τὸ Φῶς πὸν τοὺς φωτίζει.

Καὶ ὁ ὄγλος, πὸν δὲν βλέπει μακρὰ, τοὺς νομίζει τρελλούς...

ΛΟΡΕΝΤΣΟ (μὲ δύναμη). Τρελλοί; Ποιὸς τολμάει νὰ τοὺς ὀνομάσῃ τρελλούς;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Ὅστε παραδέχεστε τὴ γνώμη μου;...

ΛΟΡΕΝΤΣΟ. Βέβαια, ἐννοεῖται... Ἦταν μιὰ παρεξήγηση, καὶ παρακαλῶ τὴν ἐκλαμπρότητά σας νὰ μὲ συγχωρήσῃ.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Ἡ ὁμολογία τοῦ σφάλματός σας, σὰς ἀννυφώνει στὴν ἐκτίμησή μου.

ΛΟΡΕΝΤΣΟ (ὕποκλινεται, χαλογελῶντας). Εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἐκδηλώσω τὴν εὐγνωμοσύνη μου στὴν ἐξοχώτητά σας. Ἄν ἡ ἐκλαμπρότης σας ἐπιθυμεῖ, ἔχω ἐδῶ τὸν «Μοργκάντε».

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Τὸ ἔχω.

ΛΟΡΕΝΤΣΟ. Τὸν «Ἐρωτευμένο Ὁρλάντο»...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Τὸν ἔχω.

ΛΟΡΕΝΤΣΟ. Τὸν «Ὁρλάνδον τὸν μαινομένον»...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Ἀκριβῶς αὐτὸ ἐδιάβαζα τώρα (δείχνει τὸ βιβλίον πὸν ἔμεινε ἀνοικτὸ στὸ τραπέζι, ἔπειτα ὁδηγεῖ τὸν Λορέντσο μπροστὰ στὴ βιβλιοθήκη). Ὅλα αὐτὰ εἶναι μυθιστορήματα Ἰπποτισμοῦ. Ἐκεῖ, εἶναι οἱ ποιητὲς: οἱ ἐρωτικοί, οἱ βουκολικοί, οἱ ἐλεγακοί...

ΛΟΡΕΝΤΣΟ (παρατηρῶντας τὰ βιβλία). Δὲν βλέπω τὰ «Ἀνδραγαθήματα τοῦ Σπλαντιάνο»...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Μήπως τὸ ἔχετε;

ΛΟΡΕΝΤΣΟ. Βέβαια! ἀλλὰ ὄχι ἐδῶ. Ἄφησα στὸ πανδοχεῖο τέσσαρα φορτὰ μυθιστορήματα καὶ ποιήματα.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (μὲ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον). Ποιὰ;

ΛΟΡΕΝΤΣΟ. Τὴν «Ἱστορία τοῦ Τυράντη τοῦ Λευκοῦ», τὸν «Ἰππότην Πλατίο», τὸν «Φλορισμάρτε ντ' Ἰρκάνια», τὸν «Ἰππότην μὲ τὸ φλογερὸ σπαθί»...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Λένε γιὰ μεγάλες μάχες;

ΛΟΡΕΝΤΣΟ. Φοβερές: καταστροφές, πύργων καὶ κάστρων, δράκοντες μὲ φτερά, γίγαντες καὶ τέρατα πὸν πετσοκόβονται, τρομακτικὲς μαγιεῖες...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (ὡς ἄνω). Ποῦ μένετε, κύριε;

ΛΟΡΕΝΤΣΟ. Στὸ πανδοχεῖο «Ἰέρακος».

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (χαρούμενος σὰν μικρὸ

παιδί). Εὐχαριστῶ, πᾶμε! πᾶμε.... (ὁ Λορέντσο καὶ ὁ ἀχθοφόρος βάζουν πάλι τὰ βιβλία τους στὸ κιβώτιο.)

ΛΟΡΕΝΤΣΟ. Ἀμέσως, ἀμέσως.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Καὶ ἂν ἐπιτρέπετε, ἡ τιμὴ τους;

ΛΟΡΕΝΤΣΟ. Ἄ, τιμὲς ξευτελισμένες. Μὰ στὴν αὐθεντία σας δὲν θέλω νὰ κάμω παζάρια, δὲν θέλω νὰ κερδίσω... Ἐκατὸ ρεάλια τὸν τόμο, εἶναι τζάμπα! (ὁ Δὸν Κισιάντα μένει λιγάκι σκεπτικός. Μπαίνει ὁ Μιχάλης μὲ μιὰ πελώρια λόγχη).

ΣΚΗΝΗ V

Μιχάλης καὶ οἱ ἄνω

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Ἄ, μπράβο! (σπεύδει πρὸς αὐτόν, τοῦ παίρνει τὴ λόγχη καὶ τὴν χειρίζεται, ἐνῶ ἀπαγγέλλει): Κι' ἐπέρασε στὴ λόγχη μέχρι ἔξη. Καὶ τοὺς κράτησε ὅλους ἡ λόγχη!» (ἀφίνει τὴ λόγχη σὲ μιὰ γωνία καὶ τραβάει ἀπὸ τομα τὸν Μιχάλη κατὰ ἔμπροσς) Ἄκουσε, Μιχάλη!

ΜΙΧΑΛΗΣ. Διατάχτε.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Δῶσέ μου τες!

ΜΙΧΑΛΗΣ. Ποιές;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Τὶς τρεῖς χιλιάδες ρεάλια.

ΜΙΧΑΛΗΣ. Μήπως τάχω στὴν τσέπη;

Τρεῖς χιλιάδες ρεάλια, εἶναι τρεῖς χιλιάδες ρεάλια!...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Πήγαινε νὰ τὰ πάρῃς καὶ φέρετα στὸ καπηλειὸ τοῦ «Ἰέρακα».

ΜΙΧΑΛΗΣ (διστακτικός). Ναί, ἀλλὰ...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Σοῦ δίνω τὸ δάσος, ὅπως εἶπαμε.

ΡΟΖΙΤΑ (βιαστικά). Καὶ οἱ φωληγές, θεῖε μου; Τὰ καυμένα τὰ πουλάκια;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (σοβαρός). Θὰ φροντίσῃ ὁ Θεός. Δὲν ἐμπορεῖσαι γιὰ χρήματα καὶ ὁ Θεὸς τὸ ξέρεει καὶ θὰ φροντίσῃ γιὰ τοὺς ψάλτες του. Ἐμπρός, Μιχάλη, πήγαινε.

ΜΙΧΑΛΗΣ. Ναί, ἀλλὰ, ἐκλαμπρότατε, τώρα πὸν τὸ σκέπτομαι... Τρεῖς χιλιάδες ρεάλια εἶναι ὅλη μου ἡ περιουσία καὶ τὸ δάσος...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Σοῦ δίνω καὶ δυὸ στρέμματα χωράφι.

ΜΙΧΑΛΗΣ. Ἄν ἦταν καὶ τ' ἀμπέλι, θὰ ἔδινά τέσσαρες χιλιάδες...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Σοῦ δίνω καὶ τ' ἀμπέλι, πήγαινε!

ΡΟΖΙΤΑ (μὲ κλαυμάρινη φωνή). Κι' ἐμεῖς, θεῖε μου, θὰ μείνουμε χωρὶς σταφύλι;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (τὴν χαϊδεύει γελῶντας). Μὴ φοβάσαι, μικρὴ μου Ροζίτα. Ἄμπέλια καὶ χτήματα θ' ἀποχτήσουμε τόσα,

πού δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ τὰ γυρίσουμε οὔτε σ' ἓνα μῆνα μέσα. (σπρώχνει τὸν Μιχάλη) Πήγαινε, Μιχάλη, καὶ θὰ μᾶς βρῆς στὸν «Ἰέρακα». (ὁ Μιχάλης φεύγει χαρούμενος καὶ πίσω του τρέχει ἡ Ροζίτα).

ΣΚΗΝΗ VI

Οἱ ἄνω, ἐκτός ἀπὸ τὸν Μιχάλη καὶ τὴν Ροζίτα.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. (στὸν Λορέντσο πού περιμένει). Ἔτοιμος;

ΛΟΡΕΝΤΣΟ. Εἶμαι στὶς διαταγὲς τῆς ἀνθεντιᾶς σας. (ὁ ἀχθοφόρος φορτώνεται τὸ κιβώτιο).

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. (φεύγει ἀκολουθούμενος ἀπὸ τοὺς ἄλλους δύο. Στὴν πόρτα παραμερίζει γιὰ νὰ περάσουν). Κύριε!

ΛΟΡΕΝΤΣΟ (μὲ μιὰ ὑπόκλιση). Ἀκολουθῶ τὰ βήματα τῆς ἐκλαμπρότητός σας. (ἔρχεται τρέχοντας ἡ Μανουέλα καὶ πίσω της ἡ Ροζίτα).

ΣΚΗΝΗ VII

Μανουέλα, Ροζίτα καὶ οἱ ἄνω.

ΜΑΝΟΥΕΛΑ (λαχανιασμένη). Ἡ ἐξοχότης σας πουλάει τὸ δάσος;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (ἤρεμος). Τὸ πούλησα.

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Καὶ τ' ἀμπέλι;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (γελαστός). Καὶ τ' ἀμπέλι, καὶ σὲ καλὴ τιμῆ.

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Τέσσαρες χιλιάδες ρεάλια δὲν εἶναι τίποτε. Σᾶς ἔκλεψαν, σᾶς ἐλήστεψαν, ἐκλαμπρότατε!

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. (σοβαρός). Δὲν κντᾶς, Μανουέλα, μήπως σοῦ καὶ τὸ φαί;

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Ἦθελα ἡ ἐξοχότης σας νὰ κυβερνήει τὴν περιουσία της, ὅπως ἐγὼ κυβερνώω τὴν φωτιά τῆς κουζίνας!

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (αὐστηρά). Μανουέλα! (ἔπειτα, γελώντας, στὸν Λορέντσο) Κυβερνάει τὴ φωτιά! Εἶνε ἡ κόρη τοῦ Προμηθέα! Πᾶμε, πᾶμε!... Κύριε, σᾶς παρακαλῶ! (ὁ Λορέντσο ὑποκλίνεται καὶ περνάει μὲ τὸν ἀχθοφόρο. Τελευταῖος βγαίνει ὁ Δὸν Κισιάντα, ἐνῶ ἡ Μανουέλα ἔξακολουθεῖ νὰ μουρμουρίζει).

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Προμήθειες! Τὶ Προμήθειες εἶνε αὐτές; Τὸν πατέρα μου τὸν ἐλέγανε Ροδρίγο καὶ δὲν ἔκανε προμήθειες!

ΣΚΗΝΗ VII

Μανουέλα, Ροζίτα, ἔπειτα φωνὲς τοῦ ἐφημερίου καὶ τοῦ Νικόλα.

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. (σχεδὸν κλαίγοντας). Ἄ, Ροζίτα, Ροζίτα! Ἄν δὲν μᾶς βοηθήσῃ ὁ Θεός, εἴμαστε χαμένες! Ἐκεῖνος ὁ ἀπατεῶνας ὁ Μιχάλης θά'ξῃ νὰ κἀν μ' ἐμένα! Τὸν κλέφτη! Τὸν λωποδύτη!... Εἶναι ἐξήντα χρόνια πού κλέβει τὸν κύριο... Σήμερα τοῦ παίρνει τὸ δάσος καὶ τ' ἀμπέλι, αὔριο θὰ μᾶς διώξῃ καὶ ἀπὸ τὸ σπίτι. (βγαίνοντας στὸ παράθυρο) Πού πάνε τώρα;

ΡΟΖΙΤΑ. Στὸ πανδοχεῖο τοῦ «Ἰέρακα» γιὰ ν' ἀγοράσῃ βιβλία.

ΜΑΝΟΥΕΛΑ (στρέφεται πρὸς τὴ βιβλιοθήκη). Ἄ, τὰ καταραμένα! Ἐκεῖ, ἐκεῖ βρίσκεται τὸ δαιμόνιο! Καὶ ὁ Μιχάλης τοῦ πάει;

ΡΟΖΙΤΑ. Νὰ φέρῃ τὰ χρήματα.

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Πρέπει νὰ τὸν προφθάσουμε, ἴσως ἔχουμε ἀκόμα καιρό. Ἐλα, Ροζίτα. (τρέχει βιαστικά πρὸς τὴν πόρτα).

Ἡ φωνὴ τοῦ ἐφημερίου ἀπὸ τὸ δρόμο. Ὁε, Δὸν Κισιάντα!

ΝΙΚΟΛΑΣ. Κύριε Δὸν Κισιάντα, ἐδῶ εἴμαστε!

ΜΑΝΟΥΕΛΑ (τρέχει στὸ παράθυρο). Ἄ εἴσατε σεῖς, κύριε ἐφημέριε;... Καλησπέρα, Νικόλα, ὀρίστε ἀπάνω. Ἐρχόσαστε σὲ καλὴ ὥρα. Θὰ σᾶς ἔστειλε ἡ Θεία Πρόνοια.

ΝΙΚΟΛΑΣ. Τὶ συμβαίνει, Μανουέλα;

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Μιὰ καταστροφὴ! Ἄνεβητε, ἀνεβητε! (τρέχει στὴν πόρτα). Τακτοποίησε λιγάκι, Ροζίτα, (φεύγει).

ΣΚΗΝΗ IX

Ροζίτα, μόνη.

ΡΟΖΙΤΑ (τακτοποιεῖ βιαστικὰ τὶς καρέκλες)... Τὸν καῦμένο, τὸν θεῖο!...Κι' ἐμένα μου ἀρέσουν τὰ μυθιστορήματα, ἀλλὰ τέτοιες τρέλλες...

ΣΚΗΝΗ X

Μανουέλα, Δὸν Πέτρο, Νικόλας καὶ Ροζίτα.

(Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῆς ἄλλης πού ἀκολουθεῖ, τὸ φῶς λιγοστεύει καὶ κατεβαίνει τὸ βράδυ).

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Περάστε, κύριε ἐφημέριε, ὀρίστε, Νικόλα... Ἄ, εἶναι μιὰ κατάρα Θεοῦ!

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Ἠσύχασε, Μανουέλα, τὶ συμβαίνει.

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. (μὲ ἀγανάκτηση)... Ὁ Μιχάλης εἶναι κλέφτης! Τὸ δάσος καὶ τ' ἀμπέλι γιὰ τέσσαρες χιλιάδες ρεάλια. Γιὰ σκεφτῆτε!

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Μά, πὼς ἔγινε;

ΝΙΚΟΛΑΣ. Τὰ πούλησε; Καὶ τὶ ἀνάγκη εἶχε;

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Δὲν ξέρω. Πές τα ἐσύ, Ροζίτα, πού τὰ ξέρεις καλύτερα.

ΡΟΖΙΤΑ. Νά: ὁ θεῖος πρῶτα δὲν ἤθελε νὰ τὰ πουλήσῃ, ἔπειτα ἦλθε ὁ βιβλιοπώλης καὶ τότε δὲν μποροῦσε πειὰ νὰ κρατηθῆ: μὲ τὰ βιβλία ἔχασε τὸ κεφάλι του.

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Νὰ πάω ὁ διάβολος αὐτὸν πού τὰ γράφει! Μπορεῖ νὰ μοῦ πῆ ἡ αἰδεσιμότης σας τί φαί δίνουν τὰ βιβλία; Ψωφάει κανεὶς ἀπὸ τὴν πείνα μ' αὐτά!...

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Ἠσύχασε, Μανουέλα, καὶ ἄφησέ με νὰ τὰ κανονίσω ἐγώ: θὰ μιλήσω μὲ τὸν Μιχάλη καὶ θὰ τὸν πείσω... Ἐν ἀνάγκη θὰ πάω στὸν βιβλιοπώλη.

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Ἄχ, ἡ αἰδεσιμότης σας μοῦ ξανάβαλε τὴν καρδιά στὴ θέση της... Γρήγορα ὅμως, δὲν ἔχουμε νὰ χάνουμε καιρό. Πηγαίνετε καὶ σεῖς, Νικόλα...

ΝΙΚΟΛΑΣ. Ἠσύχασε, ἡσύχασε! Ἡ βιαστικὴ σκύλα κάνει τὰ σκυλιὰ στραβά!

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Μὲ τὴν ὑπομονὴ μιὰ κάμηλος ἐπέρασε ἀπὸ τὴν τρύπα μιᾶς βελόνης. Ἄφησέ με, σοῦ λέω.

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Φοβοῦμαι μήπως γίνουν χειρότερα. Δὲν ξέρω ποιὸς σατανᾶς τοῦ μπήκε στὸ μυαλό. Ἐγινε νευρικός, ἀνυπόμονος, ὅλο θυμῶνει...

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Ναί,ναί, τὸ κατάλαβα κι' ἐγώ.

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Εἶναι μέρες πού δὲν θέλει κανεὶς νὰ τοῦ πειράξῃ τὸ ἄλογο, καὶ σήμερα ἐπαράγγειλε μιὰ καινούργια λόγχη, (τὴν παίρνει) γιὰ ἰδέτε!

ΝΙΚΟΛΑΣ. Αὐτὴ εἶναι καλὴ γιὰ νὰ τινάζουν τὶς ἐλῆές.

ΡΟΖΙΤΑ. Φοβοῦμαι πὼς ὁ θεῖος ἔχει κάποιον σχέδιο.

ΝΙΚΟΛΑΣ. Εἶναι κάμποσος καιρὸς πού δὲν μὲ φωνάζει πειὰ νὰ τὸν ξουρίσω! ὅταν ἓνας χριστιανὸς ξυρῆται τακτικά, εἶναι ἐρωτευμένος, καὶ ὅταν δὲν ξυρῆται καθόλου, κάτι ἔχει στὸ μυαλό.

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Θὰ τὸν ξεμολογήσω. Σ' ἐμένα ἔχει ἐμπιστοσύνη καὶ θὰ μοῦ τὰ πῆ ὅλα.

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Νὰ τοῦ τὰ πῆτε καθαρὰ καὶ νὰ φωνάζετε. Μὴ τὸν φοβηθῆτε.

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Ὅχι, ὄχι. Εἶναι καλύτερα νὰ τὸν πάω μὲ τὸ καλό.

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Νά, ἀλλὰ θὰ καταστραφούμε, θὰ ζητιανεύουμε.

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. (χαϊδεύοντας τὴ Ροζίτα). Τὴν καῦμένη τὴ μικρὴ! Μὴ φοβᾶστε ὅμως, γιὰτὶ ὅπως καὶ ἂν πάνε τὰ πράγματα, θὰ βρεθῆ πάντα μιὰ θεοὶ γιὰ σᾶς στὸ σπίτι μου.

Ἡ φωνὴ τοῦ Δὸν Κισιάντα. Σιγά! Σιγά! (ἀκούονται βήματα καὶ ὅλοι στρέφονται πρὸς τὴν πόρτα).

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Νάτος! Ἐμπρὸς λοιπόν, αἰδεσιμότητα, καὶ σεῖς Νικόλα, καὶ ὁ θεός μὲ τὴν Παρθένα νὰ σᾶς βοηθήσῃ! (μπαίνει ὁ Δὸν Κισιάντα ἀκολουθούμενος ἀπὸ ἓναν ἀχθοφόρον φορτωμένον μὲ βιβλία. Ὅλοι σηκώνονται).

ΣΚΗΝΗ XI

Δὸν Κισιάντα. Ἐνας ἀχθοφόρος καὶ οἱ ἄνω.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (εἶναι εὐθυμος καὶ σφίγγει σὲ ὅλους τὸ χέρι). ὦ, αἰδεσιμότητα Δὸν Πέτρο! Ἀγαπητὲ Νικόλα!... Μὲ συγχωρεῖτε ἂν ἄργησα λιγάκι, ἀλλὰ εἶναι μιὰ μέρα σήμερα! (στὸν ἀχθοφόρο, καθὼς τοῦ δείχνει τὸ τραπέζι) Βάλτα ἐδῶ, σιγά. (τὸν βοηθάει καὶ ἔπειτα τοῦ δίνει ἓνα νόμισμα. Ὁ ἀχθοφόρος εὐχαριστεῖ καὶ φεύγει) Ροζίτα! (δείχνοντας τὰ βιβλία). Ἦταν χρόνια πού τὰ ζητοῦσα! «Τὰ κατορθώματα τοῦ Σπλατιάνο», γιὰ σκεφθῆτε! Ὁ «Φλορισμάριε τῆς Ἰοκανίας, ὁ «Ἰππότης Πλατίο»... Καὶ ἡ τύχη μοῦ τᾶφφερε στὸ σπίτι. (ἡ Μανουέλα σπρώχνει μὲ τρόπο τὸν Δὸν Πέτρο γιὰ νὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ μιλήσῃ).

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Μὲ συγχωρεῖτε: πόσο τὴν πληρώσατε αὐτὴν τὴν τύχη;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (χαρούμενος). Μικρὰ πράγματα... Μὰ τὶ μοῦτρα εἶναι αὐτὰ πού ἔχετε; Αἰδεσιμότητα, Νικόλα, Μανουέλα, σᾶς θέλω χαρούμενους σήμερα. Ἄ, γιὰ νὰ σᾶς πῶ, αἰδεσιμότητα, ἂν εἶχατε ἓνα πολεμικὸ ἄλογο, πὼς θὰ τ' ὀνομάζατε;

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Πὼς θὰ τ' ὀνομάζα; (ἡ Μανουέλα ἔξακολουθεῖ νὰ τὸν σπρώχνῃ).

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Νά.

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Δὲν μοῦ ἱκανοποιεῖτε πρῶτα τὴν περιέργεια, πόσο ἐστοίχισαν αὐτὰ τὰ βιβλία; Στοιχηματίζω ὅτι τὰ πληρώσατε περισσότερο ἀπὸ τρεῖς χιλιάδες ρεάλια...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Μικροπράγματα, μικροπράγματα, καθὼς σᾶς εἶπα!

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Τρεῖς χιλιάδες ρεάλια δὲν εἶναι μικροπράγματα.

ΝΙΚΟΛΑΣ. Βέβαια, καὶ μάλιστα στὴν ἐποχή μας...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (σοβαρός). Κακὴ ἐποχή, πολὺ κακὴ!

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Ὅλα εἶνε ἀκριβά: τὸ ψωμί, τὸ κρέας, τὰ ρούχα...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Δὲν νομίζετε, αἰδεσιμότατε, ὅτι ὁ κόσμος δὲν εἶναι τέλειος;

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Εἶναι καιρὸς πού τὸ κατάλαβα.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Τὸ κακὸν θριαμβεῖ παντοῦ, οἱ περισσότεροὶ μένουν εὐχαριστιμένοι ἢ σκύβουν τὸ κεφάλι, ἄλλοι σωμαίνονται καὶ ταπεινώνονται. Κανείς δὲν ἐπαναστατεῖ...

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Ὑπάρχουν οἱ νόμοι, τὰ δικαστήρια...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Παντοῦ διαφθορά!

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Εἶνε ὁ βασιλεὺς.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Δὲν βλέπει.

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Εἶναι ὁ Πάπας.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Δὲν ἀκούει!

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Εἶναι ἡ θεία δικαιοσύνη!

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Ποιὸς τὴν βλέπει ἐδῶ κάτω στὴ γῆ;

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Γιὰ νὰ καταπολεμηθῇ λοιπὸν τὸ κακὸ τί βρίσκετε σεῖς καλύτερο ἀπὸ τοὺς νόμους, τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸ Κράτος;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Ἄ, ὑπάρχει κάτι ἄλλο, ἀνώτερο καὶ ἀγιώτερο ἀπ' αὐτὰ...

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Δηλαδή;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Ὁ ἱπποτισμός!

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ (γελῶντας). Ὁ ἱπποτισμός! Πᾶνε πεῖα αὐτοὶ οἱ καιροί! Ποιὸς τοὺς θυμάται τώρα.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (μὲ ἀγανάκτηση). Ποιὸς τοὺς θυμάται; Εἶναι ἀστεῖο, βέβαια, νὰ βυθίζεται κανεὶς στὴ λησμονιά καὶ νὰ ὑποτάσσεται στὸ κακὸ... Ὑπάρχει ὅμως κάτι πού ζωντανεῖ τὴ φλόγα τοῦ πνεύματος. Δὲν ἀπέθανε, ὄχι, ὁ ἱπποτισμός! Ζοῦν ἀκόμη οἱ ὑπέροχοι στρατιῶτες τοῦ Ἰδε-

ώδους πού θ' ἀναστήσουν πάλι τὰ παλιὰ γενναῖα χρόνια. Στὴν ἐποχὴ τῶν πιέσεων τῆς θηριωδίας, τῆς ντροπῆς, ἦταν αὐτοί, οἱ ἱππότες, πού ὑπερασπίζοντο τὴν τιμὴ καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ καθενός. Οἱ ληστὲς ἔφευγαν, οἱ ἀπατεῶνες ἐδίσταζαν, οἱ προδότες ἐκρύβοντο. Κάθε ἐκδήλωση βίας ἔτρεμε μπροστὰ στοὺς γενναίους αὐτοὺς σπαθοφόρους. Ἐπαρουσιάζοντο παντοῦ, τρομεροί, σιωπηλοί, μέσα στὴ σιδερένια μάσκα. Οἱ πελώριες λόγχες τοὺς ἔλαμπαν σὰν ἀπροσδόκητες ἀστραπὲς στὴν καταγίδα καὶ τὰ σιλπνά τοὺς κράνη ἐχάνοντο ἀφίνοντας πίσω τὴ μυρωδιὰ ἀπὸ τὰ μέρη πού διέβηκαν: ὁ ἕνας ἐρχόνταν ἀπὸ μέρη πού τὰ νανούριζε ἡ θάλασσα, ἄλλος ἀπὸ τὰ πυκνόφυτα βουνά, ὁ ἕνας πάνω στὰ φτερά ἐνὸς δράκοντα εἶχε στὸ κράνος τὰ χιόνια τοῦ βορρᾶ, ἄλλος πού ἦρθε στὸν Ἰππόγρυφον σκορποῦσε μιὰ μυρωδιὰ σὰν πάνθηρας. Προίγκητες τῶν Ἰνδιῶν ἢ δοῦκες τῆς Βρετανίας, βορρογράβοι τοῦ Ρήνου, βασιλεῖς τῆς Κορνοβάλης καὶ τῶν Πυρηναιῶν, νικηταὶ τῶν Μαύρων, τῶν Ταρτάρων καὶ τῶν Οὐννων, προκαλοῦσαν στὸ διάβα τοὺς ὁράματα κινδύνου, μάχης καὶ ἐποποιεῖες...

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Φαντάσματα, φαντάσματα πού τὰ βλέπουν τὰ ἄρρωστα μυαλά!

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (περιφρονητικά). Ὡστε πιστεύετε πὼς δὲν ἔζησεν ἕνας Ἡρακλῆς, ἕνας Κιδ, ἕνας Ὁρλάνδος, ἕνας Ριχάρδος, ἕνας Ἀμαντίτζ;

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Ναί, πὼς... Ἀλλὰ τώρα χάθηκε ἡ ὄραση.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Καὶ ὅμως κάποιος σπόρος, μορεῖ ἀκόμη νὰ φυτρώσῃ στὰ χρόνια μας, καὶ ἴσως νὰ γεννήθῃκε αὐτὸς πού θὰ βαδίσῃ στὰ ἴχνη τους καὶ θὰ ὀδηγήσῃ τίς ἐπαναστατημένες συνεννοήσεις πρὸς τὴν δόξα, εἴτε ἀρέσει εἴτε ὄχι σ' αὐτοὺς πού γηράζουν ξυρίζοντας βρωμερὲς γενεαῖδες...

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Ἐσεῖς ὅμως...
ΝΙΚΟΛΑΣ. Μὲ συγχωρεῖτε!...
ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Ἐκλαμπρότατε!... } μαζύ.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. (μὲ παραφορά). Καμμιὰ φιλοδοξία δὲν χαμογελάει λοιπὸν στὴν ἀδράνειά σας; Καὶ σεῖς, Δὸν Πέτρο, γιατί δὲν πηδάτε στὴν ἀθανασία, διασχίζοντας τὴν Εὐρώπη μὲ τὴν λαμπάδα τῆς πίστεως καὶ κηρύσσοντας γιὰ τὴν σταυ-

ροφορία, ὅπως ὁ Πέτρος ὁ Ἐρημίτης; Καὶ σεῖς, Νικόλα, γιατί δὲν ἐρχόσαστε μαζί μου στὸν θρίαμβο ὄλων τῶν ἀνθρωπίνων ἀντεκδικήσεων, ἀντὶ νὰ περναῖς τὴν ταπεινὴ αὐτὴ ζωὴ;... Μπορῶ λοιπὸν νὰ ἐλπίζω ὅτι ἐτάραξα ἐπὶ τέλους τὸν λασπώδη βυθὸ τῆς κοιμισμένης συνειδήσεώς σας; Μιλῆστε λοιπὸν, ἀπαντήστε μου.

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ (ἤρεμα). Μπορῶ νὰ μιλῶ ἐλεύθερα;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Δὲν ζητῶ τίποτε καλύτερο ἀπὸ τὴ φιλία τῆς αἰδεσιμότητός σας.

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Μοῦ δίνετε τὴν ὑπόσχεση ὅτι δὲν θὰ θυμώσετε;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Δὲν θυμῶνω ποτέ μου.

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Λοιπὸν, ἂν δὲν σᾶς γνώριζα καλὰ ἀπὸ καιρὸ, μὲ αὐτὰ πού ἀκούω, θὰ ἔλεγα ἀμέσως πὼς ἡ ἐκλαμπρότης σας εἶνε γιὰ δέσιμο!

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (μ' ἕνα χαμόγελο οἴκτου). Δὲν εἶνε ἡ πρώτη φορὰ πού οἱ γνωστικοὶ φαίνονται τρελλοὶ στοὺς τρελλούς. Μπορῶ ὅμως νὰ ρωτήσω τὴν αἰδεσιμότητά σας τί τὴν ἠνάγκασε νὰ καταλήξῃ εἰς αὐτὴ τὴν ὑπόθεση;

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ (γελῶντας). Μὲ συγχωρεῖτε! Ἀλλὰ νὰ μιλήσῃ κανεὶς σήμερα γιὰ σταυροφορίες!... Εἶνε χύμαιρες αὐτές.

ΝΙΚΟΛΑΣ. Μήπως ἡ ἐκλαμπρότης σας ὀνειρεύεται μὲ τὰ μάτια ἀνοιχτά;

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Ἀκούστε με ἐμένα: κυττάτε καλύτερα τὴ δουλειά σας, τὰ χεῖματά σας...

ΝΙΚΟΛΑΣ. Ναί, ναί, βάλτε μυαλὸ καὶ ἀφήστε τα αὐτὰ!

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ... (θυμωμένος). Τώρα καταλαβαίνω πὼς ἐμίλησα τόσην ὥρα μὲ κτήνη!...

ΝΙΚΟΛΑΣ. (μὲ ἀγανάκτηση). Ἐκλαμπρότατε!...

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Ἐλάτε στὰ σωστά σας μαζύ.

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Μὴ θυμῶνετε δά!...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Τότῃ νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς ζητήσω μιὰ μεγάλη χάρη.

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Στὸν φίλο ἢ στὸν ἐφημέριο;

ΝΙΚΟΛΑΣ. Στὸν κουρέα ἢ στὸν χειρουργό;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Καὶ στοὺς τέσσαρες!

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ. Λέγετε, λέγετε.

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Σᾶς ζητῶ τὴ μεγάλη χάρη νὰ φύγετε ἀπὸ μπροστὰ μου.

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟ (σηκώνεται θυμωμένος καὶ παίρνει τὸ καπέλλο του). Ἄν δὲν ζητᾶτε ἄλλο τίποτε... (ὁ Νικόλας φεύγει μαζύ του μουρμουρίζοντας).

ΜΑΝΟΥΕΛΑ. Μὰ ὄχι, κύριε ἐφημέριε... Κύριε Νικόλα μιὰ στιγμή!

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. (δυνατά, ἐνῶ ἐκεῖνοι φεύγουν). Ἐξω οἱ τεμπέληδες καὶ οἱ θρασεῖς! Σᾶς διώχνω, ὅπως ὁ Χριστὸς ἔδιωξε τοὺς ἐμπόρους ἀπὸ τὸν ναὸ! (στὸν Νικόλα). Ἐξω γιὰτὸ ἀπὸ κάλους! (στὸν ἐφημέριο). Ἐξω καὶ σὺ δοῦλε τῆς ὕλης καὶ ὄχι τοῦ θεοῦ! (στὴ Μανουέλα). Ἐξω καὶ σὺ, πού ἐμόλυνες τὸ ἁγιαστήριό μου! (τρέχει καὶ παίρνει μιὰ μεγάλη σπάθη, ἐνῶ ὄλοι φεύγουν τρομαγμένοι).

ΣΚΗΝΗ XII

Δὸν Κισιάντα μόνος

(Κυττάει γύρω του μὲ ὀρθάνυχτα μάτια καὶ ἐπιτίθεται στὶς ἀδειανὲς καρέκλες).

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Καὶ σεῖς τί περιμένετε; Φύγετε ἀπὸ μπροστὰ μου, θεοὶ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης! Νομίζετε πὼς θὰ σιωθῆτε ἂν κρουθῆτε μέσα σὲ τείχη καὶ πύργους! Θὰ φθάσῃ ὡς ἐκεῖ ὁ θυμὸς μου! Παραδοθῆτε! Πίσω! Πίσω! (χτυπάει μὲ ὀρμὴ μιὰ καρέκλα πού γίνεται συντρίμμα. Στὸ θόρυβο παρουσιάζεται ἡ Ροζίτα).

ΣΚΗΝΗ XIII

Ροζίτα καὶ Δὸν Κισιάντα.

ΡΟΖΙΤΑ (τρομαγμένη). Μὰ τί κάνετε, θεῖς μου;

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (ἐνῶ τὴν χαϊδεύει, μὲ γλυκύτητα). Ἐλα σὺ, ἀγαπητὴ μου μικρὴ μου Ροζίτα, δὲν τὰ ἔχω μαζύ σου, (δείχνοντας τὸ πάτωμα). Πρόσεχε μὴ σὲ λερώσουν τὰ αἵματα! Τοὺς βλέπεις τοὺς ἀπίστους; Κυττάξ' ἐκεῖ, κάτω ἀπ' τὰ ἐρείπια... Χιλιάδες καὶ χιλιάδες ἔρριξα μ' ἕνα μονάχα χτύπημα! Μὰ πού εἶνε τὸ ἀλογό μου γιὰ νὰ τρέξω πίσω ἀπὸ τοὺς ἄλλους; (δείχνων ἔξω ἀπ' τὸ παράθυρο) βλέπεις Ροζίτα, πὼς φεύγουν οἱ δειλοὶ; Πρόσεξε μὴ πέσης ἀπάνω στοὺς νεκρούς, ἀγαπητὴ μου...

ΡΟΖΙΤΑ. Μὰ ἐδῶ, θεῖέ μου, δὲν εἶνε κανεὶς. Δὲν εἶνε παρὰ ἡ σπασμένη καρέκλα...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ (θλιβερά). Καὶ σὺ λοιπὸν μὲ προδίνεις, Ροζίτα; Κι' ἐγὼ ἐνόμιζα ὅτι τοῦλάχιστον ἐσὺ θὰ μ' ἀγαποῦσες,

μικρή μου, αγαπημένη ἀθῶα ψυχή...

ΡΟΖΙΤΑ (γλυκά). Μὰ ναι, βέβαια πὸν ἀγαπάω τὸν καλὸ μου θειοῦλη, ὅταν εἶνε καλός...

ΔΟΝ ΚΙΣΙΑΝΤΑ. Ὅχι, ὄχι, εἶμαι μόνος στὸν κόσμον, μὲ τὴν ἀποστολή μου (μιὰ καμπάνα χτυπάει γιὰ τὸν Ἑσπερινὸ καὶ ἡ γαλήνη τοῦ δειλινοῦ ἀπλώνεται παντοῦ. Ἡ Ροζίτα εἶναι γονατιστὴ καὶ προσεύχεται. Ὁ Δὸν Κισιάντα κάνει τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ, γονατίζει ἀργὰ ἀκουμπώντας στὸ σπαθὶ του, ἔπειτα λέει μὲ βαρεῖα καὶ συγκινημένῃ φωνῇ): ὦ Χριστέ, πρῶτε καὶ μεγαλείτερε τῶν περιπλανωμένων Ἰσπανοῦν, πὸν κάτου ἀπ' τὸν ἥλιο καὶ τὸ φῶς τῶν ἀστέρων ἔτρεχε στὸς δρόμους τῆς Γαλλίας διδάσκοντας τὸ μαρτύριο καὶ τὴ θυσία. Χριστέ τῆς ἀγάπης, τῆς καλωσύνης, τῆς δόξας, κύτταξε μὲ ἀγαθὸ βλέμμα τὸν ταπεινότερο τῶν δούλων σου καὶ ὤπλισε τὸ χέρι του μὲ ἀνίκητὴ δύναμη, ζῶσε τὸ στήθος του μὲ τριπλὸ θώρακα, δυνάμωσε τὴν καρδιά του μὲ τὴν ἀρετὴ καὶ κάμε νὰ λάμψη τὸ κράνος του ἀπὸ τὰ ψηλὰ Πυ-

ρηναῖα ὡς τὴν ἄκρη τῆς Ἰσπανίας μὲ τὸ φῶς τῆς δικαιοσύνης... (σωπαίνει λιγάκι καὶ μετὰ συνεχίζει): Νά! ἀκούω τὶς ἀπειρες φωνές πὸν βογγάνε στὸν κόσμον! εἶνε οἱ φωνές τῶν παιδιῶν πὸν ὑποφέρουν, τῶν μητέρων πὸν ἔμειναν ἀνυπεράσπιστες, τῶν ταπεινῶν πὸν καταδιώκονται ἀπ' τὴ βία. Καὶ ὅμως αὐτὲς οἱ φωνές πὸν ἀνεβαίνουν ἀπὸ ἀνατολὴ καὶ δύση, ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότο, ἔρχονται σ' ἐμὲ καὶ μοῦ φωνάζουν: «Σήκω, Κισιάντα, ἀποτεινάξου ἀπὸ τὴν ἀδράνεια, διῶξε τὴν ἡσυχία καὶ τρέχα... Χίλιες καὶ χίλιες μάχες σὲ προσμένουν κατὰ τῆς ἀνθρώπινης κακίας, χίλιες νίκες καὶ θρίαμβοι καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη τέλος, σὰν θεῖο τραγοῦδι! Χριστέ, Χριστέ μου, ἀκούω τὴ φωνὴ σου πὸν μὲ καλεῖ καὶ μὲ προστάζει! Δὲν εἶμαι πειὰ ἓνας ταπεινὸς ἰδαλγός: ἓνα καινούργιο πνεῦμα μοῦ δίνει νέα δύναμη (πηδώντας ὀρθὸς καὶ ἀρπάζοντας τὸ σπαθὶ μὲ τὰ δυὸ χέρια) Χριστέ εἶμαι δικός σου, εἶμαι ἔτοιμος, νάμε! (οἱ τελευταῖοι χτύποι τῆς καμπάνας γιὰ τὸν Ἑσπερινὸ σβύ- νουν γλυκά στὸ δειλινό).

GUSTAV FALKE

ΑΡΓΟΠΟΡΕΜΕΝΑ ΡΟΔΑ

*Χρόνια καὶ χρόνια ἐλατάρουσαμε
Ἐναν κηπᾶκο νᾶχαμε δικό μας
Μὲ ἡσκιάδες δροσερὲς καὶ κόκκινα
Τριαντάφυλλα νὰ λάμπουν γιὰ τοὺς δυὸ μας.*

*Νὰ ὁ κῆπος τώρα καταπράσινος,
Πυκνὴ κι ἡ σκιὰδα, ὀλόδροση ἔχει ἀπλώσει,
Καὶ τὸ πρωτόφαντο τριαντάφυλλο
Θέλει τὴν ὁμορφιά του νὰ μᾶς δώσει.*

*Τώρα τὰ μάγουλά σου τὶ χλωμά,
Τὰ χέρια σου, κι αὐτὰ τὶ κουρασμένα!
Κι ἂν σοῦπλεχα τώρα ἓνα στέφανο
Ἀπὸ τὰ ρόδα αὐτὰ τὰ μυρωμένα,*

*Καὶ τῶρα σὰ μαῦρα σου μαλλιὰ,
Πῶς θὰ μποροῦσα νὰ ὑποφέρω, ὠμίμενα,
Κάτου ἀπ' τὰ ὀλόλαμπρα τριαντάφυλλα,
Βουβὰ δυὸ μάτια παραπονεμένα;*

Μεταφρ. Ἰ. Ν. ΜΟΥΝΤΖΟΥΡΙΑΝΣ

—ΔΕΝ ΞΕΡΩ, ΤΟ ΜΑΧΑΙΡΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΟ ΜΟΥ

Α. ΤΟΛΣΤΟΪ

Η ΜΑΚΡΥΝΗ ΕΞΟΡΙΑ

Μιά φορὰ, στὴ πόλη Βλαδιμήρ ζοῦσε ἓνας νέος ἔμπορος πὸν τὸν λέγανε Ἀκσένωφ· εἶχε δυὸ μαγαζιά κι ἓνα σπίτι· τὰ μαλλιὰ του ἦτανε κοκκινωπά καὶ σγουρά, εἶχε μιὰ πολὺ καλὴ φωνὴ καὶ ἡ συντροφιά του ἦταν εὐχάριστη. Στὰ νειάτα του ἔπινε πολὺ κι ὅταν ἦταν μεθυσμένος χαλοῦσε τὸν κόσμον. Μὰ ὕστερα ἀπ' τὸ γάμον του ἔπαυσε νὰ πίνῃ καὶ πολὺ σπάνια ἔκαμε γλέντια.

Μιά μέρα τὸ καλοκαῖρι ὁ Ἀκσένωφ ἐτοιμάστηκε νὰ πάῃ στὸ Νίζνι, ὅπου γινόταν ἓνα μεγάλο πανηγῦρι. Ὅταν πήγαινε ν' ἀποχαιρετίσῃ τὴν οἰκογένειά του ἡ γυναῖκα του τοῦπε:

—Ἰβάν Δημήτριοβιτς, μὴν πᾶς σήμερον. Εἶδα ἓνα κακὸ ὄνειρο πὸς μιὰ συμφορὰ θὰ πέσῃ ἀπάνω σου.

Ὁ Ἀκσένωφ γέλασε μαζί της καὶ τῆς εἶπε.

—Πάντα σου φοβᾶσαι πὸς θὰ πάω μεθυσμένος.

Μὰ ἡ γυναῖκα του ἐπέμενε.

—Δὲν ξέρω τί ἀκριβῶς φοβοῦμαι μὰ ἦταν τόσο ἄσχημο τὸνειρό μου. Φαινόσουνα νᾶρχεσαι πίσω στὸ σπίτι ἀπ' τὴν πόλι κι ὅταν ἔβγαλες τὸ καπέλο σου καὶ σὲ κοίταξα, τὰ μαλλιὰ σου ἦτανε γκριζα. Ὁ Ἀκσένωφ ξαναγέλασε.

—Αὐτὸ θὰ πῆ καλὴ τύχη. Σώπα λοι-

πὸν γιατί φεύγω τώρα. Θὰ σοῦ φέρω κι' ὄμορφα δῶρα.

Τοὺς ἀποχαιρέτησε κι' ἔφυγε. Στὸ μισὸ δρόμο τοῦ ταξιδιοῦ συνάντησε ἕνα ἔμπορο παλιὸ γινώριμο του κι' οἱ δυὸ μαζί σταμάτησαν στὴν ἴδια ταβέρνα γιὰ νὰ περάσουν τὴ νύχτα. Πήρανε τὸ τσάι τους καὶ πήγαν νὰ κοιμηθοῦν σὲ δυὸ συνεχόμενες κάμαρες. Ὁ Ἀκσένωφ δὲν ἦταν συνηθισμένος νὰ κοιμάται πολλές ὥρες. Κατὰ τὰ μεσάνυχτα σηκώθηκε καὶ θέλοντας νὰ ξεκινήσει μὲ τὴ δροσιὰ ξύπνησε τὸν ἀμαξῶ καὶ τὸν διάταξε νὰ τοῦ διορθώσῃ τὸ ἀμάξι του, ἐνῶ αὐτὸς κατέβηκε στὴ ζεστὴ καλύβια, κανόνισε μὲ τὸν ξενοδόχο τὸ λογαριασμὸ του καὶ κατόπι πήρε τὸ δρόμο του.

Ὑστερα πὸν ἔκοψε κάπου τριάντα μίλια, σταμάτησε πάλιν γιὰ νὰ πάρη κάτι νὰ φάῃ, κάθησε στὸ κατώφλι τοῦ χαλιοῦ κι' ὅταν κόντεψε μεσημέρη διάταξε νὰ τοῦ ἐτοιμάσουν τὸ σαμβάρι. Πῆρε κατόπιν τὴν κιθάρα του κι' ἄρχισε νὰ παίζει. Ξαφνικά, ἕνα ἀμάξι μ' ἕνα κουδοῦνι μπροστά, χύμηξε μέσα στὸ χάνι κι' ἀπ' τὴν ὄλη ἀκολουθία πήδηξαν κάτω ἕνας ἀξιωματικὸς καὶ δύο στρατιῶτες. Ἦρθανε κατ' εὐθεία στὸν Ἀκσένωφ καὶ τὸν ρώτησαν.

—Ποῖος εἶσαι; Ἀπὸ ποῦ ἦρθες;

Ὁ Ἀκσένωφ ἀπάντησε χωρὶς κανένα δισταγμὸ. Ὁ ἀξιωματικὸς τὸν ρωτοῦσε.

—Ποῦ πέρασες τὴ περασμένη βραδεία; Ἦσουν μόνος ἢ μὲ ἕνα ἔμπορο; Εἶδες τὸν ἔμπορο τὸ πρωί; Γιατί ἔφυγες τόσο πρωί;

Ὁ Ἀκσένωφ παραξενευόταν πὸν τὸν ρωτοῦσε τόσο γριψώδικα. Ἀλλὰ εἶπε τὸ κάθε τι ὅπως ἀκριβῶς ἦτο καὶ ὕστερα ρώτηξε.

Γιατί μὲ ρωτᾶτε τόσες πολλὲς ἐρωτήσεις; Δὲν εἶμαι οὔτε κλέφτης, οὔτε φονιάς. Πάω στὴ δουλειὰ μου. Μήπως θέλετε νὰ μὲ ρωτήσετε ἀκόμα;

Ὁ ἀξιωματικὸς φάναξε τοὺς στρατιῶτες καὶ εἶπε στὸν ἴδιο.

—Εἶμαι ἀτυνονικὸς ἐπιθεωρητὴς καὶ σοῦκαμα τόσες ἐρωτήσεις γιατί ὁ ἔμπορος μὲ τὸν ὁποῖο πέρασες τὸ χθεσινὸ βράδυ, σήμερα βρέθηκε σκοτωμένος. Δεῖξε μου τὰ πράγματα σου. Καὶ σεις, στρατιῶτες, φάξετέ τον.

Πήγανε στὴ ταβέρνα, ἔφεραν τὶς βαλίτσες κι' ἄρχισαν νὰ τὶς ἐξετάζουν. Μιὰ στιγμή ὁ ἐπιθεωρητὴς τράβηξε ἔξω ἕνα πελώριο μαχαῖρι καὶ ρώτηξε σὲ ποῖον ἀνήκει. Ὁ Ἀκσένωφ κοίταξε καλὰ τὸ μαχαῖρι πὸν βρέθηκε στὸν σάκκο του καὶ τὸ ὁποῖο ἦταν βαμμένο μὲ αἷμα. Φοβήθηκε.

Ὁ Ἀκσένωφ προσεπάθησε ν' ἀπαντήσῃ ἀλλὰ δὲν μπορούσε ν' ἀρθρώσῃ λέξη.

—Δὲν... δὲν... ξέρω... αὐτό... τὸ... τὸ... μαχαῖρι... δὲν εἶναι... δικό... μου...

—Ναί... ναί... ἀλλά. Αὐτὸ τὸ πρωί, εἶπε ὁ ἀξιωματικὸς, ὁ ἔμπορος βρέθηκε σκοτωμένος. Κανένας δὲν περιμένει πὸς θάκαμνες τέτοιο πρᾶγμα. Ἡ ταβέρνα ἦταν κλειστὴ ἀπὸ μέσα καὶ κανένας ἄλλος, ἐκτὸς ἀπὸ σένα, δὲν βρισκόταν ἐκεῖ. Καὶ νὰ τώρα καὶ τὸ ματωμένο μαχαῖρι μέσα στὴ βαλίτσα σου. Ὡστόσο κι' ἡ ἐνοχὴ σου εἶναι κατάδηλη στὸ πρόσωπό σου. Πές μου πὸς τὸν σκότωσες καὶ πόσα λεφτὰ τοῦ πήρες.

Ὁ Ἀκσένωφ ὠρξίστηκε πὸς δὲν εἶναι αὐτὸς καὶ πὸς δὲν εἶδε τὸν ἔμπορο ὕστερα πὸν πήρανε μαζί τὸ τσάι τους, ὅτι τὰ χρήματα πὸν κρατοῦσε ἀπάνω του—ὄχι τὸ χιλιάδες ρούβλια—ἦταν δικὰ του κι' ὅτι τὸ μαχαῖρι δὲν ἦταν δικό του. Ἀλλὰ ἡ φωνὴ του ἔτρεμε, τὸ πρόσωπό του γλώμισσε καὶ κουλουριάστηκε ἀπ' τὸν φόβο του σὰν νᾶταν ὁ πραγματικὸς ἐνοχος.

Ὁ ἐπιθεωρητὴς διάταξε τοὺς στρατιῶτες, τοῦ ἔδωσαν τὰ πόδια καὶ τὸν βάλανε στ' ἀμάξι. Ἐκεῖ ξέσπασε σὲ δάκρυα. Τοῦ πήρανε τὰ πράγματα καὶ τὰ λεφτὰ του καὶ τὸν πήρανε σὲ μιὰ κοντινὴ πόλη, ὅπου τὸν ἔροζιζαν στὴ φυλακὴ.

* * *

Ἔστειλαν κατόπιν στὴ Βλαδιμηρ καὶ ζήτησαν πληροφορίες γιὰ τὸ ἄτομο τοῦ Ἀκσένωφ, ὅλοι δὲ οἱ ἔμποροι ἐκεῖ δήλωσαν πὸς ὅταν ἦτο νέος ἔπινε πολὺ καὶ ἦταν ἄγριος, ἀλλὰ ὕστερα γίνηκε τίμιος ἄνθρωπος.

Τότες πὸν πήρανε γιὰ νὰ τὸν δικάσουν. Τὸν κατηγοροῦσαν ὅτι ἐφόνευσε τὸν ἔμπορο καὶ τοῦ ἔκλεψε εἴκοσι χιλιάδες ρούβλια. Ἡ γυναίκα του βωβάθηκε ὅταν ἔμαθε τὴν κατηγορία καὶ δὲν ἤξερε τί νὰ ὑποθέσῃ. Τὰ παιδιὰ του ἦταν πιτσιρικοί

ΤΟΝ ΕΙΔΕ ΜΕ ΤΑ ΡΟΥΧΑ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ ΑΛΤΙΣΟΔΕΜΕΝΟΝ

κι' εἶχε ἕνα ἀκόμα στὴ κοιλία της. Τὰ πήρε ὅλα ἀπ' τὸ χέρι καὶ πήγανε στὴ πόλη ὅπου ἦταν φυλακισμένος ὁ ἄντρας της. Στὶς ἀρχὲς δὲν ἤθελαν νὰ τὴς ἐπιτρέψουν νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ μὰ στὸ τέλος κατώρθωσε νὰ πάρη μιὰ ἄδεια ἀπὸ τὸν πρῶτο διευθυντή. Ὅταν τὸν εἶδε μὲ τὰ ρούχα τῆς φυλακῆς, ἀλτισοδεμένο μὲ τοὺς κακούργους, ἔπεσε στὸ πάτωμα καὶ χρειάστηκε κάμποση ὥρα γιὰ νὰ συνέλθῃ ἀπ' τὴ λιποθυμία της. Τοῦ πήγε κοντὰ τὰ παιδάκια, κάθησαν ὀλόγυρα κι' ἄρχισαν νὰ τοῦ μιλοῦνε γιὰ τὶς οἰκογενειακὲς ὑποθέσεις καὶ νὰ ρωτοῦν γιὰ τὸ κάθε τι πὸν τοῦ συνέβη. Αὐτὸς τοὺς διηγήθηκε ὅλη τὴν ἱστορία. Ἡ γυναίκα του τὸν ρώτησε τί ἔπρεπε νὰ γίνῃ.

—Πρέπει νὰ ἰκετεύσουμε τὸν Τσάρο, εἶπε. Εἶναι ἀδύνατο νὰ καταδικασθῇ ἕνας ἀθῶος.

Ἡ γυναίκα του τοῦπε πὸς ἔστειλε ἤδη μιὰ αἴτηση στὸν Τσάρο, ἀλλὰ ἡ ἀθώωση δὲν παραχωρήθηκε. Ὁ Ἀκσένωφ δὲν εἶπε τίποτα πιά κι' ἔχασε τὸ θάρρος του.

—Βλέπεις πὸς τὸ ὄνειρο μου, πὸν σ' ἔβλεπα μὲ γκριζὰ μαλλιά, κάτι ἔλεγε ἀπ' αὐτὰ, τοῦπε ἡ γυναίκα του. Ἀπὸ τώρα τὰ μαλλιά σου ἀρχίζουν νὰ γίνονται γκριζὰ. Ἔπρεπε νὰ μείνης στὸ σπίτι τότες πὸν σοῦ ἔλεγα. Κι' ἄρχισε νὰ τραβᾷ τὰ μαλλιά της.

—Βάνια, ἀγαπημένε μου ἀντρούλη πές μου σ' ἐμένα τὴ γυναίκα σου τὴν ἀλή-

θεια. Είναι αλήθεια πώς εσύ τὸν σκότωσες;

—Ὁ... ἀκόμα καὶ σὺ δὲν μὲ πιστεύεις...
Εἶπε κείνος κ' ἄρχισε νὰ κλαίῃ.

Ἦρθε κείνη τῇ στιγμή ἕνας στρατιώτης κ' εἶπε πὸς ἦταν ὥρα νὰ φεύγῃ ἡ γυναίκα μὲ τὰ παιδιά. Κι' ὁ Ἀκσένωφ γιὰ τελευταία φορὰ ἀποχαιρέτησε τὴν οἰκογένειά του. Ὅταν ἡ γυναίκα του ἔφυγε ὁ φυλακισμένος σκέφτηκε καλὰ ὅσα ἄκουσε ἀπ' τὸ στόμα της. Ὅταν θυμῆθηκε πὸς κ' ἡ γυναίκα του ἀκόμα δυσπίστησε μὲ τὴν ἀθωότητά του, εἶπε σιγὰ μέσα του.

—'Αλήθεια εἶναι, πὸς μόνο ἕνας θεὸς μπορεῖ νὰ ξέρῃ τὴν ἀλήθεια αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως κ' αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος ἀπ' τὸν ὁποῖο μπορῶ νὰ ζητήσω εὐσπλαχνία κ' ὁ μόνος πὸς μπορεῖ νὰ μοῦ τὴν δώσῃ.

Ἀπὸ κείνο τὸν καιρὸ ἔπαψε νὰ στέλνῃ αἰτήσεις στὸν Τσάρο καὶ νὰ ἐλπίζει καὶ μονάχα στὸν θεὸ προσευχότανε. Ὁ Ἀκσένωφ καταδικάστηκε νὰ τὸν δέρουνε μὲ τὸ κνουτο κ' ὕστερα νὰ τὸν στείλουνε σ' ἐξορία μὲ καταναγκαστικά ἔργα.

Ἔτσι κ' ἔγινε. Τὸν δέρανε μὲ τὸ κνουτο κ' ὅταν οἱ πληγῆς του ἄρχισαν νὰ γιαιρεύωνται τὸν στείλανε μ' ἄλλους ἐξόριστο στη Σιβηρία. Ἐξῆσε ἐκεῖ εἴκοσι ἔξι χρόνια μέσα στὰ δρυχεῖα. Οἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς του ἄσπρισαν σὰν τὸ χιόνι καὶ τὸ γένι του μεγάλωσε κ' ἔγινε γροῖζο. Ἡ εὐθυμία του ἔξαφανίστηκε.

Μὲ τὰ χρόνια καμπούριασε, τὸ βάδισμα του ἔγινε ἀργό, μιλοῦσε λίγο, ποτέ του δὲν γελοῦσε, καὶ ξόδευε πολλές ὥρες στὶς προσευχές. Στὴ φυλακὴ ἔμαθε νὰ φτιάχνῃ παπούτσια καὶ μὲ τὰ λεφτὰ πὸς κέρδισε ἀγόρασε τὸ «Βιβλίον τῶν Μαρτύρων» πὸς τὸ διάβαζε ὅταν εἶχε φῶς. Τὶς γιορτὲς πῆγαινε στὴν Ἐκκλησίαν τῆς φυλακῆς, διάβαζε τὶς Γραφές καὶ ἔψαλλε στὸ στασίδι, ἐπειδὴ ἡ φωνή του ἦταν ἀκόμη δυνατὴ καὶ καθαρὴ.

Οἱ ἀρχεὶ ἀγαποῦσαν τὸν Ἀκσένωφ γιὰ τὴν ὑπακοή του κ' οἱ ἄλλοι φυλακισμένοι τὸν ἀγαποῦσαν καὶ τὸν φώναζαν «παπούλη» καὶ «ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ». Ὁ Ἀκσένωφ πάντα ἔκερνε τὶς αἰτήσεις τῶν φυλακισμένων πὸς τοῦ ἀνέθεταν κ' ὅταν μέσα εἶχανε μερικοὶ τσακώματα πῆγαιναν στὸν Ἀκσένωφ νὰ τοὺς δικάσῃ.

Κεῖνες τὶς μέρες ὁ Ἀκσένωφ καθότανε κοντὰ σὲ νεοφερμένους καὶ μὲ σκυμμένο κεφάλι ἀκροαζότανε τὶ ἔλεγαν. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς ἦταν ψηλός, γερός, κάπου 60 χρονῶν μ' ἕνα καστανόφαιο γενάκι. Διηγότουνα γιὰ τὸν φυλάκισαν. Ἔλεγε:

—Κι' ἔτσι, ἀδέλφια, μὲ στείλανε δῶ πέρα γιὰ τίποτα. Ξέξυξα ἕνα ἄλογο ἀπὸ τὸ ἔλκυθρο ἑνὸς παιδιοῦ καὶ μὲ τσίκωσαν μ' αὐτό, ἐπιμένοντας πὸς τὸ κλεψα. Ἀλλὰ, τοὺς εἶπα ἐγώ, τὸ χρειαζόμουν μονάχα γιὰ νὰ πάω λίγο γρήγορα, γι' αὐτὸ βέβαια. Ἐκτὸς τούτου κείνος πὸς τὸ ὀδηγοῦσε ἦταν φίλος μου. Ἔτσι εἶναι, τοὺς ἔλεγα ἐγώ. Ὁχι, ἔλεγαν κείνοι, τὸ κλεψα. Ἀλλὰ δὲν ἤξεραν αὐτοὶ τί καὶ πὸς τὸ κλεψα. Ἐκαμα πολλὰ πράγματα πὸς ἀπὸ χρόνια ἔπρεπε νάμουν ἐδῶ. Καὶ τί τὸ ὄφελος νὰ μεμψιμοιρῶ; Ἐκαμα καὶ ἄλλοτε στη Σιβηρία. Ὅμως δὲν μὲ κράτησαν πολὺ τότες.

—Ἀπὸ πὸς ἔρχεσαι; τὸν ρώτησε ἕνας κατάδικος.

—Ἀπὸ τὸ Βλαδιμήρ. Εἶμαστε πολίτες αὐτῆς τῆς πόλεως. Μὲ λένε Μακάρ καὶ τοῦ πατέρα μου τὸ ὄνομα ἦταν Συμεών.

Ὁ Ἀκσένωφ σήκωσε τὸ κεφάλι καὶ ρώτηξε.

—Πές μου, Συμεώνοβιτς, ἄκουσες καμμιά φορὰ γιὰ τοὺς ἐμπόρους Ἀκσένωφ στὸ Βλαδιμήρ. Ζοῦνε ἀραγες;

—'Αλήθεια, ξέρω. Εἶναι πλούσιοι ἔμποροι, ἂν κ' ὁ πατέρας τους βρισκεται στη Σιβηρία. Φαίνεται πὸς ἦταν κ' αὐτὸς σὰν ἐμᾶς. Καὶ δὲν μοῦ λές, παπποῦ, γιὰ πὸς λόγο σὲ στείλανε δῶ πέρα;

Ὁ Ἀκσένωφ δὲν ἤθελε νὰ μιλήσῃ γιὰ τὴ μίξερια του, στέναξε κ' εἶπε.

—Εἴκοσιεξ χρόνια καταδικάστικα σὲ σκληρὴ δουλειὰ ἐξ αἰτίας τῶν κριμάτων μου.

Ὁ Μακάρ Συμεώνοβιτς εἶπε;

—'Αλλὰ τί ἔκαμες;

—Καὶ ὅμως δὲν τὸ ἄξιζα, εἶπε ὁ Ἀκσένωφ.

Δὲν ἤθελε ὅμως νὰ τοῦ πῇ ἢ νὰ τοῦ δώσῃ λεπτομέρειες. Οἱ ἄλλοι φυλακισμένοι τοῦ διηγῆθηκαν τὸ γιὰ τὸ στάληκε ὁ Ἀκσένωφ στη Σιβηρία. Τοῦπανε πὸς στὸ δρόμο κάποιος σκότωσε τὸν ἔμπορο κ' ἔβαλε στὶς ἀποσκευές του τὸ ματω-

—ΙΒΑΝ ΔΗΜΗΤΡΕΒΙΤΣ ΣΤΙΓΧΩΡΕΣΕ ΜΕ.

μένο μαχαῖρι καὶ πὸς ἄδικα τὸν καταδικάσανε γιὰ ἐδῶ.

Ὅταν ὁ Μακάρ ἄκουσε αὐτὰ τὰ λόγια ἔρριξε μιὰ στραβὴ ματιὰ στὸν Ἀκσένωφ ἔθεσε τὰ χέρια του ὀλόγυρα ἀπ' τὰ γόνατά του κ' εἶπε:

—Καλά... ναί... μὰ εἶναι παράξενο. Παραγέραςες, παπούλη, τὸ ξέρεις;

Ἄρχισαν κουβέντες ἐν τῷ μεταξύ. Ὁ Μακάρ σοποῦσε καὶ μόνο ἐπαναλάμβανε αὐτὰ τὰ λόγια.

—Θαῦμα, παιδιά. Πόσα παράδοξα πράγματα θὰ συναντήσουμε ἀκόμα.

Κι' ἐνῶ ἔλεγε αὐτὰ τὰ λόγια ὁ γέρος σκέφτηκε πὸς αὐτὸς ὁ Μακάρ θὰ μποροῦσε νὰ ξέρῃ ποιὸς σκότωσε τὸν ἔμπορο. Τὸν ρώτηξε.

Ἄκουσες καμμιά φορὰ γι' αὐτὸ τὸ κακούρηγμα, Συμεώνοβιτς, ἢ ἔτυχε νὰ μὲ δῆς ἄλλοτε;

—Καὶ φυσικὰ ἄκουσα!. Ἡ χώρα ἀντιβούτζε τότες μ' αὐτό. Ἀλλὰ εἶναι κάμποσος καιρὸς πὸς γίνηκε, κ' ἔτσι λησμονησα τὶ ἄκουσα...

Ἴσως νὰ ἄκουσες ποιὸς σκότωσε τὸν ἔμπορο, ρώτηξε ὁ Ἀκσένωφ.

Ὁ Μακάρ γέλασε.

—Γιατί... Φυσικὰ ὁ ἄνθρωπος μὲς τὸ σάκκο τοῦ ὁποίου βρέθηκε τὸ μαχαῖρι!... Ἐὰν κανένας σοῦβαλε στὰ πράγματά σου τὸ μαχαῖρι—ὦ, μὰ εἶναι ἀδύνατο! Γιατί πὸς θὰ μποροῦσαν νὰ τὸ βάλουν στη βαλίτσα σου. Δὲν τὴν εἶχες κλειστὴ κάτω ἀπ' τὸ προσκέφαλό σου...

Ὁ Ἀκσένωφ ἄμα ἄκουσε αὐτὰ τὰ λόγια βεβαιώθηκε πὸς αὐτὸς ἦταν κείνος πὸς σκότωσε τὸν ἔμπορο. Σηκώθηκε κ' ἄρχισε νὰ βηματίζει. Ὅλη τὴ νύχτα στάθηκε ἀδύνατο νὰ κοιμηθῇ. Μιὰ βαθεῖα μελαγχολία τὸν κρατοῦσε ἀκατάπαντα κ' ἄρχισε ν' ἀνακαλῇ στὸ μυαλό του τὰ περασμένα. Τὴν γυναίκα του ὅπως ἦρθε νὰ τὸν δῇ τὴν τελευταία φορὰ στὴ φυλακὴ. Τοῦ φάνηκε νὰ στέκεται ὄρθια μπροστά του, ἀκριβῶς ὅπως ἦταν ζωντανή, εἶδε τὸ πρόσωπο καὶ τὰ μάτια της, σὰν νᾶκουσε μάλιστα τὰ λόγια καὶ τὰ γέλια της. Θυμῆθηκε ὕστερα τὰ παιδιά του. Ἐνα μικροῦτσικο τυλιγμένο σὲ μιὰ γούνα καὶ τὸ ἄλλο ἀγέννητο στὴ κοιλία τῆς γυναίκας. Ὑστερα θυμῆθηκε τὸν ἑαυτό του ὅπως ἦταν κείνη τὴν ἐποχὴ, νέος καὶ εὐτυχής. Πὸς καθόνταν στὰ σκαλιὰ τῆς ταβέρας ὅταν τὸν συνέλαβαν καὶ πόσο ἢ

ψυχή του ήταν χαρούμενη όταν άρχισε την κηδεύα. Τὸν τόπο πού τὸν δέρανε μὲ τὸ κνούτο, τὸν ἄνθρωπο πού τὸν χτυποῦσε, τὸν κόσμο πού στεκόταν ὀλόγυρα, τὶς ἀλυσίδες, τοὺς φυλακισμένους καὶ τὰ εἰκοσιεξή χρόνια αὐτῆς τῆς ζωῆς στὴ φυλακή. Καὶ τόση μελαγχολία γέμισε τὴν ψυχή του ὥστε μιὰ στιγμή πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλό του ἡ ἰδέα νὰ τὶς δώση ἓνα τέλος.

—Κι' ὅλα αὐτὰ γιὰ τὰ κακουργήματα ἐκείνου!.. ψιθύρισε ὁ Ἀκσένωφ.

Ἐνοιωθε τώρα τόσο θυμὸ ἐνάντιο σ' αὐτὸ τὸν Μακάρ ἔτσι πού τὸν ἐρχότανε νὰ πέση πάνω του καὶ νὰ τὸν ἐκδικηθῆ. Ἐπανάλαβε προσευχῆς ὅλη τὴ νύχτα ἀλλὰ δὲ μπορούσε νὰ βρῆ τὴν ἡσυχία του. Τὸ πρωὶ πέρασε κοντὰ ἀπ' τὸν Μακάρ χωρὶς νὰ τὸν κοιτάξῃ.

Κι' ἔτσι πέρασαν δυὸ βδομάδες. Ὁ Ἀκσένωφ δὲ μπορούσε νὰ κοιμηθῆ, μιὰ μελαγχολία τοῦ κάλυψε τὸ μέτωπο καὶ δὲν ἤξερε τί νὰ κάμῃ. Μιὰ φορὰ τὴ νύχτα περνώντας τυχαία γιὰ νὰ πάῃ στὸ κελί του παρατήρησε πὼς τὸ ἔδαφος κάτω ἦταν πειραγμένο. Σταμάτησε γιὰ νὰ τὸ ἐξετάσῃ. Ξαφνικά ὁ Μακάρ σύρθηκε κάτω ἀπ' τὰ πόδια του καὶ κοίταξε τὸν γέρο μὲ τρομαγμένο πρόσωπο. Ὁ Ἀκσένωφ ἔκαμε νὰ προχωρήσῃ χωρὶς νὰ τὸν κοιτάξῃ, μὰ ὁ Μακάρ τὸν τραβήξε ἀπ' τὸ χέρι καὶ τοῦπε πὼς ἔσκαψε ἓνα πέρασμα κάτω ἀπ' τὸν τοῖχο, πὼς κουβαλοῦσε τὸ σκαμμένο χῶμα μέσα στὰ παπούτσια του κάθε μέρα πού ἐβγαίνει ἔξω στὸ δρόμο γιὰ νὰ δουλέψῃ. Καὶ πρόστεσε:

—Ἄν τὸ κρατήσῃς μυστικὸ γέρο μου, θὰ σὲ πάρω κι' ἐσένα μαζί μου ἔξω. Ἄν μὲ προδώσῃς θὰ μὲ δέρουνε μὲ τὸ κνούτο. Μὰ κατόπιν ἀλλοίμονό σου. Θὰ σὲ σκοτώσω.

Ὁ Ἀκσένωφ βλέποντας μπροστά του τὸν ἐχθρό του ἄρχισε νὰ τρέμῃ ἀπ' τὸν θυμὸ του. Τραβήξε μὲ δύναμι τὸ χέρι του καὶ τοῦπε:

—Δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ φύγω ἐγὼ κι' ἂν μὲ σκοτώσῃς κακὸ δὲν θὰ κάμῃς. Ὡστόσο πρὶν κάμποσα χρόνια μ' ἔχεις σκοτωμένο...

Τὴν ἄλλη μέρα πού βγάλανε τοὺς κατὰδίκους ἔξω γιὰ δουλειά, οἱ στρατιῶτες ἀνεκάλυψαν πού ὁ Μακάρ ἀνοίγε τὴ γῆ.

Ἐψαξαν καὶ βρῆκαν τὴν τρύπα. Ὅλοι ἀρνήθηκαν. Κεῖνοι πού ἔξεραν κάτι δὲν πρόδωσαν γιὰτι ἔξεραν πὼς θὰ δέρανε τὸν Μακάρ ἴσαμε πού νὰ πεθάνῃ. Ὁ ἀξιωματικὸς πέρασε ἀπ' τὸν Ἀκσένωφ. ἤξερε πὼς ἦταν τίμιος καὶ τοῦπε:

—Γέρο, εἶσαι πάντα τίμιος, μπροστὰ στὸ θεὸ πὲς μου ποιὸς τὸκανε.

Ὁ Μακάρ στεκότανε δίπλα του, πολὺ ἐρεθισμένος, καὶ δὲν τολμοῦσε νὰ τὸν ἀτενίσῃ. Τοῦ Ἀκσένωφ τὰ χέρια καὶ τὰ χεῖλη τρέμανε καὶ κάμποση ὥρα δὲ μπόρεσε νὰ ψελλίσῃ λέξη. Σκέφτηκε.

—Ἄν τὸν προστατεύσω—ἀλλὰ γιὰτί νὰ τὸν συγχωρήσω τὴ στιγμή πού αὐτὸς στάθηκε ἡ καταστροφή μου; Ἄς ὑποφέρεῖ γιὰ τὰ βάσανά μου!.. Ἀλλὰ θὰ τὸν προδώσω; θὰ τὸν μαυρίσουν ἀσφαλῶς ἀπ' τὸ ξύλο. Ἀλλὰ τί μὲ νοιάζει!..

Ὁ ἀξιωματικὸς τὸν ρώτησε ἀκόμα μιὰ φορὰ.

—Ἐμπρός, γέρο μου, πὲς τὴν ἀλήθεια. Ποιὸς ἔσκαψε τὴν τρύπα;

Ὁ Ἀκσένωφ ἔριξε μιὰ ματιὰ στὸν Μακάρ καὶ εἶπε:

—Δὲν μπορῶ νὰ σοῦ πῶ, ὁ θεὸς δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ πῶ. Δὲν θὰ πῶ. Κάμε με ὅτι θέλεις. Εἶμαι στὴ διάθεσή σου.

Παρὰ τὴν βία τοῦ ἀξιωματικοῦ ὁ Ἀκσένωφ σωποῦσε. Κι' ἔτσι δὲν μπόρεσαν νὰ βροῦν τὸν ἔνοχο. Τὴν ἄλλη νύχτα ἐνῶ ὁ Ἀκσένωφ ξάπλωσε στὸ στρώμα του κι' ἦταν ἔτοιμος νὰ κοιμηθῆ ἄκουσε κάποιον νᾶρχεται πρὸς τὸ μέρος του καὶ κάθισε στὰ πόδια του. Τὸν κοίταξε μέσα στὸ σκοτάδι κι' ἀναγνώρισε τὸν Μακάρ.

—Τὶ θές ἀπὸ μένα; τὸν ρώτησε ὁ Ἀκσένωφ. Τὶ κάμνεις ἐδῶ;

Ὁ Μακάρ ἔμεινε σιωπηλός. Ὁ Ἀκσένωφ σηκώθηκε πάνω καὶ ξαναρώτησε:

—Τὶ θές; Ἐλα φεύγα ἀπ' ἐδῶ, ἀλλοιώτικα θὰ φωνάξω τὸν φύλακα.

Ὁ Μακάρ προχώρησε πρὸς τὸν γέρο καὶ ψιθύρισε.

—Ἰβάν Δημήτρεβιτς, συγχώρα με.

—Τὶ νὰ σὲ συγχωρήσω;

—Ἐγὼ εἶμαι κείνος πού σκότωσα τὸν ἔμπορο κι' ἔβαλα στὸ σάκκο σου τὸ μαχαίρι. Καὶ παρ' ὀλίγο καὶ θὰ σὲ σκότωνα καὶ σένα ἂν δὲν ἄκουα κείνη τὴ στιγμή θόρυβο. Ἐμπήξα τὸ μαχαίρι στὰ πράγματά σου καὶ πήδηξα ἀπ' τὸ παράθυρο.

Ὁ Ἀκσένωφ σωποῦσε καὶ δὲν ἤξερε τί νὰ πῆ. Ὁ Μακάρ σηκώθηκε ἀπὸ τὴν ξύλινη σανιδιὰ τοῦ κρεβατιοῦ καὶ γονάτισε στὴ γῆ.

—Ἰβάν Δημήτρεβιτς, συγχώρα με, συγχώρα με γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ θὰ ὁμολογήσω πὼς ἐγὼ σκότωσα τὸν ἔμπορο—καὶ θὰ σὲ συγχωρέσουν, θὰ μπορῆς νὰ πᾶς στὸ σπίτι σου.

—Σὲ σένα εἶναι εὐκολο νὰ τὸ πῆς αὐτὸ, μὰ ἐγὼ πὼς θὰ τὸ ὑποφέρω; Ποῦ θὰ πάω τότες; Ἡ γυναίκα μου πέθανε! Τὰ παιδιά μου μὲ λησμόνησαν. Δὲν ἔχω πούθενά νὰ πάω.

Ὁ Μακάρ δὲν κινήθηκε. Χτύπησε τὴν κεφαλή του στὸ χῶμα κι' εἶπε.

—Ἰβάν Δημήτρεβιτς, συγχώρησέ με. Ὅταν μὲ χτυποῦσανε μὲ τὸ κνούτο μποροῦσα νὰ τὸ ὑποφέρω καλλίτερα παρὰ νὰ σὲ ἀτενίζω τώρα ἐσένα. Κι' ἀκόμα μὲ

σπλαχνίστηκες τώρα καὶ δὲν μὲ κατάδωσες. Συγχώρησέ μου γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ἂν καὶ εἶμαι ἓνας καταραμένος, ἓνας ἄθλιος!..

Κι' ἄρχισε νὰ κλαίῃ.

Ὅταν ὁ Ἀκσένωφ ἄκουσε τὸν Μακάρ νὰ ξεσπᾷ σὲ λυγμούς, ἄρχισε κι' ὁ ἴδιος νὰ κλαίῃ.

—Ὁ Θεὸς νὰ σὲ συγχωρήσῃ, εἶπε.

Ἴσως ἐγὼ νᾶμαι ἑκατὸ φορές χειρότερος ἀπὸ σένα.

Καὶ ξαφνικά ἔννοιωσε μιὰ γαλήνη στὴ ψυχή του. Ἐπαψε νὰ θρηνητῆ τὸ σπίτι του καὶ καμμία ἐπιθυμία δὲν εἶχε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴ φυλακή, παρὰ τὴν τελευταία του ὥρα.

Ὁ Μακάρ ὁμολόγησε τὸ κακούργημά του, μὰ ὅταν πήγανε γιὰ νὰ στείλουνε τὸν Ἀκσένωφ σπίτι του, κείνος ἦταν πιὰ νεκρός!

(Μετάφρ.)

ΔΗΜΗΤΡ. Ν. ΜΑΡΑΓΚΟΣ

PANTEBOY

Πρόσμενα, πρόσμενα νάρθηξ—ἐσὺ δὲν ἦρθες ὄμως,
μὰ στὴν ἀπελπισία μου δὲ μοῦλειψε ἡ ἐλπίδα
Περίμενα ἀναπάντεχα γιὰ νὰ σὲ φέρῃ ὁ δρόμος
κι ὄλους τοὺς εἶδα νᾶρχονται καὶ μόνο ἐσὲ δὲν εἶδα.

Ἐμεῖνα τέλος· μόνος μου μέσ' στ' ἄδεια καφενεῖο,
ἔμεινα, ὅπως δὲν ἔμεινε ποτὲ κανένας, μόνος,
κρατώντας τὸ κεφάλι μου στὰ χέρια, σὰν κρανίον
πού τὸ σφραγίζει τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου ὁ πόνος.

Τὰ μάτια μου εἶχαν κουραστεῖ στὴν προσημονή τὴν τόση
καὶ τᾶκλεισα καὶ εἶδα πιὰ στὰ βλέφαρά μου πίσω,
εἶχες ἐρθεῖ στὸ ραντεβού πού δὲ μοῦ εἶχες δώσει

γιὰ νὰ μὲ κάνῃς πιὸ πολὺ μ' αὐτὸ νὰ σ' ἀγαπήσω.

Καὶ τὴν καρδιά μου σ' ἀνοιξα πόρτα πού ἀπάνω ὡς κάτω
τὰ μαῦρα τὴ στολιζάνε τὰ κρέπια τοῦ θανάτου.

Τ Ο Π Ε Ι Ο

I

Λευκά σπητάκια του χωριού κι' ανάρια και γραμμένα,
Με τὰ μεσὰ περβόλια σας και τὸν γλυκοὺς καρπούς,
"Ἐτσι ὡς σὰς εἶδα ἀπὸ μακρὰ σὰς χάρηκα ἕνα κι' ἕνα,
Καπνὸς και πάει, λησμόνησα τῆς πόλης τὸν καιημὸς.

Και τὴν αὐγή, πὸν βρέθηκα ξάγρυπνος ὅπως πάντα,
Με χέρι σπάταλο ἔκοψα στὸν κάμπο τὸν πλατὺ
Τὸ μπλαβανθὸ τῆς λιγαριᾶς και τὴ σεμνὴ λεβάντα,
Κι' εἶπα ἕνα φύλλο νᾶμουνα κι' ἐγὼ στὸν κάμπο ἐκεῖ.

II

Και σὺ, βαρκοῦλα ἀπάλαφρη, σιγητὴ κάπου ἐκεῖ χάμου,
Πὸν πρόσμενες τὸν αὐγινὸ μαῖστρο νὰ μᾶς πᾶς
Και στὰ βαθειὰ τοῦ πέλαγου και στὰ ρηχὰ τῆς ἄμμου.
Μακρὰ ἀπ' τὴν πλήξη, κνηηγὸς τῆς πλάνας ὁμορφιάς

Και σὺ, βαρκοῦλα, πὸν ἄκουσες τὰ τόσα ὄνειράτά μας
—Φιενὴ μὴ καρυδόφλουδα, γιομάτη σὺ ἀπὸ φῶς—
Δὲν ἦσαν βάρκα, σὺ ἔμοιαζες τὴν ἴδια τὴν καρδιά μας,
Πὸν τὴν τρικύμιζεν ὁ ἄδρὸς ἄφοβα λογισμὸς.

III

Και σεῖς, κορίτσια ἀξέχαστα, σὲ κάποιον ἦσκιο κάτω
Δροσόφυλλης κληματαριᾶς, με τὰ γλυκὰ σταφύλια,
Πὸν πλέχαιτε λαχταριστὰ τ' ὄνειρο τὸ φλογάτο
Σὰν και τὰ δνὸ σας τ' ἄλκα και ζαχαρένια χεῖλια

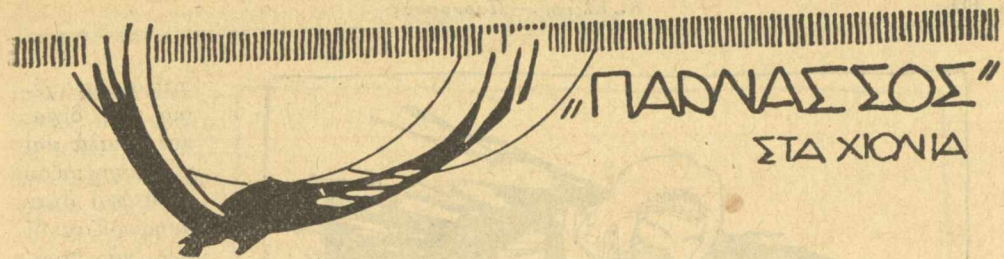
Και σεῖς, κορίτσια ἀφίλητα, και πρωινοὶ μου πόθοι,
Παιδιάτικοι μου ἐσεῖς καιημοί, κι' ἀγρύπνιες, και παλμοί,
Πὸν ἀπ' τὴ μορφὴ σας ἄπλωσε και μέσα μου ριζώθη
Νὰ μένει αἰώνια μὴ παλιὰ πὸν ἔζησα ἐδῶ σιγμὴ.

IV

Και σὺ, ρυθμιστρά, τραγουδίστρά σὺ, δροσοπηγοῦλα,
Κάτ' ἀπ' τὸ γέρο πλατάνο, ποιά πρώτη μου χαρὰ
Δὲ σοῦ φανέρωσα κρυφὴ, ποιά πρώτη μου τρεμοῦλα
Μαζὶ με χίλια ὄνειράτα δὲ σοῦπα μὴ φορὰ...

Πὸς θὰ ποθοῦσα νᾶσουνα τῆς λησμονιᾶς νερό...
Κι' ἂν κάποτε χαρούμενος νὰ πιῶ ἔσκυφα ἔπο πάνου,
Τώρα μοῦ πήρε τὴ χαρὰ τὸ χέρι τὸ σκληρὸ
Και μοιάζω τὰ ξερόφυλλα πὸν πέφτουν τοῦ πλατάνου.

ΑΛΕΚΟΣ ΜΟΥΤΖΟΥΡΙΔΗΣ

"ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ"

ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ

Βραδυναστήκαμε και ξημερωθήκαμε στὴ
Δαύλεια ἀπὸ πάνω φράζουμε οἱ χιονισμέ-
νες κορυφογραμμὲς τοῦ βουνοῦ, και δί-
πλα, μέσα ἀπὸ τὰ ὄρωμένα χωράφια
τρέχει τὸ ριχὸ νερὸ πὸν περνάει ἀπὸ τὸ
μῦλο και σουρώνεται στοὺς καιηφόρους.
Τὰ τραῖνα περάσανε νωρίς, σφυρίξανε
πολλὴν ὥρα, φύγανε, ὁ ἀτμὸς τους ἔσβυσε
γρήγορα στὴν κρύα πεδιάδα, ἀνέβηκε
τελευταῖος ὁ ταχυδρόμος, και τότε σῶπα-
σαν οἱ σκύλοι ὄξω στοὺς δρόμους.

Αὐτὲς τίς χειμωνιάτικες ἡμέρες μοναχὰ
ὁ ἄνεμος περνάει ἀπάνου ἀπὸ τὸ φυτε-
μένο χορτάρι. Οἱ χωρικοὶ βιάζον-
ται νὰ ποτίσουν τὰ ζῶα τους
και νὰ γυρίσουν στὰ σπήτια, τὸ
καφφενεῖο κλείνει πρὶν νὰ νυκτώ-
σῃ τὰ θυρόφυλλα, οἱ γυναῖκες τε-
λειώνουν τὰ θελήματά τους, και
τότε τὰ παραθύρια φέγγουν τὰ
σουρουπάματα γιατί μέσα ἀνά-
βει ἡ φωτιὰ και τὸ κούρβουλο
καίγεται ὅλη τὴ νύχτα.

Αὐτὴ ἡ ἔκστατική φύσις, ὅπου
ὅλα γίνονται ἕνα με τὴ γῆς και
τραβοῦνε μαζὺ με τίς ἐποχές, ὅ-
που ἡ ἐρημιὰ κατεβαίνει ἀπὸ τὸ
βουνὸ και μανταλώνει τίς πόρτες,
κοιμίζει τίς ἔγνοιες τοῦ ἀνθρώπου.

Μπροστὰ ἀπὸ τὸ θολὸ τζάμι
τοῦ πανδοχείου εἶτανε τὰ γυμνά
κλαδιὰ τῶν δέν-
τρων, οἱ σκοτεινὲς
στέγες και τὰ βου-
νὰ γύρω χιονι-
σμένα.

Νωρίς νωρίς τὰ
παιδιά κάνανε τὸ
σταυρὸ τους και
κοιμηθήκανε. Ἡ
κρύα αὐτὴ νύχτα
πὸν εἶναι ἴδια κα-
θὼς ὄλες οἱ ἄλ-
λες ξεχνάει αὐτοὺς

πὸν ζοῦνε. Ἐμεῖς οἱ ξένοι δὲ βλέπουμε
τίποτα στὰ σκοτεινὰ και δὲν λέμε ἄλλο ἀπὸ
τὴν καιηνύχτα μας μαζεμένοι στὴ θέση
μας, ὡς νὰ ξανανοῖξουμε τὰ μάτια στὴν
ἄλλην ἡμέρα πὸν θὰ μᾶς βρῆι στὸ δρόμο :
τότες μόνο ξέρουμε πὸν πᾶμε, και κτυ-
ποῦμε τὸ ράβδι μας στὸ κρῦο χῶμα.

Σ' ὅλα τὰ χωριὰ ὁ χειμῶνας εἶναι πὸν
σταματᾶει τὴν κίνηση γιατί τὸ χῶμα εἶ-
ναι ξεγυρισμένο στὸ χωράφι, τὸ ἀμπέλι
εἶναι ξελακωμένο, και τὸ χιόνι δὲν ἀφήνει
τὸν χωρικὸ νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ σπήτι οὔτε
τὸ ζῶ ἀπὸ τ' ἀχοῦρι. Ὑπάρχουν ξύλα γιὰ
τὴ φωτιὰ και εἶναι μαζεμένο ξερὸ χορτάρι.

Τώρα μοναχὰ οἱ ἀτσιγγανοὶ τουρτου-
ρίζουνε ἅμα τους λείπει τὸ ψωμί, και οἱ
ζητιάνοι πὸν διακονοῦνε ἀπὸ τόπο σὲ
τόπο. Ψυχὴ δὲ γυρίζει στοὺς δρόμους,
πὸν νομίζει κανένας πὸς ἐρημώσανε.

Ἄμα καιηφορίζαμε πίσω ἀπ' τὴ Δαύ-
λεια ἀργὰ τὸ πρῶτὸ δὲν εἶδαμε ἕναν ἄν-
θρωπο νὰ μᾶς προβοδίση. Κινήσαμε μαζὶ

με τὸ σύντρο-
φὸ μου δίχως
νὰ μιλήσουμε,
με τὸ βῆμα βα-
ρὸ γιὰ νὰ βε-
βαιώσουμε ὅ ἕ-
νας τὸν ἄλλο
πὸς εἴμαστε ἀ-
ποφασιστικοῦ-
που τραβοῦσα-
με, κι' ἀπὸ τὰ
τελευταῖα σπή-
τια πίσω ἀπὸ
τὴν ἐκκλησία εἶ-
δαμε τὸ ἄσπρο
μαντῆλι μᾶς γυ-
ναίκας πὸν βγῆ
κε στὴ μάντρα,
γύρισε μέσα, ξα-
νάκλεισε τὴν
πόρτα και γύ-
ρω ἔγινε ἡσυ-
χία ἀτελειώτη.

Ἀπὸ τίς γωνιᾶς μόνο ἔβγαινε ὁ καπνὸς πὺν πότε σβυνότανε γλήγορα στὴν παγωνιά καὶ πότε τὸν ἄφηνε ὁ ἄνεμος νὰ ἀνεβῆ ψηλά.

Πηγαίναμε στὶς κορυφές τῶν βουνῶν ἀπάνου στὸ δάσος. Αὐτὴ τῆ φορὰ ὁ σάκος πὺν χτυποῦσε στὸν ὄμο μας τὸλεγε : εἶχαμε τὸ φωμί, τὴ φωτιά καὶ τὰ ροῦχα. Καὶ εἶμαστε καταμόναχοι στὸ δρόμο μας, ἴσαμε κεῖ πὺν σκαρφιώνουνε μόνο οἱ ἄγριες κασιόικες.

Τὸλεγε κι' ἡ καρδιά μας: πηγαίναμε στὴν περιπλάνηση καὶ στὸ κρύο, στὴ λευκὴν ἐρημίά, καὶ τὸ παραπέρναμε μοναχοί μας ἐπάνω μας πὺν θὰ μετροῦσαμε πατημασιὰ σὲ πατημασιὰ αὐτὸ τὸ διάστημα μέσα στὰ βουνά. Εἶχαμε τὰ ὄπλα μας πὺν

παίζανε στὰ χέρια μας δίχως καλὰ καλὰ καὶ νᾶναι χρειαζόμενα, καὶ ὅταν ἀνηφορίζαμε δίχως νὰ στρέψουμε πιά ὀπίσω μας εἶμαστε σάν εὔθυμοι καὶ σάν εὐχαριστῆ μένοι ἀπ' ὄλο τὸν κόσμο.

Ἦσαμε ἀπάνω στὶς νότιες ψηλωσιές τοῦ Παρνασσοῦ εἶναι ἕξη ὥρες δρόμος. Ἀπὸ τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἀπόπου φαίνεται ἡ σάν πιάτο ὄλος ὁ κάμπος πρὸς τὴν Χαιρώνεια, καὶ τὰ χωράφια εἶναι κεντημένα τὸνα μὲ τᾶλλο, τὸ χιόνι στρώνεται ψηλό, πὺν φτάνει ὅσο ἀνηφορίζει τὸ μονοπάτι τὰ πέν-

τε ποδάρια. Ἡ μέρα εἶναι θαμπὴ μέσα στὴν συννεφιά, οἱ καταγιές ὅσο ψηλώνει τὸ φῶς τραβιοῦνται, καὶ ὅπου ἀπαγκιάζει τὸ μέρος θαρρεῖ κανεὶς πὺν ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶναι θερμὴ.

Ἐναν τσοπάνη πὺν ρωτήσαμε γιὰ τὸν καιρὸ μᾶς εἶπε πὺν τὸ βράδυ θὰ ξανάπιανε τὸ χιόνι. Ὡς ἐκείνη τὴν ὥρα θὰ μᾶς εἶτανε εὐκόλο τὸ περπάτημά μας.

—Τὸ γεράκι, μᾶς πληροφοροῦσε, κατεβαίνει ἀπὸ τὸ πρῶτὸ χαμηλά. Θὰ ξαναπετάξῃ νωρὶς στὸ βουνὸ γιὰ τὴν θὰ κατεβάσῃ πάλι χιόνι.

Ἐμεινε ἀκίνητος στὴ θέση του, σὰ ριζωμένος στὴ γῆς ἀκουμπισμένος στὴν γκλίτσα του· αὐτοί, φυτρώνουνε ἀπὸ τὴν πέτρα καὶ κρατοῦνε συντροφιά τοῦ μαν-

τρόσκυλου. Τυλίγονται στὶς τρίχες τῆς κάπας τους, καὶ δὲν μιλοῦνε τόσα χρόνια. Ὁ Θεὸς πὺν ἔκανε τὸν κόσμο ἔκανε κι' αὐτούς.

Τοὺς φωνάζαμε. Καὶ κουνούσανε μόνο κεφάλι τους γιὰ τὸς εἶμαστε ἀγνώριστοι καὶ οὔτε θέλανε νὰ καταλάβουνε τί γυρεύαμε ἐκεῖ ἀπόπου φεύγαμε αὐτοί. Εἶτανε ὁ τελευταῖος πὺν εἶδαμε.

Σ' αὐτοὺς τοὺς τόπους ἐπάνου δὲν πατάει πιά ποδάρι ἀνθρώπου τὸ χειμῶνα. Οἱ βοσκοὶ κατεβάζουνε τὰ γιδοπόρβια στὰ χειμαδιὰ πρὸς τὸ Δίστομο στήρεμα τῆς Ἀράχωβας καὶ στὴ Σουβάλα.

Θὰ ξαναβεβοῦνε μόνο ἅμα θ' ἀνοῖξῃ ἡ φύτρα, καὶ θὰ λυώσουνε τὰ χιόνια. Τώρα ὄλες τίς ἡμέρες ἐκεῖ ἀπάνω στιβάζεται τὸ χιόνι, σκεπάζει τὴ γῆς καὶ τίς λατιές, σπαίπει πιά

ὄλος ὁ ξεχασμένος τόπος καὶ μόνο ἅμα παραβαραίνει τὸ χιόνι ἀπάνω στὸ δέντρο πέφτει κατὰ γῆς, καὶ ἀκούγεται τότε τὸ κλαδί πὺν κουνιέται μερικὲς φορὲς καὶ σταματᾶει πάλι θὰ μαζεψῆ ἡ ἀσπρίλα καὶ πάλι θὰ ξαναπέσῃ, πάλι θὰ σκοτεινιάσῃ ὁ τόπος καὶ πάλι θαρθῆ θαμπὸ τοῦ ἡλίου τὸ φῶς, καὶ δὲ θακουστῆ ψυχὴ ζωσα ὡσάν ἐδῶ νὰ σταματᾶ ὁ ὀλάκαιρη ἢ ὑπαρξῆ.

Δὲ μιλούσαμε λέξη συναμεταξύ μας, δὲ

σταματοῦσαμε στιγμὴ στὸ μονοπάτι, καὶ τὸ βῆμα μας εἶτανε πάντοτε ἀθόρυβο καὶ δύσκολο πάνου στὰ χιόνια, μέχρι πὺν προσπερνούσαμε καὶ τὴ στενωπὸ ἀπόπου κατηφορίζει κανεὶς μέσα στὸν Παρνασσό.

Τίποτε πιά δὲν φαινότανε. Πίσω ἀριστερά μας ξεχωρίζανε οἱ ἀγνὲς κορυφές τοῦ Κιθερῶνος καὶ μέσα στὸ βάθος ὁ δημοσιος δρόμος τῆς Λειβαδιᾶς τυλιγότανε σάν ἀνοιχτὴ κορδέλλα στὶς μπροστέλες τῶν βουνῶν.

Τὰ ἔλατα ἀραιώνανε διαρκῶς καὶ ἀπὸ κεῖ τὸ βάδισμα γινότανε κοπιαστικὸ. Τὸ χιόνι δεξιὰ εἶτανε ψηλό καὶ πὺν ξέροι πόσο: δυὸ τρεῖς ὀργιές ἢ πὺν πολὺ.

Ἄμα βαδίζει κανεὶς στὶς κλειστὲς μεριές,

κοντάστα
έλατα και
στις πέ-
τρες, γλυ-
τώνει από
το βουλί-
αγμα που
είναι ο-
λος ο φό-
βος ο αυ

τά τα ανεβάσματα, αλλά η πορεία γίνε-
ται τότε κοπιαστική γιατί στις πλευρές το
έδαφος είναι ανώμαλο και γλυστερό.

Από τις τροχαλιές που αφίγουν οι βο-
σκοί και που λησμονεί να τις σκεπάσει
άλλοτε το χιόνι βρίσκονται τα γνωρίσματα
των δρόμων και των πόρων. Ύστερα, όλη
αυτή η πρώτη κορυφογραμμή όπως είναι
σιαγμένη με την άσπρη της κουκούλα
ανοίγει άναμεσό της ένα άτελείωτο χαν-
τάκι που σημαδεύει δυο τρεις φορές τη
γής και βγάζει στην άλλη άκρη της.

Εκεί που σταματήσαμε για να άναγνω-
ρίσουμε τον τόπο, λιγιστός ήλιος άθωρος
ήρθε από τη συννεφιά και άπλώθηκε πάνω
στο χιόνι, κι' όλα τα πράγματα λάμπανε
μέσα σε κίτρινη δόξα.

Μας φαινότανε τότε ν' ακούγαμε καμ-
πάνες να κτυπούν από πολυ μακρυνά και
από πολυ βαθειά, από τα μέρη που οι
άνθρωποι θα στέλνανε την έσπερινή τους
προσευχή. Και φύσηξε άνεμος ψυχρός που

διέδραμε το τοπειο ώσαν
ένα ρίγος άλλης ζωής, ύστε-
ρα το φως πέρασε κι' ά-
φησε τους ίσκιους και πια
δεν άκούστηκε τίποτα. Δυο
μαύρα γεράκια πετούσανε
ψηλά με τα δάκτυλα της
πτερούγας τους άνοιχτά και
σχίζανε άπαλά τον αιδέρα,
γυρίζανε, όσο που άγγίζανε
το έδαφος, ζυγιστήκανε ά-
πάνω από τους κομένους
βράχους, και ριχτήκανε προς
τα χαμηλά ως που γινήκανε
βαθειά, δυο μαύρα σημα-
δάκια και σβυστήκανε πίσω
από την ομίχλη. Φόβος άό-
ριστος προδώθηκε στα μά-
τια μας και το συναίσθημα

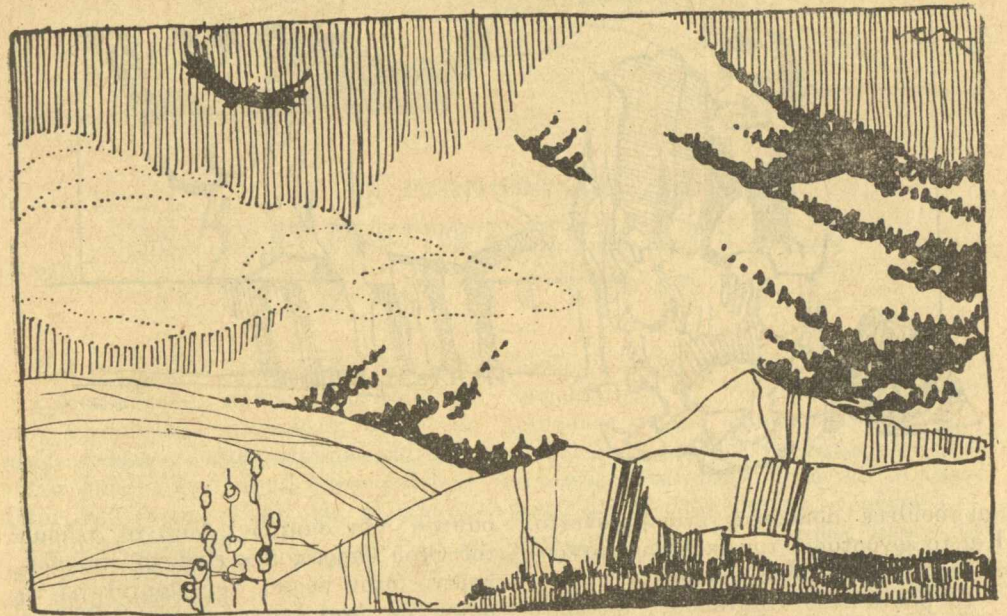
της μοναξιάς μας έσφιγγε την καρδιά. Τα
νέφη ανεβαίνανε με γληγοράδα από τα
διάσελα και η νύχτα ερχότανε να μας βρη
όλομόναχους εκεί άπάνω.

Τότε κινούσαμε βιαστικά να γυρίσουμε
στο δρόμο που άφηνε δίπλα του το σκουρο
χαράκι των δένδρων, και έφτανε κάτω άπ-
τά χιονισμένα άπότομα ύψώματα που προ-
φυλάγουνε το μέρος από τα νερά και τους
άνεμους: Εκεί εΐτανε η πέτρινη καλύβα
που άφήσανε έρημη από το καλοκαίρι οι
βοσκοί, τριγυρισμένη από τους τοίχους της
μάντρας, και τις λίγες λατιές άπανωθέ της.
Εκεί εΐτανε στέγη για να μας δεχτη και
να μας φυλάξει. Εΐτανε η κατοικία που
εΐχε ένα άνοιγμα για να βγαίνει ο καπνός
της φωτιάς.

Εκεί, όπως τη φλόγα που εΐδαμε να
τυλίγη τα βρεγμένα κλαδιά μας περιέβα-
λε η ησυχία του Θεού.

Ζήσαμε σαν δυο καλοι άνθρωποι, που
μόνο μπορούνε να ξιπάσουνε τη μοναξιά
του τσακαλιού και να περιμένουνε να τε-
λειώσουνε οι τροφές τους για ν' άποχαι-
ρετήσουνε με μιση καρδιά την έρημιά.

Εκεί οι μικρές καθημερινές φροντίδες
εΐτανε όλη η παιδρότητά μας: να διορθώ-
ναμε τα σανίδια της πόρτας η όποια έμ-
παζε τις νύχτες, να φτιάναμε με πέτρες
μια γωνιά για τη φωτιά, να κουβαλού-
σαμε από μακρυνά τα κλαδιά για να θερ-
μανθοϋμε, να βρούσαμε ένα μαξιλάρι με

τα πράγματά μας, να κουρδίζαμε κάθε βρά-
δυ το ρολόι μας, να οικονομούσαμε όσο
με λιγότερη σπατάλη τις τροφές μας και
να παρακολουθούσαμε τα σημάδια του-
ρανου άμα γύριζε ο καιρός.

Αυτή η πρώτη έντύπωση που άφήνανε
τέτοια μικροπράγματα μας φαινότανε να
γινότανε χαρά και πραότητας στις καρδιές
μας.

Ξεκινούσαμε το πρωϊ πρωϊ στον κατή-
φορο και βρούσαμε τις μεριές που δεν τις
έπιανε το χιόνι για να μαζέψουμε λίγα
μουσκεμένα κλαδιά. Στο βάθος της χαρά-
δρας άρχινούσε μια συστάδα έλατα που
κυκλώνανε τα πόδια του βουνοϋ και
αράϊωναν προς τα πάνω και τελειώνανε
σε μια μονή σειρά ώσαν να ζητοϋσαν
να αναρριχηθοϋνε στον ανήφορο. Και
άμα ακουγότανε η κλάψα του τσακαλιού
και τα νέφη γυρνούσανε με σβελτασύνη
άπάνω άπ' τα κεφάλια μας επιστρέφαμε
στην κατοικία μας να περιμένουμε την
χionoθύελλα.

Το χιόνι.

Έστειλε μπροστά του την αϊφνίδια
σιωπή και μετά κατέβαινε ώσαμε μπρο-
στά στο κατώφλι μας.

Λευκό παραμυθι δξω από την τρύπα
του παραθυριου, που σβουριζότανε γύρω
από παντου, και μέσα του χανόντανε τα

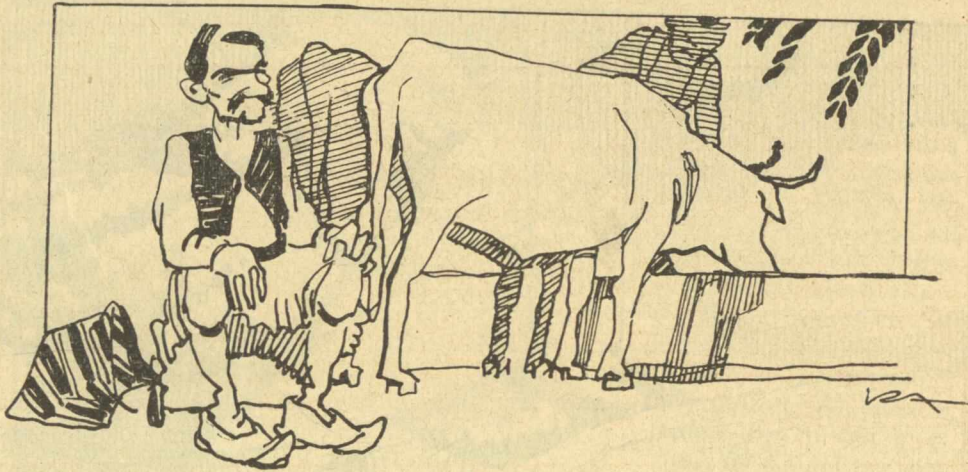
βουνά και τα δέντρα. Τότε εμεις ταξειδεύ-
αμε ολομόναχοι και ακούγαμε το θυμό
του καιρου καθως κοιτούσαμε τη φλόγα
που άναβε. Αυτή η φωτιά του ενός σπίρ-
του εΐτανε όλη παρηγοριά. Άμα
έπαιρνε ο άνεμος στις πλαγιές, και κατα-
κυλούσε τις πέτρες άπάνου στη στέγη μας,
και δυνάμωνε το κρύο, η φωτιά, που μια
στιγμή άνοιγόκλεινε τα μάτια της μέσα
στη λευκή στούφα του καπνου, μας κα-
θησύχαζε

Μαζευόμαστε δίπλα, προφυλάγαμε τα
παγωμένα πόδια μας, και κάναμε τα σχέ-
διά μας για την άλλη ημέρα, η μετρούσαμε
ξανά και ξανά τα πράγματα μας. Τα τρό-
φιμα μας, τα ρούχα μας, το καμινέτο μας,
το χαρτί μας, τα μολύβια μας και όλο το
βίος μας.

Και η νύχτα εΐτανε ώσαν να μην τε-
λείωνε ποτέ.

Συζητούσαμε δυνατά για ν' ακούμε τη
φωνή μας. Πολλές φορές σωπαίναμε, και
μας κατελάμβανε μια νάρκη που μέσα
της ερχότανε έναργέστατα όνειρα ξυπνού-
σαμε και άκόμη εΐτανε σκοτεινά, και ακού-
γαμε το ρολόι που δούλευε πάντοτε με
την ίδια μονοτονία.

Με αυτό το ρολόι άνοιγαμε κουβέντα.
Εΐτανε ένα ρολόι παληό και βαρϋ του
συντρόφου μου που κούρντιζε ώρα πολλή

και δούλευε αδιάκοπα ένα μερόνυχτο. Και το εργοστάσιο του έκανε δυνατό κρότο, που μās κρατούσε συντροφιά.

Τα βουνά του Παρνασσού τρέφουνε μοναχά τα τσακάλια τις αλεπούδες, και την αντίλοπη ή όποια σκαρφλώνει όπου δεν μπορεί να φτάση το πόδι του ανθρώπου. Χρόνια πριν βαστούσε και το λύκο, μα τώρα το τσοπανόκυκλο τον έβγαλε απ' την φαλιά του και τον ξωλόθηρεψε. Ένα χρονικό της Μονής του Όσιου Λουκά αναφερόμενο πριν από τα 830 μνημονεύει λύκους που κατεβήκανε όσαμε την Λειβαδιά. Τώρα πια όμως, λύκοι δεν υπάρχουνε πουθενά εκεί γύρω. Και στην Ελλάδα τους τρέφει ακόμα μόνον ο Ταύγετος στην Πελοπόννησο, ή Αιτωλοακαρνανία, ο Όλυμπος, ή Άρτα και ή Φλώρινα.

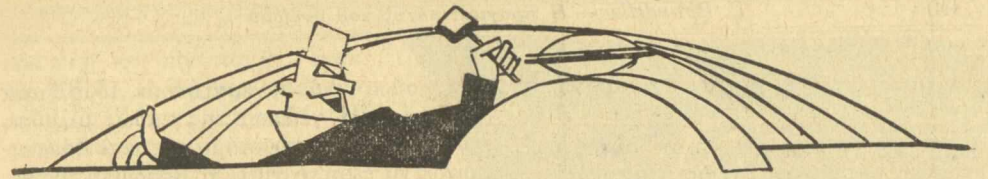
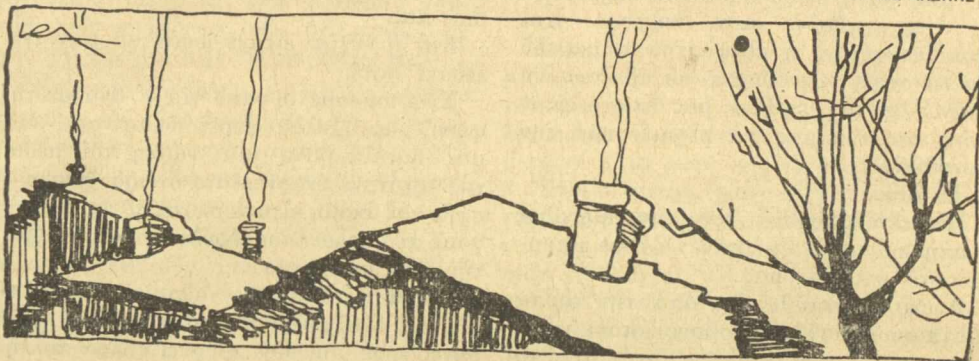
Απάνω στον Παρνασσό μοναχά το καυμένο το τσακάλι παραπονιέται μέρα και νύχτα και ζυγώνει ως όξω από τα πα-

ράθυρα των σπητιών. Αυτό το πλάσμα του Θεού θαρρείς πως είναι το πιο άδικημένο στον κόσμο, που θρηνολογεί τη μοίρα του, και όσο να κάνει καρδιά να κατεβή στον κάμπο, τρέμει τον άνθρωπο και το σκύλλο. Το ακούγαμε κοντά μας στα σκοτεινά, και το βλέπαμε άλλοτε που ηδηούσε κάτω στα χαντάκια.

Και άμα έναν ήσυχον όρθρο ξεκινούσαμε να αφήσουμε πίσω μας την καλή και φιλόξενη χιονισμένη πλευρά του βουνού, μās κατευώδωσε επάνω από το δάσος. Είχαμε χαιρετίσει την καλύβα μας, την φωτιά μας, το δρόμο μας, τα δέντρα μας, τα βουνά μας και κατέβηκε και το τσακάλι να προσπεράση τελευταίο.

Εκεί επάνω θα γυρίζουν τα σύννεφα, θα φυσούν οι άνεμοι, το χιόνι θα στρώνεται και θα έναγκαλίζεται άμύλητο τα πράγματα, και μέσα στο κρύο μοναχά το τσακάλι θα τουρτουρίζει δίχως να βλέπη ψυχή.

ΚΑ. ΚΛΩΝΗΣ

L. PIRANDELLO

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΣ ΤΟΥ ΟΝΕΙΡΟΥ

Έπι έξη χρόνια κανγάδες άτελείωτοι. Άν όχι κανγάδες πραγματικοί τουλάχιστον λογομαχίες, δυσαρέσκεις, θυμοί για τρεις, τέσσαρας μέρες. Μούτρα κατεβασμένα από το ένα μέρος, δάκρυα από τ' άλλο. Και γιατί; Έτσι για το τίποτα. Για μια ψύχωση, που πειό κουτή απ' αυτήν δεν θα μπορούσε κανείς να φαντασθή.

Έτσι τουλάχιστον υποστήριζε αυτός, με αυτήν την ψυχρή, μεθοδική και πεισματάρικη έπιμονή του, που είχε τη δύναμη να προκαλή τον θυμό της ως το σημείο να την αναγκάση κάποτε να ξεσπάη σε νευρικές κρίσεις.

Θεέ μου, αυτή ή φωνή και ο τόνος της άπολύτου βεβαιότητας που φαινόταν ριζωμένη στη χοντρή μα όμορφη μύτη του. Ά, ήταν όμορφη ή μύτη του, πολύ όμορφη, όπως και το ύπολοιπο σώμα, ποιός μπορούσε να τ' άρνηθή; Όραία μάτια, ωραιότερο μέτωπο, ωραιότατα μαλλιά, ωραιότατο στόμα, ωραιότατα χέρια όλα ωραία, τέλος πάντων.

Και αυτό ήταν ακριβώς που την απέλιπε περισσότερο. Γιατί, ό,τι έλεγε αυτός και υποστήριζε, είχε γι' αυτόν την ίδια αδιαφιλονέκτη αξία της όμορφιάς του.

Σχεδόν, όπως δεν μπορούσε κανείς να άμφισβητήση την όμορφιά του έτσι δεν μπορούσε να του φέρη και αντίρρηση.

Και δεν μπορούσε να καταλάβη, ήταν άνίκανος να καταλάβη έστω και το παραμικρό απ' όσα συνέβαιναν, σ' αυτήν!

Καθώς άκουγε τις έξιμηνιές που με τόσην βεβαιότητα έδινε γι' αυτήν, για την συμπεριφορά της για κάτι άδικαιολόγητες, βέβαια, αντιπάθειές της, για μερικά αισθήματα που είχε, τα όποια ίσως, ούτε αυτή δεν θα τα καταλάβαινε, της έρχόνταν ο πειρασμός να τον μπατούση, να τον δαγκώση.

Άκόμη κι' έπειδή από μια στιγμή στην άλλη, με αυτήν την ψυχρότητα, με αυτήν την σταθερότητα και υπερηφάνεια για την όμορφιά του, δεν ήταν ο ίδιος, όπως μερικές άλλες στιγμές, κατά τις όποιες αισθανόνταν την ανάγκη της και δεν μπο-

ρούσε να κάμη διαφορετικά. Τότε ήταν ταπεινός, μαλακός υπάκουος, ίσως πολύ μάλιστα, όπως δεν θα τον ήθελε εκείνες τις στιγμές. Όστε και τότε έθύμωνε μαζί του, για την αντίθετη ακριβώς αίτια. Και τη στιγμή που έπρεπε να δείξη μαζί του τη μεγαλύτερη εγκατάλειψη, έρχόταν ή σκέψη αυτή

L. PIRANDELLO

καὶ τὴν ἀνάγκασε νὰ τὸν ἀποστραφῆ.

*

Καὶ νὰ σκεφτῆ κανεὶς, ὅτι αὐτὸς ὑποστήριξε πὸς ἦταν ψύχωση αὐτὴ ἡ στενοχώρια καὶ ἡ ἀμνηχανία πού ἐδοκίμαζεν αὐτὴ μπροστὰ σ' ὅλους τοὺς ἄντρες, ἀκόμα καὶ στοὺς πειὸ στενοὺς φίλους τοῦ σπιτιοῦ. Στενοχώρια, βέβαια, καὶ ἀμνηχανία, ἔτσι, χωρὶς καμμίαν ἀπολύτως δικαιολογίαν.

Μὰ πὼς μπορούσε νὰ ἦταν ψύχωση, ἀφοῦ τὰ ἐδοκίμαζε πραγματικά; Μποροῦσε νὰ ξέσῃ αὐτὸς καλύτερά της; Καὶ ὅμως αὐτὸ ὑπεστήριξε ἐκεῖνος.

— Τὰ αἰσθάνεσαι ἐπειδὴ τὰ σκέπτεσαι, τῆς ἔλεγε διαρκῶς.

— Τὰ σκέπτομαι ἐπειδὴ τὰ αἰσθάνομαι! — τοῦ ἀπαντοῦσε ἐκείνη μὲ θυμό. — Τὶ αὐθυποβολή! Τὰ αἰσθάνομαι, σοῦ λέω. Ἔτσι εἶναι. Πρέπει μάλιστα νὰ εὐχαριστήσω τὸν πατέρα μου γιὰ τὴν καλὴ μόρφωση πού μοῦ ἔδωσε. Μήπως θέλεις ν' ἀμφισβητήσης κι' αὐτό;

Ἐλπίζε ὅτι αὐτὸ τοῦλάχιστον, δὲν θὰ τὸ ἀμφισβητοῦσε. Τὸ ἐγνώριζε: τὸ εἶχε καταλάβει μόνος του ὅταν ἀκόμη ἦσαν ἀρραβωνιασμένοι. Κατὰ τοὺς τέσσαρες μῆνες πρὸ τοῦ γάμου, ἐκεῖ στὸ Ράτζιο, δὲν τοῦ ἐπέτρεψαν, ὅχι μόνον νὰ τῆς πιάσῃ τὸ χέρι, ἀλλὰ οὔτε ν' ἀνταλλάξῃ δύο λόγια μαζί της κρυφά. Πειὸ ζηλιάρης ἀπὸ τίγορις, ὁ πατέρας της τῆς εἶχε μεταδώσει, ἀπὸ μικρὴ ἀκόμη, μιὰ πραγματικὴ ἀποστροφή γιὰ τοὺς ἄντρες. Δὲν εἶχε δεχτῆ ποτὲ οὔτε ἓναν, ἀκριβῶς ἓναν, στὸ σπίτι. Ὅλα τὰ παράθυρα κλειστά, καὶ τὶς λίγες φορές πού τὴν ἔβγαζεν ἔξω, περίπατο, τὴν ἀνάγκασε νὰ περπατᾷ μὲ τὸ κεφάλι κάτω, σὰν τὶς καλόγριες, σὰν γιὰ νὰ μετρήσῃ τὶς πέτρες τοῦ δρόμου.

Λοιπόν, τί τὸ παράξενο ἂν τώρα, ἐδοκίμαζε μπροστὰ στοὺς ἄντρες τέτοια ταραχή, καὶ δὲν μπορούσε νὰ κοιτάξῃ στὰ μάτια κανέναν καὶ δὲν ἔξερε οὔτε νὰ μιλήσῃ οὔτε νὰ κινηθῆ;

Ἀπὸ ἕξῃ χρόνια εἶχε λευτερωθῆ ἀπ' αὐτὸν τὸν ἐφιάλτη τῆς πατρικῆς ζηλοτυπίας: ἔβλεπε κόσμον, ἄντρες, γυναῖκες, στὸ σπίτι, στὸ δρόμο, καὶ ὅμως... Δὲν ἦταν βέβαια, αὐτὸς ὁ παιδικὸς τρόμος πού αἰσθανόταν πρὶν, ἀλλὰ μιὰ ἄλλη ταραχή, μιὰ στενοχώρια... Ὅσο κι' ἂν προσπαθοῦσεν — ἦταν περιττό! — τὰ μάτια της δὲν

μποροῦσαν νὰ συγκρατήσουν τὸ βλέμμα κανενός. Ἡ γλῶσσα της, καθὼς μιλοῦσε, μπερδευόταν στὸ στόμα της, καὶ ἀμέσως, δίχως νὰ ξέσῃ τὸ γιατί, τὸ πρόσωπό της γίνονταν κατακόκκινο, ὥστε ὅλοι θὰ μπορούσαν νὰ υποθέσουν ὅτι ποῖος ξέρει τί θὰ σκεφτόταν, ἐνῶ δὲν τῆς περνοῦσε τίποτε ἀπ' τὸ νοῦ. Τέλος πάντων, ἦταν καταδικασμένη νὰ κἀνῃ πάντα κακὴ ἐντύπωση, νὰ παριστάνῃ τὸν βλάκα, καὶ δὲν ἤθελε νὰ τὸ καταλάβῃ, δὲν ἤθελε. Ἦταν περιττό νὰ ἐπιμείνῃ κανεὶς! Καὶ ἦταν ὑποχρεωμένη νὰ μὲνῃ πάντα μέσα, κλεισμένη, νὰ μὴ βλέπῃ κανέναν, γιὰ νὰ μὴ δοκιμάξῃ αὐτὴ τὴ γελοία ταραχὴ πού ἦταν πολὺ δυνατώτερη ἀπ' τὴ θέλησή της.

— Μὰ Σίλια μου...

— Μὰ Ἄλντο μου...

**

Ὁ Ἄλντο Μιράλλι ἔβλεπε διαρκῶς περισσότερο, ἀπὸ μέρα σὲ μέρα, νὰ γίνεται γύρω του ἓνα κενό, ἀπὸ τὴν ψύχωση αὐτὴ τῆς γυναίκας του. Οἱ φίλοι του, οἱ καλύτεροι, ἐκείνοι πού θὰ ἤθελε νὰ τοὺς θεωρήσῃ σὰν στόλισμα τοῦ σπιτιοῦ του καὶ τοῦ μικροῦ ἐκείνου κόσμου πού, ἔδῳ κι' ἕξῃ χρόνια, ὅταν παντρεύτηκε, εἶχεν ἐλπίζει πού θὰ δημιουργοῦσε γύρω του, εἶχαν ἀπομακρυνθῆ ἓνας ἓνας. Καὶ εἶχαν δίκιο, οἱ δυστυχεῖς, βέβαια. Ἐπήγαιναν σπῆτι του καὶ τὸν ρωτοῦσαν:

— Ἡ γυναῖκα σου;

Ἡ γυναῖκα του εἶχε τρέξει νὰ κρυφθῆ στὸν πρῶτον ἤχο τοῦ κουνουνοῦ τῆς ἐξώπορτας. Ἐκανε πὸς ἐπήγαινε νὰ τὴν φωνάξῃ, ἐπήγαινε σ' ἀλήθεια, παρουσιάζονταν μπροστὰ της μὲ τὸ πρόσωπο θλιμένο καὶ τὰ χέρια σὲ στάση ἱκεσίας, ἂν κι' ἐγνώριζε πὸς ὅλα ἦταν περιττά, πὸς ἡ γυναῖκα του θὰ τὸν κεραινοβολοῦσε μ' ἓνα τρομερὸ βλέμμα καὶ θὰ τοῦ φώναζε ἀνάμεσα ἀπ' τὰ δόντια: «— Βλάκα!» Κι' αὐτὸς ξαναγύριζε πάλι μέσα, ὁ θεὸς ξέρει πὸς, γελαστὸς ὅμως, γιὰ νὰ πῆ:

— Τί νὰ σοῦ κάνω φίλε μου; Εἶνε λιγάκι ἀδιάθετη... Ἐπεσε στὸ κρεβάτι...

Αὐτὸ γινόνταν μιὰ, δύο, τρεῖς φορές. Στὸ τέλος ἐκουράστηκαν πεισά, εἶχαν καταλάβει: Μποροῦσε νὰ τοὺς ἀδικήσῃ;

Ἐμεναν ἀκόμη δυὸ, τρεῖς, οἱ πειὸ πιστατοῖ ἢ πειὸ θαρραλέοι. Καὶ αὐτοὺς, τοῦλάχιστον αὐτοὺς ὁ Ἄλντο Μιράλλι ἤθελε νὰ τοὺς

κρατήσῃ, καὶ πρὸ παντὸς ἓναν τὸν Κάρολο Βιόλα, τὸν πειὸ ἔξυπνον ἀπ' ὅλους, καθηγητὴν τοῦ πανεπιστημίου, νεαρότατον, πραγματικὰ σοφόν. Ἦταν τέλος πάντων, ὁ πειὸ πολῦτιμος φίλος.

Κάποτε, στοὺς λίγους αὐτοὺς φίλους πού εἶχαν ἀπομείνει ἡ γυναῖκα του εἶχε παρουσιασθῆ, εἶτε γιὰτι πιάστηκε αἰφνίδια, εἶτε γιὰτι εἶχε ὑποκύψει στις παρακλήσεις του. Καὶ ὅμως, ὄχι! δὲν ἦταν καθόλου ἀλήθεια πὸς ἔκαμε κακὴ ἐντύπωση: κάθε ἄλλο! κάθε ἄλλο! ἐφώναζε διαρκῶς ὁ Ἄλντο Μιράλλι.

— Ἐνῶ γιὰτι ὅταν δὲν τὸ σκέπτεσαι, ὅταν δὲν ἔχεις στὸ μυαλό σου αὐτὴν τὴν ψύχωση, εἶσαι ζωηρή;

— Εὐχαριστῶ, τὸ ξέρω.

— Εἶσαι ἔξυπνη;..

— Τὸ ξέρω, εὐχαριστῶ πολὺ, ἀλλὰ...

— Καὶ δὲν φαίνεσαι καθόλου σαστισμένη, σὲ βεβαιῶ! Καί, μὲ συγχωρεῖς, τί καταλαβαίνεις νὰ κἀνῃς τέτοια κακὴ ἐντύπωση! Μιλᾷς μὲ σταθερότητα, καὶ μάλιστα ἀρκετῆ, καὶ εἶσαι χαριτωμένη, σοῦ τ' ὀρκίζομαι! Ἀνάβεις δλόκληρη, καὶ τὰ μάτια σου... ἄλλο καὶ δὲν ξέρουν νὰ κοιτάξουν! λαμποκοποῦνε, ἀγαπητῆ μου. Καὶ λὲς κἀτι πράγματα τόσο τολμηρὰ κάποτε... Σοῦ φαίνεται παράξενο; Δὲν εἶπα ἄπρεπα, ἀλλὰ τολμηρὰ γιὰ μιὰ γυναῖκα. Καὶ μὲ τόση ἀφέλεια, μὲ τόσο πνεῦμα!...

Τὴν ἐπαινοῦσε διαρκῶς, βλέποντας πὸς αὐτὴ— ἂν καὶ τοῦ ἔλεγε πὸς δὲν τὰ πιστεύει— χαιρόταν κατὰ βάθος, ἐκοκκίνιζε κι' ἐχαμογελοῦσε ἢ ἐξάρωγε τὰ φρύδια.

— Ἔτσι εἶναι, σοῦ λέω. Πίστεψέ με, Σίλια, εἶναι ψύχωση αὐτὴ πού ἔχεις...

Τὸ γεγονός πὸς ἡ Σίλια δὲν ἐπεχείρησε καθόλου νὰ διαμαρτυρηθῆ γι' αὐτὴν τὴν «ψύχωση» ὅπως ἐβεβαίωνε αὐτὸς καὶ ὅτι δέχονταν τὰ ἐγκώμια του γιὰ τὴν ἀπλῆ καὶ σταθερὴ ὁμιλίαν της, ἔπρεπε νὰ προκαλέσουν κάποια σκέψη στὸν Ἄλντο Μιράλλι.

Πότε καὶ μὲ ποιὸν ἡ γυναῖκα του εἶχε τόσην ἐλευθερίαν;

Λίγες μέρες πρὶν, μὲ τὸν Κάρολο Βιόλα.

**

Τώρα, ὁ Κάρολος Βιόλα ἦταν γιὰ τὴν

Ἡ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΕἶΧΕ ΤΡΕΞΕΙ ΝΑ ΚΡΥΦΘῆ

Σίλια ὁ πειὸ ἀντιπαθητικὸς ἀπ' ὅλους τοὺς φίλους τοῦ ἀντρός της, ἀπ' αὐτοὺς πού ἐγνώρισε κι' ἐκείνους πού δὲν ἤθελε νὰ γνωρίσῃ.

Ἦταν ἀλήθεια πὸς παραδέχονταν τὸ ἀδικαιολόγητο μερικῶν ἀντιπαθειῶν της καὶ ὅτι θεωροῦσε πρὸ παντὸς ἀντιπαθητικὸς τοὺς ἄντρες ἐκείνους πού φαινόταν μπροστὰ τοὺς πειὸ στενοχωρημένη.

Τώρα ὅμως, ἡ ἱκανοποίησή της ὅτι

μπόρεσε να μιλήσει με τον Κάρολο Βιόλα με τόση σταθερότητα, ήταν αποτέλεσμα απ' το γεγονός ότι αυτός ο κύριος, για να την πειραχτεί ασφαλώς, σε μιὰ μακρά συζήτηση για το αιώνιο ζήτημα της γυναικείας τιμιότητας, είχε υποστηρίξει ότι η υπερβολική ντροπή ήταν δείγμα ενός φιληδόνου χαρακτήρα. Θα έπρεπε λοιπόν να δυσπιστή κανείς σε μιὰ γυναίκα που κοκκινίζει με τό τίποτε, που δεν τολμάει να σηκώσει τα μάτια έπειδή φοβάται ότι θ' αντίκρουση παντού μιάν απόπειρα κατά της τιμής της. Τοῦτο θά πῆ πῶς ἡ γυναίκα αὐτὴ βλέπει πάντα μπροστά της πειρασμούς και ταράζεται μόνο στη σκέψη τους. Ἐνῶ μιὰ ἄλλη γυναίκα ἤσυχη στις αισθήσεις, δὲν αισθάνεται τέτοια ντροπή. Μιλάει εὐκολα, ἀκόμη και ἔρωτικά μυστικά, δίχως καθόλου να τα ραχτή, και δὲν σκέπτονται ποτὲ ὅτι μπορεί να κρύβεται τίποτε κακὸ σ' ἓνα λιγάκι ντεκολτέ κομπινεζόν, σε μιὰ ξηλωμένη κάλτσα, σ' ἓνα φουστάνι που ἀφίνει να φαίνεται κάτι παραπάνω ἀπ' τὸ γόνατο.

Ἄ, ὄχι, δὲν ὑποστήριζε καθόλου, πῶς μιὰ γυναίκα, για να φανῆ φιληδὼνη ἔπρεπε να φανῆ ξεδιάντροπη και να δείχνει ὅτι δὲν πρέπει να φαίνεται. Αὐτὸς μιλοῦσε για τὴ ντροπή. Καὶ ἡ ντροπή, γι' αὐτόν, ἦταν ἡ ἐκδίκηση τῆς ἀνευλικρινείας. Ὅχι ὅτι δὲν ἦταν αὐτὸς εὐλικρινής, κάθε ἄλλο! Ἄνευλικρινής ἦταν κατά τὴν γνώμη του ἡ γυναίκα που ἤθελε ν' ἀρνηθῆ τὴν φιλοδοξία της, κοκκινίζοντας με τὸ παραμικρό. Καὶ ἡ γυναίκα αὐτή, μπορεί να εἶνε ἀνευλικρινής και δίχως να τὸ θέλει, δίχως να τὸ ξέρει καθόλου. Καὶ αὐτό, ἐπειδὴ τίποτα δὲν εἶνε πειὸ πολὺπλοκο ἀπὸ τὴν εὐλικρινείαν. Προσποιοῦμεθα ὅλοι, ἀνθρώπητα, ὅχι τόσο μπροστὰ στους ἄλλους, ὅσον μπροστὰ στὸν ἑαυτό μας, πιστεύουμε πάντα για μᾶς ὅτι μᾶς ἀρέσει να πιστεύουμε και νομίζουμε πῶς εἴμαστε ὅχι ἐκεῖνοι που εἴμαστε, ἀλλὰ ἐκεῖνοι που φανταζόμαστε, σύμφωνα με τὸ ἰδανικὸ κατασκευάσμα που ἐκάναμε για τὸν ἑαυτό μας. Ἐτσι συμβαίνει συχνά, ὅτι μιὰ γυναίκα, ἔστω και χωρὶς να τὸ ξέρει φιληδὼνη, πιστεύει εὐλικρινά πῶς εἶνε ἔγκρατος και ὅτι αισθάνεται φρίκη και ἀπογοητισμὸ για τὴν φιληδονία, μόνο και μόνο ἐπειδὴ κοκκινίζει με τὸ τίποτα. Αὐτὸ τὸ κοκκίνισμα, που

εἶνε ἡ εὐλικρινέστερη ἐκδήλωση τοῦ πραγματικοῦ χαρακτήρα, ἀποτελεῖ και τὴν ἀποδείξη τῆς πλαστῆς ἔγκρατειας. Ἐτσι γίνεται κανείς ἀνευλικρινής χωρὶς να τὸ θέλει.

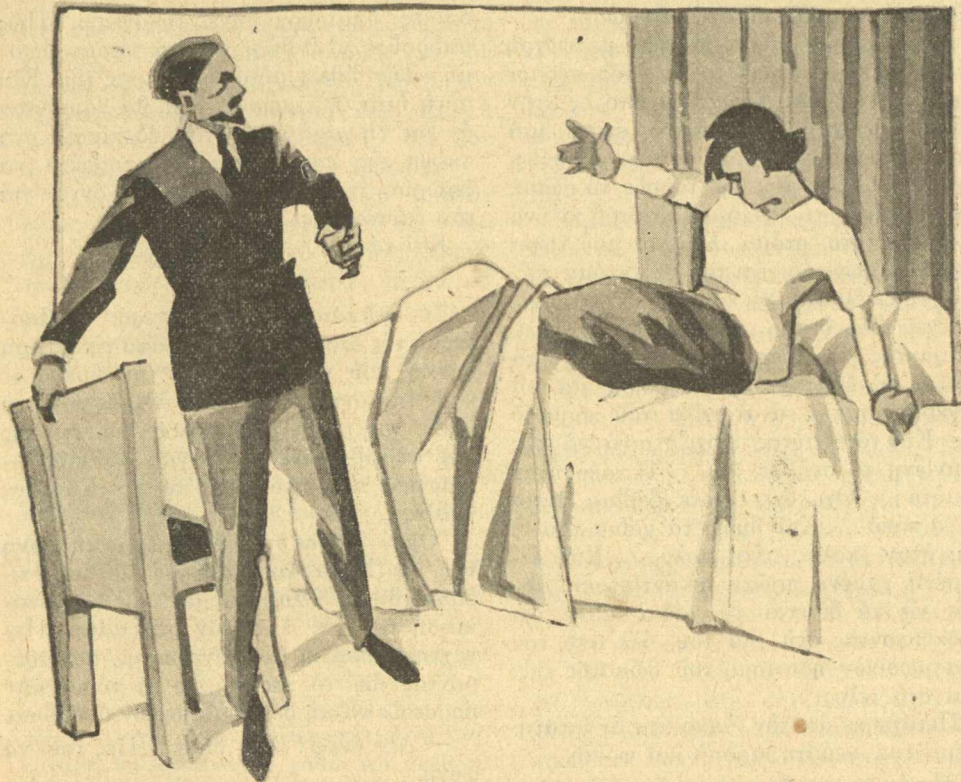
— Ἀκούστε με που σᾶς λέω, κυρία μου — εἶχε καταλήξει ἐκεῖνο τὸ βράδυ ὁ Κάρολος Βιόλα — ἡ γυναίκα (ἐκτός, ἐννοεῖται, ἀπὸ τις ἔξαιρέσεις) εἶνε ὀλόκληρη στις αισθήσεις. Ἀρκεῖ να ξέρει κανείς να τῆς ἀνάψει τὴν ἐπιθυμία και να κυριαρχήσει ἀπάνω της. Ἐκεῖνες μάλιστα που εἶνε πολὺ ντροπαλές, δὲν ἔχουν οὔτε ἀνάγκη ἀπ' αὐτό: ἀνάβουν ἀμέσως μόνη τους, μόλις τις ἀγγίξει κανείς.

Ἡ Σίλια Μιράλλι δὲν εἶχε ἀμφιβάλλει οὔτε στιγμή ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶχαν εἰπωθῆ γι' αὐτήν. Καὶ ὅταν ἔφυγε ὁ Βιόλα ἐστράφηκε με θηριωδία πρὸς τὸν ἄντρα της που δὲν ἔκανε ἄλλο κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ παρὰ να χαμογελάει σὰν βλάκας και να ἐπιδοκιμάζει.

— Μ' ἐπρόσβαλε για δυὸ ὥρες μ' ὅλους τοὺς τρόπους, κι' ἐσύ, ἀντὶ να με ὑπερασπιστῆς, χαμογελοῦσες κι' ἐπεδοκίμαζες, δίνοντας ἔτσι σ' αὐτόν να καταλάβει πῶς ἦταν ἀλήθεια αὐτὰ που ἔλεγε, γιατί ἐσύ, ὁ ἄντρας μου, μπορούσες να ξέρεις...

— Μὰ τι πράγμα! — ἐφώνησε ὁ Ἄλντο Μιράλλι κατάπληκτος. — Ὀνειρεύεσαι φαίνεται... Ἐγὼ; ὅτι εἶσαι φιληδὼνη; Τὶ λὲς ἐκεῖ! Ἀφοῦ αὐτὸς μιλοῦσε για τις γυναῖκες, γενικῶς, τὶ σχέσιν εἶχες ἐσύ; Ἄν ὁ ἄνθρωπος ὑποψιάζονταν ὅτι σου εἶχε περάσει μιὰ τέτοια ἰδέα, σε βεβαίῳ πῶς δὲν θᾶνοιγε τὸ στόμα του να μιλήσει! Καὶ ἐξ ἄλλου, με συγχωρεῖς, πῶς θᾶ μπορούσε να τὸ ὑποψιαστῆ αὐτό, ἀφοῦ δὲν φάνηκε καθόλου ντροπαλὴ μαζί του, σὰν τις γυναῖκες για τις ὁποῖες ἐμιλοῦσε; Οὔτε δὲν ἐκοκκίνισες καθόλου. Ἐποστήριξες τὴν ἀποψή σου με τόση θέρη, τόση ὀρη! Κι' ἐγὼ ἐχαμογέλασα ἐπειδὴ μου ἄρεσε αὐτό, γιατί ἦταν ἡ ἀποδείξη ἐκείνου που πάντα ὑποστήριξα, ὅτι δηλαδή, ὅταν δὲν τὸ σκέπτεσαι, οὔτε στενοχωρεῖσαι καθόλου, οὔτε σαστίζεις μπροστὰ στους ἄντρας, και πῶς ὅλη αὐτὴ ἡ ὑποθετικὴ στενοχώρια σου δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ψύχωση. Τὶ σχέση ἔχουν αὐτὰ με τὴ ντροπή για τὴν ὁποῖαν μιλοῦσε ὁ Βιόλα;

Ἡ Σίλια δὲν βρήκε τίποτα ν' ἀπαν-

ΤΗΝ ΕΠΛΗΘΙΑΣΕ ΕΚΥΘΡΩΠΟΣ ΓΙΑ ΝΑ ΖΗΤΗΣΗ ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ

τήση στὴν ἀπολογία ἐκείνη τοῦ ἄντρος της. Εἶχε κλειστῆ στὸν ἑαυτό της, σκεπτικῆ, για να βρῆ γιατί αισθάνθηκε να τὴν πληγώνουν τόσο βαθειὰ τὰ λόγια τοῦ Βιόλα. Δὲν ἦταν ντροπή, ὄχι, ὄχι, δὲν ἦταν ντροπή ἡ δική της, ἡ συχαμερὴ ἐκείνη ντροπή για τὴν ὁποῖαν εἶχε μιλήσει ὁ Βιόλα: ἦταν στενοχώρια και μόνον στενοχώρια. Ἐνας ἄνθρωπος ὅμως μοχθηρὸς σὰν τὸν Βιόλα μπορούσε να περάσει για ντροπή αὐτὴν τὴν στενοχώρια, και για αὐτὸ τὴ νόμισε μιαν... μιαν ἀπ' αὐτές, νά!

Ἄν ὅμως ἀλήθεια, δὲν εἶχε φανῆ στενοχωρημένη, ὅπως ἐβεβαίωσε ὁ Ἄλντο... Ὅχι, δὲν εἶχε φανῆ, ἀλλὰ ὀπωσήποτε, τὴν στενοχώρια τὴν αισθανόνταν. Μποροῦσε κάποτε να τὴν κατανηκίσει, να τὴν κρύψει, ἀλλὰ τὴν αισθάνονταν τὸ ἴδιο μέσα της, χωρὶς ἀμφιβολία: και ὅλ' αὐτὰ, ἀπὸ τὴν μόρφωση που τῆς εἶχε δώσει ὁ πατέρας της. Τὸ ὅτι ὁ ἄντρας της ἀμφέβαλε για αὐτὸ τὴν ἐρέθιζε πολὺ, γιατί τὸ ν'

ἀρνήται σ' αὐτὴν τὴν στενοχώρια ἐκείνη, ἐσήμαινε ὅτι αὐτὸς δὲν καταλάβαινε τίποτα, και ἐπομένως δὲν θᾶχε καταλάβει ἂν και ἡ στενοχώρια αὐτὴ ἦταν ἀκριβῶς ἡ ντροπή για τὴν ὁποῖαν εἶχε μιλήσει ὁ Βιόλα.

Ἴσως λοιπόν αὐτὴ, δίχως να τὸ ξέρει, ἦταν μιὰ... Ἄχ, θεέ μου, ὄχι! Μόνον ἡ σκέψη τῆς προκαλοῦσε τὴν ἀηδία, τὴ φρίκη.

Και ὅμως...

Ἡ ἀποκάλυψη ἦρθε μ' ἓνα ὄνειρο.

Ἄρχισε σὰν μιὰ πρόκληση, αὐτὸ τὸ ὄνειρο, σὰν μιὰ δοκιμὴ, στὴν ὁποῖαν ὁ Κάρολος Βιόλα τὴν προκαλοῦσε, ἔπειτα ἀπ' τὴν συζήτηση που εἶχαν κάμει μαζί τρία βράδια πρὶν.

Ἐκείνη ἐπρόκειτο να τοῦ ἀποδείξει ὅτι δὲν θᾶ κοκκινίσει σε τίποτα, ὅτι μπορούσε να τῆς κάμει ὅτι ἤθελε, να τὴν μεταχειρισθῆ ὅπως τοῦ ἄρεσε, χωρὶς αὐτὴ

οὔτε νὰ ταραχῆ, οὔτε νὰ θυμώσῃ.

Καὶ νά, πού αὐτὸς ἄρχιζε μὲ ψυχρὴ τόλμη τὴν δοκιμὴ. Πρῶτα τῆς πέρασε ἑλαφρὰ ἓνα χέρι στὸ πρόσωπο... Στὴν ἐπαφῆ τοῦ χεριοῦ τοῦ ἐκείνου ἔκανε μιὰ υπεράνθρωπη προσπάθεια γιὰ νὰ κρῦψη τὴν ἀνατριχίλα πού τῆς τάραζε τὸ σῶμα, νὰ διατηρῆ τὸ βλέμμα σταθερὸ κι' ἓνα χαμόγελο στὸ στόμα. Καὶ νά, πού τώρα αὐτὸς εἰμίωνε τὸ χέρι του στὸ στόμα τῆς, τῆς γύριζε ἑλαφρὰ τὸ κάτω χεῖλος κι' ἐπνιγε ἐκεῖ ἓνα θερμὸ καὶ ἀτέλειωτο φιλή, ἀπεράντης γλυκάδας. Ἐκείνη ἔσφιγγε τὰ δόντια κι' ἔμαζευόταν ὀλόκληρη γιὰ νὰ συγκρατήσῃ τὴν ἀνατριχίλα τοῦ κορμοῦ τῆς. Καὶ τότε αὐτὸς, ἄρχιζε σιγὰ νὰ τῆς γυμνῶνῃ τὸ στήθος, καὶ... Τί κακὸ ἦταν σ' αὐτό;... Ὅχι, ὄχι, τίποτε, βέβαια, τίποτε τὸ κακὸ... Καὶ ὅμως τὰ χάρδια του... ὄχι, ἦταν πολὺ... ναι πολὺ... Καὶ, νικημένη, χαμένη, πρῶτα μὲ ἀντίσταση, ἄρχιζε νὰ τὰ δέχεται τὰ χάρδια αὐτά, ὄχι ὑποκύπτοντας στὴ βία του, ἀλλ' ἀπὸ τὸν σπασμωδικὸν ἠδονισμό τοῦ σώματός τῆς. Καὶ στὸ τέλος...

Πετάχτηκε ἀπ' τὸν ὕπνο τῆς ἀνάστατη, τρέμοντας, γεμάτη ντροπὴ καὶ φρίκη.

Ἐκοίταξε τὸν ἄντρα τῆς, ὅπου κοιμῶνταν δίπλα, ξέγνιαστος, καὶ ἡ ντροπὴ πού αἰσθάνονταν γιὰ τὸν ἑαυτὸ τῆς, μεταβλήθηκε σὲ ἀποκρουστικότητα γι' αὐτόν, σὰν νὰ ἦταν αὐτὸς ἡ αἰτία τῆς ἀτιμίας, τῆς ὁποίας αἰσθάνονταν ἀκόμη τὴν εὐχαρίστηση καὶ τὴ ντροπὴ, αὐτὸς, μὲ τὴν βλακώδη ἐπιμονὴ πού εἶχε νὰ δέχεται στὸ σπῆτι τέτοιους φίλους.

Καὶ νά: αὐτὴ τὸν εἶχε ἀπατήσῃ στὸν ὕπνο. Τὸν ἀπάτησε καὶ δὲν εἶχε καμμιά τύψη, ὄχι, ἀλλὰ θυμὸ ἐναντίον τῆς, πού ὑποτάχτηκε, κι' ἓνα μῖσος ἐναντίον του, γιὰτὶ ἔξη χρόνια τώρα πού ἦταν παντρεμένοι, δὲν τὴν ἔκαμε ποτὲ νὰ αἰστανθῆ αὐτὸ πού αἰσθάνθηκε τώρα, σ' ὄνειρό τῆς, μ' ἓναν ἄλλον.

Ἄχ, ὅλη στὶς αἰσθήσεις. Ἦταν ἀλήθεια, λοιπόν;

Ὅχι, ὄχι. Τὸ σφάλμα ἦταν δικό του, τοῦ ἀνδρός τῆς πού, μὴ θέλοντας νὰ πιστέψῃ τὴν στενοχώρια τῆς, τὴν ἀνάγκασε νὰ πιέσῃ τὸν ἑαυτὸ τῆς, νὰ παραβιάσῃ τὴ φύση τῆς, τὴν ἐξέθετε σ' αὐτὲς τὶς δοκιμῆς, σ' αὐτὲς τὶς προκλήσεις, ἀπ' τὶς

ὁποῖες δημιουργήθηκε τὸ ὄνειρο. Πῶς μπορούσε ν' ἀνθέξῃ σὲ μιὰ τέτοια δοκιμῆ; Τὴν ἤθελε αὐτὸς, ὁ ἄντρας τῆς. Καὶ αὐτὴ ἦταν ἡ τιμωρία. Καὶ θὰ χαίρονταν ἂν ἀπ' τὴ χαρὰ ἐκείνη πού ἐδοκίμαζε στὴ σκέψη τῆς τιμωρίας του, μπορούσε νὰ ξεχωρίσῃ τὴν ντροπὴ πού αἰσθάνονταν γιὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς.

Καὶ τώρα;

**

Τὸ ξέσπασμα ἦταν τρομερὸ, τὸ ἀπόγευμα τῆς ἐπομένης, ἔπειτα ἀπὸ τὴ σκληρὴ σιωπὴ πού ἐκράτησε ὅλη τὴν ἡμέρα σὲ κάθε ἐπίμονη ἐρώτηση τοῦ ἀνδρός τῆς, πού ἤθελε νὰ μάθῃ γιὰτὶ ἦταν ἔτσι, τί τῆς εἶχε συμβῆ, ἔγινε τὴ στιγμὴ πού παρουσιάστηκε πάλι στὸ σπῆτι τους ὁ Κάρλος Βιόλα.

Ὅταν ἄκουσε στὸν ἀντιθάλαμο τὴ φωνὴ του, ἡ Σίλια ἀνασείστηκε ἀμέσως κι' ἐταράχθηκε. Ὁλος ὁ θυμὸς καὶ ἡ ἀγανάκτησή τῆς, τῆς ἔλαμψαν στὰ μάτια. Πετάχτηκε ἀπάνου στὸν ἄντρα τῆς, καὶ, τρέμοντας ἀπ' τὸ κεφάλι ὡς τὰ πόδια, τὸν πρόσταζε νὰ μὴ δεχτῆ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο.

— Δὲν θέλω! Δὲν θέλω! Πῆς του νὰ φύγῃ.

Ὁ Ἄλντο Μιράλλι, στὴν ἀρχὴ, ἐτρόμαξε μᾶλλον παρὰ ἐσάστισε ἀπὸ τὴν ἀπροσδόκητὴ ἐκρηξὴ τῆς γυναικὸς του. Μὴ μπορῶντας νὰ καταλάβῃ τὴν πραγματικὴν αἰτία τοῦ θυμοῦ τῆς, ἀφοῦ μάλιστα ὁ Βιόλα, ἔπειτα ἀπ' ὅσα εἶπε στὴν συζήτησι, εἶχε κατακτῆσῃ κάπως τὴν συμπάθειά τῆς, ἐθύμωσε σ' ἀλήθεια γιὰ τὴν παράλογη κι' ἐπιτακτικὴ ἐκείνη ἀπαίτησή τῆς.

— Μὰ εἶσαι τρελλή, ἢ θέλεις νὰ μὲ κἀνης νὰ τρελλαθῶ! Γιατί; Πρέπει, γιὰ τὴ βλακεία σου, νὰ χάσω ὅλους τοὺς φίλους μου;

Καί, ξεφεύγοντας ἀπ' αὐτὴν πού εἶχε ἀρπαχτῆ ἀπὸ πάνω του, διέταξε τὴν ὑπηρετρία νὰ πῆ στὸν κύριο νὰ περάσῃ μέσα.

Ἡ Σίλια ἐπῆγε τρέχοντας στὸ διπλανὸ δωμάτιό τῆς ἀφοῦ πρῶτα τὸν κοίταξε μ' ἓνα βλέμμα γεμάτο μῖσος καὶ περιφρόνηση.

Ἐπεσε σὲ μιὰ πολυθρόνα, σὰν νὰ εἶχαν κοπῆ τὰ γόνατά τῆς ἐνῶ τὸ αἷμα ἔβραζε στὶς φλέβες τῆς, καὶ ἡ ὑπαρξὴ τῆς ὀλόκληρη ἐπαναστατοῦσε, ἀκούοντας ἀνάμεσα

ἀπὸ τὴν κλεισμένην πόρτα τὶς φιλόφρονες φριάσεις τοῦ ἀνδρός τῆς σ' αὐτόν, μὲ τὸν ὁποῖον ἐκείνη, τὴν περασμένη νύχτα, τὸν εἶχε προδώσει στὸ ὄνειρό τῆς. Καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου... θεέ μου τὰ χέρια, τὰ χέρια αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου...

Ξάφνου, ἐνῶ ἐστριφογύριζε ἀπάνου στὴν πολυθρόνα, σχίζοντας μὲ τὰ νύχια τῆς τὰ μπράτσα καὶ τὸ στήθος, ἔσφιξε μιὰ κραυγὴ κι' ἐσωριάστηκε κάτου, σὲ μιὰ κρίση νευρική, σὲ μιὰ πραγματικὴ ἐκρηξὴ τρέλλας.

Οἱ δύο ἄντρες ὤρμησαν στὸ δωμάτιο. Ἐμειναν γιὰ μιὰ στιγμὴ τρομαγμένοι στὴ θέα τῆς, πού ἐστριφογύριζε στὴ γῆ σὰν φεῖδι, μὲ βογγητὰ καὶ οὐρλιάσματα. Ὁ Ἄλντο Μιράλλι ἔκαμε νὰ τὴν σηκώσῃ ὁ Κάρλος Βιόλα ἔτρεξε νὰ τὸν βοηθήσῃ. Κάλλιο νὰ μὴ τόκανε ποτέ! Ὅταν τὸ κορμί τῆς αἰσθάνθηκε πὼς τᾶγγιζαν τὰ χέρια του, ἔτσι, ἀσυνείδητα, ὑπακούοντας μονάχα στὶς αἰσθήσεις πού διατηροῦσαν τὴν ἀνάμνηση, ἄρχισε νὰ τρέμῃ ὀλόκληρο μὲ ἠδονικὸν σπασμὸν καὶ — μπουστὰ στὰ μάτια τοῦ ἀνδρός τῆς — ἀπαλάβη τὰ ἐξωφρενικὰ χάρδια τοῦ ὄνειρου.

Γεμάτος φρίκη, ὁ Ἄλντο Μιράλλι, τὴν ἀπομάκρυνε ἀπ' τὸ στήθος τοῦ φίλου του. Ἐκείνη ἐφώναξε, χτυπήθηκε, τέλος ἔπεσε στὰ χέρια του, ἀναίσθητη, καὶ τὴν ξάπλωσε στὸ κρεβάτι.

Οἱ δύο ἄντρες ἐκοιτάχτηκαν σαστισμένοι γιὰ πολὺ ὥρα, μὴ γνωρίζοντας τί νὰ κάμουν, τί νὰ ποῦνε.

Ἡ ἀθωότης ἦταν τόσο φανερὴ στὴ θλιμμένη ταραχὴ τοῦ Κάρλου Βιόλα, ὥστε καμμιά ὑποψία δὲν πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ Ἐλντο Μιράλλι. Τὸν παρεκάλεσε νὰ βγῆ

ἀπ' τὸ δωμάτιο, τοῦ εἶπε πὼς ἡ γυναῖκα του ἦταν ἀπ' τὸ πρῶτὸ σὲ μιὰ κατάστασι νευρικῆς ὑπερδιεγέρσεως, τὸν συνάδενσε ὡς τὴν πόρτα, ζητῶντας συγγνώμη πού τὸν ἔδιωχνε γιὰ τὸ λυπηρὸ ἐκεῖνο ἐπεισόδιο, κι' ἐπέστρεψε, τρέχοντας, στὸ δωμάτιό τῆς.

Τὴν ξαναβρῆκε στὸ κρεβάτι. Εἶχε συνέλθει καὶ ἦταν συσπειρωμένη σὰν θηρίο, μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στὸ κενό. Ἐτρεμε σὲ ὅλα τῆς τὰ μέλη, σὰν νὰ κρῦωνε, μὲ ἀπότομα τινάγματα κι' αἰφνίδιες ἀνατριχίλες.

Καθὼς αὐτὸς τὴν ἐπλησίασε, σκυθρωπός, γιὰ νὰ ζητήσῃ ἐξηγήσεις, ἐκείνη τὸν ἀπώθησε μὲ τὰ δυὸ χέρια, καὶ μὲ σφιγμένα δόντια, μὲ μιὰ ἄγρια χαρὰ, τοῦ πέταξε στὸ πρόσωπο τὴν ὁμολογία τῆς προδοσίας τῆς. Ἐλεγε, μ' ἓνα σπασμωδικὸ καὶ μοχθηρὸ χαμόγελο, ἐνῶ ἔμαζευε τὸ κορμί τῆς καὶ ἄνοιγε τὰ χέρια:

— Στὸν ὕπνο μου!... Στὸ ὄνειρο...

Καὶ καμμιά λεπτομέρεια δὲν τοῦ ἔκρυβε. Τὸ φιλή μέσα στὸ στόμα... τὰ χάρδια στὸ στήθος... Μὲ τὴν βεβαιότητα πὼς αὐτὸς, ἂν αἰσθάνονταν ὅπως αὐτὴ, ὅτι ἡ προδοσία ἐκείνη ἦταν μιὰ πραγματικότης, καὶ σὰν τέτοια ἀδιόρθωτη καὶ ἀμετάκλητη, ἀφοῦ τὴν εἶχε δοκιμάσει ὡς τὸ τέλος δὲν μπορούσε νὰ ρίξῃ ἐπάνω τῆς τὴν ἐνοχλή. Τὸ κορμί τῆς — μπορούσε νὰ τὸ δείρῃ, νὰ τὸ σχίσῃ, νὰ τὸ κομματιάσῃ—εἶχε παραδοθῆ σὲ ἄλλον, στὴν ἀσυνείδησι τοῦ ὄνειρου. Ἡ προδοσία δὲν ὑπῆρχε στὴν πραγματικότητά, καὶ ὅμως ἔγινε κι' ἔμενε, ἐκεῖ, στὸ σῶμα τῆς, πού εἶχε χαρῆ μιὰ πραγματικότητά.

Τίνος ἦταν φταίξιμο; Καὶ τί μπορούσε αὐτὸς νὰ κάμῃ;

ΓΙΑΤΙ ΓΡΑΤΙΑ DELEDDA ΑΜΑΡΤΗΣΕ

Δ. ΔΟΝΤΗΟΝΙΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤ.
ΚΑ ΚΑΛΩΝΗΣ ΣΧΕΔΙΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ.— Ο Ήλιος Πόρτολο βγαίνει από τη Φυλακή. Τόν υποδέχεται ή οικογένειά του και όλο το Νουόρο. Στο σπίτι του όμως μερικά πράγματα έχουν αλλάξει. Δεν αντίκρύζει μόνο τά γνωστά συγγενικά του πρόσωπα αλλά και την άρραβωνιστική του άδελφού του του Πέτρου την όμορφη Μανταλένα. Από την πρώτη στιγμή που συναντήθηκαν οι δυο νέοι έννοιωσαν πως και στρώγει τ ν έναν κοντά στον άλλον. Ο Ήλιος ξέρει πόσο άμαρτωλός είναι ό έρωτας που άρχίζει να ξυπνά μέσα του. Αγώνίζεται μ' όλους τους τρόπους να ξεφύγη να διώξη την κακήν σκέψη από τού του, δεν κατορθώνει όμως παρά να πείση τον εαυτό του πως αγαπά παράφορα την Μανταλένα που κι αυτή άντι να τον έμποδίση του τονώνει τó αισθημα του και του δείχνει πως δεν αγαπά τον Πέτρο.

III

Σιγά-σιγά έσβυσαν οι θόρυβοι κι' όλα βυθίστηκαν στη σιωπή του ύπνου. Ο Ήλιος γύρισε και κοιμήθηκε πλάι στον

ΓΥΡΙΣΕ ΚΑΙ ΚΟΙΜΗΘΗΚΕ ΠΛΑΪ ΣΤΟΝ ΠΕΤΡΟ

Πέτρο, στην ίδια θημωνιά, που μύριζε γλωρό χορτάρι. Μερικά τζάκια σιγοκαίγανε, ρίχνοντας κοκκινοπέπες φλογοβολές στην άφωνη αυτή σκηνή. Τόν Ήλία δεν τόν κόλλαγε ύπνος. Θαροούσε πως άκουγε την άναπνοή της Μανταλένας που είχε πλαγιάσει ανάμεσα στη θειά-Αννέτα και τó μάριμπα-Πόρτολου, και δοκίμαζε πόθους που τόν φέρνανε σε άπελπισία. Παράξενες σκέψεις του τριβελάγανε τó μυαλό.

«Όχι, άδερφέ μου, μη φοβάσαι τίποτα» έλεγε νοερά στον Πέτρο. «Και στην άγκαλιά μου άκόμα νάρθη να πέση, εγώ θα την διώξω. Δεν τή θέλω γιατί είναι δική σου. Αν ήτανε κανενός άλλου, θα τού την έκλεβα διά της βίας κι' άς ξαναγύριζα «έκει κάτω». Μά είναι δική σου. Κοιμήσου ήσυχα, άδερφέ μου. Θα παντρευτώ κι' εγώ όσο μπορώ πιο γρήγορα. Θα πάρω την Πάσκα. Έπειτα έλεγε στον εαυτό του.

«Άλήθεια,

είμαι τρελλός. Ποιά ή ανάγκη να παντρευτώ. Τι ανάγκη έχω να σκέπτομαι τις γυναίκες. Δεν μπορεί να ζήση κανείς χωρίς αυτές; Δεν έζησα τρία δλόκληρα χρόνια χωρίς να ιδώ γυναίκα; Γι' αυτό, καθώς φαίνεται, μόλις γύρισα, έρωτεύτηκα την πρώτη που αντίκρισα. Μά είμαι τρελλός. Δέ θέλω πιά να σκέπτομαι τις γυναίκες γιατί θα τρελλαθώ. Θέλω να κοιμηθώ».

Παρ' όλα αυτά δέ κατώρθωσε να κλείση μάτι. Στριφογύριζε σαν σβούρα μέσ' στο στρώμα του. Έτσι πέρασε σχεδόν όλη την νύχτα και τó πρωί σηκώθηκε άπ' τους πρώτους. Άπ' τó παρθευράκι τó άνοιχτό προς τόν άσημένιο ουρανό, έμπαινε μέσα ή προϊνή ύγρασία. Η θειά-Αννέτα και ή Μανταλένα, μουνδιασμένες άκόμα άπ' τόν ύπνο, έτοιμάζανε κι' όλας τόν καφέ. Ο Ήλιος άνασηκώθηκε στο στρώμα του, χλωμός σαν λειψανο, άναμαλλιασμένος, με στεγνωμένο στόμα.

— Καλή μέρα! τού είπε ή κοπέλλα χαμογελώντας.... Μά για κοίταξε, μητέρα, τι κίτρινος που είναι ό γυιός σου. Σάν τó κερί. Δός του γρήγορα ένα φλυτζάνι καφέ.

— Μπά κι' είσαι άρρωστος, παιδάκι μου.

— Θαροώ πως είμαι συναχωμένος, άποκριθήκε βήχοντας, με βραχνιασμένη φωνή. Δός μου λιγάκι νερό να πιώ. Πού είναι τó κανάτι;

Έψαξε, βρήκε τó κανάτι, ήπιε με λαιμαργία. Η Μανταλένα τόν κοίταξε διαρκώς και γελούσε.

— Γιατί γελάς; τή ρώτησε άφήνοντας τó κανάτι. Έπειδή ήπα νερό μόλις σηκώθηκα άπ' τόν ύπνο. Αυτό πάει να πη

πως μέθυσα πές τó βράδυ. Έ καλά, και τι μ' αυτό; Τό κρασί έγινε για τούς άντρες.

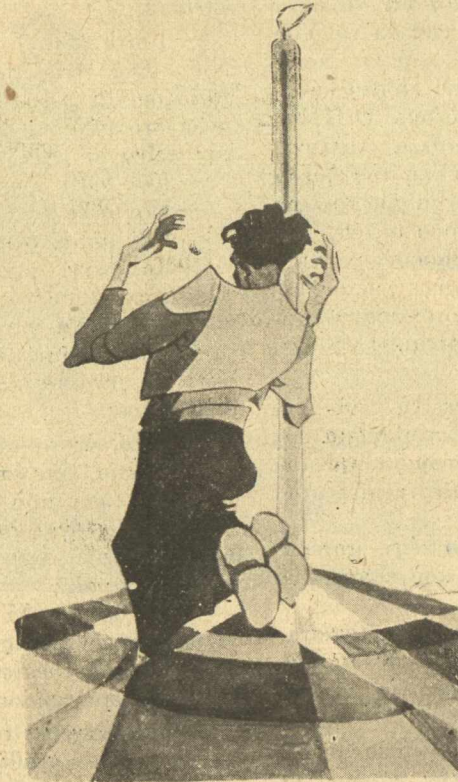
— Μά εσύ δεν είσαι άντρας, φώναξε ό μάριμπα-Πόρτολου, που είχε πιει κι' όλας ρακι πρωϊ-πρωϊ: Έσύ είσαι νερο-λιασμένος. Φφ! να σου κάνη μιá γυναίκα, πäs, έπεσες χάμου, πέθανες, χάθηκες.

— Καλά κάνω! άπάντησε ό Ήλιος πειραγμένος. Σäs παρακαλώ να μ' άπαρατηστε ήσυχο όλο σας.

— Πώ! πώ! νεύρα που τάχει! φώναξε ή Μανταλένα. Μήπως σε πειράζει να με βλέπης μπροστά σου;

— Αυτό είναι άκριβώς. Με πειράζει να σε βλέπω μπροστά μου.

— Τι έκανε λέει; διαμαρτυρήθηκε ό μάριμπα-Πόρτολου. Τι είπες μωρέ; Σε πειράζει αυτό τó τρυγονάκι που σκορπάει τή χαρά όλουθε όπου περάσει; Έλα, έλα, κάνε μου τή χάση να ξεκουμπιστής από δώ μέσα. Αν έχης τά νεύρα σου να πäs να πινγής. Άκούς εκεί. Άμ' κακομοίρη; να τó βγάλης άπ' τού νού σου πως θα μπορέσης ποτέ σου να μου φέρης ένα τέτοιο τριαντάφυλλο,

ΓΟΝΑΤΗΣΕ ΜΠΡΟΣ ΣΤΗΝ ΩΡΑΙΑ ΠΤΑΗ

για να μου στολίση τó σπίτι.

Τά λόγια αυτά τόν πληγώσανε βαθεία στην καρδιά. Τού θυμίσανε ξαφνικά πως σε μερικές βδομάδες ή Μανταλένα θα παντρευότανε και θα σχώτανε να κάτση μαζί τους. Δέ θα υπήρχε φοβερότερο μαρτύριο γι' αυτόν. Όχι, δέ θα μπορούσε να τó υποφέρει.

— Πιές, Ήλία μου, τόν καφέ, τού είπε ή θειά-Αννέτα. Νά, πάρε να βουτήξης αυτό τó καξημαδάκι, και μη μου είσαι

λυπημένος γιατί θά του κακοφανή του Άγιου. Θέλει νά βλέπη όλο χαρούμενα πρόσωπα.

— Μά είμαι χαρούμενος, μάννα, δέ βλέπεις πού πετάω άπ' τή χαρά μου.

— Έί! φώναξε γυρίζοντας πρὸς τὸ μέρος τῆς Πάσκα. Καλημέρα σου όμορφοκόριτσο!

Ύστερα άπ' αὐτή τή σκηνή δέ συνέβη πιά τίποτα οὔτε κείνη, οὔτε τήν ἄλλη μέρα.

Άπ' τήν παραμονή άρχισαν νά καταφτάνουν διάφοροι επισκέπτες άπ' τὸ Νουόρο καί τὰ γύρω χωριά, γιά νά παραβρεθοῦν στό πανηγύρι. Οἱ Πόρτολου εἶχανε μπόλικους μουσαφιρέους. Ὁ Ἡλίας καί ὁ Πέτρος μαζὺ με τἄλλα παλληκάρια, δέ σταθήκανε ἡσυχoi όλη τήν ἡμέρα. Τὸ ρίξανε ὄξω. Μεθύσανε μέχρι τρέλλας, τραγουδάγανε, χορεύανε, οὐρλιάζανε. Ἐρχόντουσαν στιγμές πού θαρροῦσες πὸς ὁ Ἡλίας τῶχε χαμένο. Γελοῦσε ὡσπου μελάνιαζε, κι ἔβγαζε ἀλλόκοτες κραυγές χαράς, πού μοιάζανε με πολεμικὲς κραυγές βάρβαρου πολεμιστῆ.

Ἡ Μανταλένα βόηθαγε τή θειά. Ἄννέτα στό μαγεῖρεμα, στό σεφβίρισμα καί στήν περιποίηση τῶν μουσαφιρέων. Κάθε λίγο καί λιγάκι ἔρχανε λοξές ματιές στόν Ἡλία καί ψιθύριζε.

— Ὁ Ἡλίας εἶναι ὄλο κέφι, μητέρα. Γιά δές τον τί κόκκινος πού εἶναι, πὸς γελάει!

Ἡ θειά Ἄννέτα τὸν κοίταζε, ἀναστέναζε κι ἔννοιωθε ἕνα πόνο στήν καρδιά. Μόλις ἔμεινε εὐχαιρη πήγε στήν ἐκκλησία κι ἄρχισε νά προσεύχεται.

— Ἄχ! Ἄγιε μου Φραγκίσκο, βγάλε μου αὐτὸ τὸ βάρος άπ' τήν καρδιά. Ὁ Ἡλίας μου θά ξαναρχίσῃ τήν παλιά του ζωή. Δέν εἶναι πιά ὁ ἴδιος. Καί φαινότανε τόσο καλὸς ὅταν γύρισε! Σπλαχνίσου μας, καλέ μου Ἄγιε-Φραγκίσκο! Φώτισέ τον νά ξαναβροῆ τὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ. Φύλαξέ τον άπ' τίς ἁμαρτίες, άπ' τοὺς κακοὺς φίλους. Κάνε μου αὐτή τή χάρη!

Ὁ Ἄγιος άκουγε άπό ψηλά, αὐστηρός, σχεδὸν ἄγριος. Καί φάνηκε πὸς εἰσάκουσε τήν προσευχή της. Πραγματικά, τὸ ἴδιο βράδυ, πᾶνω στό τραπέζι ὁ Ἡλίας πέταξε μιὰ ἰδέα. Μιλᾶγανε γιά τὸν παπά-Πορτσεντού κι ἄλλοι κατακρίνανε τὸ

φέροσμό του, ἄλλοι τὸν περιγελοῦσανε. Ὁ Ἡλίας, μεθυμένος ἀκόμα, μᾶ ὄχι καί πολὺ, ἀνέλαβε τήν ὑπεράσπιση τοῦ φίλου του.

— Στὸ κάτω-κάτω τῆς γραφῆς, δῆλωσε, δέν πᾶ νά γανγίζετε ὄσο θέλετε, παλιοκοπρίτες! Δέν πᾶ νά τοῦ σέρνετε ὄτι σᾶς καπνίσει. Οὔτε σᾶς λογαριάζει ἄν ζῆτε ἢ ἄν πεθαίνετε! Αὐτὸς εἶναι τρισευτυχισμένος..! Κι ἔγὼ θά γίνω παπᾶς!

Ὅλοι σκάσανε στά γέλοια. Ὁ Ἡλίας ἐπέμενε.

— Γιατί γελᾶτε, κτήνη, βρωμόσκυλα! Ναι, Θά γίνω παπᾶς! Λατινικά πὸν χρειάζονται ξέρω νά διαβάζω. Καί ἐλπίζω στό Θεὸ νά ψοφήσετε ὄλοι σας άπ' τήν πείνα κι ἔγὼ νά ζήσω νά σᾶς θάψω.

— Καί μένα; ρώτησε ὁ Πέτρος.

— Καί σένα!

— Καί μένα; ρώτησε ἡ Μανταλένα.

— Καί σένα! κραύγασε με λύσσα ὁ Ἡλίας φρονιασμένος. Γιατί ὄχι; Μήπως κι ἐπειδὴ εἶσαι γυναίκα; Γιά μένα ἄντρες καί γυναῖκες τὸ ἴδιο ἀξίζουν. Τι λέω; Οἱ γυναῖκες ἀξίζουν λιγότερο άπ' τοὺς ἄντρες.

— Καλά, ἄς τα αὐτά, δέν ἔχουν καμμιὰ σημασία, εἶπε ἐπεμβαίνοντας ὁ μάρμα-Πόρτολου, πού άκουγε με ἔξαιρετική προσοχή τὰ λόγια τοῦ Ἡλία. Ἄς ξανάρθουμε σέ κείνο πού λέγαμε. Λοιπόν, θες νά γίνης παπᾶς;

— Καί βέβαια θά γίνω, ἐπανέλαβε ὁ Ἡλίας κερνώοντας κρασί..! Ἐμπρός, πιέστε! Πιέστε! Γιεμίστε τὰ ποτήρια κι ἔλατε νά τσουγκρίσουμε..!

Γιέμισαν ἔξεχαιλα τὰ ποτήρια.

— Σταθήτε, σταθήτε μιὰ στιγμουλά! ἐπέμενε ὁ μάρμα-Πόρτολου! Γύρισε ξανά στό γυιό του καί τὸν ρώτησε ἄν μιλοῦσε σοβαρά. Ὁ Ἡλίας ὄμως δέν τοῦδωκε καμμιὰ ἀπάντηση. Ἐπινε, γελοῦσε, χάλαγε τὸν κόσμο.

Κι ἔτσι, ἡ δῆλωσή του χάθηκε μέσα στό θόρυβο καί τή γενική εὐθυμία.

Κάποιος ὄμως δέχτηκε αὐτὸ τὸ νέο μετρεμάμενη καρδιά. Ἦτανε ἡ Θειά Ἄννέτα. Δέ μίλαγε γιατί δέν ἔπρνε καλὰ ὄτι λέγανε, μᾶ παρατηροῦσε ὀλόγνρα με προσοχή. Ἡ Μανταλένα ἔσκυβε καί τῆς ἐπαναλάβαινε σι' αὐτὴ πότε ποτε κείνο. Ἡ Θειά Ἄννέτα ἐπεδοκίμαζε με

ΒΗΚΕ ΣΤΟ ΣΕΛΗΝΟΦΩΣ

κίνημα τοῦ κεφαλοῦ χαμογελώντας..! «Μά εἶναι δυνατὸν αὐτό; Ἐνα τέτοιο θάμα! Καί ὄμως ὁ Ἄγιος-Φραγκίσκος εἶχε τὴ δύναμη νά κάνῃ κι' αὐτὸ κι' ἄλλα μεγαλύτερα θάματα... Ὁ Ἡλίας ἦτανε νέος ἀκόμα, στό χέρι του ἦτανε νά σπουδάσῃ, νά πετύχῃ. Ἄν ἔμενε μέσα στόν κόσμο, θά πήγαινε χαμένος». Ἐτσι σκεπτότανε ἡ Θειά Ἄννέτα, γιατί τὸν ἤξερε καλὰ τὸ γυιό της.

Με τήν πρώτη εὐκαιρία πού βροῆκε ξαναγύρισε στήν ἐκκλησία, γιά νά ευχαριστήσῃ τὸν Ἄγιο. Προχώρησε ἐντελῶς στό βάθος, κοντὰ στά στασίδια, ἔκανε μιὰ θαθειά μετάνοια κι ἄρχισε τήν προσευχή της. Ἡ σκέψη της δέν ξεκολλοῦσε άπ' τὸν Ἡλία. Τὸν ἔβλεπε κι ὄλας παπᾶ,

νά λειτουργάῃ, νά δίνῃ ἀντίδορο, νά εὐλογάῃ.

Ἐνῶ προσευχότανε καί συλλογιζότανε ὄλα αὐτά, μπῆκε ἡ Μανταλένα. Πλησίασε καί γονάτισε πλάι στή γρηά.

— Ἄ! ἐδῶ εἶσαι; εἶπε σιγά σιγά θειά Ἄννέτα. Ἄνησυχῆσανε μέσα, μᾶ μου πέρασε ἡ ἰδέα πὸς θά σ'εἴρισκα στήν ἐκκλησία.

— Θά γυρίσω σ'ένα λεπτό.

— Τότε θά μείνω κι' ἐγὼ.

Σωπάσανε. Ἄπ' τήν αὐλή ἔρχόντουσαν μερδεμένοι θόρυβοι, τραγούδια, παραπονιαρικές μελωδίες, πού ἀντηχοῦσαν στήν ὄμορφη νυχτιά. Πέρα, μακρὰ, ἴσως κάτω στήν κοιλάδα, μιὰ ἀρμονική χρυστάλλνια φωνή τενόρου, τραγοῦδαγε με τὸ θλιμ-

μένο σκοπό που έχουν πάντα τα τραγούδια του Νουόρο. Άλλες φωνές τή συνοδεύανε. Και οι μακρυνοί αυτοί ήχοι που μοιάζανε σά να θρηνοῦσε ή έρημιά και ή νύχτα, ανέβαιναν και γέμιζαν τόν άέρα.

Η Μανταλένα άφιγκραζότανε, κυριεμένη από ένα βαθύ αίσθημα άπέραντης λύπης. Άλλοτε τής φαινότανε πώς τήν αναγνωρίζει κι' άλλοτε πώς δέν τήν αναγνωρίζει αυτή τή φωνή. Ήτανε ο Πέτρος; Ήτανε ο Ήλιος; Ούτε κι' ή ίδια δέν ήξερε. "Οχι δέν ήξερε τίποτα. Η φωνή όμως αυτή, αυτή ή καντάδα που χυνότανε μέσ' στην νύχτα, τής προξενούσαν πυρετό, μιá άρρωστη λύπη. Και ή θειά' Αννέτα έξακολουθούσε να όνειροπολή, έξακολουθούσε να παρακαλάη, χωρίς να νοιώθη πώς, δίπλα τής, ή Μανταλένα ανατρίχιαζε, έτρεμε σύγκορμη σάν έρωτευμένο πουλί.

Ξαφνικά οι σκέψεις τους σταμάτησαν. Ένας άντρας μπήκε και προχώρησε παραπατώντας προς τó ιερό. Ήτανε εκείνος που άπασχολούσε όλη τους τήν ψυχή. Ο Ήλιος. Γονάτισε στα σκαλιά, μπρός στην ώραία πύλη κι' άρχισε να δέρονται. Χτυπιότανε στο στήθος, στο πρόσωπο, βόγγαγε υπόκοφα. Τό γλωμό φώς του καντηλιού έπεφτε από άπάνω και του φωτίζε τα μαλλιά.

Οι δυο γυναίκες τόν παρακολουθούσαν, κρατώντας τήν άναπνοή τους. Η θειά' Αννέτα αισθανότανε σχεδόν ευτυχία για τόν πόνο του γιου της.

— Έλα, τής είπε σιγά. Πάμε να φύγουμε. Μπορεί να μάς δή και θα τούρθη ντροπή.

— Τήν τραβήξε έξω άπ' τήν εκκλησία.

— Τι έχει; ρώτησε ή Μανταλένα ταραγμένη.

— Μετάνιωσε για τή σημερινή του παραλυσία. Είναι θεοσεβούμενος, κόρη μου.

— Α!

— Καμιά φορά παρασέρονται. Ο δαίμονας τόν βάζει σε πειρασμό, όπως λόγου χάριν σήμερα, μα κατόπιν μετανοιώνει πικρά.

— Α! Ξανάπε ακόμα μιá φορά ή Μανταλένα:

Και χωρίς να ξέρη γιατί, ένοιωσε θερμά δάκρυα να τής ανεβαίνουν στα μάτια.

Οι δυο γυναίκες διασχίσανε τήν αυλή και μπήκανε στη σάλα. Ο μπάρμπα-Πόρο-τोलου, ο Πέτρος και οι φίλοι τους μαζεμένοι γύρω άπ' τó τζάκι, τραγουδούσαν, έπαιζαν, καθισμένοι κατάχαμα. Η Μανταλένα, πιό σοβαρή από ότι ήτανε συνήθως, πήγε και κάθισε παραμέρα, στη σκιά, κοντά στο παράθυρο.

Ύστερα από λίγο τή σίμωσε ο Πέτρος, ρίχνοντάς της έρωτικές ματιές:

— Είσαι πολύ σοβαρή, Μανταλένα, τής είπε... Ποιός είναι ο λόγος; Μήπως είδες τόν Ήλία; Μπα και σου είπε τίποτα;

— Όχι. Δέν τόν είδα.

— Έγινε χάλια άπ' τó κρασί. Μην δίνεις προσοχή στα λόγια του. Έτσι φέρνεται σ' όλους.

— Και τι μπορεί να μου κάνη; του άπάντησε ζωηρά. Έκτός αυτού δέ μου πτε τίποτα κακό.

— Έσύ είσαι λογική, δέν είναι έτσι; πρόσθεσε ο Πέτρος με χαϊδευτική φωνή, περνώντας τó χέρι του στον ώμο της.

— Αφησέ με! του άπάντησε δύσθυμα. Πήγαινε να παίξη.

— Όχι, Μανταλένα, θα μείνω εδώ.

— Πήγαινε!

— Όχι.

— Πατέρα, πές τόν Πέτρο ναρθη να παίξη.

— Πέτρο, άσε ήσυχο τó τουγονάκι μου... Έλα δώ γρηγορα!..... Έλα δώ γιατί σηκώθηκα.

Ο Πέτρος ξαναπήγε στη θέση του.

Η Μανταλένα έστριψε έντελώς προς τó παράθυρο και κοίταξε έξω με τα μάτια χαμένα σ' ένα λυπητερό όνειρο. Ο νοῦς της ταξείδευε πολν μακριά, ώστε δέν ένοιωθε τίποτα άπ' τó θόρυβο που κάνανε γύρω της. Η νύχτα ήτανε ζεστή και συννεφιασμένη. Η σελήνη έπλεε προς τή δύση, μέσα σε μιá λίμνη από άκίνητους άσημένιους άτμούς. Τα μαύρα βάτα άναδινανε άγριες ευωδιές.

Η Μανταλένα συλλογιζότανε τόν Ήλία. Και νά; για δεύτερη φορά, τόν είδε να παρουσιάζεται ξαφνικά μπροστά της. Πέρασε κάτω άπ' τó παράθυρο και χάθηκε μέσα στο άχνό σεληνόφωτο. «Που πήγαινε;» "Ενοιωσε τα μάτια της να βουγκώνουν. Ανατρίχιασε ολόκληρη, ένας κόμπος τής στάθηκε στο λαιμό. Ήθελε να

δρομήση άπ' τó παράθυρο, να τρέξη ξοπίσω του, να τόν πάση στην άγκαλιά της και να τόν σφίξη, να τόν σφίξη τόσο δυνατά ώσπου να τόν πνίξη. Μα ο Ήλιος έξαφανίστηκε, κι' αυτή κατάπιε κρυφά τα δάκρυά της.

Ο Ήλιος είχε δοκιστή. Είχε πη νοερά στον Πέτρο «άδερφέ μου, κοιμήσου ήσυχα. Είναι δική σου. Και στην άγκαλιά μου ακόμα νάρθη να πέση, εγώ θα τή διώξω». Τώρα που οι καρνοι του κρασιού διαλυθήκανε αισθανότανε τόν εαυτό του ισχυρό. Ύστερα μάλιστα άπ' τήν κρίση που τόν σώριασε στα πόδια του Άγίου, ήτανε σχεδόν ευθυμος. Τα διάφορα σχέδια που στριφογυρίζανε όλη τήν ήμέρα μέσα στο κεφάλι του—ή ιδέα να γίνη παπάς, ή ιδέα να ζητήσει σε γάμο τήν Πάσκα— όλα αυτά έξαμιστήκανε μαζί με τó μεθύσι. Τώρα ήτανε ήσυχος, και ντροπότανε για όσα είχε σκεφτή και είχε πη.

Πήγε να δή τα άλογα που βόσκανε στο σελινόφωτο. Τα πότισε και ξαναγύρισε. «Άγριο» συλλογιζότανε, «θα φύγουμε και μεθαύριο θα πάω στη σάνη. Θα μείνω δυο ολόκληρους μήνες μακριά άπ' τó χωριό, μαζί με τόν πατέρα μου, με τόν καλό μου τó Μάττια, με τούς φίλους μου τούς τσοπάνηδες. Τι όμορφη ζωή! Όταν θάμαι μονάχος, εκεί άπάνω, όλες τούτες οι μέρες, όλες οι τωρινές τρέλλες θα μου φαίνονται σάν όνειρο... Άς πάω τώρα να κοιμηθώ, γιατί τó περασμένο βράδυ έμεινα ξάγρυπνος όλη τή νύχτα... Άγριο... θα φύγουμε και μεθαύριο θάμαι μακριά, πολν μακριά... Πώς! Ήλιος; Μπα και φοβάσαι τόν ίδιο τόν εαυτό σου;... Τι βλέπω; Κάποιος άνθρωπος είναι ξαπλωμένος εκεί στα βάτα. Όχι, δέν είναι άνθρωπος. Τότε, τι νάναι;... Μα ναι, άνθρωπος είναι... Ω! ο παπās Πορτσεντού!..

Έσκυψε, κατάπληκτος, και τόν σκούνηξε...

— Έι! παπούλη! Τι είναι αυτά; Γιατί εδώ; Δέν ξέρεις πώς ο βραδνός άέρας μπορεί να σου κάνη καμιά ιστορία; Μέσα στα βάτα ύπάρχουν φίδα.

Τόν σκούνησε δυνατά δυο-τρεις φορές. Ο παπās-ξύπνησε κατατρομαγμένος. Δυσκολεύτηκε να γνωρίση τόν Ήλία. Άνοιγόκλεισε πολλές φορές τα μάτια του, και τέλος κατόρθωσε να συνέρθη και να σηκωθē.

— Α! ναι! Είχα βγῆ έξω μετά τó φαί. Ήθελα να κάνω μιá βόλτα, αλλά μου φαίνεται πώς άποκοιμήθηκα.

— Έτσι μου φαίνεται και μένα! Άν δέ σ' έπερνε τó μάτι μου ποιός ξέρει πώς σηνώρα θάμενες εδώ πέρα. Και φαντάσου τήν άησυχία μας.

— Μη σου περάσει όμως ή ιδέα πώς παράπια. Θεός φυλάξη. Είδα τó φεγγάρι και ήρθα και κάθησα σ' αυτή τή θέση... Δέν ξέρεις πώς κάποτε υπήρξα και πειητής;

— Ω! ω!

— Θεός να κάτσωμε λιγάκι έ... Κοίταξε, παιδί μου, τι όμορφο που είναι

τó φεγγάρι! Είναι από κείνες τις βραδνές που σε κάνουν να σκεφτῆς, να ρίξης μιá ματιά στη ζωή σου, να λάβης καλές αποφάσεις για τó μέλλον σου... Είσαι έξυπνος, Ήλιος. Δέν είσαι σάν κείνους τούς κακομοιριασμένους τσοπάνηδες. Σπούδασες, υπόφερες και μπορείς να τα καταλάβης αυτά που σου λέω.

— Αυτό είναι αλήθεια, είπε ο Ήλιος με βαθειά φωνή.

Ο παπās-Πορτσεντού είχε γυρμένο πίσω τó κεφάλι του και παρατηρούσε τó φεγγάρι. Σήκωσε και ο Ήλιος τó πρόσωπό του και κοίταξε τόν ούρανό. "Ενοιωθε μιá παράξενη τρυφερότητα.

— Μου φαίνεται πώς και σὺ είσαι λι-

— ΕΓΩ ΤΟΤΕ ΘΑΧΩ ΠΕΘΑΝΕΙ

γάκι ποιητής. Θα μπορούσες να φτιάσες έρωτικά ποιήματα.

— "Ω! όχι δά, όχι.

Ο παπᾶς-Πορτσεντού σόπασε κι' έμεινε κάμπωση ώρα σκεφτικός. Ο Ήλιος κοίταξε διαρκῶς τὸ φεγγάρι καὶ συλλογιζότανε. «Θά μπορούσε άραγε να φτιάσει κανένα ποίημα για τὴ Μανταλένα... "Ω! Θεέ μου! Πάλι ξεχνιότανε, ὁ δαίμονας τὸν κυριέυε! Μά ἡ φωνή τοῦ παπᾶ ἀκούστηκε μέσα στὴ σιγαλιά, σοβαρὴ καὶ ἡχηρὴ.

— Κοιτᾶς τὸ φεγγάρι, Ήλιε καὶ σκέπτεσαι ἂν θά μπορούσες να φτιάσες κανένα ποίημα... Αὐτὸ εἶναι. Καλὰ τὸ μάντευσα. Εἶσαι έρωτευμένος.

— Παπούλη! φώναξε ὁ Ήλιος κατατρομαγμένος, σκύβοντας τὸ κεφάλι.

Κι' ένοιωσε ἀπότομα πὸς ὁ ἄνθρωπος πὸν καθότανε πλάι του ἤξερε τὸ μυστικὸ του. Κοκκίνισε ἀπὸ ντροπὴ καὶ θυμὸ. Θᾶθελε να χυμῆξη ἀπάνω του καὶ να τὸν πνίξη.

— Εἶσαι έρωτευμένος με τὴ Μανταλένα. Ἔλα τώρα! παιδί μου μὴν κοκκινίζεις, μὴ θυμώνεις. Τὸ μάντευσα. Μὴ φοβᾶσαι ὅμως. Δὲν ἔχει ὄλος ὁ κόσμος τὸ μάτι τὸ δικό μου. Κι' εἴπειτα να σοῦ πῶ, δὲ βρίσκω πὸς εἶναι ντροπὴ ν' ἀγαπᾶ κανένας. Εἶναι γυναίκα, εἶσαι ἄντρας καὶ σᾶν ἄντρας εἶσαι ὑποκείμενος στὰ ἄνθρώπινα πάθη. Ντροπὴ θάνα ἂν δὲ μπορέσης να νικήσης τὸν πειρασμό. Μά ἐσύ θά τὸν νικήσης. Ἡ Μανταλένα...

— Μίλα σιγῶτερα! εἶπε ὁ Ήλιος.

Ἡ Μανταλένα πρέπει νάνα ἱερὴ για σένα. Όταν τὴν κοιτᾶς, να τὴν κοιτᾶς σᾶν ἁγία. Τὸ κατάλαβες, ε; Δὲν εἶναι ἔτσι;

— Ναί, τό... τὸ κατάλαβα, ψιθύρισε ὁ Ήλιος.

— Ἐξοχα. Καὶ τώρα μποροῦμε να φύγουμε. Κάνει ὕγρασία καὶ μούρες πὸς ὑπάρχουν φίδια. Ἔλα, δός μου τὸ χέρι σου, βόηθα με να σηκωθῶ. Ἄχ! Πάει, δὲν εἶμαι πιά εἴκοσι χρονῶν παλληκάρι, για να πηδήσω σᾶν καὶ σένα... Χόπλα! Μπράβο! εὐχαριστῶ. Μοῦ ἐπιτρέπεις να στηριχτῶ στὸ μπράτσο σου.

Ἔπιασε τὸν Ήλιε ἀπ' τὸ μπράτσο.

— Τί σκέπτεσαι για τὸν παπᾶ-Πορτσεντού, ρώτησε τὸν Ήλιε, ἐνῶ κοντεύανε να φτάσουνε στὴν ἐκκλησία. Εἶναι

τρολλός. Μά δὲν εἶναι κακός. Ἡ συνείδηση, ἡ συνείδηση πρὶν ἀπ' ὅλα! Μὴ ξεχνᾶς ποτὲ τὴ συνείδηση!... Τί εἶναι αὐτὸ πὸν μαυρίζει ἐκεῖ κάτω; Κοίταξε... Μπᾶς κι' εἶναι κάνα φίδι;

— Ὅχι, κάποια ρίζα εἶναι.

— Όταν μᾶς δοῦν να γυρίζουμε ἔτσι, θά με νομίσουν για μεθυσμένο, μά δὲ δίνω πεντάρα... Ἐσύ, παιδί μου, νομίζεις πὸς εἶμαι μεθυσμένος;

— "Ω, ὄχι! ἀποκρίθηκε ὁ Ήλιος ζωνρά.

— Ὁραία. Δὲ θά λησμονήσης ποτὲ τὰ λόγια μου.

— Ποτέ!

— Τοὺς ἀγαπᾶω τοὺς δικούς σου... ἄρχισε να λέη ὁ παπᾶ-Πορτσεντού.

Μετάνοισε ὅμως ἀμέσως, ἄλλαξε γοήγορα κουβέντα καὶ σ' ὄλο τ' ἄλλο διάστημα δὲν τοῦ ἀνέφερε τίποτα σχετικὸ με τὴν οἰκογένειά του. Τὸ ὄνομα τῆς Μανταλένας δὲν ξαναμπήκε στὴ συζήτησή τους. Τώρα ὅμως ὁ Ήλιος αἰσθανότανε πὸς ἦτανε ἄλλος ἄνθρωπος, δυνατός, γαληνεμένος, σχεδὸν ψυχρός, ἀποφασισμένος να παλαίψη ἀντίκια με τὸν ἴδιο τὸν ἐαυτό του.

Τὸ ἄλλο πρωὶ φύγανε. Οἱ προετοιμασίες για τὴν ἀναχώρηση εἶχαν ἀρχίσει ἀπ' τὴν αὐγή. Φορτώσανε τὰ κάρρα, σελλώσανε τὰ ἄλογα, κρεμάσανε τὰ δισάκια. Ἀφοῦ λειτουργήσανε, ξεκινήσανε ἀφήνοντας πάλι ἔρημη τὴν ἐκκλησιά με τὰ ὀλόλευκα σπιτάκια τῆς.

Ο μπάριμπα-Πόρτολου εἶχε στὰ καπούλια τὴ θειά-Ἀννέτα καὶ ὁ Πέτρος τὴν ἀροθωνιαστικιά του. Αὐτὴ τὴ φορὰ ὁ Ήλιος πήγαινε μπροστὰ-μπροστὰ. Συναχὰ κεντοῦσε τ' ἄλογό του κι' ἔτρεχε μαζὺ με τᾶλλα παλληκάρια, μά δὲν τραγουδαγε, δὲ φώναζε σᾶν κι' αὐτούς, παρὰ ἦτανε σοβαρός. Οὔτε μιὰ φορὰ δὲ γύρισε τὰ μάτια του κατὰ τὴν Πάσκα, πὸν τοῦρουχινε δειλές μά τρυφερές ματιές, ὅποτε τύχαινε να βρίσκειται σιμά του. «Γιατί να γελᾶσω ἕνα ἄθῳο κορίτσι;» ἔλεγε ἀπὸ μέσα του. Ἀναθυμιάτανε τὰ λόγια τοῦ παπᾶ-Πορτσεντού καὶ τὶς ἀποφάσεις ποῦχε πάρει τὸ προηγούμενο βράδυ. Να γιατί δὲν ἔδινε προσοχὴ στὴν Πάσκα, ἀπομακρυνότανε ἀπ' τὴ Μανταλένα καὶ χωρὶς νᾶχη καθαρὴ συνείδηση αὐτοῦ πὸν ἔκανε, προσπαθοῦσε ν' ἀποφύγη καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἐαυτό του. Γι' αὐτὸ παραδι-

νότανε στὸ ἄθῳο μεθύσι τοῦ τρεξίματος, καλπάζοντας ὀρητικὰ με τὸ γοργόποδο ἄλογό του.

Κατὰ τὸ μεσημέρι φτάσανε στὸ Ἰζάλε. Ἀμέσως ξεπεξέφανε, ἐγκατασταθήκανε, ἀνάφανε φωτιές, οἱ σοῦβλες μήκανε σὲ ἐνέργεια, τὸ φαῖ σερβιρίστηκε.

Μετὰ τὸ φαγητὸ ὁ Ήλιος πήγε λίγο πρὶ πέρα καὶ ξαπλώθηκε μονάχος κοντὰ σ' ἕνα ρυάκι, κάτω ἀπὸ κάτι πικροδάφνες.

Ἐνῶ οἱ γυναίκες φλυαροῦσαν πίνοντας τὸν καφέ τους, οἱ ἄντρας τραγουδοῦσανε καὶ ρίχνανε στὸ σημάδι. Ὁ Ήλιος ἄκουγε τὶς τουφεκιές πὸν πέφτανε, διατρέχανε τὴν κοιλάδα, τὶς ἔπερνε ὁ ἀντίλαλος κι' ἀπὸ φαράγγι σὲ φαράγγι ἠχολογώντας σβύνανε κάτω στὰ μακρυνὰ λειβάδια. Μέσα στὴν ἀπόλυτὴ ἡμέρα τῆς γαλήνης, ἔφταναν ὡς τ' αὐτιά του οἱ φωνές, τὸ γλυκὸ κελάδισμα κάποιου πουλιοῦ, τὸ νερομοιχομύρισμα τοῦ ρυακιοῦ. Σὲ λίγο ἀποκοιμήθηκε. Βρισκότανε ἀκόμα στὸν πρῶτο ὕπνο ὅταν εἶδε στ' ὄνειρό του κάτι ἀναπάντεχο. Ἡ Μανταλένα ἐρχότανε ἀπὸ πέρα καὶ κατέβηκε στὸ ρυάκι για να πλυθῆ. Στὴ θεά τοῦ Ήλιε δὲν ταράχτηκε. Ἄπ' ἐναντίας ζύγωσε κοντὰ του, ἔγυρε ἀπάνω του... Ἄ! μά αὐτὸ ἦτανε πολὺ, ἦτανε πάρα πολὺ! Τὰ φλογερὰ καὶ μοιραία μάτια αὐτῆς τῆς γυναίκας τὸν γητεύανε. Δὲν ξεχνούσε βέβαια τὸν ὄρκο του «Καὶ στὴν ἀγκαλιά μου ἀκόμα νᾶθη να πέση θά τὴν διώξω». Μά τὸν εἶχε κυριέψει ἀγωνία, ἕνα παραλήρημα τὸν ἔπνιγε, τοῦ σκότιζε τὸ μυαλό.

Εἶχε μεγάλη ἐπιθυμία να τὸ βάλλη στὰ πόδια, μά ἦτανε ἀδύνατο να κουνηθῆ ἀπ' τὴ θέση του. Κι' αὐτὴ ἦτανε πλάι του καὶ τὰ μισοκλεισμένα φλογερὰ μάτια τῆς με τὰ πυκνὰ καὶ μακρυνὰ ματόκλαδα καὶ κείνα τὰ χεῖλια πὸν χαμογελοῦσαν, τοῦ πέρνανε τὸ λογικό. «Μανταλένα, ἀγάπη μου, ψιθύρισε... Μά μετάνοισε ἀμέσως καὶ ἄρχισε να βογγᾶ ἀπὸ πάθος καὶ πόνο. «Πέτρο! Πέτρο! Ἄδερφέ μου, ἀδερφέ μου!»

Εὔπνησε με κρυάδες. Ἦτανε ὀλομόναχος. Τὸ ρυάκι ἐφλοιοβίξε, τὰ πουλιά κελαιδοῦσαν, μά δὲν ἄκουγε πιά οὔτε τουφεκιές, οὔτε φωνές. Σηκώθηκε. «Πόσην ὥρα εἶχε κοιμηθεῖ;» Κοίταξε τὸν ἥλιο. Ἐγερνε στὴ δύση... Οἱ ἄλλοι εἶχανε

φύγει, τὸ ἄλογό του ὅμως ἦτανε ἐκεῖ. Ἐμεινε ἀκόμα μερικὰ λεπτὰ καὶ ὕστερα πήρε τὸ δρόμο.

Τὸ ἄλογό του πετοῦσε. Τὸ ὀρητικὸ τρεξίμο καὶ ὁ πόθος ν' ἀνταμώση γοήγορα τοὺς συντρόφους του, τοῦ διώξανε τὴ θερμὴ μά σχεδὸν θλιβερὴ ἐντύπωση πὸν τοῦχε προξενήσει τὸ ὄνειρό του. Ὑστερα ἀπὸ μισὴ ὥρα ξεχώρισε ἀπάνω σὲ μιὰ βουνοκορφὴ τὸ μπάριμπα-Πόρτολου, τὴ θειά-Ἀννέτα, τὸν Πέτρο καὶ τὴ Μανταλένα πὸν εἶχανε σταθῆ καὶ τὸν περιμένανε. Οἱ ἄλλοι εἶχανε προχωρήσει πολὺ.

— Ἐἴ! τοὺς φώναξε ἀπὸ κάτω.

— Να σὲ πάρη ὁ διάολος! τοῦ ἀποκοιμήθηκε ὁ πατέρας. Γιατί ἀργοπόρησες; Δὸς τὸ ἄλογο σου στὸν Πέτρο, γιατί τὸ δικό του δὲν μπορεῖ να πάρη τὰ πόδια του ἀπ' τὴ κούραση.

— Ὅχι, δὲν τοῦ τὸ δίνω.

— Ἤλιε, παιδί μου, κάνε ὅτι σοῦ λέει ὁ πατέρας σου! Εἶπε ἡ θειά-Ἀννέτα.

— Δὲν τὸ δίνω σᾶς λέω! ξανάπε ὁ Ήλιος με πείσμα. Μ' ἀπαρατήσατε ὀλομόναχο σὰ ζωὸ καὶ φύγατε.

— Ὅπως σ' ἄρέσει, εἶπε ὁ Πέτρος. Τότε πάρε ὡς ἕνα διάστημα τὴ Μανταλένα, για να μὴν πᾶη με τὰ πόδια.

«Ἄ! τί εἶπες, ἀδερφέ μου!» εἶπε ἀπὸ μέσα του ὁ Ήλιος καὶ μετάνοισε πὸν δὲν τοῦδωσε τὸ ἄλογο. Μά δὲν ἦτανε δυνατό ν' ἀρνηθῆ αὐτὸ πὸν τοῦ ζητοῦσε τώρα ὁ Πέτρος. Δὲν εἶχε μάλιστα οὔτε τὴ δύναμη να πνίξη στὸ βάθος τῆς καρδιάς του ἕνα κίνημα αὐθόρητης χαρᾶς.

Στὸ κατέβασμα ὅταν ἔννοιωσε τὸ μαλακὸ κορμὶ τῆς Μανταλένας ν' ἀκουμπᾶ ἰγᾶκι ἀπάνω του καὶ τὸ χέρι τῆς να σφίγγεται στὴ μέση του, τοῦ ξανάρθε στὸ νοῦ τὸ ὄνειρο ποῦχε δῆ, καὶ φυλάχτηκε γιατί πίστευε στὰ ὄνειρα.

Ο Ήλιος καὶ ἡ Μανταλένα, καθάλλα ἀπάνω στὸ δυνατό ἄλογο, καθὼς περνοῦσαν ἀπ' τὶς στροφές, ἡ ἀπ' τὸ βάθος τῶν μονοπατιῶν, πὸν τὰ σκεπάζανε τὰ ἀντισμένα βᾶτα, πόσες φορὲς βρεθήκανε ὀλομόναχοι, χωρὶς να βγάζουνε λέξη, σφιγμένοι ὁ ἕνας ἀπάνω στὸν ἄλλο, τυλιγμένοι μέσα στὸ θλιμμένο τους ἔρωτα. Ἡρθε μιὰ στιγμὴ πὸν ἡ Μανταλένα πλημμυρισμένη ἀπ' τὸ πάθος τῆς, στάθηκε ἀδύνατη καὶ δὲν μπόρεσε να κρατηθῆ.

—'Ηλία, είπε και η φωνή της έτρεμε, συμπάθησε με πού σούδωκα αυτή την ενόχληση.

—'Ω! έκανε αυτός κουνώντας το κεφάλι.

— Του χρόνου θάχης πλάι τη δικιά σου γυναίκα...

— Τη δικιά μου γυναίκα;

— Ναί, την Πάσκα... Και θάσαι ευχαριστημένος.

— Μά και σύ, μήπως δε θάσαι ευχαριστημένη;

— Έγώ, θάμαι πεθαμένη...

— Θάσαι πεθαμένη;... Μανταλένα!

— Θάμαι πεθαμένη για τη ζωή... για την αγάπη! αυτό ήθελα να πώ.

Δέν έτρεμε μονάχα η φωνή της μά και το χέρι της πού ήτανε περασμένο γύρω στη μέση του 'Ηλία, έτρεμε κι αυτό, έτρεμε σύγκορη, καθώς ήτανε γερμένη απάνω στο νιό. Και κείνος ανατρίχιασε ως τα κατάβαθα του είναι του, σάν τη χορδή που σπάζει. Σκοτάδι του σκέπασε τα μάτια του. Δοκίμαζε την ίδια αγωνία, το ίδιο μεθύσι πού είχε δοκιμάσει και στο όνειρό του.

— Μανταλένα!...! αναστέναξε σφίγγοντας της το χέρι.

Μά έβαλε τα δυνατά του και έγινε κύριος του έαυτού.

— Μου φάνηκε πώς πήγες να πέσης, είπε με δυνατή φωνή. Στάσου ίσια, κρατήσου γερά.

Μέσα στην ψυχή του τα λόγια του παπα-Πορτσεντού άντηχούσαν επίμονα, επιτακτικά. Ξαναθυμήθηκε τον όρκο του «κοιμήσου ήσυχά, αδερφέ μου. Και στην άγκαλιά μου ακόμα ν' άρθη να πέση, έγω θά τη διώξω».

Εκεί κάτω, στην άκρη της κοιλάδας διακρίνεται το Νουόρο, πού ο ήλιος βασιλεύοντας το φωτίζει με τις ακτίνες του. Οι πανηγυριώτες στάθηκαν στη μέση της πλαγιάς περιμένοντας κι αυτούς πού είχανε μείνει πίσω. Έπρεπε να γυρίσουν στο χωριό όλοι μαζί και να κάνουν τρεις βόλτες καθάλα γύρω απ' τη μικρή εκκλησία του Ροζάριο, πού η καμπάνα της άκουγότανε από μακριά να σημαίνει χαρόμους για να χαιρετίση την επιστροφή της εικόνας του 'Αγίου. (*Ακολουθεί)

Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΠΩΣ ΠΟΜΠΕΥΟΥΝ ΟΙ ΛΑΟΙ

Το έθιμο του πομπέματος έχει την αρχή του σε πολύ μακρινές εποχές το βρίσκουμε σ' όλους σχεδόν τους λαούς, πολιτισμένους και άπολίτιστους, φτάνει ναχουμε μια κάποια κοινωνική συγκρότηση, ώστε να μπορούν να τιμωρούν και ν' άνταμείβουν. Στο έθιμο αυτό, πρωτόγονο καθώς είναι, εκείνο πού πρωτεύει είναι ο χαρακτήρας της έκδικής. Η κοινωνία έκδικείται με τον πιο χτυπητό τρόπο εκείνον πού την περιφρόνησε παραβαίνοντας τους όποιουσδήποτε κανόνες της, του επιβάλλει μια τιμωρία πού τήνε βλέπει όλος ο κόσμος και πού έκτελείται από όλον τον κόσμο. Έτσι επιτυγχάνονται πολλά: ο παραδειγματισμός, η κύρωση των κανόνων, το έκδικητικό ζαλάφρωμα, η κοινωνικοποίηση της ποινης, η τόνωση του αυτοσυναίσθηματος της ομάδας κτλ. Το πόμπημα είναι

μια κατ' έξοχην «κοινωνική» ποινη γιατί «έκτελείται» από όλόκληρη την κοινωνία. Στο πλεονέκτημά του αυτό φαίνεται ότι όφειλεται και η επιβίωσή του και στις κατοπινές εποχές.

Αν θέλαμε να βρούμε την αιτία του θα ήτανε σα να ζητούσαμε με την αιτία της ποινης. Όμως κάτι τέτοιο ξεφεύγει απ' το σκοπό μας. Ο δικός μας σκοπός είναι να το παρακολουθήσουμε ιστορικά στους διαφόρους λαούς, να δούμε ποιες παραβάσεις το προκαλούσαν, πώς γινότανε με όλα του τα καθέκαστα, μ' ένα λόγο σκοπός μας είναι το πού και το πώς κι' όχι το γιατί του έθιμου. Τα πάρα πέρα είναι «Φιλοσοφία του Δικαίου», «Κοινωνιολογία» κι' ό,τι άλλο θέλετε.

Έξετάζοντας τις παραβάσεις πού προκαλούσαν την τιμωρία με πόμπημα βλέ-

πομε ότι άνήκουν σε τέσσερες μεγάλες κατηγορίες πού άγκαλιάζουν όλόκληρο σχεδόν το περιεχόμενο του ποινικού νόμου, πράμα πού σημαίνει ότι κάθε παράβαση μπορούσε να τιμωρηθί με πόμπημα. Το πόμπημα στάθηκε μιáγενική ποινη, άλλοτε μόνο του, κι' άλλοτε σάν πρόστιμο πού συνώδευε μια βαρύτερη ποινη. Η βαρύτερη ποινη ήταν ο θάνατος.

I.

Η πρώτη κατηγορία των παραβάσεων, ήταν οι παραβάσεις της άφροδισίας ήθικης πού κατά καιρούς και λαούς έπικρατούσε. Η παρθενία για τις μονογαμικές κοινωνίες—κάποτε και για τις πολυγαμικές—είναι ένα είδος ταμπού πού πρέπει να φυλαχτή. Την παρθενία τους έπρεπε να φυλάνε στις θρησκευτικές κοινωνίες οι γυναίκες πού ήταν άφο-

N. ΓΚΥΖΗ: Η ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΟΥ ΟΡΝΙΘΟΚΛΕΠΤΟΥ

σιωμένες σε μίαν οποιαδήποτε θεότητα, άρσενική ή θηλυκή. Αν ήταν άρσενική η θεότητα άνήκεν σ' αυτήν σα σε συμβολικό σύζυγο. Αν θηλυκή, αυτή ήτανε πάντα προστάτρια της άγνότητας και της παρθενίας¹. Όσες παράβαιναν το νόμο πομπεύονταν και θανατώνονταν. Παράδειγμα οι έστιάδες των Ρωμαίων. Η θρησκευτική τους θητεία διαρκούσε τριάντα χρόνια, και δεν μπορούσαν, μια και «άφοσιώθηκαν» να παραβούν τους κινόνες της άγνοιας πριν περάσουν τα χρόνια αυτά. Εκείνην πού τους παράβαινε, την έπερναν οι ιεροφάντες και «εις φορείον ένθέμενοι και καταστεγάσαντες έξωθεν και καταλαβόντες ίμάσι, ως μηδ' έφωνην έξάκουστον γενέσθαι, κομίζουσι δι' άγοράς. Έξίστανται δε πάντες σιωπή και παραπέμπουσιν άφθογοι μετά τινος δεινής

κατηφείας ούδ' έστιν έτερον θέαμα φρικτότερον, ούδ' ήμέραν ή πόλις άγει στυγνοτέραν εκείνης»². Κατόπιν «ζώσα κατορύττεται εις την Κολλίην λεγομένην ύλλην, εν ή έστι τις έντός της πόλεως όφρως γεώδης παρατείνοσα πόρω»³. Η τήρηση της παρθενίας ως το γάμο έπιβαλλόταν και για λόγους καθαρά κοινωνικούς, πού δεν πρόκειται να αναλύσωμε εδώ. Είναι ένα έθιμο παλιό, πολύ παλιό, όσο και η πατριαρχική κοινωνία.

Ο Έβραϊκός νόμος είναι πολύ άυστηρός. «Εάν μη εύρεθί, λέει, παρθένια τή νεάνιδι (τήν άλλη μέρα του γάμου), έξάξουσι την νεάνιν επί τας θύρας του οικου του πατρός αυτής και λιθοβολήσουσιν αυτήν εν λίθοις και άποθανείται, ότι έποίησεν άφροσύνην εν υίοις Ισραήλ έκπορευσα τον οικον του πατρός αυτής»⁴. Με-

παρόμοιες ποινης τιμωρούνται κι' όσοι έφθειραν παρθένες, είτε άφωσιωμένες είτε όχι.

Οι τας έστιάδας αισχύνοντες εις ξύλον τον αυχένα δίρουν έμβάλλονται εν τή άγορά και μετά τουτο γυμνοί αικιζόμενοι άποψύχονται»⁵. Κάποιος καλόγηρος τον 3ον αιώνα μ. Χ., στην Αίγυπτο κατηγορήθηκε για παρθενοφορία, και διηγήται ο ίδιος το πάθημά του: «Συνελαβόν με, λέει, εις την κώμην και εκρέμασαν εν τώ τραχήλω μου ήσβολωμένης χύτρας και ώτία κούφων (κύφων) και περιεπόμπουσάν με εν τή κώμη κατά άμφοδον, τύπτοντές με και λέγοντες: ούτος ο μοναχός έφθειρεν ήμών την παρθένον, λάβετε αυτόν, λάβετε και έτυπτόν με παρά μικρόν του άποθανείν»⁶. Παράβαση της άφροδισίας ήθικης είναι και η παράνομη ένωση άνδρος και γυναίκος, ή

μοιχεία. Σ' όλους τους μονογαμικούς λαούς, ή μοιχεία ήταν και είναι, ένα από τα βαρύτερα έγκλήματα. Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι τιμωρούσαν την μοιχεία, δίνοντας χίλιους ραβδισμούς στον άνδρα και κόβοντας τή μήτη τής γυναίκας.⁷ Στις βραχμανικές Ίνδίες, ο κώδικας του Μανού⁸ επιβάλλει σκληρές ποινές στους μοιχούς. "Αν είναι βραχμάνες οι μοιχοί (άντρας και γυναίκα) φέρνονται σ' ένα κεντρικό μέρος και ρίχνονται στα σκυλιά για να ξεσκισθούν. Τους άλλους, που δέν ανήκουν στην τάξη των βραχμάνων, τους βάζουν, μπρός σ' ολόκληρο τον κόσμο να πλαγιάσουν πάνω σε πυρωμένο κρεβάτι. Σήμερα τους καθίζουσε ξανάστροφα πάνω σε γαϊδοῦρι και τους γυρίζουν σε κεντρικούς δρόμους τής πολιτείας.⁹ Στους Σημιτικούς λαούς ή τιμωρία τής μοιχείας ήταν τὸ κούρεμα και τὸ ξύρισμα.¹⁰ Οι Γερμανοί, κατά την μαρτυρίαν του Ταχίτου,¹¹ μολονότι πολλοί, είχαν πολύ λίγα κρούσματα μοιχείας, γιατί ή ποινή ήταν καθωρισμένη και εκτελούνταν απ' τους άπατημένους συζύγους: «ὁ σύζυγος έκοβε τὰ μαλλιά τής μοιχαλίδος, τήν έγύμωνε, κι' έτσι γυμνή κάτω απ' τὰ μάτια των συγγενῶν τήν έδιωχνε απ' τὸ σπίτι και τήν έγύριζε σ' ολόκληρο τὸ χωριό, χτυπώντας την με καμουτίο». Τίποτε δέ μπορούσε να γλυτώσει τή γυναίκα που άμαρτήσε, από αυτόν τὸν έξευτελισμό· ούτε όμορφιά, ούτε ήλικία, ούτε πλούτη που ἴσως να είχε. Τὰ μαλλιά του μοιχοῦ και τής μοιχαλίδος τὰ κοῦρευαν σύριζα και οι Ίνδοι τής Αμερικῆς.¹² Στὴ Νέα Καληδονία, όπου ή γυναίκα είναι ιδιοκτησία του άντρός της, ή μοιχαλίδα σκοτώνεται ή διώχνεται απ' τὸν άντρα, αφού τής ξεριζωθούν τὰ μαλλιά του κεφαλιού μαζί με τὸ δέρμα.¹³ Στὸ Μεξικό ή μοιχεία τιμωρούνταν με θάνατο. Μοιχός και μοιχαλίδα θάπτονταν ζωντανοί, ύστερα από πολλούς έξευτελισμούς.¹⁴ Στὴν Πισιδία καθίζανε τὸς δυὸ ἐνόχους πάνω σε γουϊδοῦρι και τὸς περπατούσαν μέρες στους δρόμους του χωριού.¹⁵ Οι αρχαίοι Έλληνες¹⁶ επίσης τιμωρούσαν τή μοιχεία με θάνατο, πόμπημα και άλλους έξευτελισμούς. Στὰς Ἀθήνας ὁ σύζυγος είχε τὸ δικαίωμα να επιβάλει στον μοιχὸ ἂν τὸν έπικνε επ' αὐτοφῶρα δυὸ ποινές: τὸν «παρτιλμόν» και τήν «ραφανίδωσιν». Ὁ παρτιλμός ήταν μάδημα των τριχῶν του κεφαλιού.¹⁷ Ἡ ρα-

φανίδωση είναι μιὰ περίεργη, ιδιότροπη και πολύ εὔγλωττη ποινή, που συνίστατο στο χύσιμο ρεπανιού σε ώρισμένο μέρος του σώματος του μοιχοῦ.¹⁸ Στὴ Γορτυνία «μοιχὸς αλόος, επί τὰς ἀρχὰς ἤγετο· εἶτα έλεγχθεις έστεφανούτο έρίω· ἐνοίει δέ τούτο τὸ στεφάνωμα αὐτῷ ὅτι άνανδρος έστι και γύνις και εἰς γυναίκας μάχλος και επιπράσκετο δημοσία και άτιμότητος ἦν και οὐδενὸς μετῆν των κοινῶν».¹⁹ Ἡ μοιχαλίδα έντεκα μέρες έμνε στην αγορά «άζωστος, έν χιτῶνι διαφανεί και ὑβρίζετο». Τὸ ἴδιο έκαμαν και στο Λέπρεον.²⁰ Στὴν Κύμη, «τῶν γυναικῶν τήν επί μοιχεία ληφθεῖσαν άγαγόντες εἰς αγοράν επί λίθου τινας έμρανῆ πᾶσι καθίστασαν· εἶθ' οὕτως άνεβίβαζον επ' ὄνον, και τήν πόλιν κύκλω περιχθεῖσαν εἶδει πάλιν επί τὸν αὐτὸν λίθον μεταστῆναι και τὸ λοιπὸν άτιμον διατελεῖν, ὀνοβάτιν προσαγορευομένην· τὸν δέ λίθον από τούτου καθαρὸν οὐ νομίζοντες άφοσιούντ».²¹

Στὸ Βυζάντιο ή ποινή του πομπέματος τελειοποιήθηκε, συμπληρώθηκε κι' έγινε σωστὸ θέαμα για τὸν ὄχλο. Μαρτυρίες για πόμπημα μοιχῶν στο Βυζάντιο και τὶς επαρχίες έχουμε λίγες, ἐνῶ άφθονοῦν για άλλες αἰτίες. Μιὰ απ' αὐτὲς είναι ή Βενετική μετάφραση του άραβικοῦ «Φιλοσόφου Συντίπα» του 11 αἰῶνα. Στὸ Ἀραβικό κείμενο ή παλλακίδα που συκοφάντησε τὸ βασιλόπουλο επειδὴ αὐτὸ δέ θέλησε να τής δώσει τήν άγάπη του άτιμάζοντας τὸν πατέρα του, διώχνεται χωρίς να πάθει άλλο τίποτε. Στὴν ελληνική ὁμως μετάφραση τὸ βασιλόπουλο λέει: «ή κεφαλή αὐτῆς να ξυρισθῆ και τὸ πρόσωπον αὐτῆς μουντζουρωθῆ και να τήν καθήσουν επάνω εἰς ένα γαϊδοῦρι και να τήν γυρίσουν αὐτὴν εἰς ὄλην τήν πόλιν να τήν εντροπιάσουν· και δυὸ τρουμπετάριδες να υπάγουν μετ' αὐτῆς, ὁ ένας εμπρός και ὁ άλλος απ' ὀπίσω· και να λέγουν με μεγάλην φωνήν ὡστε να ακούσουν πάντες οι άνθρωποι εἴτε ἄρα κακὸν ἐποίησεν αὐτὴ και εἴτε ἤθελε να κατασκευάσει εἰς ἐμέ». «Και έγιναν ὅλα ταῦτα και εντροπίασε ταύτην τήν κακὴν γυναίκα»²². Είναι φανερό πὸς ὁ Βυζαντινὸς μεταφραστής δέν ικανοποιήθηκε απ' τὴ λύση του Ἀραβικοῦ πρωτοτύπου, κι' έδωσε μιὰ οικεία για τὸν καιρὸ του λύση. Στὸν Μαρκιανὸ κώδικα 524 σώζεται ένα λογοπαιγνικὸ ἐπίγραμμα

«εἰς τὸν Βουμῆ δέροντα τὰς γυναίκας γυμνάς και πληροῦντα τὸ πρόσωπον αὐτῶν αἰθάλης και οὕτω δημεύονται. Τὸ ἐπίγραμμα λέει:

Τὰ ὄλη κρύπτων και τὰ κρυπτὰ δεικνύων
κρυπτῶς ἐπόπτῃν οὐ φοβῆ θεὸν λόγον·²³

Ὁ Βουμῆς αὐτὸς φαίνεται ὅτι θά ήταν επαρχος και ἂν τέτοιος είχε τὴ διεύθυνση στην εκτέλεση τής ποιῆς.

Απὸ τὸ Βυζάντιο παράλαβαν τὸ ἔθιμο και τὸ διατήρησαν στα χρόνια τής Τουρκοκρατίας και ύστερ' απ' τήν άπελευθέρωση οι Νεοέλληνες. Πληροφορίες πολλές για τὰ μετὰ τήν άλωση χρόνια ἴσαμε σήμερα, δέν υπάρχουν. Ποιὸς λίγο, ποιὸς πολὺ ὄλοι ξέρουμε ὅτι στα παλιότερα χρόνια συνήθιζαν να πομπεύουν τὶς μοιχαλίδες, πάνω στο γαϊδαρο, κουρεμένες και μαυρισμένες με γάνα. Χτὲς ακόμα μοῦ έτυχε να ακούσω άπατημένο σύζυγο που ὀρκιζόταν στα μουστάκια του ὅτι ἂν δέν προλάβαινε να του φύγει ή γυναίκα του με τὸν έραστή της, δέ θα τὴ σκότωνε—«για ένα χαμένο κορμί δέν αξίζει να πάει κανένας για καλά μέσα»—άλλα «θα τῆς έκοβε τὸ μαλλί με τὸ ζουράφι, θα τήν έβαζε πάνω στο γαϊδοῦρι, θα τήνε μαύριζε με καπνιά, θα τήνε ξεγύμωνε, με τήν πουκαμίσα μόνο, και θα τήν έγύριζε στη συνοικία, εἶσι για να ἰδῆ ὁ κόσμος τι χρειάζεται στις ξεφτιλισμένες γυναίκες». Σε παλιότερα χρόνια κρεμοῦσαν απ' τὸ λαιμὸ τής μοιχαλίδας, σκόρδα και βρωμερὰ πράγματα (έντερα προβάτων κλπ.) και τήν έμαστίζωναν. Στὴν Ἰακάρια τὴ μοιχαλίδα τήν κρατούσε στους ὤμους του ὁ μοιχός. Συνήθως ὁμως τὸ πόμπημα γινόταν πάνω σε γαϊδοῦρι και ξανάστροφα με τήν οὐρά στα χέρια. Έγύριζαν στους δρόμους του χωριού, ἐνῶ τὸ πλῆθος κοροῖδευε, φώναζε, λέρωνε, έδερνε και δρούσε σύφωνα με τὶς έμπνεύσεις που θα είχε, έλεύθερο και άνεύθυνο. Μετὰ τὸ πόμπημα, αφήνονταν ελεύθερος ὁ πομπεμένος αλλά ήταν έξευτελισμένος για ὄλη του τὴ ζωῆ.²⁴

Στὴ Σκύρο «ὅταν μιὰ γυναίκα, ὁμορφῆ ή άσκημη άδιάφορο, πέσει σε άμαρτία τήνε γυρίζουν σ' ὄλο τὸ χωριὸ πάνω σε μιὰ γαϊδάρια και ὁ καθέις τῆς ρίχνει στο πρόσωπο λάσπη ή κοπριές γελάδας και αὐγὰ²⁵». Στὰ Καρδάμυλα τῆς Χίου «γυνὴ άκολοσταίνουσα περιεφέρετο ἀνά τὰς ὁδοῦς, αφού

πρότερον διὰ των κωδῶνων των εκκλησιῶν έκαλεῖτο τὸ πλῆθος εἰς θεῶν²⁶». Τὴν ἴδια τύχη φαίνεται ὅτι είχαν πολλές φορές και οι άναγνωρισμένες πόρνες. ὅταν τύχαινε να ξεσηκωθῆ ή ἠθική συνείδηση των τιμῶν, ἢ να περιπέσουν σε κανένα άλλο άμάρτημα. Ὁ Σαχλίης, ένας τίμιος «ποιητῆς» του 16ου αἰῶνος, ἂν έφαγε τὰ λεφτά του με τὶς πόρνες και φυλακίστηκε εξ' αἰτίας τους, έβαλε σκοπὸ του βίου του να ανοίξει των άλλων τουλάχιστο τὰ μάτια κι' έγραφε εκατοντάδες στίχους κακολογώντας τες. Σ' ένα του ξεσπάσμα ιερῆς άγανακτήσεως εὔχεται να δῆ

ταῖς πολιτικαῖς και να ταῖς γεβεντίσουν
ἴλαις ὡσαν τὴν Κρουλουμποῦν, τὴν ρούγαν πηλά-
[λήσουν,
να ντροπιασθοῦν, ν' άντιμωθοῦν και να ταῖς δια-
[λαλήσουν,
και ἴποια πᾶ' εἰς τὸ ξύπορον να τὴν λιθοβο-
[λήσουν²⁷.

Παράβαση τῆς ἀφροδισιας ἠθικῆς αλλά και κάτι βαθύτερο, παράβαση των φυσικῶν νόμων θεωρήθηκε και ή παιδευσιμότητα με τὶς κατ' ἐξοχὴν αντικωνωνικές της συνέπειες. Συστηματικὴ δίωξη τῆς εἰς τὸ Βυζάντιο τὰ χρόνια του Ἰουστινιανού. Τότε φαίνεται ὅτι τὸ πρᾶμα είχε πάρει μεγάλη έκταση. «Τῷ δευτέρῳ εἶσι (τῆς βασιλείας του Ἰουστινιανού) Ἡσαΐας ὁ Ρόδου ἐπίσκοπος και Ἀλέξανδρος Διοσπόλεως και ἔτεροι πολλοί κατεσχέθησαν ἀρενοφθόροι και τὸς μεν εκκυλοκόπησε, τὸς δέ καλάμους ὀξεῖς ἐμβάλλεσθαι εἰς τὸς πόρους των αἰδοῖων προσέταξε και γυμνοῦς κατά τήν αγοράν θριαμβεύσαι ὑπῆρχον δέ και των πολιτῶν και των συγκλητικῶν πολλοί και των ἀρχιερέων οὐκ ὀλίγοι, οι εκτμηθέντες και δημευθέντες κατά τήν αγοράν γυμνοί οἰκτρῶς έτελεύτησαν και γενομένου φόβου μεγάλου οι λοιποὶ έσωφρονίσθησαν· νόμους δέ σφοδρὸς κατά των άσελαγιόντων ἐτίθετο²⁸».

(Στὸ ἐρχόμενο τὸ τέλος).

¹. Ἀξιόλογο έργο πάνω στο ζήτημα τούτο είναι τὸ έργο του κ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου: «Ἀγνοίας πείρα» 1910, δημοσιευμένο στη «Λογογραφία».

². Πλουτάρχ. Νουμῆς Χ, 9.—Διονυσ. Ἀλικαρνασ. Ρ. Α. Π, 67.

³. Πλουτ. Ν. Χ, 6.—Ζωναρῆς τ. 2, 29.

⁴. Π. Δ. κατά Ὁ Δευτερον ΧΠ, 20—Για τὸν Ἑβραϊκὸ «νόμο τῆς ζηλοτυπίας» βλ. Ἀριθμ. Ε, 12 κέ, Λευίτικ. XXI, 13 κέ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου «Ἀγνοίας πείρα».

⁵. Ζωναρῆς τ. 2, 29.

⁶ Μακάριος Αιγυπτ. Ἀποφθέγμ. Πατρ. Migne. τ. 34 σ. 236.

⁷ C. Letourneau: Sociologie σ. 337.

⁸ VIII σ. 371, 372. ἀπὸ C. Letour. ἔνθ. ἀν. σ. 364.

⁹ Ν. Γ. Πολίτου: Ὑβριστικά σχήματα. Στὰ «Λαογραφικά σύμμικτα» τ. Β. σ. 317 κέ. ὅπου ἀπ' τῆ σ. 334 κ.έ. σοφὴ μελέτη τοῦ ἐθίμου τῆς πόμπευσης. —σ. 345.

¹⁰ Ἐνθ. ἀν. σ. 345 σημ. 6 ὅπου καὶ παραπομπές.

¹¹ Tacitus: Germania XIX.—C. Letourneau σ. 374.

¹² Γ. Ν. Πολ. ἔνθ. ἀνωτέρω σ. 345 σημ. 6.

¹³ C. Letourneau ἔνθ. ἀν. σ. 331.

¹⁴ ἔνθ. ἀν. σ. 346.

¹⁵ Στοβ. Ἀνθολ. Μ.Δ. 41, 186. 12.—Δαμασκ. Να. 130.

¹⁶ Σχετικὴ μὲ τὸ ἔθιμο τοῦ πομπέματος στοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες εἶναι καὶ ἡ ξεφραγιστικὴ θυσία τῶν φαρμακῶν κατὰ τὰ Θαργήλια. Ἀπ' τὰ χρόνια τοῦ Θησεί οἱ Ἀθηναῖοι (ἀλλὰ καὶ οἱ Μηλίσιοι, οἱ Πάριοι, οἱ Κολοφώνιοι, οἱ Ἐφέσιοι, οἱ Ἀβδηρῖτες, οἱ Λευκάδιοι, οἱ Μασσαλιώτες) χρησιμοποιοῦσαν κατὰ τὰ Θαργήλια δύο, (ποὺ νὰ εἶχαν καταδικασθῆ σὲ θάνατο γιὰ ὀποιοδήποτε λόγο) ὡς «φαρμακοὺς τῶν κακῶν τῆς πόλεως» θυσιαζοτάς τους. (πρβλ. Diction. Darenberg-Saglio στή λ. Devotio). Τὴν ἡμέρα τῆς θυσίας τὰ θύματα ὀδηγοῦνται μὲ εἰδικὴ μελωδία αὐλοῦ, στὸν τόπο τῆς θυσίας ἔχοντας στὸ λαμῶ τους ἀπὸ μιὰν ἀρμαθία σύκων ἄσπρων ὁ ἕνας καὶ κούρων ὁ ἄλλος. (πρβλ. Dar-Sag. στή λ. Thargelia, ὅπου καὶ σχετικὲς παραπομπές). Ὅταν τοὺς ἔφερναν στὸν ὄρισμένο τόπο, ὕστερα ἀπὸ σχετικὸ πόμπημα, τυρόν τε δόντες τῇ χειρὶ καὶ μᾶζαν καὶ ἰσθάδας ἐπτάκις γὰρ ραπίσαντες ἐκείνους εἰς τὸ πέος σκύλαις, συκαῖς ἀγρίαῖς τε καὶ ἄλλοις τῶν ἀγρίων τέλος πυρὶ κατέκαιον ἐν ξύλοις τοῖς ἀγρίοις

καὶ τὸν σποδὸν εἰς θάλασσαν ἔβαινον εἰς ἀνέμους (Τζετζη. Χιλιάδες. V, 23).

¹⁷ Ἀριστοφ. Πλουτ. 168: «ὁ βλοῦς μοιχός... παρατίλλεται».

¹⁸ Ἀριστοφ. Νεφέλ. 1083: «τί δ' ἂν ραφανιδωθῆ πιθόμενός σοι, τέφρα τε τιλθῆ: ἔξει, τίνα γνώμην λέγειν, τὸ μὴ εὐρύπρωκτος εἶναι:». καὶ Λουκιαν. Περιγρ. 9.

¹⁹ Ἀλιαν. Ποικ. Ἰστ. ΙΒ, 12.

²⁰ Ἡρακλεῖδ. Ποντ. 14.

²¹ Πλουτάρχ. Κεφαλαίων Καταγρ. Ἑλλην. 2, 291 F.

²² Ὁ «φιλόσοφος Συντίπας» μεταφ. Κ. Τρικογλίδη σ. 187 ὅπου παραθέτεται ὁ ἐπίλογος κατὰ τὴν ἐκδοσὴ τῆς Βενετίας.

²³ Σ. Λάμπρου. Ν. Ἑλληνομνήμων. τ. Η' σ. 6.

²⁴ Ν. Γ. Πολίτου. ἔνθ. ἀν. σ. 343-44, ὅπου βλέπε καὶ σχετικὲς παραπομπές.

²⁵ Tournefort. Relation d'un voyage du Levant. 1717. τ. 2. σ. 159.

²⁶ Γ. Μαδιᾶ. Ὁ δημόσιος βίος ἐν Καρδαμύλοις τῆς Χίου. Στὴ «Λαογραφία» τ. 3ος σ. 674.

²⁷ Σ. Σαχλήκη: Γορραὶ καὶ στῖγοι κλπ. στοῦ Wagner. Carmina Graeca Medii aevi 1874. σ. 79 κ.έξ. στίχ. 421 κ.έξ.—Στὴν Ἰσπανία τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα αἱ μαστροποὶ τιμωροῦνταν ὅπως καὶ οἱ μοιχαλίδες: τίς ἐπόμπευαν πάνω στὸ γάϊδαρο. (Πολιτ. ἔνθ. ἀν. σ. 346).—Στὴ Γαλλία μέχρι πρὸ ὀλίγου πόμπευαν τοὺς χήρους ποὺ παντρεύονταν, πάνω στὸ γάϊδαρο καθισμένους ξανάστροφα.

²⁸ Γεωρ. Κεδρηνός 1. σ. 645, 23.—Μαλάλας 436,β.—Προκόπιος Ἀπόκρ. Ἰστ. 11, 76.—Ἰπάρχουν δύο «Νεαρές» τοῦ Ἰουστινιανοῦ: ἡ 77 καὶ ἡ 141 (ut non luxuriantur tur homines contra naturam κλπ.—καὶ de his qui luxuriantur contra naturam), ὅπου ὁ νομοθέτης μιλά ἀόριστα περὶ βασιάνων χωρὶς νὰ κἀνῃ ρητὴ μνεῖα τῆς πομπῆς.

E. GUIDIN

ΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑ ΔΙΧΩΣ ΠΟΙΗΤΗ

Τὸ ποίημα ποὺ δὲν ἔχει ποιητὴ εἶνε ἀναντιρρήτως τὸ ποίημα τῶν σκύλων. Πολλοὶ ποιηταὶ ὡς τώρα ἐτραγουδῆσαν καὶ ὕμνησαν διάφορα ζῶα, ἀλλὰ ὁ σκύλος δὲν ἔγνωρίσε ἀκόμη ἕνα ποιητὴ ἀποκλειστικὰ δικόν του.

Μονάχα στὰ ἄπειρα κυνηγετικὰ ποιήματα διαβάζομε ὕμνους γιὰ τὰ σκυλιὰ τοῦ κυνηγιοῦ, κί' ἕνα ἐπεισόδιο συναντήομε στὸν Ὅμηρο, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς παρουσιάσῃ τὸν σκύλο τοῦ Ὀδυσσεῦς. Μερικοὶ ἀκόμη ποιηταὶ ἀποθανάτισαν τὰ σκυλιὰ τοῦ Κεφάλου, τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Ἄδωνι.

Ὁ σκύλος ὁμως, ποὺ ἐνέπνευσε τόσους

ζωγράφους καὶ γλύπτας, ὁ πιστὸς σκύλος, ὁ φύλακας, ὁ σκύλος ὁ πολεμικὸς, ὁ νοσοκόμος, ὁ δρομεύς, ὁ παιγνιδιάρης, ὁ ἐμπιστος, ὁ ἀστινομικὸς σκύλος δὲν ὕμνηθησαν ὡς τώρα ὅσον τοὺς ἄξιζε. Περιμένουν τὸν ποιητὴν τους. Στὸ πρόχειρο αὐτὸ σημεῖωμα θὰ ἀρκεσθοῦμε νὰ παραθέσομε μερικά χαρακτηριστικὰ γεγονότα, ἐξηκριβωμένα ἱστορικῶς ποὺ θὰ πείσουν καὶ τὸν φανατικώτερον ἐχθρὸ τῶν σκύλων ὅτι ἡ ζωὴ των εἶναι ἕνα ἀληθινὸ ποίημα ποὺ ἔχει καθόβουλα παραγωρισθεῖ.

Ἀγάπη, πίστη, τόλμη, εὐγνωμοσύνη.

Γιὰ νὰ ἀντλήσωμε κύρος ἀπὸ τὴ σοφί

ἀρχαιότητα ἀρχίζομε ἀπὸ τὸ Σωκράτη. Ὁ μεγάλος σοφὸς ἐσυνειθίξε νὰ ὀρκίζεταὶ στὸν σκύλο του καὶ αὐτὸ τὸ ἔκανε ἐπειδὴ ὁ σκύλος εἶναι τὸ σύμβολο τῆς ἀφελείας καὶ τῆς πίστεως.

Ὁ Μάρκ Τουαὶν πάλι ὑποστήριξε ὅτι ἡ μεγαλειότερη διαφορὰ ποὺ ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ σκύλου καὶ τοῦ ἀνθρώπου εἶνε αὐτή: ἂν πάρετε ἕνα πεινασμένο σκυλὶ καὶ τὸ θρέψετε, μετὰ, δὲν θὰ σᾶς δαγκώσῃ ὅπως πιθανότατα θὰ πράξῃ ἕνας ἀνθρώπος ποὺ θὰ ἔχετε εὐεργετήσει.

Κανένας ἀνθρώπος δὲν ἐμυήθησε ποτὲ τὸν Ἰρχανόν. Ἦταν ὁ εὐνοοῦμενος σκύλος τοῦ Λυσιμάχου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας. Ὅταν σκοτώθηκε ὁ Λυσιμάχος στὸν πόλεμο, ὁ Ἰρχανὸς ἀνακάλυψε τὸ πτώμα του, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ τὸ ἔγκρατα λεύσῃ.

Τὸ ἀκολούθησε στὴν κηδεῖα καὶ ὅταν τὸ ἐποποθέτησαν στὴν πυρὰ γιὰ τὴν ἀποτέφρωση ἀνέβηκε κί' ὁ Ἰρχανὸς ἐπάνω κί' ἐκάγη μετὰ μὲ τὸ πτώμα τοῦ κυρίου του.

Ὁ Λάζαρος, πεινασμένος, γυμνός, πληγωμένος, ἐνῶ ὅλο τὸν ἀπέφευγαν, δὲν εἶδε παρηγοριὰ παρὰ ἀπ' τοὺς σκύλους ποὺ τὸν ἐξέστειναν καὶ τοὺ ἔγλειφαν τὶς πληγές.

Ὁ Ἄργος, ὁ σκύλος τοῦ Ὀδυσσεῦς, ἔπειτα ἀπὸ εἴκοσι χρόνια ποὺ ἔλλειψε ὁ κύριός του, τὸν ἀναγνώρισε ἀμέσως, ἂν καὶ ἐγύρισε κουρελιασμένος καὶ σχεδὸν παραμόρφωμένος. Ἐμάζεψε τὶς τελευταῖες οὐν δυνάμεις, ἐσηκώθηκε γιὰ νὰ τὸν ὑποδεχθῆ, κί' ἐψόφησε ἀπὸ τὴ χαρὰ του.

Ὁ Ἅγιος Ρόκκος ἔπερνε τὸ καθημερινὸ ψωμί του ἀπὸ τὸ στόμα ἑνὸς σκύλου ποὺ ἐφρόντιζε νὰ τοῦ τὸ προμηθεύῃ καὶ ποὺ δὲν τὸν ἐγκάτελειψε ποτέ.

Ὁ Πλούταρχος ἐπίσης ἀναφέρει γιὰ τὸν σκύλον ἑνὸς Κορινθίου ποὺ τὸν ἔλεγαν Βελάμπητον, ὅταν ὁ Κορινθῖος αὐτὸς ἐπῆγε στὴ Σαλαμίνα, ὁ σκύλος του τὸν ἀκολούθησε κο-

λυμπώντας, ἀφοῦ ἔφυγε ἀπὸ τὸ μέρος ὅπου τὸν εἶχαν κλείσει. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Πλούταρχος δὲν ἠθέλε νὰ σταματήσῃ γιὰ νὰ πάρουν καὶ τὸ σκύλο, αὐτὸς ἀκολούθησε κολυμπώντας τὸ πλοῖο ὡς τὴ Σαλαμίνα. Ὅταν ἐφθασαν ἐκεῖ, ἐβγήκε ἀπ' τὸ νερό, ἐπλησίασε τὸν κυριόν του, καὶ ἐψόφησε στὰ πόδια του, ἐξαντλημένος ἀπὸ τὴν μοναδικὴ ἐκστῆν προσπάθεια.

Ὁ λεγόμενος σκύλος τοῦ Ἐρκολάνου, καθὼς φαίνεται ἀπὸ μιὰν ἐπιγραφή ποὺ βρῆκαν στὶς ἀνα-

G. GREUZE: ΤΡΥΦΕΡΟΤΗΤΕΣ

ΤΑ ΚΙΝΗΓΕΤΙΚΑ ΣΚΥΛΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΔΟΒΙΚΟΥ ΧΙΥ (ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΛΟΓΒΡΟΥ)

FRANCESCO SNYDERS: ΜΑΧΗ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΡΙΟΧΟΙΠΟ

σκαφές της αρχαίας αυτής αποικίας, είχε σώσει τρεις φορές τη ζωή του κυρίου του.

Και για να ξαναγορίσωμε στον Πλούταρχο ο συγγραφέας αυτός θυμάται το σκυλί του Άλκιβιάδη, πού, βλέποντας τον κύριό του πληγωμένο από τους ανθρώπους του Φαρναβάζου, αν και ήταν κι αυτό πληγωμένο και σχεδόν έτοιμοθάνατο, προσπάθησε να τραβήξει με τα δόντια του τα βέλη που είχαν καρφωθεί στο σώμα του Άλκιβιάδη.

Ο ιστορικός Σολίνο εξυμνεί τον σκύλο του πλουσίον Σουλικίου που είχε καταδικασθή εις θάνατον, άγνωστο για ποιαν αίτιαν. Όλοι είχαν εγκαταλείψει τον Σουλίκιο, όχι όμως και ο σκύλος του που τον άκολουθησε μέχρι το λικνούματός. Και όταν είδε το κοιμένο κεφάλι του κυρίου του, ώρμησε κατά του δημίου. Ύστερα έμεινε σιμά στο πτώμα, και όταν κάποιος τον λυπήθηκε και του έδωσε τροφή, αυτός την πήρε με τα δόντια και την έφερε στο στόμα του πεθαμένου Σουλικίου. Και όταν έροριξαν το πτώμα στον Τίβεση, ο σκύλος το άκολουθησε κι εκεί.

Τόση ήταν η άγάπη που είχε ένας σκύλος

πρός τον Ιωάννη τον άτρόμητον, δοῦκα της Βουργουνδίας, ώστε να του ύποδειξη με το δικό του πάντοτε τρόπο τον κίνδυνο που διέτρεχε πηγαίνοντας στο Μοντερού για να συναντηθή με τον Κάρολο της Γαλλίας. Άν ο Ιωάννης άκουγε την προαίσθηση του πιστού σκύλου του, ασφαλώς δεν θα τον σκότωναν εκεί που πήγε με προδοσία. Όλη τη νύκτα που προηγήθηκε του ταξιδιού, ο σκύλος ούρλιαζε πένθιμα. Και όταν ο Ιωάννης έτοιμάστηκε να βγή χαβάλλα απ' τον πύργο του, ο σκύλος ώρμησε μπροστά στο άλογο, και το εμπόδιζε να προχωρήσει με τόσην επιμονή, ώστε ο Ιωάννης αναγκάστηκε να τον σκοτώσει.

Δεν είναι μόνον αυτά τα προτερήματα των σκυλιών. Υπάρχουν περιπτώσεις που τα σκυλιά έπετέλεσαν ό,τι ένας άνθρωπος δεν θα κατορθώνε. Το ένστικτο της αυτοσυντηρήσεως είναι τόσο ανεπτυγμένο στον άνθρωπο ώστε δεν θα μπορούσε ποτέ να δώσει δείγματα οίκτου όσα έδωσε ένας σκύλος, γιατί τα σκυλιά που είδαμε ότι δεν εγκατέλειψαν τον Λάζαρον και τον Άγιον Ρόκκον, αισθάνθηκαν τόσο

οίκτο για τον ιερέα Μπενίνιο και τους μάρτυρες Γρηγόριον και Δωρόθεον, που, αφού άφέθησαν για πολλές μέρες νηστικά, δεν θέλησαν να τραφούν με τις σάρκες των μαρτύρων εκείνων. Είνε έχθροι κάποτε των έπαιτών που δεν γνωρίζουν, αλλά όταν συνδέονται με φιλία γίνονται οι πιστότεροι τους σύντροφοι. Έθεάθησαν σκυλιά μ' ένα τασάκι στο στόμα, να ζητιανεύουν για τους κωρίους των, να οδηγούν τους τυφλούς στην καθημερινή τους έπαιτεία δίχως να παραλείπουν ποτέ και να σταματούν μπρος στην πόρτα των σπιτιών εκείνων που έδιναν κάποια έλεημοσύνη, αποφεύγοντας όλους τους κινδύνους του δρόμου.

Έδώ πρέπει να θυμηθούμε τα σκυλιά του Άγίου Βερνάρδου, που παλεύουν με το χιόνι, την όμηλη, το κρύο και τις χιονοθύελλες. Μυρίζονται άμέσως τον άνθρωπον και τον βοίσκουν, σάβοντας, όταν είναι θαμένος στο χιόνι. Ο άληθμόνητος Μπάρον, ένα από τα περιφημότερα σκυλιά του Άγίου Βερνάρδου, έσωσε περίσσότερους από 40 ανθρώπους, και σκότώθηκε από έναν απ' αυτούς που το νόμισε για λύκον,

Και δίχως να θεωρηθώ ύπερβολικός

μπορώ να πω πως υπάρχουν σκύλοι μάρτυρες!: Έννοώ εκείνους που ύποβάλλονται στις κλινικές στά φρικωδέστερα μαρτύρια για το καλό της ανθρωπότητας.

Στά περιχώρα του Λονδίνου, στο Μπαλτερση, ο επισκέπτης έχει να ιδή ένα μικρό μνημείο με την επιγραφή: Στη μνήμη του Μπρόουν-Τερριέ που πέθανε στα 1913 στο εργαστήριο του Πανεπιστημίου αφού επί δύο μήνες υπέφερε τόσα μαρτύρια από τους χειρούργους που έκαναν πειράματα άπάνω του, ώσπου ήρθε ο θάνατος να τον έλευθερώσει».

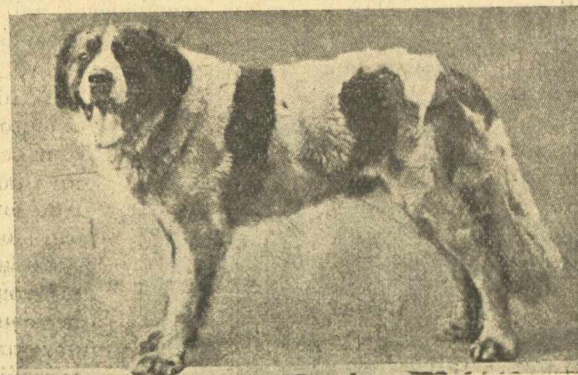
Ο Άνακρέων, καθώς περιπατούσε μια μέρα βυθισμένος σε ποιητικούς ορμηθμούς, δεν κατάλαβε ότι του έπεσε το βαλάντιο. Ο σκύλος του όμως το βρήκε κι έ-

μεινε εκεί ως που ήρθε ο κύριός του και το πήρε. Ο Πλούταρχος αναφέρει τον Χρωμίωνα που, όταν είδε έναν κλέφτη να βγαίνει από τον ναόν της Άφροδίτης τον άκολούθησε ως το καταφύγιό του, στα περιχώρα των Άθηνών.

Όταν οι φύλακες του ναού κατάλαβαν την κλοπή κι έπαράτησαν ότι ο σκύλος έλειπε, άκολουθη-

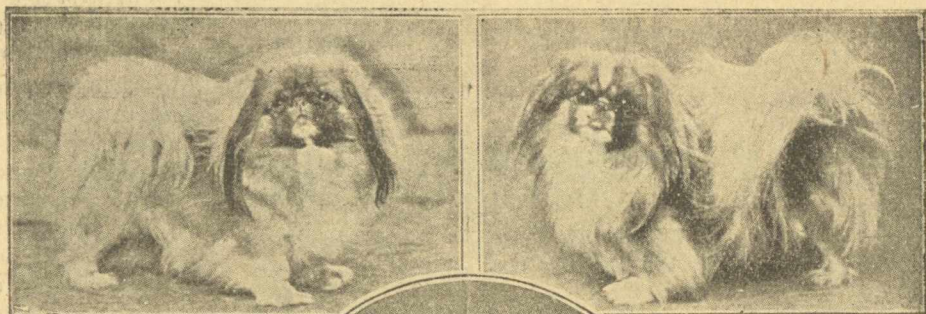

ΤΟ ΣΚΥΛΙ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΩΣ

ΣΚΥΛΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΕΡΝΑΡΔΟΥ

σαν τα ίχνη του και τον βρήκαν έξω από το σπίτι του λοποδύτη όπου ανακάλυψαν

τά κλοπιμαία.

Αναφέρει επίσης και τον σκύλον σωτήρα στον οποίο ο λαός είχε δωρήσει ένα άσημένιο περιλαίμιο με χαραγμένη τη φράση «Υπερασπιστής και σωτήρας της Κορίνθου» και η μορφή του έσκαλίστηκε στο μάραρο. Η φύλαξη της Κορίνθου είχε τότε άνατεθή σε πενήντα σκύλους, ενώ οι στρατιώτες ήταν άλλοι μεθυσμένοι και άλλοι κοιμισμένοι. Ο έχθρος τὸ κατάλαβε και άρχισε την επίθεση, αλλά βρέθηκεν αντιμετώπος με τους σκύλους. Έσοκώσαν τους 49 άπ' αυτούς, αλλά ο τελευταίος, όταν κατάλαβε τὸν κίνδυνο, έτρεξε στους στρατιώτες, τὸς ξύπνησε διὰ τῆς βίας και έτσι η πόλις σώθηκε.

Η άρχαία ιστορία μᾶς προσφέρει και άλλα άφθονα παραδείγματα.

Ο Δαρειός και ο Ξέρξης μεταχειρίστηκαν τὰ σκυλιά στον πόλεμο, καθώς και ο Άγησίλαος τῆς Σπάρτης και ο Άλιάρτης τῆς Λυδίας. Οι Κέλτες τὰ ώπλιζαν με αίχ-

KINEZIKΑ ΣΚΥΛΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΒΡΑΒΕΙΑ ΤΩΝ

μηρά περιλαίμια, τὰ σκέπαζαν με θώρακες και στο κεφάλι τὸς έστερέωναν την αίχμη μίας λόγχης. Έπειτα, κατά τὸν ίδιο τρόπο, τὰ μεταχειρίστηκαν ο Κύμβροι και ο Άττίλας.

Ο Άλέξανδρος ο Μακεδών άγάπησε τόσο ένα πολεμικό σκυλί του, ώστε έχτισε για άνάμνησή του μια πολιτεία. Ο σκύλος αυτός ήταν τόσο τολμηρός, ώστε δεν έδίστασε να τὰ βάλῃ μ' έναν έλέφαντα. Ένίκησε στην πάλη, όχι επειδή κατώρθωσε να ρίξει τὸν έλέφαντα, αλλά αυτός, κουρασμένος και καταπληγμένος άναγκάστηκε να υποχωρήσει και άργότερα έψόφησε από τῆς πληγῆς του.

Άλλά και οι σκύλοι που χρησιμοποιήθηκαν στους νεότερους πολέμους έδωσαν τρανά δείγματα τῆς αξίας των, ως άγγελιαφόροι, φρουροί αίχμαλώτων, νοσοκόμοι και κατάσκοποι ακόμη. Τέλος, πολλά συντάγματα είχαν σκυλιά μασκότ που έπαιξαν σπουδαίο ρόλο και έτιμήθηκαν όσο και οι άνθρωποι.

Μεταφρ. Μ. Κ.

MAURICE ΠΕΡ' ΑΠ' ΤΟΝ ΤΑΦΟ BARING

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ. — Η Ύακίνθη στον γάμο της με τὸν δικηγόρο Μπαζίλ Γουέικ μόνο άπογοητεύσεις ψυχικῆς είχε γνωρίσει. Η σχέση τους είχαν μεταβληθῆ σε μια φιλικήσυνμβίωση που δεν μπορούσε φυσικά να την ταράξει ή έρωτική σχέση τῆς Ύακίνθης με τὸν Μισέλ Τσόγικ που είχε γίνει τὸ μοιραίο συμπλήρωμα τὸς ζεύγους Γουέικ. Η Ύακίνθη πρόκειται να συναντηθῆ με τὸν Μισέλ στο βερνισάζ μίας εκθέσεως και θὰ επιθυμῶσε πολὺ από την εκθεση αὐτή να άπουσίαζε ο άνδρας της γιατί ήθελε να μιλήσει στον Μισέλ. Άτυχῶς ο άνδρας της ήλθε για να τῆς άναγγειλῆ ακριβῶς ὅτι στο θεωρεῖο τους στην όπερα κατά την παράσταση τῆς Μποέμ δεν υπήρχε θέση για τὸν Μισέλ. Είχε προσκαλέσει τὸν Τζαίμς Λάμσον και δεν υπήρχε μια θέση για τὸν Μισέλ. Η Ύακίνθη δεν θέλησε να συζητήση για να μὴν δείξῃ την ταραχή της και άρκέσθηκε να πῆ:

— Δὲν τους πέρονομε ὅλους;

— Όχι άγαπητή μου. Δὲν υπάρχει θέση για τὸν Μισέλ. — Άπήνησε ξηρά ο Μπαζίλ.

Στην εκθεση ένα πορτραίτο μίας νέας κυρίας τῆς Νταίρντ Άντεάν έκαμε σ' ὅλους ζωηράν εντύπωση. Μέσα στη σάλα ὅλοι μιλοῦν για τῆ φυσιογνωμία τῆς Άντεάν και τὸ πορτραίτο συγκεντρώνει τὸ θαυμασμό τὸν επισκεπτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου)

Ο Μισέλ δὲ λυπήθηκε γιατί δεν πήγε στην Όπερα. Χωρίς να είναι φίλος τῆς μουσικῆς άγαποῦσε ὅμως ν' ακούῃ μερικά κομμάτια. ακόμη άγαποῦσε και τὸ μελόδραμα—δὲν τάρσεσε ὅμως καθόλου ν' ακούῃ μια όπερα στο ίδιο θεωρεῖο με την Ύακίνθη. Κι' αὐτὸ γιατί στα διαλείματα εἶταν υποχρεωμένος να τριγυρίζῃ στους διαδρόμους, ενώ ξμπαιναν άλλοι μέσα στο θεωρεῖο κι' έτσι δεν μπορούσε να μιλήσει ιδιαίτέρως με την Ύακίνθη.

Έφαγε λοιπὸν στο κλουμπ και πέρασε μια ευχάριστη βραδυά.

Την άλλη μέρα τὸ πρωὶ έλαβε ένα αναπάντεχο τηλεγράφημα. Ο θεῖος του, ο Γιόζεφ εἶταν βαρεια άρρωστος. Οι γονεῖς τοῦ Μισέλ εἶταν από καιρὸ πεθαμένοι—ο πατέρας του πέθανε όταν αὐτὸς εἶταν στο Κέμπριτζ, ὅσο για τῆ μητέρα του δὲν την θυμὸταν καθόλου. Ως σήμερα λοιπὸν ο θεῖός του συμμετείχε στα έξοδα, που απαιτοῦσε η παρουσία του στο Κοινοβούλιο, γιατί ο πατέρας του δὲν τοῦ άφησε παρά μια πολὺ μικρὴ περιουσία, από την ὁποία εἰσέπραττε τετρακόσιες λίρες τὸ χρόνο.

Ο θεῖός του εἶταν ένας άρχοντοχωριάτης και ζοῦσε στο Νόρφολκ. Άγαποῦσε να πηγαῖνῃ στις ίπποδρομίες, στο κυ-

νήγι κι' ακόμη να διαβάξῃ βιογραφίες. Όταν μάλιστα ο Μισέλ άρχισε να καταλαβαῖνῃ τὸν κόσμο, ένοιωσε τὸν εαυτὸ του πολὺ ευτυχισμένο, γιατί θὰ μπορούσε από δω και πέρα να συζητῆ διάφορες γνώμες μαζί του. Πάνω στον ένθουσιασμό του αὐτὸν εἶταν έτοιμος να κάνῃ ὅ,τι μπορούσε για τὸν άνειψίό του.

Πέρασε ὅλη τῆ ζωή του στην έξοχή, στο Χόκλεϋ Χώλ, σε ένα παλαιαῖκό σπίτι, χτισμένο με κόκκινα τοῦβλα και γεμάτο από ένδιαφέροντα πράγματα. Ο Γιόζεφ Τσόγικ πάντα έναντιώθηκε άποτελεσματικά στον κάποιον συγχρονισμό τοῦ σπιτιοῦ του που εἶταν γεμάτο τρύπες, ὑγρὸ κι' είχε ανάγκη από επισκευή. Στα διαμερίσματα του δὲν υπήρχεν οὔτε λουτροὸ οὔτε άλλες άνέσεις—ὅσο για τὸ φατσιαμὸ του αὐτὸς γινόνταν με λάμπες με λάδι και με κεριά.

Τὸ τηλεγράφημα στον Μισέλ τῶστειλε η οικονομία τοῦ θεῖου του και τὸν παρακαλοῦσε να φθάσει άμέσως, γιατί τὸν ζητοῦσε ο θεῖός του έπειγόντως.

Η πρώτη φροντίδα τοῦ Μισέλ ήταν να τηλεφωνήσῃ στην Ύακίνθη, άναγγέλλοντάς της τὸ νέο και να την παρακαλέσῃ να εἰδοποιήσῃ τὸς φιλικὸς κύκλους των, ὅτι δὲν θὰ μπορούσε να παρευρεθῆ στις συγκεντρώσεις, που τὸν είχαν καλέσει. Έγινε μια λιγὸςστιγμη σιωπῆ στο τηλεφῶνο κι' ο Μισέλ είχε την εντύπωση, ὅτι

ἡ Ὑακίνθη μαθαίνοντας τὴν εἶδηση φάγηκε μᾶλλον εὐχαριστημένη, παρὰ δυσαρεστημένη.

—Θὰ μπορέσω νὰ σᾶς ἰδῶ πρὶν φύγω, τῆ ρώτησε.

—Ποῦ τραῖνο θὰ πάρετε;

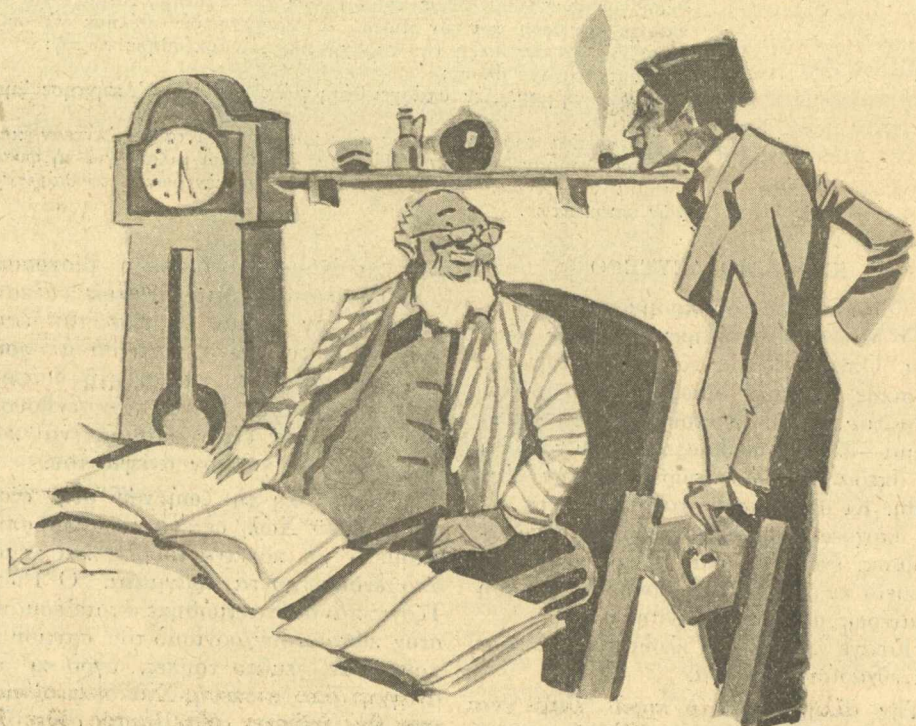
—Δυστυχῶς πρέπει νὰ πάρω τὸ τραῖνο τῶν ἔντεκα καὶ μισή.

—Τότε εἶναι ἀδύνατο, γιατί περιμένω τὴ Σίμπελ.

Ἐποσχέθηκε νὰ τὴν εἰδοποιῶσε μόλις

ξεψύχησε ἤσυχα. Τὴν ἄλλη μέρα τὸν ἔθαψαν, ὅλη δὲ ἡ γειτονιά παρευρέθηκε στὴν κηδεία του, ἀκόμη καὶ ὁ ἀφοσιωμένος φίλος τοῦ θείου Γιόζεφ, ὁ κ. Μπρέστετ, ἦρθε ἀπὸ τὸ Λονδίνο ἐπείγοντως. Ὁ κ. Μπρέστετ ἀφοῦ συλλυπήθηκε τὸν Μισέλ, πῆρε ἔπειτα ἕνα ὕφος συμπόνιας, τὸ ὁποῖο ὁ νέος διερμήνευε ἔτσι: «Σᾶς λυπάμαι, μὰ δὲ μπορῶ νὰ κάνω τίποτ' ἄλλο παρὰ νὰ ἐπωφεληθῶ ἀπὸ τὴν κατάστασιν».

Μετὰ τὴν κηδεία ἀνοίξαν τὴν διαθήκη.

—ΘΑ ΕΠΩΦΕΛΗΘΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

γύριζε κι' ἡ τηλεφωνικὴ συνομιλία διακόπηκε. Ἐπειτα ἄρχισε νὰ ἐτοιμάζεται γιὰ τὸ ταξεῖδι.

Φθάνοντας στὸ Χόκλει δὲ βρῆκε παρὰ τὸν γιατρό, τὴν οἰκονόμα κι' ἕναν παλιὸ φίλο τοῦ θείου του, τὸ συνταγματάρχην Ντόουλ, ὁ ὁποῖος ἔμενε ἐκεῖ. Ὁ θεῖος του μόλις τὸν εἶδε τὸν ἀναγνώρισε, ἀλλὰ δὲν μπόρεσε νὰ τοῦ μιλήσῃ· ἡ φοβερὴ ἐξάντληση ποῦ εἶχε τὸν παρέλυε. Καὶ τὸ μοιραῖο τέλος ἦρθε τὸ βράδυ· ὁ θεῖος του

Ὁ κ. Μπρέστετ ἔβαλε τὰ γυαλιά του—ἦταν ἕνας ροδοκόκκινος γέρος μὲ μακρὰ γένεια καὶ ἀγαποῦσε τὸ καλὸ κρασί καὶ τὰ ἄνθη—καὶ πάνω ἀπὸ τοὺς φακούς ἔβριξε ἕνα βλέμμα στὸν Μισέλ, ποῦ καθόταν στὸ ἄλλο μέρος τοῦ γραφείου.

Ἀφοῦ διάβασε λοιπὸν τὴ διαθήκη ἄρχισε νὰ τὴ σχολιάσῃ, δίνοντας κάθε σχετικὴ πληροφορία:

Ὁ θεῖος Γιόζεφ, εἶπε, ἦταν πολὺ λιγότερο πλούσιος ἀπ' ὅτι τὸν φαντάζονταν. Κι' αὐτὸ γιατί—ἐδῶ ὁ κ. Μπρέστετ ξε-

ρόβηξε—δὲν εἶχε τὴν ἀπαιτουμένη πείρα, στὶς ὑποθέσεις του, δὲν ἤθελε—πάλι ξερόβηξε—νὰ κάνῃ παρὰ τοῦ κεφαλιοῦ του.

Τὸ συμπέρασμα ὡς τόσο τῆς διαθέκης ἦταν ὅτι ὁ θεῖος Γιόζεφ ἄφηνε στὸν ἀνεψιό του, ὄχι μόνο τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς περιουσίας του, ἀλλὰ καὶ τὸ σπίτι του καὶ ὅλη τὴν ὑπόλοιπη ἰδιοκτησία του. Ἐνα μικρὸ κληροδότημα μοίραζε στὸν παλιὸ τοῦ φίλο Ντόουλ καὶ στοὺς ὑπηρέτες. Ἀλλ' ὁ Μισέλ ἐπιφορτίζονταν μ' ἕνα σωρὸ βαρεῖες ὑποχρεώσεις· κι' ἂν καὶ κληρονομοῦσε ἕνα τέτοιο ποσόν, μολαταῦτα ἀναρωτιόταν, ἂν ἡ κληρονομία αὐτὴ δὲν τοῦ ἦταν ἕνα φόρτωμα. Θὰ μποροῦσε ἄραγε τώρα νὰ μείνῃ καὶ νὰ παρακολουθήσῃ τὰ ἔργα σίεσ τοῦ κοινοβουλίου; Αὐτὰ συλλογιζόταν, ἐνῶ ἄκουγε μηχανικὰ τὸ κύμα τῶν σχολίων τοῦ Μπρέστετ. Ὅμως ἔδειχνε, πὼς παρακολουθοῦσε τὸ ὅτι λεγόταν γύρω του—ἂν καὶ πραγματικὰ

ἡ σκέψη του ἦταν πολὺ μακρὰ ἀπὸ δῶ, περιπλανώμενη σὲ μιὰ δυνατὴ λύση κι' ἐξετάζοντας τὸ μέλλον ἀπ' ὅλες τὶς ἀπόψεις.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωῖ ἔφυγε ἀπὸ τὸ Χόκλει. Γυρίζοντας στὸ σπίτι του, στὴν ὁδὸν Κῶρζον, βρῆκε ἕνα γράμμα ἀπὸ τὴ μόνη θεία ποῦ τοῦ ἀπόμεινε. Ἡ λαίδη Ρόμπαρτς, ἡ χήρα τοῦ Φίλιπ Ρόμπαρτς, ἀδερφὴ τῆς μητέρας του, τὸν προσκαλοῦσε στὸ πρόγευμα. Ἦταν φανερό, πὼς ἤθελε μὰ μίμη τὸ περιεχόμενο τῆς διαθήκης. Ὁ Μισέλ δὲν τὴ φοβόταν, μὰ ὡς τόσο δὲν αἰσθανόταν τὸν ἑαυτό του ἄξιο νὰ παλέψῃ μαζί της—μὲ τὰ ἄσπρα μαλλιά της καὶ τὸ μικρὸ τῆς κεφαλῆ, διατηροῦσε

ἀκόμη μιὰ ὁμορφιά, γεμάτη ἀπὸ ἕνα τόνο ἀξιοπρεπειίας.

Φαινομενικὰ ἦταν πολὺ συμπαθητικὴ, μὰ στὸ βάθος πολὺ αὐστηρὴ καὶ συμβατικὴ στὶς ἰδέες της. Οἱ τρόποι της ἦταν γλυκεῖς, σὰν τὴ φωνή της, μὰ κάθε τόσο σᾶς ἔκανε νὰ αἰσθανθῆτε κάτω ἀπὸ τὸ βελούδο τῶν λέξεων κι' ἕνα δυνατὸ χτύπημα, σὰν χτύπημα μαχαιριοῦ—ἂν μάλιστα δοκιμάζατε νὰ συγκρουσθῆτε μαζί της θὰ ἔβγαινε πάντα ἐκεῖνη νικήτρια. Τὰ δυὸ παιδιά της εἶχαν πεθάνει. Καθόταν στὴν πλατεῖα Τσέσχαμ καὶ θεωροῦσε τὸν Μισέλ σὰν ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ καλά της πρόσωπα. Εἶχε ἀκόμη ἕνα ἄλλον ἀνεψιὸ

ΣΤΟ ΠΡΟΓΕΙΜΑ ΚΟΥΒΕΝΤΙΑΣΑΝ ΓΙΑ ΚΕΙΝΑ ΠΟΥ ΕΠΡΟΚΕΙΤΟ ΝΑ ΤΟΥΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΟΥΝ

και δυὸ ἀνεπιές, παιδιά μιᾶς ἀνδραδέλφης της, πὸν εἶχε πεθάνει. Μόλις καλοπανδρεύθησαν οἱ δυὸ ἀνεπιές της ἡ λαίδη Ρόμπαρτς, εἶχε τὴ συναίσθηση πὸς ἔκανε ὅ,τι ἔπρεπε γι' αὐτὲς και δὲν τῆς ἔμενε πιά παρὰ ὁ Μισέλ, ὁ ὁποῖος ἀποτελοῦσε τώρα τὴν κυριώτερη ἀπασχόλησή της—γιατὶ τὸ θεωροῦσε ὑποχρέωση της νὰ τοῦ βοηθῆ μιὰ γυναίκα. Καὶ ἡ ἴδια δὲν βρισκόταν βέβαια και σὲ τόσο καλὴ θέση, γιατί μετὰ τὸ θάνατο τοῦ ἀντρός της, ὅλη ἡ ἰδιοκτησία της ἔπεσε στὰ χέρια ἑνὸς ἀνεπιού της και δὲν τῆς ἔμενε παρὰ κάτι μικροπράγματα.

Ὁ Μισέλ τὴ βοηθεῖ ὀλομόναχη στὸ σαλόνι της, τοῦ ἰσογείου, τὸ ὁποῖο συγκοινωνοῦσε μετὰ τὴν τραπεζαρία. Εἶταν ὅπως πάντα ντυμένη μετὰ μιὰ κομψὴ ἀφέλεια—μαῦρο φόρεμα, ραμμένο στὸ Παρίσι—και στὸ στήθος της εἶχε ἕνα μπουκέτο βιολεττες.

Μιὰ ρομαντικὴ ἀτμόσφαιρα ἀπλωνόταν γύρω της, πὸν θύμιζε παρελθόν, θύμιζε τὸ φόντο τῶν πινάκων τοῦ Μωριέ, τοῦ Μέρεντιβ κι' ἀκόμη θύμιζε τὴ δεύτερη αὐτοκρατορία.

— Πάμε νὰ προγενεματίσωμε ἀγαπητέ μου κι' ἔπειτα μιλάμε γιὰ ὅλα τὰ σοβαρὰ πράγματα, πρόσθεσε χαμηλώνοντας τὴ φωνή της.

Στὸ πρόγευμα κουβέντιασαν ἀπ' ἔξω ἀπ' ἔξω γιὰ ἐκεῖνα, πὸν ἐπρόκειτο νὰ τοὺς ἀπασχολήσουν. Κι' ὅταν αὐτὸ τελείωσε ἀνέβησαν στὸ σαλόνι τοῦ πρώτου πατώματος. Ἐκεῖ ὁ Μισέλ ζήτησε τὴν ἄδεια ἀπὸ τὴ θεία του γιὰ νὰ καπνίσῃ.

— Ὁ Φίλιπ, εἶπε ἡ λαίδη Ρόμπαρτς, μετὰ ὕφος συγγνώμης, κάπνιζε πάντοτε.

Ἐπειτα ζήτησε λεπτομερέστατες πληροφορίες γιὰ τὴ διαθήκη κι' ὅταν τὶς ἔμαθε ρώτησε τὸν ἀνεπιό της:

— Καὶ ἡ Βουλή, ἀγαπητέ μου; Θὰ μπορέσης νὰ μείνης ἐδῶ; τὸν ρώτησε κι' ἄρχισε ἀμέσως νὰ τοῦ κἀνὴ ὑπαιτιγμούς γιὰ τὸ μελλοντικὸν προῦπολογισμό τῶν ἐξόδων του πὸν θ' ἄρχιζε βέβαια ἀπὸ αὔριο νὰ ἐφαρμόζεται. Ὁ τρόπος της, ἂν και γλυκὸς και διακριτικὸς ὅπως πάντα, μολταῦτα ἔθιγε κάποια σημεῖα ὀδυνηρὰ γιὰ τὸ νέο.

— Ἐξέρω, ξέρω, εἶπε ὁ Μπρέστετ πῆστευε πὸς....

— Ὡ, αὐτὸς εἶναι ἕνας δικηγόρος, δὲν εἶν' ἔτσι; Κι' οἱ δικηγόροι συνήθως εἶναι τόσο πληκτικοὶ, τόσο βραδυνκίνητοι! Λένε τόσα λόγια, χωρὶς νὰ λένε τίποτα πραγματικά. Εἶμαι βέβαιη, πὸς ἔχει ἄδικο! Γιὰ μένα ἀγαπητέ μου, δὲ σοῦ μένει παρὰ μιὰ λύση.

— Ποιὰ; ρώτησε ὁ Μισέλ, μὴν ξέροντας πὸν ἤθελε νὰ καταλήξῃ.

— Ἐ λοιπόν, ἀγαπητέ μου, ἡ λύση αὐτὴ εἶναι ὁ γάμος... Νὰ παντρευθῆς!

— Νὰ παντρευθῶ ἐγώ!

— Βέβαια. Εἶναι τὸ μόνο πρᾶγμα, πὸν θὰ κἀνὴ ὅλους μας εὐτυχισμένους.

— Γνωρίζω μερικά θελκτικὰ κορίτσια.

— Γνωρίζετε καμμιά θεία Ἔστερ;;

— Ναί, ξέρω....

— Ποιὰ εἶναι λοιπόν αὐτὴ ἡ ἰδανικὴ γυναίκα;

— Εἶναι ἡ κόρη μιᾶς παλιᾶς φίλης μου, τῆς Καικιλίας Γουέστον και τὴ λένε Φάνυ.

— Ἡ λαίδη Γουέστον; Ἄλλὰ γνωρίζω τὴν κόρη της... τοῦλάχιστο τὴν εἶδα, ἂν δὲν τὴ γνώρισω και βρῆκα, πὸς εἶνε πολὺ δύσκολο νὰ κουβεντιάσῃ κανεὶς μαζὺ της.

— Ποῦ τὴν εἶδες;

— Λίγα λεπτὰ μόνο στὴν ἔκθεση.

— Ὡ, σὲ μιὰ ἔκθεση! Σὲ μιὰ αἴθουσα γεμάτη ἀπὸ πίνακες! Καῦμένη μικροῦλα! Εἶναι σκληρὸ αὐτὸ πὸν λὲς γι' αὐτὴν! Μπορεὶ κανεὶς νὰ καταλάβῃ ἀμέσως κάποιον σὲ μιὰ ἔκθεση; Ἄλλωστε σύ, ἀγαπητέ, ἔχεις μιὰ φήμη ὅτι φοβίζεις τὰ κορίτσια!

— Τί φήμη;

— Ἐ, κανεὶς πὸς δὲν τὸ ξέρεις; Νὰ ὅτι δὲν ἀγαπᾶς τὰ κορίτσια... κι' ὅτι εἶσαι δύσκολος... Τὰ τρομάζεις...

— Ποιὸς σᾶς τὸ εἶπε;

— Κανεὶς δὲ μοῦ τὸ εἶπε, μὰ ὅλος ὁ κόσμος τὸ ξέρει, γιατί εἶναι κι' ἀλήθεια ἄλλωστε.

— Ὡστε τί ἐπιθυμεῖτε νὰ κἀνω;

— Συλλογίζομαι, πὸς μπορεῖς νὰ τὴ συναντήσης κάπου. Δὲν εἶναι δὰ και τόσο δύσκολο. Ἄς ὑποθέσωμε, πὸς ἔρχεσθε νὰ φᾶμε κι' οἱ δυο... Θάρθῃς ἂν τὴν προσκαλέσω;

— Βέβαια, θεία Ἔστερ... Μὰ δὲ θὰ ἀξιῶντε ἀπὸ μένα νὰ πάρω μιὰ γυναίκα τὴν ὁποῖαν δὲν ἀγαπᾶ καθόλου...

— Ἀσφαλῶς ὄχι ἀγαπητέ. (Ἀκολουθεῖ)

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

“ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ,”
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΕΧΝΗΣ - ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ: { Κ. ΜΠΡΑΣΤΙΣ
 Β. ΜΑΛΑΤΑΚΗΣ

ΟΡΟΙ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΡΧ. 100
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ FR. 60
ΔΙΕΦΗΜΙΣΕΙΣ Ο ΣΤΙΧΟΣ ΔΡΧ. 7

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΠΑΡΑΤΑΙΡΟΙ ΓΥΝΑΙΚΟΚΡΑΤΙΑ

— Τιτίνα πρέπει νὰ σοβαρευθῆς. Ἐλα νὰ μελετήσωμε τὴν κατάσταση, τὰ σύγχρονα νεοελληνικὰ προβλήματα, τὴν μεγάλην οικονομικὴν κρίση και μετὰ νὰ καθορίσωμε ἕνα εἶδος παγίας οἰκιακῆς οικονομίας. Κάτω οἱ συνειθιες, κάτω ἡ μόδα. Θὰ ἐφαρμοσθοῦν αἰματηρὲς οικονομίες!

— Πὸς εἶπατε παρακαλῶ;

Εἶπε ἡ Τιτίνα και ἐμαζεύθησε στὴν πολυθρόνα της μετὰ σφιγμένα τὰ δοντάκια, με ἀκοιμενά τὰ νυχάκια σὰν ὀργισμένον αἰλουροειδές.

— Τιτίνα ἀνακαλῶ πάραυτα.

— Ἐννοῶ νὰ ἐπαναλάβῃς διότι δὲν ἤκουσα.

— Τιτίνα ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σοῦ ἀναγγεῖλω νέας ἀφίξεις. Ἀφίχθησαν γουναρικά, ἀφίχθησαν λαμέ, ἀφίχθησαν ζωρζέτ, ἀφίχθησαν κρέπ ντ' ἄμοσύ, κρέπ φολί, και ὅτι ἄλλο ποθῆσει ἡ ἐξημένη φαντασία σου. Τιτίνα ἠσύχασε. Ἄπλως ἀστενεύθηκα.

Ἡ Τιτίνα ἀπηθύνησε βλέματα οἴκτου πρὸς αὐτὸ τὸ δίπυρο, ἄπτερον και ἄλογον ὑποκείμενον πὸν εἶναι γνωστὸν μετὰ τὸ ἐπίθετον σύζυγος.

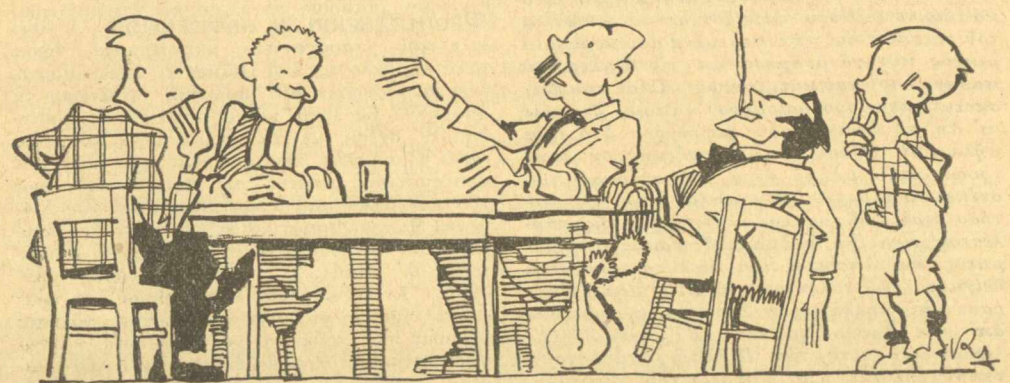
— Τιτίνα σὲ ἰκετεύω νὰ συνέλθῃς. Σὲ ἰκετεύω νὰ ἐξορμήσης εἰς τὴν ὁδὸν Ἐρμού νὰ κατοπτεύσης τὶς βιτρίνες και νὰ εἰσελθῃς στὰ ἐμπορικὰ μετὰ ὕφος μεγάλου κατακτητοῦ. Τιτίνα ἐννοῶ νὰ πληρώσω, θέλω νὰ πληρώσω, ἐννοῶ ὀριστικά πλέον νὰ τοποθετηθῶ εἰς τὸ πλαίσιον τῆς μονίμου περιτετείας.

Ἦτο διάλογος αὐτὸς, ἦτο μόνιμη φθινοπωρινὴ πολεμικὴ ἀσκησης, ἦτο δραματικὴ σκηνη εἰς συμβολικὸν ἔργον; Δὲν γνωρίζω. Ἐνα στωϊκὸν γερωντοπολήκαρον τὴν χαρακτηρίζει ὡς συνομιλίον τῆς σαῖζόν, κάτι σὰν τὰ πρωτοβρόχια πὸν ἐμφανίζονται κάποτε μετὰ τὴν ἀγριότητα καταιγίδος.

Στὸ μικρὸ μπουντουάρ, ἂν δὲν σᾶς ἐνοχλεῖ ὁ ὄσος, εἶχε δοθεῖ ἡ μάχη.

Αὐτὰ τὸ θηλυκὰ ἔχουν μιὰ φοβερὴ μαχητικότητα. Στρατατοῦσθαι τὸ ἄρρεν μετὰ μιὰ λεξούλα. Δίδουν στὶς ἀθωότερες λέξεις ἕνα τρομερὸν περιεχόμενον, μιὰ πολεμικὴ οὐσία πὸν παραλύει τὸν ἀντίπαλον.

Ἡ ἐπίθεσις τοῦ Ἐπαμεινώνδα κατὰ τῆς Τιτίνας θὰ ἦτο ἐπικὴ ὑπόθεση εἰς ἄλλους χρόνους. Σήμερα δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ θέαμα

— ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΤΑ ΒΡΩΜΟΘΗΛΥΚΑ ΨΥΠΕΡ' ΑΥΤΑ ΣΟΙ ΘΕΛΟΥΝΕ ΚΑΙ ΨΗΦΟ

καμικωτραγικόν. Μία λεζούλα, πάφ... και ὁ Ἐπαμεινώνδας εἶχε σωριασθεῖ, εἶχε ἐξαφανισθεῖ.

Ἡ μικρούλα ἐχτύπησε και τὸ ποδαράκι, ἐτρίψε και τὰ δοντάκια, ἔφωσε τὴν φωνὴν και τὴν γροθίτσα της.

— Φτάνει. Ἐπαμεινώνδα κατήγησες ἀνυπόφορος. Δὲν ἐπιτρέπω ἀντιρροήσεις.

Ἡ μικρὴ σκητὴ δὲν εἶχε καμμίαν συνέχειαν. Συνήθως τὰ μικρὰ αὐτὰ δραματικά μονόπρακτα ποὺ θὰ ὑπάρχουν ὅσο ὑπάρχουν και ἀτονωμένες θελήσεις δὲν ἔχουν παρὰ συνέχειαν πολὺ διαφορετικὴν. Δράσις μηδὲν. Ἀκοῦμε ἀπλούστατα ἐμβρόντητο κάποιο πρῶτὸ ἕνα τραγικὸ ἄγγελμα δίχως νὰ προηγηθῆ καμμία εἰδικὴ προετοιμασία.

Ὁ στωϊκὸς τοῦ καφενείου και εἰδικὸς γιὰ τίς συζυγικὲς ἀντιθέσεις μᾶς εἶπε:

— Στὴν ὑπόθεση τοῦ γάμου δὲν ὑπάρχει συμφωνία χαρακτήρων. Δύο ἄτομα ποὺ πρόκειται ἀπὸ κοινού και μὲ ἴσα δικαιώματα νὰ πέρνουν ἀποφάσεις δὲν μποροῦν νὰ κάμουν οὔτε ἕνα βήμα. Διὰ νὰ προχωρήσῃ αὐτὴ ἡ ὑπόθεση πρέπει ὁ ἕνας νὰ διατάσῃ και ὁ ἄλλος νὰ ὑπακούῃ. Ἡ σοφωτέρα φράσις εἰς τὴν τελετὴ τοῦ γάμου εἶναι ὅτι ἡ γυνὴ πρέπει νὰ φοβῆται τὸν ἄνδρα. Εἶναι μία λύσις αὐτὸ ἔστω και μεροληπτικὴ ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν. Ὄταν αὐτὸ δὲν συμβαίνει θὰ ὑπάρχει γυναικοκρατία, ποτὲ ὅμως οἰκιστικὴ δημοκρατία.

Ἐνας ὄχρος και ταλαίπωρος τύπος συζύγου ἀνεστένωξε. Εἰς τοὺς λόγους τοῦ προλαλήσαντος εἶχε ἀντικρούσει τὴν ἀλήθεια και ὄχι ἀπλῶς τὴν ἀλήθεια ἀλλὰ τὴν τραγικὴ ἀλήθεια ὅτι ζοῦμε σὲ περίοδο ἀχαλίνωτης γυναικοκρατίας. Δι' ὃ και μὲ ἔξαφιν καταπιεζομένον Ἕλληνας τοῦ ὁποίου ὁ τράχηλος δὲν ἀνέχεται ζυγὸν ἀνεφώνησε:

— Τοῦ διαόλου τὰ βρωμοθήλυκα! Σοῦ θέλουνε και ψῆφο και βουλευτικὴ!

ΖΕΒΕΑΡΙΟΣ

HEIKONA MΑΣ. Ἡ εἰκόνα τοῦ ἐξωφύλλου εἶναι ἔργο τοῦ ζωγράφου **Murillo**. Παριστάνει ἕνα νεαρὸ ἑπαίτη, ἀπ' ἐκείνους ποὺ περιφέρονται στοὺς φωτολυσμένους τόπους τῆς Ἀνταλονζίας. Μέσα σὲ μιὰ χαμοκέλλα, ὅπου τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, μπαίνει πλούσιο και ἀδιάκριτο ἀπὸ κάποιο παράθυρο φωτίζοντας τὰ κορδέλια τοῦ παιδιοῦ και τὴν πονεμένη του μορφή, ὁ μικρὸς κυνηγὰ ἀνάμεσα ἀπ' τὴς δίπλες τοῦ πονκαμισιοῦ του και τῶν ζωφια. Πλάι του βρισκεται ἀναποδογυρισμένο κάποιο ζεμπίλι και ἀπ' τὸ ἀνοιγμὰ του ξεφεύγουν δύο τρία μῆλα ποὺ θάναν και ἡ μοναδικὴ του ἴσως τροφὴ μαζί μὲ τὸ νερὸ τῆς στάμνας ποὺ στέκει παράμερα. Τὸ ταμπλὸ αὐτό, μὲ τὸν τόσο ρεαλισμὸ του και τὴ σιγονιὰ τῆς ἐκτελέσεως, εἶναι ἕνα θαῦμα ζωῆς φωτός και χρώματος, και ἀποτελεῖ ἕνα ἀπὸ τὰ εἴγλωττα δείγματα τοῦ ταλέντου τοῦ **Murillo**. Ἐπέρασε ἀπὸ πολλὰ χέρια. Στὸ τέλος ἀγοράστηκε ἀπ' τὸν Δουδοβίκο τὸν ΙΣΤ' ἀντὶ 2.400 λιρῶν, και μετὰ τὴν Γαλλικὴ ἐπανάσταση τοποθετήθηκε στὸ Μουσεῖο τοῦ Λούβρου, ὅπου και βρισκεται ἀκόμα.

ΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΔΙΚΟΠΟ ΜΑΧΑΙΡΙ. Ἀπὸ καιρὸ ὅλα τὰ κόμματα δίνουν ὑποσχέσεις νὰ δώσουν αὐτοδιοίκηση στὶς ἐπαρχίες. Ἡ τάση αὐτὴ εἶναι βέβαια ἀναγκαία συνέπεια τῶν νέων κοινωνικῶν, παραγωγικῶν, οἰκονομικῶν και δημογραφικῶν συνθηκῶν. Μὰ τὸ ζήτημα δὲν φαίνεται νὰ μελετήθηκε κατὰ βάθος, ὅπως τ' ἀξίζει. Ἰσαμ' ἕνα διόστημα μάλιστα, οἱ πολιτικοὶ μας ἀποβλέπανε στὴν αὐτοδιοίκηση, ὡσάν σ' ἕναν τρόπο νὰ γλυτώνουν ἀπὸ τὴ σκοτοῦρα και τοὺς μελάνδες τῶν ἐπαρχιακῶν ζητημάτων, ποὺ και πολύπλοκα εἶναι πραγματικά και οὔτε εἶχαν καθόλου ἐμβαθύνει σ' αὐτά. Ἐτσι τάζοντας τὴν αὐτοδιοίκηση ἔλεγαν μεταξύ τους: δός τους, ἀδερφέ, τὴν αὐτοδιοίκηση νὰ μαλλιοτραβιοῦνται μεταξύ τους και νὰ μᾶς ἀφήσουν ἡσύχους!

Δὲν μποροῦμε φυσικά στὶς λίγες αὐτὲς γραμμὲς νὰ ἐρευνήσουμε ὅσο βαθειὰ και πλατειᾶ χρειάζεται τὸ δύσκολο τοῦτο ζήτημα. Ἐνα μόνον μποροῦμε νὰ ποῦμε: πὼς ἄσποχος χειρισμὸς τῆς αὐτοδιοικήσεως ἀπὸ μέρους τοῦ Κράτους μπορεῖ νὰ φέρῃ σὲ κρατικὴ ἀποσύνθεση και νὰ γεννήσῃ κινδύνους γενικότερους, ἐθνικοὺς ὅπως λέμε. Και γιὰ νὰ μιλήσουμε καθαρώτερα. Ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ποὺ δήλωσε πὼς ἡ αὐτοδιοίκηση θ' ἀρχίσῃ ἀπὸ τίς νέες χώρες ἔχει ὑπ' ὄψει του ὅτι σὲ μερικὲς νέες χώρες ὑπάρχουν πυρῆνες αὐτονομιστικῆς δράσεως ποὺ θὰ φροντίσῃ ἂν ἡ αὐτοδιοίκηση ἐφαρμοσθῆ ἐπιτόλαια και χωρίς φωτισμένη ἐπίβλεψη;

Στὴν κατάσταση ποὺ βρισκεται τώρα ἡ Ἑλλάς, ἡ αὐτοδιοίκηση εἶναι μαχαίρι δίκοπο. Μπορεῖ νὰ ἔχῃ ἀποτελέσματα σωτήρια, μὰ μπορεῖ νὰ φέρῃ και ζημιὲς μεγάλες και ἀνεπανόρθωτες. Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν τρόπον ποὺ θὰ ὀργανωθῆ.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΝ Ἡ ΚΑΦΦΕΝΕΙΟΝ. Ἀντιβενιζελικοὶ «παράγοντες» μαζεψήσανε, τώρα μετὰ τίς ἐκλογάς, στὸ Παρίσι και ἀποφασίσανε, λέει νὰ ἰδρῦσουν μιὰ πολιτικὴ ὀργάνωση «ἡ ὁποία δὲν θὰ εἶναι κόμμα οὔτε θὰ ἔχῃ οἰανδήποτε σχέση μὲ τὰ ὑφιστάμενα κόμματα, ἀλλὰ θ' ἀποτελῆ κέντρον ἐπιστημονικῆς και συστηματικῆς μελέτης και παρακολούθησεως τῶν πολιτικῶν και ἄλλων ζητημάτων τῆς Χώρας». Μὲ τὰ κομματικά και ἑμεῖς δὲν ἀσχολοῦμεθα, μὰ—νάχουμε καλὸ ρῶτημα—τί σημαίνουν ὅλ' αὐτά; Τί εἶδους ὀργάνωση θὰν αὐτὴ; Ἄν τὰ πάρομε στὰ σοβαρὰ ὅσα γράφονται γιὰ τὴ νέα ὀργάνωση πρέπει νὰ υποθέσουμε πὼς πρόκειται νὰ ἰδρῦσονται κανένα φροντιστήριον πολιτικῶν ἐπιστημῶν ἢ νέα ἑταιρεία κοινωνικῶν και πολιτικῶν ἐπιστημῶν. Ἄν κανεὶς τὰ γυρῆσῃ και λίγο στὸ.....σορολόπ

μπορεῖ εὐκόλα νὰ συμπεράνῃ πὼς πρόκειται ν' ἀνοίξουν—ἀντίπραξὴ στὸ **Ζαχαράτο**—καινούριο καφενεῖο, ἀπ' ὅπου, ὡς γνωστὸν, παρακολουθοῦνται «συστηματικῶς και ἀγρόπνως» ὅλα τὰ πολιτικά και τᾶλλα ζητήματα τῆς ἡμέρας.

ἘΝΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑ. Γνωρίζει ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὅτι ἕνα ἐγγράφο τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας πρὸς τοὺς ἐπιθεωρητὰς τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως τοὺς ὑποχρεώνει νὰ «παραπέμπουν πρὸς ἀπολογία» στὸ Ὑπουργεῖο τοὺς καθηγητὰς ἐκείνους ποὺ εἶχαν βαθμολογήσει τὸ γραπτὸ ἐνὸς μαθητοῦ μὲ βαθμὸ ἔστω και κατὰ μιὰ μονάδα κατώτερο ἀπὸ τὸ βαθμὸ ποὺ ἔδωσε ἄλλος καθηγητὴς διωρισμένος γιὰ ν' ἀναθεωρήσῃ τὰ γραπτὰ τῶν μαθητῶν ποὺ ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἀπόρριψή τους ζήτησαν αὐτὴ τὴν ἀναθεώρηση;

Μ' ἄλλα λόγια ὅταν ἕνας καθηγητὴς πρόκειται νὰ βαθμολογήσῃ ἕνα γραπτὸ μὲ βαθμὸ κατὰ ἀπὸ τὴ βάση, θὰ σκέπτεται ὅτι ἴσως ὁ μαθητὴς αὐτὸς ζήτησῃ ἀναθεώρηση (και τώρα ζητοῦν σχεδὸν ὅλοι ὅσοι ἀπορρίπτονται) και τότε κάποιος ἄλλος θὰ κρίνῃ πάλι τὸ γραπτὸ. Ἄν λοιπὸν ὁ ἄλλος αὐτὸς δώσῃ βαθμὸ ἔστω και μιὰ μονάδα μεγαλύτερο, ὁ καθηγητὴς ποὺ ἐγνώρισε και τὸν μαθητὴ τὸν ἴδιο και ὄχι μόνον τὸ γραπτὸ του και ποὺ βέβαια, σὰν πεῖν κοντὰ στὰ πράγματα, θὰ ἔχῃ δίκην, θὰ «παραπεμφθῆ πρὸς ἀπολογία»! Και δὲν εἶναι μόνον ἡ ἀπολογία ποὺ θὰ πρέπει νὰ ετοιμάσῃ ὁ δάσκαλος. Ὑστερ' ἀπ' αὐτὴ, κάποιος ἄλλος ποὺ καθοδεῖ νὰ ἀπῆρ τὴ θέσιν του θ' ἀναγγεῖλῃ στὸ Ὑπουργεῖο—ἀπὸ ἀγάπη βέβαια πρὸς τὴν Ἐκπαίδευση—ὅτι ὁ παλιὸς δάσκαλος ἐδημοσίωγησε ἀντιπάθειες και πρέπει νὰ μετατεθῆ. Ἐτσι ὅποιος θὰ ἔχῃ τὴν εὐσυνειδησία νὰ βαθμολογήσῃ σωστά, ἂν δὲν ἔχῃ τὰ μέσα στὸ Ὑπουργεῖο, θὰ πρέπει νὰ ετοιμάσῃ κιόλας τὰ μπαγάζια του γιὰ κάποια κομμάτιον κοντὰ στὴ μεθόριον.

Ὁρισμένους θὰ πρέπει νὰ ἔχῃ πολὺ μεγάλο κουράγιο ἐκείνους ποὺ θ' ἀποφασίσῃ ν' ἀπορρίψῃ ἕναν μαθητὴ. Ἰσα-ἴσα θὰ βαθμολογή ὅλους μὲ 10 γιατί ἔτσι μόνον θὰ μπορῆ νὰ εἶναι ἡσύχος, ἀφοῦ ὅποιος και ἂν διορισθῆ γιὰ τὴν πιθανὴ ἀναθεώρηση δὲν θὰ μπορέσῃ, βέβαια, νὰ βαθμολογήσῃ μὲ βαθμὸ ἀνώτερο, δηλαδὴ μὲ... 11.

Ὄταν ἔτσι δένεται ὁ δάσκαλος, ὅταν μάλιστα ἔτσι—μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς—ἐκβιάζεται νὰ προβιάσῃ τὸν καθένα ἂν θέλῃ νὰ κρατηθῆ στὴ θέσιν του, δὲν πρέπει νὰ μᾶς ξαφνιασῆ ἡ ἀγγραμματοσύνη τῶν ἀποφοιτῶν τῆς μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

Πάλι καιό, ἀφοῦ ἔξερουν ἀνάγνωσθαι και γραφῆ!

ΣΩΣΤΑ. Προτείνεται ἀπὸ μερικοὺς νὰ μὴ δίνονται ἀδειες γιὰ νὰ ἰδρῦνται ἰδιωτικά σχολεῖα. Δὲν ἔχουν και ἄδικο. Δικαίωμα ἢ μᾶλλον τὸ προνόμιον νὰ στραβάσῃ τὰ παιδιά τῶν πολιτῶν μόνον τὸ Κράτος τὸ ἔχει.

Ἡ ΔΕΚΑΤΗ. Ἡ ἐξέγερση τῶν κατοίκων τῆς Ἀρεολόψεως ἐναντίον τῆς δεκάτης, εἶναι ἕνα ἐξέπαισμα τῆς ἀναγκαίσεως ποὺ κουφοβράζει ἀνάμεσα στοὺς χωρικοὺς και ὄχι «σύμπτωμα νοσηρῆς ψυχολογίας». Ἡ κυβερνήσις ἀντὶ τὰ περιορίζεται στὴ διαπίστωση ὅτι «ἡ δεκάτὴ εἶναι ἄδικος φόρος ἐπειδὴ ἐξακριβώνεται τὸν Ἀπρίλιον, ἐνῶ κατὰ Μάϊον δυνατὸν νὰ ἔχῃ καταστροφὴ ἢ παραγωγή», πρέπει νὰ τὴν καταργήσῃ ἀμέσως. Εἶναι τόσο μεγάλῃ ἡ ἀντιπάθεια πρὸς τὸν φόρον αὐτόν, ὥστε ἡ κατάργησίς του νὰ καταντᾷ ζήτημα κοινωνικῆς πολιτικῆς. Τὸ κράτος πρέπει νὰ ξαίρῃ ὅτι ἂν φροντίσῃ νὰ πείρῃ τὴν ἀανάγκησιν αὐτὴν, θὰ τὸ ἐπιτύχῃ ἀλλὰ ἡ νίκη του θάναν Πύρρα. Τέτοιου εἶδους νίκες τοῦ κράτους ἀπέναντι τοῦ λαοῦ, τὸ φθείρουν ἀνεπανόρθωτα.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ. Ὁ Καθηγητὴς τῆς Φυσιολογίας Ρήγας Νικολαΐδης, ἕνας ἀπὸ τοὺς λίγους ἀληθινούς σοφοὺς ποὺ εἶδε τὸ Ἐθνικὸ Πανεπιστήμιον ἀπὸ τὴν ἰδρύσιν του, πέθανε πρὶν λίγες μέρες, γιομάτος ἀσφαλῶς ἀπὸ τὴν ἰερὴ ἱκανοποίησιν ποὺ δίνει στὸν ἀνθρώπο ἡ συναίσθησις πὼς πρόσφερε καιτὶ στὸ μεγάλο οἰκοδόμημα τῆς ἐπιστήμης, ἀφοῦ ὅλη τὴ ζωὴ του ὑπήρξε παράδειγμα ἐρευνητοῦ και γόνιμου ἐργάτη τοῦ κλάδου του.

Μὰ ἀξίζει ἰδιαίτερος νὰ σημειώσωμε ἕνα γεγονός ποὺ ἔχει γενικώτερη σημασία και δίνει ἕνα πλατύτερον μάθημα εὐκρινείας και θάρρους, ποὺ ἐρχεται σὰν ἱκανοποίησιν γιὰ ὅσους μὲ λύπη και συντριβὴ εἶχαν παρακολουθήσει σὲ περασμένα χρόνια τοὺς τραγεῖς ἀγῶνες του μὲ ἄλλους ἐπιστήμονες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης γύρω ἀπὸ ζήτηματα ποὺ εἶχαν σχέση μὲ τὰ βαθύτερα προβλήματα τῆς Ζωῆς. Γιατὶ ὁ Νικολαΐδης, ὁπαδὸς τοῦ Lamettrie τοῦ Cabanis και τοῦ Vogt εἶχε πιστεύει στὸ περιοχόμενον ὄχι περὶ τῆς Ἐπιστήμης μονάχα ἀλλὰ και τοῦ Ὑλισμοῦ γενικά ποὺ ἦταν καρπὸς τοῦ δέντρον τῆς, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ περασμένου αἰῶνα πίστεψαν σοβαρὰ στὴν ἀπόλυτη ἀξία τῆς γιὰ τὴ λύσιν τῶν μεγάλων φιλοσοφικῶν προβλημάτων, σὲ μιὰ ἐποχῇ ποὺ ὁ φυσιολόγος Langet διεκρίρτε ὅτι: «ἂν θὰ ρωτήσετε τὴ Φυσιολογία γιὰ τίς λειτουργίας τοῦ Ἐγκεφάλου θὰ ἐκπλαγῆτε γιὰ τὸ μέγεθος τῆς Ἀμαθείας σας».

Φαίνεται πὼς ὁ Ρήγας Νικολαΐδης μ' ὄλη τὴν ἐπιστημονικὴ του πείρα και τὸν ὄγκο τῆς σοφίας του, τὸ εἶδε αὐτὸ και μιὰ ἀνησυχία μακροχρόνια (ἀραγε ἀπὸ τὴν ἐποχῇ ποὺ διεξῆγε τοὺς τραγεῖς θεωρητικὺς ἀγῶνες του;) ἀποκρυσταλλώθηκε σὲ ἀπόφασιν μεταμέλειας ποὺ πραγματοποιήθηκε πρὶν λίγους μῆνες, ἐνῶ ἀκόμη ἦταν ἐντελὸς καλά και δὲν ὑπῆρχε ἡ ἐπιδημία τοῦ δαγῆναι ποὺ ὑπῆρξε ἡ αἰτία τοῦ θανάτου του, ὅταν ἐξήγησε τὸν ἱερόν γιὰ νὰ ἰὸν μεταλάβῃ και νὰ ἐξομολογήσῃ «γιὰ ὅσας ἀφορμὰς ἐπίκρανε τὴν Ἐκκλησίαν».

Κι' ἔτσι στὸ τέλος τῆς ζωῆς του, ἀχολούθωντας τὸ παράδειγμα τῶσων ἄλλων ἐπιστημόνων ποὺ ὅμοια μ' ἐκείνον εἶχαν ἀποξενωθῆ

ἀπὸ τὴν πίστη, πέθανε μὲ τὴ γαλήνη στὴ ψυχὴ καὶ χάρις νὰ νοιώσῃ τὴ «μεγάλῃ δυστυχία» ποὺ εἶδε ὁ Pascal γιὰ τὸν ἄνθρωπο ποὺ δὲν ἔχει τὴ θέληση νὰ γνωρίσῃ τὸ Θεό.

Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ. *Εγραψαν οἱ ἐφημερίδες :

«Ὁ σωφρὲρ Γ. Γκιόκας, ὁδηγὸς τοῦ ὑπ' ἀριθ. 14506 αὐτοκινήτου, παρουσιασθεὶς εἰς τὸ ΣΤ' τμήμα ἀσφαλείας ἀνέφερε τὰ ἑξῆς: Εἰς τὸ ταξί του εἰς ἄγνωστος κύριος μετὰ μίας κυρίας τὸν διέταξαν νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ὁδὸν Τουλιμανοῦ. Ὁ σωφρὲρ τοὺς ὀδήγησεν εἰς τὴν ἀνωτέρω ὁδόν, ὅταν δὲ οἱ ἐπιβάται κατήλθον ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητον ἀνετήληφθη ὅτι ἐντὸς αὐτοῦ εἶχον ἐγκαταλείψῃ ἄρρεν ἀρτιγέννητον βρέφος».

Μέσα στὸ ταξί οἱ εὐλογημένοι κ' αὐτοὶ ἀφήσανε τὸ παιδί τους; Μὰ ποῖος ξέρει; Ἴσως σὲ καιένα ταξί καὶ νὰ «συνελήφθη» τὸ βρέφος καὶ οἱ γονεῖς «τὸ ἀπέδωκαν ὅθεν προήλθε».

ΣΠΑΝΙΟΤΗΤΕΣ. Εἰς κριτικὴν τοῦ κ. Φιλαδελφῆως γιὰ τὸν ζωγράφου Ἰθακήσιο διαβάζομε καὶ τὰ ἑξῆς:

«Τὶ ὅμως νὰ εἶπω δι' αὐτὰς τὰς κορνίζας τῶν τοπίων του; Σπανίως εἰς καλλιτεχνικὴν ἐκθεσιν θὰ συναντήσῃ κανεὶς τόσον ὠραία, κομψὰ καὶ πολυτίμητα πλαίσια, ὡς τὰ τοῦ κ. Ἰθακησίου».

Πολὺ σπανίως ἐπίσης ἢ καλλιτεχνικὴ κριτικὴ συνενικήθη ὄχι μόνον ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ ζωγράφου ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὶς κορνίζες τοῦ ἔργου του.

ΓΙΑΤΙ ΟΧΙ. Ἀκούσαμε κάπου πὼς οἱ Κουμπήδες, οἱ «διαβόητοι», ὅπως γράφουν αἱ ἐφημερίδες, ληστὰί τῆς Ἠπείρου βρίσκονται «συμμένοι στὸν Πειραιᾶ». Ἀπίστευτο; Γιατί; Καλύτερα κρύβονται ἐδῶ παρά στὰ Ἠπειρωτικὰ λημέρια κ' ἂν θέλουν νὰ φύγουνε στὸ ἐξωτερικό, ἀπὸ τὸ λιμάνι τοῦ Πειραιῶς εὐκολώτερα τὸ σκάζον παρὰ ἀπὸ τὴ μεθόριον ὅπου—γυρεύεις;—κινδυνεύουν νὰ φάνε τίποτε σφοῖρες, στὰ κουτουροῦ ἔστω, ἀπὸ τὰ φυλάκια.

Μόνον νὰ μὴ θελήσουν νὰ παίξουν στὸ χρηματιστήριο μὲ τ' ἀνταλλάξιμα, γιατί πᾶνε τὰ λύτρα... Ἐχομε' ἐδῶ πῶς ἀετονόχηδες Κουμπήδες.

Ἀπὸ τοῦ ἐρχομένου τεύχους

τῆς 15 Νοεμβρίου

Π. Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

« Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ, »

Ἡ ἱστορία τοῦ Νουμά δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἡ πνευματικὴ ἱστορία τῆς τελευταίας εἰκοσιπενταετίας.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ν. Πετιμεζᾶ—Δαύρας: «Σιγαλὲς φωνές»

Ὁ Ν. Πετιμεζᾶς Δαύρας εἶναι ἕνας ποιητὴς ποὺ καλλιέργησε ὄψιμα τὸ στίχο. Ἡ συγκομιδὴ του, συγκρινόμενῃ μὲ τὴ συγκομιδὴ τῶν ἄλλων ποιητῶν ποὺ φάνηκαν στὴν ἴδια ἐποχὴ, παρουσιάζεται ἀξιόλογη ποσοτικὰ καὶ ποιοτικὰ.

Οἱ ὄψιμοι αὐτοὶ καρποὶ τοῦ πνεύματός του ἔχουν τρυφερότητα κ' εὐγένεια, τοὺς λείπει ὅμως ὁ πλοῦσιος χυμὸς, πρᾶμα φυσικό—ἄλλωστε. Περισσότερες ἐνθουσιάζει λιγότεροι πόθοι. Ὁ γενικός αὐτὸς χαρακτηρισμὸς τῆς ποιήσεώς του μπορεῖ νὰ εἰπωθῆ καὶ γιὰ τὸ νέο του βιβλίον, «Σιγαλὲς φωνές» μὲ τὴν προσθήκη πὼς μ' αὐτὸ ὁ Δαύρας παρουσιάζει σημαντικὴ πρόοδο: Ὁ στίχος του εἶναι πῶς λιγερός, οἱ ῥίμες του πῶς σαρκίνιες, τὰ λόγια του πῶς εὐγενικὰ καὶ πῶς χαριτωμένα, ἢ καλὰ τοῦ μουσικώτερου, τὸ ὕφος του πῶς θλιμμένο μὰ καὶ πῶς καλόβολο, πῶς συγκρατημένο, πῶς ἀριστοκρατικό.

Τὸ βιβλίον χωρίζεται σὲ τέσσερα μέρη μὲ τὸς γενικοὺς τίτλους «Παλιὰ Ἀθήνα», τοῦ Παλιοῦ καιροῦ», «Ἀπλὰ τραγοῦδια» καὶ «Ἰερουσαλήμ». Ὡστόσο ὅλα αὐτὰ τὰ τραγοῦδια εἶναι, ἕνα σιγαλὸ σεμνὸ παράπνοον καὶ δὲν τὰ ξεχωρίζει παρὰ τὸ ἐξωτερικὸς τους ντύμα, τὸ **θέμα**. Στὸ ἐσωτερικὸ τους εἶν' ὅλα ἀπλὰ τραγοῦδια τοῦ παλιοῦ καιροῦ ὄχι μὲ τὴ σημασίαν «τοῦ παλιοῦ καλοῦ καιροῦ», παρὰ μὲ τὴ σημασίαν «τραγοῦδια τῆς νοσταλγίας, τῆς πικρῆς ἐνθουσιάζει, τραγοῦδια τῆς ζωῆς ποὺ πέρασε καὶ πάει!»

Θυμάμαι τὸ ναυόρισμα, γοιὰ μάνα, κάποια βράδια στὰ χέρια σὰ μὲ κοιμήεις ἀγνάντια στὴ φωτιά.»
«Κοιμήσου γυνί: παράγγελα στὴν Πόλιν τὰ πετράδια τὰ ρούχα σου στὴ Βενετία»

*Ὡρες καλές, μανούλα μου. Μ' ἄφησες γελασμένο Κι' ὅπως βρισκόμουν κ' ἔμεινα στὴν πλάνα σου ἀγκάλια. Χρόνια... καὶ χρόνια πέρασαν κ' ἀκόμα τὴν προσμένω τὴν ψεύτικη παραγγελιά.
(Ψεύτικη παραγγελιά).

Ἐδῶ κλαίει ἕνας ἄνθρωπος, μιὰ ψυχὴ κατακαϊμένη! Κλαίει καὶ βρῆκε τὸν τρόπο τὸ κλάμα τῆς νὰ τὸ κἀνῃ μουσικὴ, τὸν καιμὸ τῆς νὰ τὸν κἀνῃ τραγοῦδι. Καὶ τοῦτο γιατί συγκωρεῖ, γιατί ξέρει, γιατί νοιώθει πῶς τὴ ζωὴ. Ξέρει καὶ δίχως ἀντίρρηση, δίχως πείσμα, μὲ σεμνὴ ἐγκαρτέρηση ἀποτραβιέται ἡρεμα σάν τὸ βραδυνὸ φῶς.

Κ' ἡ στέρα τοῦ περιβολιοῦ καθρέφτης θὰ μοῦ γίνεῃ καθὼς σπυρμένος θὰ περῶ, νὰ βλέπω τὴν εἰκόνα μου σιγά-σιγά νὰ σθόνει στὸ μουσχωμένο δειλινό.
(Κληματαριά).

Ἡ ἐνθουσιάζει ἔρχεται νὰ ξαναζωντανέψῃ τόσο λαμπρὰ τὸ παλιὰ πρόσωπα καὶ τὰ περιστατικά, ὅπου μερακῶνει σάν ἕνα ποτηράκι

παλιὸ κρασί καὶ—πᾶνε τὰ φαρμάκια :

Χηρόμενῃ τοῦ Ροδακιοῦ, νοικοκυρὰ τοῦ Ροῦμπη καὶ σὺ ψυχοκοροῦλα ὁμοφρονιά, ποὺ ἀναφρες Σαβιτόδρομο τὸ φούρνο μὰς μὲ θροῦμα καὶ μουσοβόλα ἢ γειτονιά...

*Λοχόντισα τοῦ Ραγκαθᾶ, τῆς Πλάκας ἀνεράϊδα μὲ τ' ἄλικο φροσῶ σου στραβά, ποὺ τέτιο νάζει λαγγερὸ ποτέμ μου δὲν ξαναεἶδα! κᾶτι μὲ σὰς κρυφῶ, πῶς μὲ τραβᾶ!

Καὶ σὺ γλυκοκελάρισμα τῆς βούσης, στὸ ντεροῦκι μ' ἀκόμα στὴν ψυχὴ μου ῥεῖ καὶ χύνεται. Καὶ σὺ κισέ, ποὺ ἀνάμπλεκες τὰ φύλλα σου παρέκει, μὲ τ' ἄνθια τῆς τριανταφυλλιάς...

Κι' ἂν τὸ νερὸ σου στέρεφε γλυκεῖα παλιὰ μου βρύση μ' ἀκόμα στὴν ψυχὴ μου ῥεῖ καὶ χύνεται. Ροῦγες, σοκάκια, αὐλοποῦτες, λιγνὸ μου κισπαρῖσι! τὸ αἶμα νερὸ δὲ γίνεται.
(Ξαναγύρισμα).

*Υστερα μὲ χάρι καὶ τρυφερότητα μὰς περιγράφει κάποια εἰδυλλιακὴ σκητῆ:

Μὰ ἀλλή μικρὴ καὶ μιὰ κληματαριά κάτου ἕνα συντριβάνι καὶ μιὰ στέρα Κι' ἀνάμεσα ἀπ' τὶς φυλλωσιές ἀρᾶ μεσημεριάτης *Ἥλιος κρυφοπέρινα!

Κρεὶ-λαμπαδα ὀλόγινη, ψηλὴ, Κλεῖ κρινούς στὸ κρινόχερο μουκέτο. Καὶ στῆς πλεξίδας τὸ στριφτὸ μαλλί *Ἥλιος κλεφτόπαιζε κ' ἔχρῳσόνε τὸ!

Δὲ λέω, τόσο γιὰ μιὰ σταλαματιά, ποὺ παίζοντας μὲ ῥάντισε ἢ πονήρω... *Ὅσο γιὰ μιὰ γλυκεῖα κρυφὴ ματιά ποὺ στὰ νερὰ ἀντιλάρησε τριγύρω...

Ποὺ τὸ νερὸ καθρέφτισε γιὰ μὲ κ' ἔτσι βαθεῖα μὲς στὴν καρδιά τὴν πῆρα μὰς μὲ τοῦ *Ἥλιου τὰ παιχνίδια—ὄμιε—καὶ τῆς παλιάς ἀλλῆς τὰ τόσα μῦθα!
(Μιὰ ἀυλή).

*Ἄλλου πάλι μὰς δείχνει μὲ τραγικὰ θλιμμένο ὕφος χαλάσματα, ρημάδια, τιποτένια λείψανα μάταιης ζωῆς:

Γύρω του ἕνας κισσός, πλάι μιὰ γαζία κ' ἕνα νικαρισσάκι λυγιστό. Στὴν κόρη του μιὰ εἰκόνα—κάποια Ἁγία— κ' αὐτὴ—λές κ' εἶταν ὅλη του ἡ ἱστορία— κ' αὐτὴ μὲ τ' ὄνομά της πᾶ σβυστό.
(*Ἐνα σπιτάκι).

*Ἦταν ἐκεῖ μιὰ φελλουριά, δυὸ λεῦκες, μιὰ σπηλιά καὶ μιὰ φωλιά ἀπ' ἀηδονία... κ' εἶτανε καὶ μιὰ συντροφιά... στὰ χρόνια τὰ παλιὰ τὰ περασμένα χρόνια.

Καὶ σβῶσαν ὅλα κ' ἔφυγαν, σάν κᾶτι πλανερὸ σάν ἦσικος καὶ σάν ψέμα. Σάν τῆς Πεντέλης τὸ γοργὸ καὶ γάργαρο νερὸ ποὺ πάει τὸ ῥεμα... ῥεμα!

*Ὅμως ἀντικρύζει ἀντρίκεια τὴν τραγικότητα τῆς ζωῆς, χωρὶς νὰ λημονάη τὶς χαρὲς καὶ τὶς χάρες τῆς, ὅσο φευγαλέα κ' ἂν τὶς δοκίμασε:

Καὶ πὲς αὐτὸ εἶταν ὅλο κ' ὅλο κ' εἶταν ὠραῖο, κ' εἶταν καλὸ, σάν περβολάκι μουροβόλο, σὰ λόγεσμα μὲς' στὸ γιολό.
(*Ὡς ποὺ ναρθῆς).

Μὰ ἐγὼ, ποὺ καὶ τὸν πόνο μου—τόχω κρυφὴ χαρὰ—σὰ μουσικὴ γὰ τὸν ἀκούω Κῆκνον φτεροῦ πελέκησα, κ' ἔτσι ἀλαφρὰ-ἀλαφρὰ δὲ νὰ τὶς κροῦ!
(Θλιβερὴ συμφωνία).

Νὰ λοιπὸν τὸ μυστικὸ τοῦ τραγοῦδιστῆ, ποὺ καταφέρνει νὰ βροῖσῃ τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς, στὸ ἴδιο του τὸ τραγοῦδι. Καὶ μὰς μ' αὐτὸ τὸ μυστικὸ εἶναι καὶ κάποιο ἄλλο, κάποιο ποὺ δὲ λέγεται γιατί ὁ νοῦς δὲν τὸ πιάνει. Δὲν ἔχει, βλέπεις, μορφή, σχῆμα, ἔχταση, δὲν ἔχει χτὲς κ' αὔριο. Κι' αὐτὸ τὸ μυστικὸ τὸ νοιώθει ὁ Λαύρας γι' αὐτὸ λέει:

*Ἀλήθεια, ἀλήθεια λέγω: Κάποια μέρα, μακριὰ ἀπὸ πικρὸς κ' ὄξω ἀπ' τὴν ὀδὸν πᾶνω ἀπὸ τόπο, κ' ἀπὸ χρόνον πέρα μέσα σὲ μιὰ ἀπαλότατη γαλήνη, γλυκὸ νερὸ κῶλαει μιὰ θεία βρύση γιὰ ὅποιον σ' αὐτὸ τὸν κόσμῳ ἔχει δακρύοσι!
(Ἀλήθεια).

Φυσικὰ ἀκούοντας τὸν στίχον αὐτοῦς μερικοὶ ποὺ θέλουν νὰ λέγονται νικητὲς καὶ νομίζουν πὼς εἶναι ἀπαισιόδοξοι, ἐνῶ εἶναι μόνον μακάριοι. θὰ μορφάσουν περιγελαστικά. Τὸ ἴδιο θὰ κάνουν καὶ μερικοὶ κομμουνιστὲς, καθένας μὲ τὸν τρόπο του. Καὶ θὰ θελήσουν ν' ἀποδώσουν ἄλλος σὲ ἄλλο λόγο τὴν ἀποτυχία τῶν παραπάνω στίχων. Γιατὶ οἱ στίχοι αὐτοὶ πράγματι δὲ μιλάνε στὴν ψυχὴ, μ' ὅλη τὴν πίστη ποὺ φανερώνουν. Ὁ λόγος ὅμως εἶναι καθαρὰ καλλιτεχνικός. Τὸ μυστικὸ αὐτὸ ὁ λαϊκὸς τραγοῦδιστῆς τὸ ἐκφράζει πολὺ καλῆτερα:

«Δὲς μου τὸ κόρη, τὸ φίλι, δὲς μου τὸ, μὴ φοβάσαι, Στὸν ἄλλον κόσμῳ θὰ τὸ βρεῖς κρεβάτι νὰ κοιμάσαι!»

Μὰ νὰ, κᾶτι τέτιες ἀδυναμίες παρουσιάζει ἢ ποιήση τοῦ Λαύρα. Τὸ βλέπεις καθαρὰ ὅτι θέλει, μὰ δὲ μπορεῖ περισσότερο. Κι' ἀναγκάζεται νὰ τρέξῃ νὰ βρῆ ῥίμες χτυπητὲς κ' ἔξυπνα λόγια. «ὀλίγην φιλολογίαν» γιὰ νὰ κρύψῃ, μὲ τέτια στολιδία, ψευγάδια ποὺ δυστυχῶς, ὅσο περισσότερο τὰ κρύβεις τόσο περισσότερο φαίνονται. Ἄλλου στριμώνει τὸ νόημα γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸ στίχο, ἀλλοῦ βάνει λέξεις ἀχρωμὲς ὀλοτέλα, ὅπως τὸ **κάποιος, τόσος, κάποτε**, ἐκεῖ ποὺ ἕνα χαρακτηριστικὸ ἐπιθετο θὰ χρωμάτιζε πλοῦσια ὅπως π. χ. στὸν τελευταῖον στίχο τοῦ τραγοῦδι «Μιὰ ἀυλή».

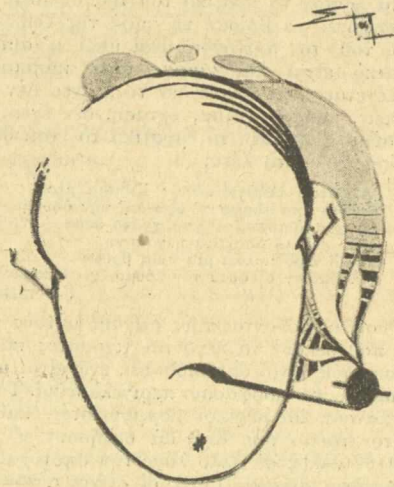
καὶ τῆς παλιάς ἀλλῆς τὰ τόσα μῦθα.

Τὸ **τόσσα** ἐδῶ, ξεθωριάζει ὀλοτέλα τὸ νόημα καὶ ξανοσταίνει τὸ αἶσθημα ὅπως τὸ νερὸ τὸ κρασί.

Πολλὰ ἀπὸ τὰ τραγοῦδια αὐτὰ γιὰ τὸ λιγερό τους στίχο, τὴν πλοῦσια ῥίμα, τὸ εὐγενικὸ καὶ χαριτωμένον τους περιεχόμενο λές καὶ ζητοῦν τὴ μουσικὴ, εἶναι καθαυτὸ τραγοῦδια, ἰδίως ἐκεῖνα ποὺ ἔχει μαζέψει κάτου ἀπὸ τὸ γενικὸ τίτλο «τοῦ παλιοῦ καιροῦ.» *Ὀμορφες μπαλάντες:

Λίγο βοήθησε, *Ἀη Νικόλα, μαϊστραλάκι νὰ στρωθῆ Κι' ἔτσι ἀρχίτερα νὰ μποῦμε στὸ λιμάνι μέσα. Ἄνὸ ματάκι νὰ στεγνώσουν μιὰ καρδιά νὰ στερωθῆ ἀπ' τὸν πόνο τὸ βαθθ' κ' ἔγια-λέσα.
(*Ὁ γυρισμὸς τοῦ καπετάνιου).

Μὲ τὸ νέο του αὐτὸ βιβλίον ὁ Δαύρας ξεπέρασε τὸν ἑαυτὸ του καὶ μὰς ἔδωσε μιὰ ποιήση μὲ πραγματικὸ αἶσθημα, μὲ σεμνότητα κ' εὐγένεια καὶ πόνει θέση στὴ νεοελληνικὴ βιβλιοθήκη κοντὰ στὸν ἐπίσης εὐγενικὸ, ἐπίσης ὠραῖο, ἀλλὰ περισσότερο αὐθόρμητο Μιλτιάδη Μαλακάση.
Β. ΡΩΤΑΣ

ΣΤ. ΙΑΤΡΙΔΗ — Ὁ Μάστρος Σακελλαρίδης

ΕΙΚΟΝΑΣΕΙΣ

Τὰ σχέδια τοῦ ἠθοποιοῦ Ἰατριδῆ.

Ὁ Ἰατριδῆς εἶναι γνωστός ὡς ἠθοποιός. Ἀμέσως μετὰ τὸ «Πανόραμα» τοῦ Μωραϊτίνῃ, ὅπου ἐδημιούργησε τοὺς πρώτους τοῦ ρόλου, καὶ τὸν «Παπαγάλο» τοῦ Βώτη πρότινος, ὁ Σταῦρος Ἰατριδῆς ἀπεδείχθη ἱκανότατο στοιχεῖο τοῦ Μουσικοῦ Θεάτρου, πού συνεχέντρονε μιμικὰ καὶ χορευτικὰ προσόντα, καθὼς ἐπίσης καὶ μίαν ἐμφυτον ἀντίληψη ἢ ὁποῖα τὸν ἔφερνε κατευθεία «στὴν οὐσία τοῦ ρόλου πού ἐκάστοτε ὑπέδευτο.

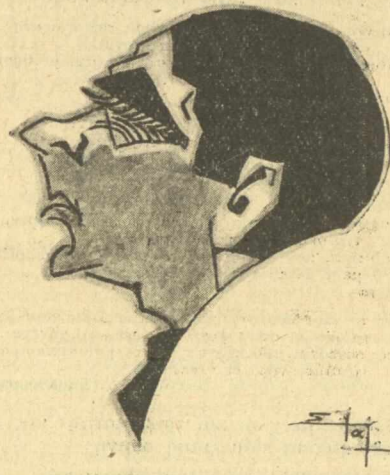
Φαίνεται πὼς μερικοὶ ἄνθρωποι, ἔρχοντα στὸν κόσμο μὲ προνόμια, δυνάμει τοῦ ἀγράφου νόμου πού ἰσχύει στὶς σκοτεινὲς πηγὲς τῆς ὑπάρξεως, ὅσο ὕστερα καὶ ἂν κάθε τάλαντο ἐπιδέχεται διαπαιδαγώγησι. Αὐτὸς ὁ Ἰατριδῆς, ἔξοδ ἀπὸ ἠθοποιὸς εἶναι κάλλιστος χορευτῆς καὶ χοριογράφος, πεζογράφος, κιθαρωδός, καὶ ἀξιόλογος καλλιτέχνης!

Τὰ διακοσμητικὰ σχέδιά του καὶ τὰ σκίτσα του, ἔχουν τὸ προσωπικὸ τους ὄψος, σὲ μιὰ γραμμὴ ἀπλοποιημένη καὶ σεμνὴ πού μαρτυροῦν χεῖρ σταθερὰ καὶ διάθεση εὐκρινῆ.

Ἄν τὸν δῆ κανεὶς πίσω ἀπὸ τὴν κουνίττα τοῦ θεάτρου νὰ σαλιῶνῃ τὸ μολῦβι στὸ στόμα καὶ νὰ παῖξῃ ἀπάνω στὸ χαρτί, ἀντιλαμβάνεται τὸν συσχετισμὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Σ. ΙΑΤΡΙΔΗ. Ἡ κ. Σωτηρία Ἰατριδῆ

Σ. ΙΑΤΡΙΔΗ. Ἡ κ. Σωτηρία Ἰατριδῆ

ΣΤ. ΙΑΤΡΙΔΗ — Ὁ ἠθοποιὸς κ. Κυριακός

καὶ τῆς ἰδιοφυΐας του: δέχεται τὶς ἐντυπώσεις μὲ τὴν ἔκστασι τοῦ παιδιοῦ, αἰσθάνεται ἀνέκφραστον εὐχαρίστησι ἀπὸ τὰ φυσικὰ συμπλέγματα τῶν σχημάτων, καὶ ἀποτυπώνει τὶς ἐκφράσεις τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς ἀφοῦ προηγουμένως κάθε μορφασμός περάσει ἀπὸ τὰ ἴδια του τὰ χαρακτηριστικὰ. Συμβαίνει, κάθε

καλλιτέχνης, ἀσυναίσθητος, νὰ συλλαμβάνῃ τὴν ἰδεώδη μορφή μιᾶς ἀναζητήσεώς του, καὶ πάντοτε αὐτὴ, τυχαίνει νὰ εἶναι ἡ ἐξιδανίκευσις τῶν προσωπικῶν του χαρακτηριστικῶν. Ὁ Ἰατριδῆς, ὡς ἠθοποιός, δείχνει ἐμφανῶς αὐτὸ τὸ μυστικὸ σὲ ὅλα τὰ σχεδιάσματά του.

Ἡ περιεργὴ προτίμησίς του νὰ ἀπεικονίζῃ σατύρους, ἐξηγεῖται ὅταν συγκριθοῦν τὰ σκίτσα αὐτά, μὲ τὶς γραμμὲς τῆς μορφῆς του: Τὰ μικρὰ του μάτια εἶναι νοσηλῆ, ἡ μύτη του κατεβαίνει ὡς τὸ ἀπάνω χεῖλος του, καὶ τὰ χεῖλη του προτείνονται σαρκώδη: Ἀλλὰ εἶναι ἕνας σάτυρος λυπημένος καὶ χιτρινός! Αὐτὸς πού παίζει μὲ διάθεση καὶ εὐκινῆσῖα ἀπάνω στὴ σκηνή, δίχως τὸ φῶς τῆς λάμπας εἶναι συμμαζεμένος καὶ σὰ νὰ μὴν μπόρεσε νὰ συνηθίσῃ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἀφελῆς, καὶ ὡς ἂν νὰ ἀδιαφορῇ γιὰ τὰ ἐλαττώματα τῶν ἄλλων.

Δίνει τὴν ἐντύπωσι πὼς αὐτὸ τὸ φαινόμενον τοῦ κόσμου τὸν διασκεδάζει, καὶ εἶναι ἱκανὸς νὰ φτιάξῃ ὅτιδήποτε καταπιαστῆ. Φαίνεται πὼς ἡ ἀπό-

στασις μετὰξὺ ἀγνοίας καὶ τῆς γνώσεως εἶναι ἀνεπαισθήτως μικρῆ. Ὁ Ἰατριδῆς ὑπῆρξε ἀπὸ μικρὸ παιδάκι βιοπαλαιστής. Διέσχισε μὲ τὰ ἀδύνατα ποδάρια του ἰκανὲς ἀποστάσεις τῆς Αἰγύπτου, τῆς Κύπρου, τὴν Κρήτη ὀλόκληρη, καὶ ὕστερα τὴν Ἑλλάδα, κερδίζοντας τὸ ψωμί του μὲ τὴν κιθάρα του πού συνάδευε τὶς καντσονέτες τῆς μικρῆς του ἀδερφῆς. Ὑπῆρξε μουτσοῦς στὴ θάλασσα, ἐργάτης, βοσκός, στὴν Βοιωτία, καὶ κατέληξε ἠθοποιός, δίχως νὰ μπορῇ νὰ διακρίνῃ τὴ μιὰ δουλειὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Ζωγραφίζει μὲ ἕναν εὐχαρὶ τρόπο δίχως νὰ δίνῃ καμμιά σημασία στὰ σχέδιά του, τονίζει ἐπιτυχῶς τὰ γνωρίσματα τῶν μορφῶν, γελᾷ μόνος του γιὰ κάθε του ἐπιπόνησι, καὶ χρωματίζει μὲ μιὰ προτίμησι στὸς κτυπητοὺς καὶ ἀταίριαστοὺς τόνους ὅπως πλουμίζει ἡ Λαϊκὴ Τέχνη τὶς ζωγραφιές της, ἀβίαστα, ὅπως εἶναι εὐκρινῆς καὶ στὸ βίβιο του. Σὰν παιδί. Ὅταν καὶ τώρα, ὕστερα ἀπὸ τόσα δύσκολα χρόνια κυττάζει τὴν ἀδελφή του, τὸ μάτι του γεμίζει τρυφή.

Β. Ἰθακήσιου—*Ἐκθεσις ζωγραφικῆς—Αἰθουσα Παργασοῦ 17 8)βρίου—15 Ν)βρίου*

Οἱ 122 ζωγραφικοὶ πίνακες τοὺς ὁποίους ἐκθέτει ἀπὸ 17ης τρέχοντος μηνὸς ὁ κ. Β. Ἰθακήσιος εἰς τὸν «Παρνασσόν», εἶναι καθ' ὅλοκληριαν ἐργασία τοῦ ὑπαίθρου, τοπειὰ καὶ συνθέσεις ἀπὸ τὸν Ὀλυμπιον, τὴν Πίνδον, τὰ Μετέωρα, τὴν Ἰθάκην καὶ τὴν Ἥπειρον.

Τὸ ὑπαίθρο, στὴν Ἑλληνικὴ ζωγραφικὴ εἶναι τὸ πλέον γνώριμο καὶ προσφιλέθμημα, ταιριαστὴ φωτισμένη ἀπεικόνισις γιὰ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τῶν μεσημβρινῶν λαῶν, πού ὁ ἥλιος ἐλάμπρινε τὶς ἡμέρας τῆς ζωῆς των.

Ὁ ἐπισκέπτης τῆς ἐκθέσεως ὁ ὁποῖος φυλλομετρῇ τοὺς καταλόγους τῶν ἔργων, ὅταν διαβάσει τὰ ὀνόματα τῶν τοπειῶν τῆς χώρας του, προδιατίθεται μὲ πᾶσαν εὐμένειαν γιὰ ἕναν καλλιτέχνη γιὰ τὴν προσδοκίαν του ὅτι θὰ τοῦ προσφερθῇ μέσα στὸ τετράγωνο χωρὸ τῶν πινάκων ἡ διερμηνεύσις τῶν μυστικῶν τοῦ φωτισμένου σχήματος, ἕνας νέος κόσμος προεκαθεῖς ἀπὸ ἕναν ὑπάρχοντα φυσικὸν κόσμο, τὸν ζωοποιεῖ.

Ἡ ἐργασία τοῦ κ. Ἰθακήσιου μπορεῖ νὰ δι-

αιρεθῇ εἰς δύο μέρη. Στὰ τοπειὰ ἐκεῖνα πού εἶναι καὶ δίχως τοὺς κοσμητικὸς τίτλους τῶν ἀπλῶς παραστάσεις φύσεως, καὶ τοὺς πίνακας πού ἔχουν θεματολογία τὶς κορυφῆς τῶν γνωστῶν Ἑλληνικῶν βουγῶν. Θὰ ἦταν ἐπιθυμία δικαία μιὰ τέτοια διάκρισις γιὰ νὰ περιορισθῇ ὁ ἔλεγχος στὸ δεύτερον αὐτὸ μέρος, ὅπου ὑποτίθεται ὅτι γίνεται μιὰ ὁραία ὁμολογία τῶν διαθέσεων αὐτοῦ τοῦ καλλιτέχνου. Γιὰ τοῦ εἰδους τὶς προσπάθειες πού περιστρέφονται στὴν ἀναπαράστασι διαφόρων γραφικότητων, συνήθως συνοδευομένων μὲ τίτλους μελοδραματικῶν (ἢ Γαλήνη π. χ., ἡ Μπόρα, ἡ Λύσις, ἡ σεληνοφάτιστος Νύκτα), δὲν εἶναι πρέπον πᾶν νὰ γίνεται λόγος. Ἡ νεώτερη ζωγραφικὴ ἢ ὁποῖα δὲν εἶναι φυσικὰ ἢ ζωγραφικὴ τῶν παραδοξότητων καθὼς κάκιστα νομίζεται ἀπὸ τοὺς πλείστους, ἀλλὰ ἐκεῖνη πού ἀρχίζονται ἀπὸ τοὺς πλέον φημισμένους Γάλλους διδασκάλους ἀπέδωκε μέχρι τοῦδε ἀξιόλογα δημιουργήματα, ἀπέρριψε διὰ παντὸς αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὶς ἀναλήθεις. Γιὰ τὴν ψεύδος εἶναι ὅτι δὲν πηγάζει ἀπὸ τὴν καθαρὴν διάθεσι ἐνὸς ζωγράφου, καὶ τὴν ἀναγκαίαν τοῦ εὐκρινεῖαν. Πόσον καρὸ τώρα, ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Βασιλείου μᾶς ὁ ἀδιαπαιδαγώγητος φιλότεχνος κόσμος μᾶς δὲν παρανοεῖ τὶς ἀπλῆς τούτες ἐνοιες, καὶ δὲν περιβάλλει συγχνώτατα μὲ εὐνοία τὴν φθηνώτερη καλλιτεχνικὴ φιλολογία.

Ἴδου ὅ,τι ἔχει νὰ κακίσχη κανεὶς στὸν κ. Ἰθακήσιου: τὴν ἀνοχή του πού ἀπευθύνεται πρὸς τὸ κοινὸ γούστο, μὲ τὴν παράθεσιν πινάκων προοριζομένων γιὰ τὸ ἐμπόριον τῆς τέχνης.

Ἡ ζωγραφικὴ τοῦ κ. Ἰθακήσιου ἀρέσει στὴν πλειονότητα τῶν ἀνωτύμων ἐπισκεπτῶν. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν αὐτοκατάβησιν τοῦ ἐργατικωτάτου καλλιτέχνου. Δὲν γνωρίζει κανεὶς ἂν ὁ ζωγράφος αὐτὸς ἀρέσκειται ἀπὸ ἰδιοσυγκρασίαν νὰ περιδιαβάξῃ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ «Χλοερὰ Δάση» τὰς «Κοιλάδας μὲ τοὺς Καταρράκτες τους», γιὰ τὴν πολλοὶ πίνακές του πού ἔχουν θέμα τόπου ἱστορικοῦς (ὁ Τάφος τοῦ Ἀλῆ — Πασσᾶ, τὸ Τζαμί τοῦ Ἀσλάν Πασσᾶ, ἡ Λίμνη τῶν Ἰωνανῶν, κ.τ.λ.) ἀπευθύνονται μᾶλλον εἰς τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀγοραστῶν. Ἀλλὰ ἂν κρίνῃ κανεὶς

B. Ἰθακησίου.

Ἡ πόλις τῶν Μετεώρων

του θέματα, δὲν θὰ χαρακτηρίσῃ ὡς ἄφογα τὰ ἔργα του, τὰ τόσα πολλά.

Εἶναι φανερό πὼς δὲν εἶναι ἄρκετο τὸ ὕψος τῶν κορυφῶν τῶν βουνῶν δίχως ἓνα ἄλλο ὕψος. Αὐτὴ ἡ ἀνδροπρεπὴς φύσις τοῦ Ὀλύμπου, πού συμπλέκει τὰ σύννεφα καὶ τὴ γῆ, πού ὑψώνει τὸ σκοῦρο ἔλατο ἀπὸ τὶς βαθεῖες χαράδρες, καὶ τραβᾷ τὶς ὄροσειρὲς μέσα στοὺς οὐρανοὺς, πολὺ δύσκολα ταπεινώνεται μέσα σὲ ἓνα τετράγωνο χῶρο. Καὶ ἡ Τέχνη κοροϊδεύει πολλὰ φορὲς τὴν τέχνη.

Ὅποιος ἔτυχε νὰ ξημεροβραδυστῇ σαυτοὺς τοὺς ἄγριους τόπους, νὰ ἀκούσῃ τὸν κεραυνὸ νὰ ἀνάβῃ στὴν πέτρα καὶ νὰ ἀχαλογᾷ στὰ βᾶθη, ἢ νὰ εἶδε τὴν θύελλα ἀπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του, πολλές φορὲς θὰ συλλογίστηκε τὸ δυνατό χεῖρι πού θὰ ἦταν ἱκανὸ νὰ μετουσιώσῃ αὐτὲς τὶς συγκινήσεις. Ἄλλὰ πὼς; Τὰ χιόνια τοῦ κ. Ἰθακησίου ἔχουν ἐρημητικὰ κλειστὰ τὰ χεῖλιά τους, καὶ τὸ βροντοῦ του καὶ οἱ χαράδρες του εἶναι ἤσυχες καὶ ἄχρωες.

Ἡ καλὴ προδιάθεσις, συναισθάνεται πὼς ἔχει ἀπέναντί της ἓναν ἐργατικὸ τεχνίτη, ὑπομονητικὸ, προσεχτικόν, παστρικόν, ἀναμέσω τῶν 122 πινάκων του.

Τοῦ ἀναγνωρίζει τοὺς κόπους του.

Ἄλλὰ ἄραγε εἶναι τούτο ἄρκετο;

ΚΑ. ΚΑ.

ΞΕΝΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΡΩΣΣΙΑ

Ὁ κυβερνητικὸς ἐκδοτικὸς οἶκος τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. ἄρχισε, σύμφωνα με τὴν ἀπὸ 23 Ἰουνίου 1925 ἀπόφαση τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ε.Σ.Σ.Δ., τὴν πρώτη πλήρη ἀκαδημαϊκὴ ἐκδοση τῶν «Ἀπάντων» τοῦ Λ. Τολστοῦ.

Ἡ γενικὴ ἐποπτεία τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς ἀνετέθη στὴν Κρατικὴ Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ πού ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς Α. Β. Λουνατσάρσκι (ὑπουργὸ τῆς Παιδείας), Μ. Ν. Ποκρόβσκι (ἱστορικὸ), Β. Δ. Μπόντις-Μορουέβιτς καὶ Η. Η. Σκβορτσώβ-Στεπανόβ, ἡ δὲ διεύθυνση σὲ συντακτικὴ ἐπιτροπὴ ἀπ' αὐτοὺς, Β. Τσέρτικωβ (πρόεδρος), Α. Γρουζίνσκι, Ν. Γουσεβ, Ν. Πιζάνωβ, Π. Σακούλιν, Α. Τολστοῦ, Μ. Τσιαβλόβσκι καὶ Κ. Σοχόρ-Τρότσκι. Μεταξὺ τῶν βοηθητικῶν μελῶν τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς εἶναι καὶ οἱ Π. Μπιριουκόβ (βιογράφος τοῦ Α. Τ.) καὶ Α. Γρόσμαν.

Ἡ ἐκδοση αὐτὴ, πού ὑπολογίζεται νὰ φθάσῃ τοὺς 90 τόμους, θὰ εἶναι ἡ πρώτη πλήρης ἐκδοση τῶν ἀπάντων τοῦ Λ. Τολστοῦ καὶ θὰ περιλάβῃ ὅλα τὰ δημοσιευμένα καὶ ἀνεκδότα λογοτεχνικὰ ἔργα του, μ' ὅλες τὶς παραλλαγὰς τῶν ὅλα τὰ θεωρητικὰ ἔργα (καὶ τὸ μέχρι σήμερα ἀνεκδότα), ὅλα τὰ ἡμερολόγια καὶ σημειωματάρια του, καθὼς καὶ τὴν πλούσια κληρονομία τῆς ἀλληλογραφίας του. Θὰ παραβληθοῦν δὲ μετὰ τὰ πρωτόγραφα χειρόγραφα καὶ μετὰ τὶς πρώτες ἐκδόσεις.

Ε. Ι. Χ'ΑΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

— Στὸ τελευταῖο τεῦχος τῆς «Ἐρεῦνης» τοῦ κ. Κασσιγόνη ἐδημοσιεύθη ἡ γνωστὴ μελέτη τοῦ Βλάση Γαβριηλίδη «Αἱ Γυναῖκες» πού εἶδε κατὰ πρώτην φορὰν τὸ φῶς εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τὸν Ἰούνιον τοῦ 1896. Ἡ μελέτη αὐτὴ ἀποτελεῖ τρόπον τινά, τὸν ἐπίλογον μιᾶς μεγάλης φιλολογικῆς ἐριδος μεταξὺ τῆς κ. Παρρὲν καὶ τοῦ μακαρίτη Ροῖδη διὰ τὰς γραφούσας Ἑλληνίδας.

— Στὴν «Νέα Ἑστία» στὸ τελευταῖο φύλλο τῆς 15 παρελθόντος δημοσιεύεται ἓνα κριτικὸ σημεῖωμα τοῦ κ. Π. Νιρβάνα γιὰ τὸ ζωγράφο Ροῖλό, μιὰ ἐπιτυχὴς μετάφραση τραγουδιῶν τοῦ Χάϊμ, Ναχμάν, Μπιάλικ κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. Γιουσέφ Ἐλιγιά, κ. ἄ.

— Στὸ φύλλο τοῦ Σεπτεμβρίου τῆς «Ἀλεξανδρινῆς τέχνης» δημοσιεύεται ὠραϊώτατον ποίημα τοῦ κ. Ν. Χάγερ Μπουφίδη πού κρινομε σκόπιμον ν' ἀναδημοσιεύσωμε.

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ ΣΤΟ ΘΕΟ ΓΙΑ ἘΝΑΝ ΜΙΚΡΟ ΚΑΜΠΟΥΡΗ

Δὲ φάνηκεν, ἀλήθεια, (καὶ νυχτάνει...),
— σὰν κάθε βράδυ, τέτοια ὥρα, στὸ μπαλκόνι
δὲ φάνηκε ὁ ἀντικρινὸς μικρὸς
πούναι καμπούρης καὶ καχεκτικός.

Εἶν' τὰ παράθυρά του, ὡς τόσο φωτισμένα,
— καὶ πίσω ἀπὸ τὰ τζάμια τὰ κλεισμένα
περνῶν ἀνήσυχες σκιές, μισοσβυσμένες,
ἄχ, κάμε, Θεέ μου νὰ μὴν εἶναι δακρυσμένες.

Εἶν' τόσο ἥρεμος, Θεέ μου, τόσο ἀπλὸς
καὶ εἶν' ἡ ψυχὴ του τόσο πονεμένη
σὰν βγαίνει στὸ μπαλκόνι μοναχὸς
μόλις ἡ νύχτα ἐρθεῖ, σκοτεινιασμένη...

Τὸ μεσημέρι μένει ὥρα πολλὴ
πίσω ἀπ' τὶς γαλλίες τῶν κλειστῶν παραθυριῶν.
Καὶ μετὰ τὴν προσοχὴ παρατηρεῖ,
στὸ δρόμο, τὰ παιχνίδια τῶν παιδιῶν...

(Αὐτὸς δὲν παίζει καὶ οὐτε πού τοῖμα
νὰ κατεβῇ, νὰ τρέξῃ, στὸ στενό.
Κάποτε ποτρεῖξαι μὲ αὐτὸς, τάλια παιδιά
φύγαν, καὶ τὸν ἀφίσαν μοναχό...

Κι ὅταν ἡ μάνα του τοῦ λέει: «Γιατί καὶ σὺ
δὲν πᾶς νὰ παίζῃς ὅπως τάλια τὰ παιδιά;»
«Βαρύμαυ ἀπαντᾷ αὐτὸς σιγά,
καὶ τὸν περνοῦνε γιὰ ἰδιότροπο πολύ).

Ἦστερα, μελετᾷ τὸ μάθημά του,
δίχως βοήθεια, μόνος, δυνατά...
— Κι εἶν' ἡ φωνὴ του σὰν προμήνυμα θανάτου,
ὡς ἀντιχρῆ, βραχνή, στὴ σκοτεινιά...

Μόλις βραδυσεῖ βγαίνει στὸ μπαλκόνι.
Ὅστε διακρίνεται στὸ σκότος τὸ πικρὸ.
Μιὰ δικαρία εἶν' ἡ συντροφιά του ἡ μόνη,
καὶ ὅλο σφυραῖ τὸν ἴδιον σκοπό...

Ἀπόψε ὁμως δὲ φάνηκε. Καὶ τρέμων
οἱ σκιές στὸ δωμάτιό του τὸ κλειστό...
«ὦ, πὼς φοβάμαι, πὼς φοβάμαι Θεέ μου
μὴν τοῦ συνέβῃ τίποτα κακό...

Εἶν' ἡ ψυχὴ του πάντοτε θλιμένη...
Εἶναι καμπούρης καὶ καχεκτικός...
Κάμε τουλάχιστον, Θεέ μου, ἡ πονεμένη
ψυχὴ του νὰναι ἥρεμη διαρκῶς...

Κι ἂν εἶναι νὰ πεθάνῃ, ἄς μὴ τὸ ξέρῃ...
Σὲ μιὰ γλυκεῖα ὀπτασία ἄς βλέπῃ πὼς
στὴ γειτονιά του κάποιο μεσημέρι,
μετὰ τὰ τὰ παιδιά παίζει καὶ αὐτός...

Ἰούνιος 1928

Ν. ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗΣ
(ΙΣΑΝΤΡΟΣ ΑΡΙΣ)

— Στὴν «Νέα Ἐπιθεώρηση» ἀριθ. 10 τοῦ Ὀκτωβρίου δημοσιεύεται ἀντικριτικὴ τοῦ κ. Ε. Δημητρίου στὶς γνωστὰς ἀπόψεις τοῦ κ. Κορδάτου γιὰ τὸ «Θῆνο τῆς Πόλης». Μετ' ἀσυνείθηστη λεπτότητα γιὰ Ἑλληνα κριτικὸ, μετ' ἀστοχασμὸ σπάνιο, μετ' αἰγυριὰ πού θὰ τὴν ζήλευε κάθε σοφὸς ὁ κ. Δημητρίου ἀποδεικνύει πόσο ἀφελεῖς εἶναι οἱ ἀπόψεις τοῦ κ. Κορδάτου καὶ ἀποδεικνύει πόσο κατήντησαν ἀφόρητες καὶ γιὰ τοὺς κομμουνιστὰς ἀκόμα οἱ περιφημοὶ καὶ ἀλλεπάλληλες ἀποκαλύψεις τοῦ κ. Ι. Κορδάτου πού ἔχει πάντα καὶ μιὰν νέαν γνώμην περὶ παντὸς τοῦ ἐπισητοῦ.

— Στὸ τελευταῖο φύλλο τοῦ «Σπαρτάκου» ὁ κ. Θ. Παπακωνσταντῖνον ἀποδεικνύει πολὺ καθαρὰ πὼς ὁ κ. Πικρὸς, γιὰ τὴν γονιμότητα τοῦ ὁποίου στὸ προηγούμενο φύλλο τους τὰ «Ἑλληνικὰ Γράμματα» ἐκφράσανε δυσάρεστες σκέψεις, κάνει ἐπικίνδυνη σύγχυση τῆς σοφίας καὶ τῆς λογοκλοπίας. Κάποτε ἄλλοτε ἐξ ἀφορημῆς τοῦ τουμπεκι ὁ κ. Πικρὸς κατηγορήθηκε ὅτι ἐλληλάτησε τὸν Carcot. Τότε δυσκολευτήκαμε νὰ τὸ πιστέψωμε. Σήμερα ὄχι πιά καθυστερημένοι μυστικιστὲς ἀλλὰ ὀρθόδοξοι μαρξιστὲς διακηρύσσουν πὼς οἱ μελέτες τοῦ κ. Πικροῦ γιὰ τὸν Τολστοῦ «εἶναι προῖον θραυστάτης ληστείας. Στὸ ὑπ' ἀριθ. 13 φύλλο τοῦ ἀριστεροῦ περιοδικοῦ Monde πού διευθύνει ὁ Η. Barbusse ὑπάρχει μιὰ μελέτη τοῦ Α. Τρόσκι μετὰ τὸν τίτλο Leon Tolstoi γραμμὴν στα 1908 ὅταν ὁ Τολστός ἐώρταζε τὴν ἑκατονταετηρίδα του καὶ μιὰ μελέτη τῆς Ε. Ρόλαντ-Χόλστ μετὰ τὸν τίτλο «Tolstoi chercheur de verité». Οἱ δύο μελέτες ληστεύθηκαν ἀγρίως καὶ ἔτσι μάθαμε τί διεκδικοῦμε. Αὐτὰ λέγονται οἱ ὁμοειδεῖται τοῦ κ. Πικροῦ. Ὑποθέτομε πὼς δὲν μένει τίποτε γιὰ νὰ προσθέσωμε μεῖς.

— Στὸ τελευταῖο φύλλο τοῦ περιοδικοῦ «Θεολογία» δημοσιεύεται ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ ἀξιόλογη μελέτη τοῦ καθηγητοῦ κ. Π. Μπρασιώτου μετὰ τὸν τίτλο «Ἡ κοινωνιολογικὴ σημασία τῆς παλαιᾶς διαθήκης».

— Ἡ Καθολικὴ Νεολαία τῆς Ἑλλάδος παρουσίασε τὸ πρῶτο καθολικὸν ἡμερησίον ὄργανο τοῦ Ἑλληνικοῦ Καθολικισμοῦ τὴν «Καθολικὴ». Εἰς τὸ πρῶτον τῆς φύλλο ὁ κ. Β. Μέξας σὲ σύντομο ἄρθρο καθορίζει τὸ πρόγραμμα τῆς ἡμερηίδος αὐτῆς πού σίγουρα ἔρχεται νὰ πληρώσῃ ἓνα ὑφιστάμενο κενό. Τὸ εἰδησιογραφικὸ ἐπίσης μέρος τῆς «Καθολικῆς» εἶναι ἀξιοπρόσεχτο καὶ προορισμένο νὰ ἐξυπηρετήσῃ ὅσους ἐνδιαφέρονται νὰ γνωρίζουν τὴν κίνησιν μιᾶς ζωτικῆς θερησκευτικῆς μερίδος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ὅπως εἶναι ἡ Καθολικὴ.

— Εὐχαριστοῦμεν τὰς συναδέλφους «Ἐλευθερίαν» τῆς Χίου, «Κήρυκα» τῆς Καβάλλας, «Ἐλευθερίαν» Λαρίσης, «Νέαν Ἐφημερίδα» τοῦ Ἡρακλείου, «Ἀλήθειαν» Θεσσαλονίκης, διὰ τὰς πολυτίμους κρίσεις των διὰ τὸ ἔργον τῶν «Ἑλληνικῶν Γραμμάτων».

ΑΔΑΦΙΑΣΤΡΟΦΙΑ

Φ. Εὐγένη. Δίστομον. Λυπούμεθα πού μόνο τὰ δύο τελευταία γράμματα πείραμε καὶ ὄχι τέσσερα. Δὲν πιστεύομε νὰ νομίζετε ὅτι ἔχομε προσωπικά γιὰ νὰ μὴν ἀπαντοῦμε σὲ σὰς ἐνῶ ἀπαντοῦμε σὲ ὅλους. Λόγω τῆς μεταρρυθμίσεως καθυστέρησαμε κάπως στὴν ἀλληλογραφία μας. Αὐτὸ εἶναι ὄλο. — **Ν. Σαντοριναῖον.** Ξυλόκαστρον. Ἐλάβαμε ἐπιστολήν σας, εὐχαριστοῦμε. — **Α. Τερζάκη.** Ναύπλιον. Ἐδόθη ἐντολή εἰς τὴν διεκπεραιώσιν νὰ ἀποσταλοῦν τὰ τεύχη. — **Π. Μητσόπουλον.** Μεγαλόπολιν. Σὰς ἀποστέλλομεν 4 εὐχος. Συνεργασίαν δεχόμεθα ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι θὰ δημοσιευθῇ ἐφ' ὅσον ἤθελε κριθῆ δημοσιεύσιμον. — **Κωνσταντινίδην,** Γυμνασιάρχην Ἀμαλιάδος. Σὰς ἀποστέλλεται ὁ τόμος. — **Τάσον Βαφειάδην,** Κορησός. Ἐλάβαμε καὶ τὸ εὐγενικό σας γράμμα καὶ τὴ βουλγαρική μετάφραση. Θὰ δημοσιευθῇ στὸ φύλλο τῆς 15 Νοεμβρίου. Ἡ κρίσις σας μᾶς ἐνδιαφέρει καὶ γιὰ τούτο τὸ γράμμα σας μᾶς ἐνθαρρύνει στὴ δύσκολη προσπάθειά μας. Τὸ «Sciense et Philosophie de l'Histoire», παρηγγέθη ἐλπίζομε ἐντὸς τοῦ Νοεμβρίου νὰ τὸ ἔχετε. — **Α. Θ. Δρακάκη.** Σῦρον. Ὁ κ. Μπαστιάς σὰς εὐχαριστεῖ γιὰ τὰ θεμά σας λόγια καὶ ὁ κ. Κλώνης ἐπίσης γιὰ τὴν κρίσις σας. — **Ν. Κακρίτζογλον,** Βόλον. Σὰς ἀποστέλλομε ἐντύπους ὁδηγίας. — **Δ. Μαρμαρόπουλον,** Καβάλλα. Ὅροι ἐγγραφῆς ἀναγράφονται εἰς τὸ περιοδικόν. Ἐπίσης ὑπάρχουν τὰ προηγουμένα τεύχη. — **Γ. Μαμάκη,** Βόλον Τὸ βιβλίον κοστίζει 15 περίπου γαλλ. φράγκα. — **Μ. Δ. Φλέγγη,** Σῦρον. Ἀποστέλλομεν ὁδηγίας. — **Κ. Μεραναῖον,** Λεβαδείαν. Ἀτυχῶς ὑπάρχει ἤδη ἀντιπρόσωπός μας στὴν πόλιν σας. — **Εὔαγγ. Στιβακτᾶν,** Θήβας. Σὰς ἀποστέλλομεν ὁδηγίας. — **Μ. Πιγκλή.** Περάστε ἀπὸ τὰ γραφεῖα μας 6-9 καθημερινῶς πλὴν τοῦ Σαββάτου. — **Γεώργιον Ἀλβανάκη,** Κύθηρα. Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὸ γράμμα σας καὶ τὴ παρατηρήσεις πού κάματε. Θὰ ληφθοῦν ὅλες ὑπ' ὄψει. — **Δημ. Πανουργιᾶν,** Λεβαδείαν. Εὐχαριστοῦμε γιὰ ὅλα. — **Ρολάνδον,** Καρπενήσι. Ἔχετε καταπληκτικὴ εὐκολία στὸ στίχο ἀλλὰ τὰ θεμάτά σας θέλουν δούλεμα ἄκομα. Προσέξτε καὶ παρατηρεῖτε περισσότερο. — **Δ. Καρτέλη,** ἐνταῦθα. Περισσότερα θὰ μπορούσαμε νὰ σὰς ποῦμε προφορικά. Περάστε ἀπὸ τὰ γραφεῖα μας ὅποια μέρα θέλετε 6-9 πλὴν

τοῦ Σαββάτου. — **Τ. Γιουλᾶκον,** Πειραιᾶ. Θέλουν δούλεμα πολὺ καὶ τὰ θέματα σας καὶ ἡ γλώσσα σας. Ἡ σύνθεσις τοῦ ὅλου κομματικοῦ παρουσιάζει ἀτέλειες πού ἐμποδίζουν τὴ δημοσίευσί του. — **Α. Ἀγγελόπουλον,** ἐνταῦθα. Δὲν σὰς λείπει ὁ στοχασμός καὶ κάποιον αἰσθημα. Ὑστερεῖτε ὅμως στὴν τεχνική καὶ τὸ τραγοῦδι σας δὲν ἔχει τὴ σιγουριά πού δείχνει τὸ μᾶστορη, δουλέψατε ἄκομα καὶ μὴν βιάζεστε νὰ δημοσιεύσετε. — **Ν. Τουτρέλη.** Ὁ Ζαχαρούστρας σας δὲν νομίζομε ὅτι πρέπει νὰ δημοσιευθῇ. Τοῦ λείπει ἡ σαφήνεια στὴ διαγραφὴ προσώπων καὶ πραγμάτων πού κατὰ τὴ γνώμη μας πρέπει πάντα νὰ ὑπάρχη. Στείλτε τίποτε ἄλλο. — **Γ. Συκίδης.** Ἀπευθύνθητε στὸ συνεργάτη μας κ. Φωτιάδην στὴν Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη. Θὰ σὰς δώσῃ τίς πληροφορίες πού θέλετε. — **Κ. Μιμίκον,** Αἴγιον. Ἀποστέλλομεν ὁδηγίας. — **Κ. Φαμπιάτον,** ἐνταῦθα. Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴ συμβουλή σας. Ἐτέθη ἀμέσως σὲ ἐφαρμογή. — **Α. Φράγκον,** Μάνδρα, εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλά σας λόγια, γιὰ τὸ τραγοῦδι ἔχομε μερικὸς ἐνδοιασμούς. Ἀδούλεντο καὶ τὸ θέμα του καὶ ἡ γλώσσα του. Ὑστερα στίχοι σάν

«Μιάς σκιαγραφίας ἀμφίβολης ἢ κυματῶδη ἐσάρπα»
εἶναι πολὺ ἀσαφεῖς καὶ δὲν βοηθοῦν στὸ νὰ καταλάβῃ κανεὶς τί θέλει νὰ πῇ ὁ ποιητής. —
Τῆ «ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΠΥΡΣΟΣ Α. Ε.

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

Τὸ σημαντικώτερον μνημεῖον τῆς Νεοελληνικῆς ἐκατονταετίας. Συντάσσεται ὑπὸ 700 Ἑλλήνων ἐπιστημόνων, λόγιων καὶ συγγραφέων. Διευθύνεται ὑπὸ ἐπιτροπῆς ἐκ Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐγγράφονται συνδρομηταὶ διὰ τοὺς 4 πρώτους χρυσοδότεους τομους πρὸς Δραχ. 1.000 εἰς 10 μηνιαίας δόσεις.

Ζητήσατε ἐγκύκλιον ἐγγραφῆς καὶ δείγμα δωρεάν.

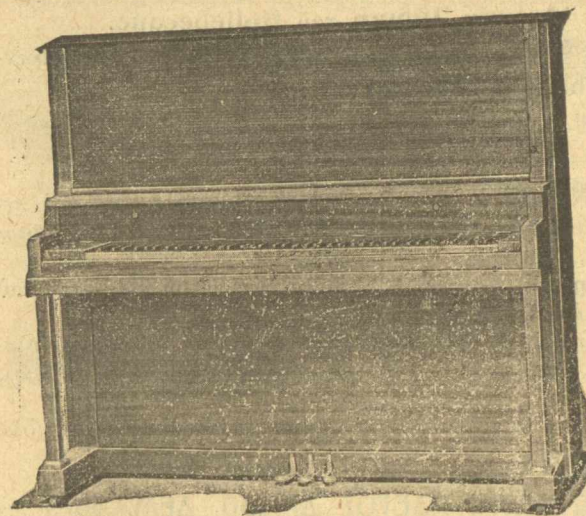
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.
ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΗΛΕΦ. 11-48

**ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ
ΔΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1928-1929**

1. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ ΤΕΥΧΟΣ	Α'	Ἀνδρεάδου Δ.
2. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ	Α'	Ζήση—Δαμασκηνῶ
3. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ	Α'	Ὁ Ἥλιος (τοῦ Κράτους)
4. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ	Β'	Ἐπ. Παπαμιχαῖλ
5. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ	Α'	Δ. Ἀνδρεάδης (Ποιλιὰ καὶ Παιδιὰ)
6. Η ΑΥΓΗ	Ἀναγνωστικό Β'	τάξ. Παπαμιχαῖλ—Βουτυρᾶ
7. ΟΙ ΑΝΤΑΡΤΕΣ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ	Β'	Ἀνδρεάδου Δ.
8. ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ	Ἀναγνωστικό Β'	Κλεάνθους—Παπαμαῦρου
9. Ο ΗΛΙΟΣ	Γ'	Παπαμιχαῖλ—Βουτυρᾶ
10. Ο ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ	Γ'	Παπαμαῦρου Μ.
11. ΟΔΥΣΣΕΙΑ	Ἀναγνωστικό Γ'	Δημοσθένη Ἀνδρεάδη
12. Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΑΣ	Δ'	Καρκαβίτσα—Παπαμιχαῖλ
13. Ο ΦΑΡΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ	Δ'	Δημ. Ἀνδρεάδου—Π. Παπαχριστοδούλου
14. ΟΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ	Δ'	Παπαμιχαῖλ—Βουτυρᾶ
15. ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ	Ε'	Καρκαβίτσα—Παπαμιχαῖλ
16. Η ΜΕΛΙΣΣΑ	Ε'	Παπαμιχαῖλ—Ἀντωνάτου
17. Ο ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ	Ε'	Καζαντζάκη Γαλατείας
18. Η ΕΛΛΑΔΑ	Ε'	Δημ. Ἀνδρεάδης—Π. Παπαχριστοδούλου
19. Η ΖΩΗ ΜΑΣ	ΣΤ'	Παπαμιχαῖλ—Ἀντωνάτου
20. Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΑΣ	ΣΤ'	Καζαντζάκη Γαλατείας

ΠΙΑΝΑ

ΕΧΕΤΕ ΑΝΑΓΚΗΝ ΠΙΑΝΟΥ;

Κάμετε τὴν ἐκλογὴν σας ἀπὸ τὴν πλουσιώτεραν συλλογὴν ἐν Ἑλλάδι ὅπου θὰ εὑρητε ἀσφαλῶς ἓνα ΠΙΑΝΟ πού νὰ ἐξυπηρετῇ τὰς ἀνάγκας σας, τὰ γούστα σας, τὸ βαλάντιον σας.

Ἡ πλήρης ἱκανοποιήσις σας εἶνε ἀπολύτως ἐξησφαλισμένη ἀπὸ τὸ σύστημα τῆς πρακτικῆς ἐγυῆσεως πού παρέχομεν, δοκιμάζοντες τὸ ΠΙΑΝΟ τῆς ἐκλογῆς σας εἰς βάρος σας.

Ἐπισκεφθῆτε τὴν ἐκθεσίς μας καὶ θὰ σὰς δώσωμεν τὰς ἀπαιτούμενας ἐξηγήσεις ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐγγύσιν μας, τὸ σύστημά μας τῶν πωλήσεων μὲ δόσεις κλπ. κλπ.

ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΙΑΝΩΝ STARR Richmond, Ind. U. S. A.

ΔΙΡΥΘΕΙΣΤΑ ΤΩ 1870

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΤΟΣ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ 12

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΟΔΟΣ ΦΙΛΑΡΧΟΣ 48

“Ο ΚΟΡΑΗΣ”

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

ΤΟΓΙΑ - ΨΥΧΟΠΑΙΔΗ - ΚΑΛΑΝΤΑΡΙΔΗ

ΑΘΗΝΑΙ - ΟΔΟΣ ΚΟΡΑΗ 7

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

ΣΕ 20 ΤΟΜΟΥΣ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ
ΑΠΟ ΤΗΣ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

‘Ο 1ος Τόμος: ‘Η προϊστορική ανθρωπότης του Hollebecque.

‘Ο 2ος » ‘Η ‘Αρχαία ‘Ινδική του Hollebecque.

‘Ο 3ος » ‘Η Κίνα - ‘Ιαπωνία - Θιβέτ - Κορέα των Degouy-Challaye - Vidaud.

‘Ο 4ος Τόμος: ‘Η Αίγυπτος τυπώνεται.

‘Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΛΑΩΝ εἶνε πλούσια εἰκονογραφημένη καὶ περιλαμβάνει τὰ πρὸ νεώτερα ἔργα πρὸς βασίζονται στὰ τελευταῖα πορίσματα τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἐρευνας.

Στοὺς 20 τόμους τῆς θὰ περάσουν ὅλοι οἱ Λαοὶ τοῦ Κόσμου ἀπὸ τὴν προϊστορικὴ ἐποχὴ ὡς τὰ σήμερα.

Κάθε τόμος εἶνε αὐτοτελής καὶ περιλαμβάνει ἓνα ἢ καὶ περισσότερους συγγενικοὺς λαοὺς τῆς ἴδιας ἐποχῆς καὶ πωλεῖται χωριστὰ δεμένος ἢ ἄδετος.

‘Αγοράζετε ὅποιον τόμον θέλετε. ‘Εὰν θέλετε νὰ ἐγγραφῆτε γιὰ ὅλο τὸ ἔργο θὰ ἔχετε ἔκπτωση.

ΚΑΘΕ ΤΟΜΟΣ ΤΙΜΑΤΑΙ ῬΔΕΤΟΣ ΔΡ. 30, ΔΕΜ. 35

ΖΗΤΗΣΤΕ

ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΟΙΚΟΝ Ο “ΚΟΡΑΗΣ”, ΟΔΟΣ ΚΟΡΑΗ 7
ΚΑΙ ΑΠΟ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

‘Η ELIZABETH ARDEN ἐδημιούργησε ἐν κατασκευάσμα ἐπιστημονικὸν τὸ ὅποιον πληροὶ ὄλας τὰς ἀνάγκαις τοῦ δερματός σας.

Αἱ «ΚΡΕΜΑΙ» ἔγιναν μετὰ τῆς μεγαλειέρας προσοχῆς. ‘Η ἀσπίλος καθαρότης τῶν παρασκευασμάτων προστατεύει καὶ προάγει τὴν ὑγείαν τοῦ δερματός σας.

‘Η χρῆσις τῶν κρεμῶν τῆς ‘Ελισσάβητ ‘Αρδὲν βασιζέται ἐπὶ τριῶν ἀρχῶν.

1ον) ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ διὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς κόνης καὶ τῶν ἀκαθαρσιῶν τῶν πόρων τοῦ δερματος,

2ον) ΤΟΝΩΣΙΣ διὰ καθάρισμα καὶ στερεότητα (σφιζιμον) τοῦ δερματος.

3ον) ΘΡΕΨΙΣ διὰ τὴν θρέψιν τῶν ἰσθῶν καὶ διὰ τὴν διόρθωσιν καὶ ἐξαλειψίν τῶν ρυτίδων.

Αἱ τρεῖς αὗται ἀρχαὶ ἐκπληροῦν ὄλας τὰς ἀνάγκαις διὰ τὴν συντήρησιν καὶ διατήρησιν ὠραίου δερματος.

Διὰ τὸ καθάρισμα. Κρέμα Venitienne διὰ καθάρισμα: Κρέμα ἐλαφρὰ εὐκόλως ἀπορροφημένη ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς θερμότητος τοῦ δερματος εἰσχωρεῖ βαθῶς εἰς τοὺς πόρους καὶ τοὺς καθαρίζει ἀπὸ τὰς ἀκαθαρσίας καὶ μαύρα σημεῖα.

Διὰ τὴν τόνωσιν. Τονωτικὸν Ardenna διὰ τὸ δέμα: Τονωτικὸν τὸ ὅποιον σφίγγει καὶ λευκαίνει τὸ δέμα. Κάμετε χρῆσιν μετὰ τὴν κρέμαν πρὸς καθαρισμόν.

Εἰδικὸν Astigend venetien. Τύπτει τὸ πρόσωπον καὶ τὸν λαιμὸν διὰ κτυπημάτων ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω. Σφίγγει τοὺς ἰσθῶς τοῦ δερματος καὶ ἀποκαθιστᾷ τὴν ἐλαστικότητα τῶν μυῶν. Τοῦτο γίνεται διὰ τοῦ εἰδικοῦ τιπτήρος (tampon) Arden.

Διὰ τὴν θρέψιν. Crème orange διὰ τὴν θρέψιν τοῦ δερματος.

‘Εφαρμόσατε παχὺ στρώμα καὶ τίπτει τὸ πρόσωπον καὶ τὸν λαιμὸν πρῶταν καὶ ἔσπειραν.

Αὕτη γμίξει τὰς ρυτίδας καὶ δίδει εἰς τὸ δέμα τὴν ἐντύπωσιν ὅτι τοῦτο διατηρεῖται καλῶς.

‘Επίσης εἶνε ἐξαιρετικὸς δι’ ἀδύνατον ἢ ἐρρητιδωμένον πρόσωπον.

Crème venitienne velva. Αὕτη εἶνε ἐξαιρετικῶς λεπτή (fine) καὶ ταιριάζει εἰς τὰ εὐθραστά (εὐπαθῆ) δέρματα.

Τὰ Βενετικὰ Καλλυντικὰ τοῦ ‘Εργοστασίου «Elizabeth Arden».

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ

ΜΗΤΣΟΥ ΜΠΑΧΑΡΙΑ - ΟΔΟΣ ΚΟΡΑΗ 6

25 Old Bond St. W. 1 ΛΟΝΔΙΝΟΝ — 673 Fifth Avenue, ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ — 2 Rue de la Paix, ΠΑΡΙΣΙΟΙ.

Ν° 168 - Α.

Ν° 172 - Β.

POINT-ROLLER

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΙ ΤΟΥ ΠΑΡΙΣΙΝΟΥ ΟΙΚΟΥ ΚΛΑΡΚΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ ΒΑΓΙΝΣΚΙ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

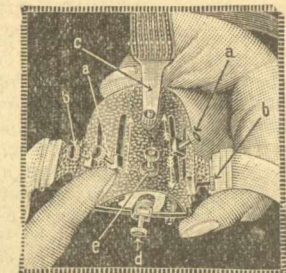
ΜΑΣΚΑΙ καὶ θεραπευτικὰ καλλυντικὰ κατὰ τῶν ρυτίδων καὶ τῶν διαφορῶν ἐλαττωμάτων τοῦ προσώπου.

ΖΩΝΑΙ κατὰ τῆς παχυσαρκίας καὶ κάλτσες κατὰ τῆς φλεβίτιδος.
Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΗΣ ΤΗΣ ΡΙΝΟΣ “ZELLO PUNKI” ὀρθοπεδικὸν μηχανήμα τελειοποιηθὲν τῆ συνεργασίᾳ τῶν ἐξοχωτέρων Ρινολόγων τῆς Γερμανίας Langenberh, Dieffenbach.

Πόνν Ρολλέ διὰ μασσάζ τοῦ προσώπου καὶ σώματος.

Παρακαταθήκη, Παραγγελία καὶ Πώλησις εἰς τὸν Γενικὸν Ἄντιπρόσωπον Κ. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΝ Ὑπερίδου 10

Τιμοκατάλογοι ἀποστέλλονται δωρεάν.

ΒΙΒΛΙΟΠΟΛΕΙΟΝ
Β. ΚΟΥΚΛΑΡΑ & Ε. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ, ΟΔΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 57
(ΕΝΑΝΤΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ)

ΑΓΟΡΑΖΟΝΤΑΙ ΒΙΒΛΙΑ & ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙ

Ευρίσκονται άπαντα τὰ Διδακτικά βιβλία καθὼς καὶ Ἱατρικά, Νομικά - Πολιτικά, Μαθηματικά καὶ Φυσικά Ἐπιστήμαι, Ἱστορικά, Γεωργικά, Νεοελληνική καὶ Ἀρχαία Φιλολογία, Ἐμπορικά, Τεχνικά, Παιδαγωγικά, Λεξικά Ξένων Γλωσσῶν, Λογοτεχνικά, Μυθιστορήματα, Θρησκευτικά, Φιλοσοφικά. Μεταχειρισμένα καὶ μὴ.

ΕΙΣ ΤΙΜΑΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ

Ἀναλαμβάνωμεν τὴν προμήθειαν καὶ ἀποστολὴν παντὸς εἴδους βιβλίων, ἔστω καὶ σπανίων.

ΝΕΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ
Κ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Πρακτικὴ μέθοδος, πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῶν Ἱερατικῶν Σχολῶν, τῶν Διδασκαλείων, τῶν Ὁδῶν καὶ παντὸς φιλομούσου. Ἐξεδόθη εἰς καλλιτεχνικώτατον τεύχος καὶ πωλεῖται ἀντὶ δρ. 60, εἰς τὰ Μουσικά Καταστήματα, εἰς τὰ Κεντρικά Βιβλιοπωλεῖα, καὶ εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ὁδείου Μ. Α. Α. (Ὁδὸς Ἑρμοῦ 119).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΝΑΥΤΙΚΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 16 Ὀκτωβρίου 1928

ΔΙΑΚΗΡΥΞΙΣ (7633)

Τὸ Ὑπουργεῖον Ναυτικῶν διακηρύττει ὅτι τὴν 6ην Νοεμβρίου ἡμέραν Τρίτην καὶ ὥραν 5 μ. μ. θὰ διεξαχθῇ ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Χρηματιστηρίου Ἐμπορευμάτων Πειραιῶς διαγωνισμὸς διὰ τὴν προμήθειαν 300 κιβωτίων γάλακτος συμπυκνωμένου.

Οἱ σχετικοὶ ὅροι εὐρίσκονται κατατεθειμένοι παρὰ τῇ Δοσεί Προμηθειῶν καὶ τοῖς Ἐμπορικοῖς Ἐπιμελητηρίοις. Δημοσιευθήσονται δὲ καὶ διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Γεν. Διευθυντὴς
Ι. ΔΕΜΕΣΤΙΧΑΣ Πλοίαρχος Π. Ν.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΝΑΥΤΙΚΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 16 Ὀκτωβρίου 1928

ΔΙΑΚΗΡΥΞΙΣ (8001)

Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν διακηρύττει ὅτι τὴν 9ην τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου ἡμέραν Δευτέραν καὶ ὥραν 11 π. μ. θὰ διεξαχθῇ ἐνώπιον τῆς κατὰ Νόμον Ἐπιτροπῆς Προμηθειῶν ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Ναυτικῶν (Γραφεῖον Ἀνωτ. Ἐπιτροπῆς Προμηθειῶν δημ. δι' ἐνσφραγίστων προσφορῶν διαγωνισμὸς διὰ τὴν προμήθειαν τῆς Ναυτικῆς Ὑπηρεσίας ὀγειονομικῶν καὶ φαρμακευτικῶν εἰδῶν ὧν πῖναξ εὑρεταὶ κατατεθειμένος παρὰ τῷ Ὑγειονομικῷ Τμήματι τοῦ Ὑπουργείου ὁπόθεν οἱ βουλόμενοι δύνανται ν' ἀρυσθῶσι πάσαν σχετικὴν πληροφορίαν.

Οἱ σχετικοὶ ὅροι εὐρίσκονται κατατεθειμένοι παρὰ τῇ Δοσεί Προμηθειῶν καὶ παρὰ τῇ Ἀνωτ. Ἐπιτροπῇ Προμηθειῶν καὶ τῆς Ἐμπορικοῖς Ἐπιμελητηρίοις, Δημοσιευθήσονται δὲ καὶ διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως

Ἐντολὴ Ὑπουργοῦ. Ὁ Γεν. Διευθυντὴς
Ι. ΔΕΜΕΣΤΙΧΑΣ Πλοίαρχος Π. Ν.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΞΑΡΓΥΡΩΣΑΝΤΩΝ

ΤΟΥΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΟΥΣ ΛΑΧΝΟΥΣ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΗΣ 5ΗΣ ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ ΛΑΪΚΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ ΤΟΥ 1928

Ὄνοματεπώνυμον	Πόλις	Ἀριθ.	Κέρδη
Βασ. Τερζῆς.....	Κορμίστα (Παγγαίου)	A 24.542	Δρ. 100.000
Ἔστερ Ν. Καρίδου, Οἰκονόμος	Μιτυλήνη	24.542	» 100.000
Καθολ. Ἐκκλησίας Μιτυλήνης..	Πειραιεὺς	24.542	» 100.000
Μπαρκέφ Πετροσιάν, Κατάστημα	Μιτυλήνη	24.542	» 100.000
Κατασχ. Ταπήτων, Ν. Κοκκινιά	Ἀθήναι	24.542	» 100.000
Φανή Φανουροπούλου.....	Ἀθήναι	24.542	» 100.000
Γ. Νίκου, ὑπίατρος, Ἱερά Ὁδὸς 53	Ἀθήναι	24.542	» 100.000
Ἑλλη Ἀσβεστά, Ἡρακλείου 28,	Ἀθήναι	24.542	» 100.000
Ποδαράδες.....	Ἀθήναι	24.542	» 100.000
Ἰ. Κωνσταντινίδης, ἀργυραμοι-	Θεσ)νίκη	75.199	» 20.000
βός, Ὁδὸς Ἐγνατίας.....	Θεσ)νίκη	75.199	» 20.000
Γεώργ. Κανακάκης, ζυθοπώλης,	Πειραιεὺς	75.199	» 20.000
Καστέλα.....	Θεσ)νίκη	75.199	» 40.000
Ἄντ. Βενεκάς, Κουντουριώτου 41	Θεσ)νίκη	75.199	» 40.000
Φωτίκα Κρουστάλη, Θεοτοκο-	Θεσ)νίκη	75.199	» 20.000
πούλου 1.....	Θεσ)νίκη	75.199	» 20.000
Κ. Καρρόπουλος, καπνοπώλης, πε-	Θεσ)νίκη	75.199	» 20.000
ρίπτερον ἐναντι Τραπ. Ἀθηνῶν	Ἀθήναι	75.199	» 20.000
Κων. Κολυβάς, σωφ. Παιωνίων 6	Ἀθήναι	75.199	» 20.000
Ἄγγελ. Καπετανάκη, Σάμου 37α.	Ἀθήναι	75.199	» 20.000
Γερ. Πρασσευόπουλος, συνταξι-	Ἀθήναι	75.199	» 20.000
οῦχος δικαστικός, Κρήτης 28..	Ἀθήναι	75.199	» 20.000
Ζαχ. Χαρατζῆς, υπάλληλος Ξενοδ.	Ἀθήναι	75.199	» 20.000
« Ὀλυμπος», πλησίον Ζαππείου.	Μιτυλήνη	98.582	» 10.000
Δημ. Δήμος, ναυτικός, Παναγιοῦδα	Μιτυλήνη	98.582	» 10.000
Παν. Ράγκος, ἐλαιοχρωματιστής,	Ἀθήναι	98.582	» 40.000
Πτολεμαίου 27.....	Ἀθήναι	98.582	» 40.000
Ἄθαν. Γιαννικόπουλος, λαχειοπώ-	Ἀθήναι	98.582	» 10.000
λης, Συνοικισμὸς Γούβας.....	Ἀθήναι	98.582	» 10.000
Γεώργ. Ζαχαρόπουλος, πλατεῖα	Ἀθήναι	98.582	» 20.000
Πλαστήρα.....	Ἀθήναι	98.582	» 20.000
Ἄθ. Μπουρίδης, Κουντουριώτου 49	Θεσ)νίκη	26.492	» 7.500
Β. Καπίρης, Ἀθηνῶν 24.....	Θεσ)νίκη	26.492	» 15.000
Τράπεζα Ἀθηνῶν.....	Γύθειον	26.492	» 7.500
Ἐμμαν. Καρατζῆς, ἐπιπλοπιός..	Αἴγινα	26.492	» 7.500
Χρυσόπουλος καὶ Σία.....	Θεσ)νίκη	97.999	» 5.000
Δημ. Σωματζῆς, καθηγητής,	Ἀθήναι	97.999	» 5.000
Ἀσκληπιοῦ 148.....	Ἀθήναι	97.999	» 5.000
Ἀντώνιος Σούρδης, ἐργάτης, Ἰω-	Θεσ)νίκη	97.999	» 10.000
αννίνων 110.....	Θεσ)νίκη	97.999	» 10.000
Χρυσόπουλος καὶ Σία.....	Θεσ)νίκη	97.999	» 10.000
Ἄθαν. Ντέσκας, γαλακτοπώλης,	Πειραιεὺς	97.999	» 20.000
Ὁδὸς Δ. Μητσοπούλου 57....	Πειραιεὺς	97.999	» 20.000

ΝΕΟΝ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΕΜΜ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ

ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΡΙΘΜ. 55

(ΕΝΑΝΤΙ ΑΚΡΙΒΩΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ)

..... ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

ΔΙΑΦΟΡΑ ΒΙΒΛΙΑ ΗΤΟΙ:

Κοινωνιολογικά, Φιλολογικά, Λογοτεχνικά, Λεξικά και Μέθοδοι ξένων γλωσσών, Μυθιστορήματα Ἀγκύρας και ἐκλεκτὰ ἔργα εἰς τιμὰς τῶν ἐκδοτικῶν οἰκῶν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚῆ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΑΛΕΞ. Ν. ΚΟΛΟΛΟΥ

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 9, ΑΘΗΝΑΙ

ΑΓΟΡΑΖΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙ

ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΜΕΝΑ ΚΑΙ ΜΗ

ΕΙΣ ΤΙΜΑΣ ΑΣΥΝΑΓΩΝΙΣΤΟΥΣ

ΠΛΟΥΣΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗ

Νομικῶν	Ἱστορικῶν
Οἰκονομολογικῶν	Λογοτεχνικῶν
Κοινωνιολογικῶν	Ἐκκλησιαστικῶν
Ἱατρικῶν	Παιδαγωγικῶν
Φυσικομαθηματικῶν	Λεξικῶν
Φιλοσοφικῶν	Ξένων Γλωσσῶν
	Μυθιστορημάτων

ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΗΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΝ

ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΗΝ ΠΑΝΤΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ

ἙΣΤΩ ΚΑΙ ΣΠΑΡΙΩΤΑΤΟΥ

ΠΙΑΝΑ

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΑΓΓΕΛΙΑ

Ἐπέστρεψεν ἐκ τοῦ ἀνά τὴν Αὐστρίαν καὶ Γερμανίαν ταξιδίου του ὁ κ. Εὐάγγελος Θ. Τσαμοντζής, Διευθυντὴς καὶ Ἰδιοκτῆτης τοῦ ἐπὶ τῆς οδοῦ Πειραιῶς 25Α μεγαλυτέρου Μουσικοῦ Οἴκου ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἐκθέτει ἤδη εἰς πλουσιωτάτην συλλογὴν ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ὑποκαταστήματι του ἐν Θεσσαλονίκῃ οἴκῳ Τιμισκῆ ἀριθ. 52 ἄνω τῶν ἐβδομήκοντα κλειδοκινεμάτων, ἧτοι:

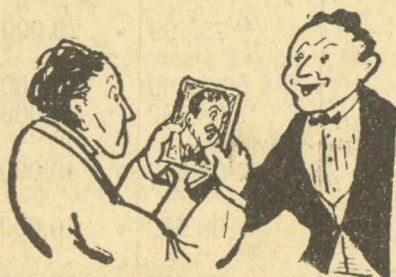
ΠΙΑΝΑ.—Τὰ πλέον διακεκομμένα ἐν τῷ κόσμῳ Steinway und Sons—L. Bosendorfer—C. Rönisch κλπ.

ΠΙΑΝΟΛΑΙ.—Ἡλεκτροκίνητοι καὶ ποδοκίνητοι, ὡς καὶ ἠλεκτρικαὶ ΟΡΧΗΣΤΡΑΙ τοῦ πεφημισμένου ἐργοστασίου L. Hupfeld.

ΦΩΝΟΓΡΑΦΑ.—Αpollo καὶ Electromophon διακρινόμενα διὰ τὴν καταλληλότητα αὐτῶν δι' ἐκδρομὰς καὶ ἀπαλότητα τοῦ ἤχου των.

ΠΛΟΥΣΙΑ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ ὄλων γενικῶς τῶν Μουσικῶν Ὀργάνων εἰς λιανικὴν καὶ χονδρικὴν πώλησιν.

ΠΩΛΕΙ τοῖς μετρητοῖς καὶ μὲ δόσεις· παρέχει δὲ ἀπόλυτον ἐγγύησιν διὰ κάθε πολυόμενον ὄργανόν του, ὡς καὶ μεγάλας εὐκολίας εἰς τὰς πληρωμὰς.

Διὰ τὸ συμφέρον σας ἀγοράσετε τὴν "ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΚΗΝ", διὰ νὰ διακρίνετε τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ μὴ σᾶς ἀπατοῦν.

ΔΡΑΧ. 50

"ΑΣΤΗΡ—ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ,"

ΓΩΝΙΑ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΚΑΝΙΓΓΟΣ

Ο ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟΣ ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ

ΚΑΙ

ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ

ΜΕΛ. ΑΛΕΞ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ

ΙΔΡΥΘΕΙΣ ΤΩ 1864

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 16^Α

Ἡ τελειότερα ἐφαρμογὴ καὶ κατασκευὴ στρατιωτικῶν στολῶν ξηρᾶς καὶ θαλάσσης.

ΚΙΛΟΤΕΣ

Κατασκευὴ παρ' εἰδικοῦ τεχνίτου διπλωματούχου τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, ράπτου τῶν μεγαλειτέρων Ἐμπορορραφείων Στρατιωτικῶν στολῶν τῶν Παρισίων.

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ

Καλλιτεχνία: ἀπαράμιλλος

Ἐφαρμογὴ: ἠγγυημένη

Υλικά: τὰ ἀνώτερα

Τιμαί: Ἐξαιρετικῶς διὰ κάθε ἐνδυμασίαν Στρατιωτικὴν καὶ πολιτικὴν, αἱ πλέον χαμηλαί.

ΔΙΑ ΚΑΘΕ ΤΡΑΥΜΑ

== "Η ΑΛΛΑΓΗΝ ==

ΖΗΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΩΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΩΝ ΣΑΣ

ΜΟΝΟΝ ΤΑΣ

Compresses

== ΜΑΡΚΑΣ "ÉTOILE," ==

ΔΙΑ ΝΑ ΕΙΣΘΕ ΕΞΗΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΙΑΝ ΑΠΟΣΤΕΙΡΩΣΙΝ

ΑΝΑΜΕΙΝΑΤΕ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

ΚΡΕΜΑ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΜΑΡΚΑΣ "ÉTOILE,"

ΚΡΑΓΙΟΝ ΔΙΑ ΤΑ ΧΕΙΔΗ ΜΑΡΚΑΣ "ÉTOILE,"

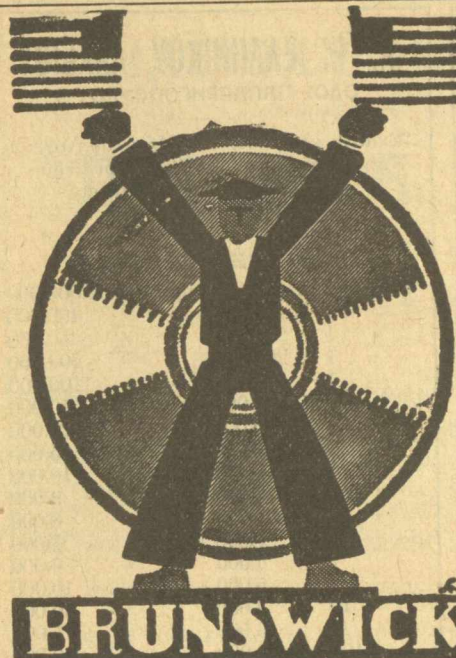
ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΛΕΟΝ ΠΕΡΙΦΗΜΗΝ

ΟΔΟΝΤΟΠΑΣΤΑΝ

ΜΑΡΚΑΣ "ÉTOILE,"

Eïden agnà

Διαλτρούντα την δροσερότητα του αρωσώσου

BRUNSWICK

ΓΡΑΜΜΟΦΩΝΑ - ΔΙΣΚΟΙ

ΓΕΝ. ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

ΑΔΕΞ. ΚΟΚΟΛΗΣ & ΣΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ ΒΟΥΛΗΣ 9

ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ : ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΟΥ 130

ΘΕΣ)ΝΙΚΗ: ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 3

BRUNSWICK

The American Dance Record

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ

ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑΙ, ΦΕΙΔΙΟΥ 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 2.700.000

Μέτοχοι: Καλλιτέχναι Φιλότεχνοι — ή Έθνική Τράπεζα της Ελλάδος

ΤΜΗΜΑ ΩΔΕΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 3

Διδάσκονται άπαντα τὰ όργανα και μαθήματα Μονωδία, Δραματική, Άπαγγελία, Ιστορία Μουσικής, Prima Vista, Ρυθμική σύστημα Dalcroze.

ΕΙΣ ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΜΗΝΑ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΥ & Σίας Α. Άλεξάνδρου 15

ΔΗΜ. ΧΑΤΖΗΜΜΑΝΟΥΝΗ—Άχαρών Σουμμελή

ΓΕΡ. ΣΑΛΒΑΝΟΥ—Κεραμείον—Έλευσινίων

ΛΕΟΝΤΕΙΟΝ ΛΥΚΕΙΟΝ—Τέρμα Πατησίων

ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΡΟΤΟΠΑΠΑ—Πατησίων 306

ΜΙΧΑΗΛ ΠΙΤΙΔΗ—Παγκράτι

ΑΛ. ΖΕΡΒΟΥ—ΛΑΖΑΡΟΠΟΥΛΟΥ—Καλλιθέα

ΠΑΝ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ—Κηφισιά

Ν. ΜΠΟΡΟΥΝΗ—Πειραιά

Μ. ΠΕΤΡΑΚΗ—Πειραιά

ΜΑΡΚΟΥ και ΜΑΚΡΗ—Ν. Φάληρον

Α. ΦΥΛΙΩΦ—Ν. Φιλαδέλφεια

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

> > ΧΑΛΚΙΔΟΣ

> > ΚΟΡΙΝΘΟΥ

> > ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)

ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΑΝΙΩΝ (ΚΡΗΤΗΣ)

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΙΟΥ

> > ΒΟΛΟΥ

Μέσος όρος φοιτώντων μαθητών κατ' έτος 2500

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΠΙΑΝΑ

ΜΟΝΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΗΜΟΤΕΡΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ BLUTHNER CROTRIAN STEIN WEG NEUMEYER, SORH Κ.Λ.Π.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΤΕΜΑΧΙΑ

"Όλα τὰ κλασσικά, παιδαγωγικά και νεώτερα. Γίνονται δεκταί ιδιαίτερα παραγγελίαί. Συνεργασία με τούς μεγαλύτερους εκδοτικούς οίκους της Εύρώπης

ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Βιολιά, βιόλες, βιολοντσέλλα, κοντραμπάσσα, μανδολίνα, κθάρες, όλα τὰ είδη τών πνευστών όργάνων, εξαρτήματα παντός είδους μπάνταί φιλαρμονικών, όρλοι, πιανόλες, χρονόμετρα κλ.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ

"Αναλαμβάνει την έκδοσιν μουσικών τεμαχίων και εκδόσεις έργων διαφόρων μουσουργών.

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΧΟΡΔΙΣΜΑΤΩΝ

Χορδίζονται, λουστράρονται και επισκευάζονται παντός είδους πιάννα, πιανόλες και μουσικά όργανα από άρίστους τεχνίτας.

“ΒΟΤΡΥΣ”

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Κεφάλ. Μετοχικόν και Ἀποθεματικόν
Δρ. 60.000.000 τὴν 31 Δεκεμβρίου 1927

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ :

ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΡ. 27α

ΟΙΝΟΙ ΧΥΜΑ: Λευκοί, ἐρυθροί,
γλυκοί, μωσχάτοι

ΟΙΝΟΙ ΕΙΣ ΦΙΑΛΑΣ: Ἐπιτραπέζιοι

ἐπιδόρπιοι, ὀρεκτικοί, τονωτικοί,

ΒΕΡΜΟΥΤ: Ἐκ παλαιοῦ μωσχάτου
Οἴνου

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ: Ἀπαράμιλλος

ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ ΟΙΝΟΥ «ΒΟΤΡΥΣ»

ΤΥΠΟΥ ΚΟΝΙΑΚ

Ἐφάμιλλον τῶν καλλιτέρων Γαλλικῶν Κονιάκ
Πωλοῦνται εἰς ὅλα τὰ κέντρα καταναλώσεως

ΤΡΑΠΕΖΑ

ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛ. ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 25.500.000
ΑΠΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡ. 830.228

ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛΩ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

F I L I A L E S

Τράπεζα Λαρίσης — Λάρισα

Τράπεζα Τρικάλων — Τρίκαλα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος
καὶ τὰς κυριώτερας τοῦ ἔξωτερικοῦ

Ταμειυτήριον μέχρι 100.000 δραχμῶν
μὲ 7 1/2% — Ἐκτελεῖ πάσης φύσεως

Τραπεζητικὰς ἐργασίας

Α. Ε. ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ 9

Ἐκάστη κλήρωσις τοῦ Μεγάλου Λαχείου
εἶναι αὐτοτελής 5.250 λαχοὶ κερδί-
ζουσι εἰς ἑκάστην κλήρωσιν
δραχμὰς 5.500.000.

ΠΙΝΑΞ ΚΕΡΔΩΝ

Κλήροι 1	2.000.000	πρὸς Δρ.	2.000.000
» 1	400.000	» »	400.000
» 1	250.000	» »	250.000
» 1	200.000	» »	200.000
» 1	100.000	» »	100.000
» 1	50.000	» »	50.000
» 1	20.000	» »	20.000
» 1	15.000	» »	15.000
» 1	10.000	» »	10.000
» 1	9.000	» »	9.000
» 1	8.000	» »	8.000
» 1	7.000	» »	7.000
» 1	6.000	» »	6.000
» 2	5.000	» »	10.000
» 10	4.000	» »	40.000
» 25	3.000	» »	75.000
» 100	2.000	» »	200.000
» 100	1.000	» »	100.000
250			3.500.000
5.000	400		2.000.000
5.250			5.500.000

Ἀριθμὸς τῆς κερδίσεως εἰς μίαν κλή-
ρωσιν ὡς ἐκ συστήματος τῆς διανομῆς
τῶν κερδῶν, πλείονα τοῦ ἐνὸς κέρδη,
λαμβάνει πάντα τὰ κέρδη ταῦτα,

Ἐκαστον Γραμμάτιον διαιρεῖται εἰς 4

Ἐκτὴ κλήρωσις 27 Δεκεμβρίου

τμήματα πωλούμενα ἀντὶ 50 δραχμῶν
καὶ παρέχοντα δικαίωμα εἰς τὸ τέταρτον
τῶν ὡς ἄνω κερδῶν

ΙΩΣΗΦ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

Ὁ κ. Ἰωάννης Σφακιανᾶκης διδάκτωρ
τῆς Ἰατρικῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ
Βερολίνου ἐπὶ 25ετίαν ἐν Γερμανίᾳ ἐκ-
παιδευθεὶς θεραπεύει ἅπαντα τὰ Γυναι-
κολογικὰ, Μαιευτικὰ, Οὔρολογικὰ, Δερ-
ματικὰ καὶ Μεταδοτικὰ νοσήματα. Ἐγγει-
ρίσεις γυναικολογικαὶ ἐπιτυχέσταται.

Λέγεται 10—12 π. μ. καὶ 4—8 μ. μ.

ΟΔΟΣ ΑΓ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ 29

Ι. ΒΑΘΗΣ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΠΑΡ' ΑΠΑΣΙ ΤΟΙΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΙΣ
ΓΡΑΦΕΙΑ :

ΟΔΟΣ ΣΠΥΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 45
ΚΑΙ ΣΤΟΑ ΟΡΦΑΝΙΔΟΥ (ΣΥΜΒΟΛ. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ)

ΣΤΟΙΧΕΙΟΧΥΤΗΡΙΟΝ “Ο ΦΟΙΝΙΞ”

ΙΔΡΥΘΕΝ ΕΝ ΕΤΕΙ 1905

ΠΑΝΑΓ. Α. ΠΕΤΡΑΚΟΥ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 7 (ΣΤΟΑ ΠΑΠΠΟΥ)

ΑΘΗΝΑΙ

Πλουτισθὲν διὰ καινουργῶν χυτικῶν μηχανῶν ὡς καὶ
μητρῶν νικελίνων ΓΕΡΜΑΝΙΚΩΝ κατέστη ἐφάμιλ-
λον τῶν Εὐρωπαϊκῶν τοιοῦτων.

Ἡ γνησιότης τῶν ὑλικῶν τοῦ πιστοποιουμένη ἐκάστοτε
διὰ χημικῶν ἀναλύσεων ἐγγυᾶται τὴν εὐσυνείδητον
καὶ ταχυστάτην ἐκτέλεσιν πάσης παραγγελίας καὶ ὑπὸ
τοὺς καλλιτέρους ὅρους.

*Μιὰ δοκιμὴ ἀρκεῖ
διὰ νὰ σᾶς γοητεύσῃ.*

Ἄσπαρροϋχα, σέτινα γάντια, κάλτσες, ὄλα
τὰ εἶδη μεταξωτῶν μὲ τὴν ἐγγύησιν τῆς ἀκαι-
ραιότητος τοῦ ὑφάσματος, τὰ μαλλιά τοῦ κεφα-
λιοῦ, ὄλα ἀγέρονται ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν μὲ τὸ

SUB TRAVEL

Μία φορὰ ἂν τὸ μεταχειρισθῆτε δὲν δὰ τὸ ἀγ-
λάφετε ὡστὲ ἀγέρον. Ζητήσατέ το εἰς ὄλα τὰ
κατὰ Φαρμακεία καὶ Μυροσωφεῖα.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΠΡΑΚΤΩΡ ΔΙ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ :
I. M. ΚΑΝΖΟΥΧ, ΣΤΟΑ ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 3.

ΑΘΗΝΑΙ

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΗΣ 3 (ΜΕΓΑΡΟΝ ΠΟΛΥΩΝ) ΤΗΛ. 11-26 ΝΕΟΝ

Πλουτισθέν διά τῶν τελειωτέρων μηχανημάτων και διαθέτων ὅλα τὰ μέσα ἀναλαμβάνει κάθε ἐργασίαν, με ταχύτητα και καλλιτεχνίαν ἀπαράμιλλον.

ΤΙΜΑΙ ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ

ΤΟ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΡΟΚΚΟΥ

— ΟΔΟΣ ΣΑΜΟΥ 76 —

Με τελείως καινούργη στοιχεῖα, ἀναλαμβάνει κάθε καλλιτεχνικήν ἐργασίαν. — Ἐκτυπώσεις ἐπιστημονικῶν βιβλίων - περιοδικῶν - και γενικῶς κάθε ἐργασίας με τιμὰς ἐκτάκτως χαμηλὰς και παράδοσιν ταχυτάτην.

Ε. ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ

ΠΑΙΔΙΑΤΡΟΣ—ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ

Ἐν Παρισίοις και Λυῶν ἐπὶ τριετία ἐιδικῶς ἐκπαιδευθείς. Δέχεται ἐν τῷ ἰατρείῳ του 9-11 και 4-6.

Ὁδὸς Σόλωνος 103

ΠΡΟΣΕΧΩΣ

Σύμβουλος Οἰκοδεσποίνης

ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ., ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΑΝΙΓΓΥΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΙΔΡΥΘΕΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Πανελλήνιον ἐργαστήριον ἐλευθέρων θεωρητικῶν και πρακτικῶν σπουδῶν κοπιτικῆς γαστριτρικῆς και ὅλων τῶν κλάδων τῆς ὀπιδηματοποιίας.

Ο ἌΡΧΙΜΗΔΗΣ.,

Διευθυντής και ἰδρυτής:

ΒΛΑΣΙΟΣ Η. ΑΡΒΑΝΙΤΙΔΗΣ

ΟΔΟΣ Β. ΟΥΓΚΩ ΚΑΙ ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ (ΓΟΝΙΑ)

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΦΕΙΟΝ ΟΜΗΡΟΥ ΚΟΥΡΚΟΥΛΗ

ΟΔΟΣ ΜΑΡΝΗ 44

Πλουσία συλλογή
ὑφασμάτων

Ἐφαρμογή τελεία
και
με εὐκολίαν Πληρωμῆς

ΑΝ. ΕΛΛ. ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΩΛΗΣΕΩΣ ΑΞΙΩΝ Η ΑΞΙΟΠΙΣΤΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 1 Β

ΠΩΛΗΣΙΣ ΛΑΧ. ΟΜΟΛΟΓΙΩΝ
ΕΠΙ ΠΙΣΤΩΣΕΙ

Μόνον με 50 δραχμὰς μηνιαίως ἀποκτάτε 5-10 Λαχ. Ὁμολογίας τοῦ Κράτους ἢ τῆς Ἐθνικῆς.

ΟΙ ΤΟΜΟΙ ΤΩΝ ἙΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ,

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΠΡΟΣ

ΔΡΧ. 100

ΕΚΑΣΤΟΣ

ΧΟΡΩΔΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

..... 1920

Ἐγγραφαὶ παλαιῶν και νέων μαθητῶν εἰς τὰς σχολὰς τῆς Χορωδίας (Ἀνδρικόν, Γυναικεῖον και Παιδικόν Τμήμα, διὰ παιδιὰ 7-14 ἐτῶν), εἰς τὰς ὁποίας διδάσκειται θεωρία τῆς Μουσικῆς, σολφῆς και Τραγούδια καθ' ἐκάστην 5-9 μ. μ. (Σατωβριάνδου 12 Τηλ. 10-74 νέον)

Τὰ μαθήματα ἄρχονται ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου. Ἐγγραφή ἐφ' ἀπαξ δραχ. 50. Δίδακτρα μηνιαίως δραχ. 25.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΛΥΚΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΟΔΕΙΟΝ

ΑΝΕΓΝΩΡΙΣΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

119-ΕΡΜΟΥ-119

ΕΤΟΣ 6

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Κ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Διδασκόμενα μαθήματα: Πιάνο, Μονοψάλτο, Βιολί, Βιολοντσέλλο, Βαθύχορδον, Φλάουτο, Κλαρίνο, Δραματική, Βυζαντινή, Ρητορική, Μελοδραματική, Θεωρητικά μαθήματα, Λαϊκά ὄργανα, Σολφῆς, χορφοδία και ἱστορία τῆς μουσικῆς.

Προσωπικόν.—Εικοσιπέντε καθηγηταὶ και διδάσκαλοι, διπλωματοῦχοι ἀνεγνωρισμένων ὀδείου Ἑλληνικῶν και ξένων.

Τμήματα.—Πρωτὰ (8-12 1/2), ἀπογευματινὰ (2-7) και ἑσπερινὰ (7-9 1/2 μ. μ.).

Μέθοδοι.—Ἐφαρμογή τῶν καλύτερων παιδαγωγικῶν συστημάτων διὰ τὴν μεθοδικὴν μόρφωσιν τῶν μαθητῶν και μαθητριῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἀρχαρίων μικρῶν και μεγάλων.

Γενικὰ ὄργανα.—Τακτικὴ διδασκαλία—ἀστηρὰ τάξις και ἐπίβλεψις—εὐκολία μελέτης και πληρωμῆς—δίδακτρα ἀνάλογα.

Πληροφορια.—Ἐγγραφαὶ και πληροφορια καθ' ἐκάστην 10-12 1/2 π. μ. και 4-8 μ. μ.

Ἐρμὸς 119 και Χριστοπούλου 2.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΣΥΛΛΟΓΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ
"GUILLAUME BUDÉ,"

ΨΕΛΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ

ἢ Ἱστορία ἐνὸς αἰῶνος τοῦ

Βυζαντίου (976-1077)

ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΑΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΜΟΣ

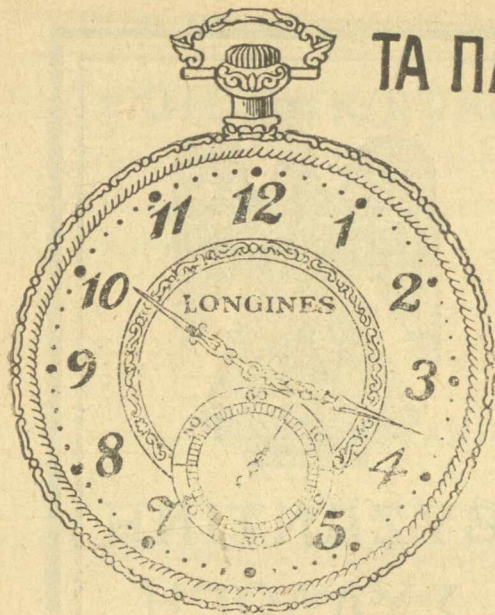
ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

ΔΡΑΧ. 75

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΟΥΦΜΑΝ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ ΑΡ. 24

ΤΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΦΗΜΗΣ

CHRONOMETRES

Longines
LONGINES
9 GRANDS PRIX
309 ΠΡΟΤΑ ΒΡΑΒΕΙΑ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ
ΑΔΕΛΦΟΙ Π. ΖΕΝΕΤΟΥ
ΑΔΑΜΑΝΤΟΠΩΛΑΙ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ

Ι. ΛΟΥΪΖΙΔΗΣ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΔΟΝΤΟΪΑΤΡΟΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΣ ΤΗΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡ. ΣΧΟΛΗΣ ΠΑΡΙΣΙΩΝ Ε.Δ.Ρ.

Επί τετραετίαν ειδικώς εκπαιδευθείς ἐν Παρισίῳ. Ἐργασθεὶς ἐπ' ἀρκετὸν ἐν τοῖς νοσοκομείοις τῶν Παρισίων SANBOISIER ST.ANTOINE καὶ PITIÉ. Ὀλιγοήμερος ἀνάδυνος ἐγγυημένη θεραπεία παθήσεων στόματος καὶ ὀδόντων. Ἐπιστημονικὴ ἐφαρμογὴ Γερμῶν καὶ ὀδοντοστοιχιῶν.

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΗ 44 ΟΜΟΝΟΙΑ

Σ. ΛΟΥΪΖΙΔΗΣ

ΙΑΤΡΟΣ

ΣΥΦΙΛΙΑΣΤΟΛΟΓΟΣ - ΟΥΡΟΛΟΓΟΣ - ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΟΣ

Σπουδάσας ἐπὶ μακρὸν ἐν Παρίσι, εἰς τὰ τελειότερα Νοσοκομεία (ST. LOUIS, NECHER SARI-BOISIÈRE) τὰ σφιλιδολογικά, Ὀθροποιουγεννητικά, Γυναικολογικά νοσήματα.

ΛΕΧΕΤΑΙ 9 π. μ. - 1 1/2 μ. μ.
καὶ 4 1/2 - 8 1/2 μ. μ.

58 ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΟΜΟΝΟΙΑ

ΠΙΑΝΑ ΠΛΕΓΕΛ

— ΓΑΛΛΙΚΑ —

Ἡ καλλίτερη μάρκα

— τοῦ κόσμου —

ΠΙΑΝΑ ΣΙΜΜΕΛ

— ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ —

Με αὐτόματον φωτισμὸν

ΠΙΑΝΟΛΕΣ ΣΙΜΜΕΛ

ΤΙΜΑΙ ΑΣΥΝΑΓΩΝΙΣΤΟΙ

ΠΡΟΤΟΦΑΝΕΙΣ ΕΥΚΟΛΙΑΙ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ:

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΤΣΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ: ΘΕΣ)ΝΙΚΗ:
ΠΑΤΗΣΙΩΝ 28 ΤΣΙΜΙΣΚΗ 75

Διαρκὴς μεγάλη παρακαταθήκη.

Μουσικὰ τεμάχια, βιολιά, χορδαί,
ἐξαρτήματα.

ΔΙΔΑΚΤΗΡΙΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΤΣΑΜΙΣΤΟΝ

ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ
Δ. Χ. ΤΣΑΜΗΣ ΣΚΟΥΛΕΝΙΟΥ 1

ΤΜΗΜΑΤΑ ΝΥΚΤΕΡΙΝΑ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΑ

ΞΕΝΑΙ ΓΛΩΣΣΑΙ, ήτοι Γαλλικά, Άγγλικά, Γερμανικά και Ίταλικά, υπεύθυνος και ταχυτάτη πρόοδος, ο μαθητής δύναται να όμιλήσῃ ἐντὸς 3—5 μηνῶν.

ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ. Τμήματα μονοταξίων Ἀρχιλογιστῶν, 9 μηνῶν και 6 μηνῶν.

ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ 3 ΜΗΝΩΝ

ΣΤΕΝΟΓΡΑΦΙΑ. Ταχυτάτη κατάρτισις διπλωματούχων στενογράφων ἐντὸς 3 μηνῶν.

ΔΑΚΤΥΛΟΓΡΑΦΙΑ. Μαθήματα Γραφομηχανῆς, εἰδικά διὰ Δεσποινίδας, Oliver, Underwood, National, Adler.

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ. Τμήματα ὄλων τῶν δυνάμεων.

ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΑ. Ἄριστοι σκιτσογράφοι ἐντὸς 3 μηνῶν τμήματα νέα καθ' ἑκάστην, ἐγγραφαὶ ἐξακολουθοῦν, δίδακτρα οἰκονομικά.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

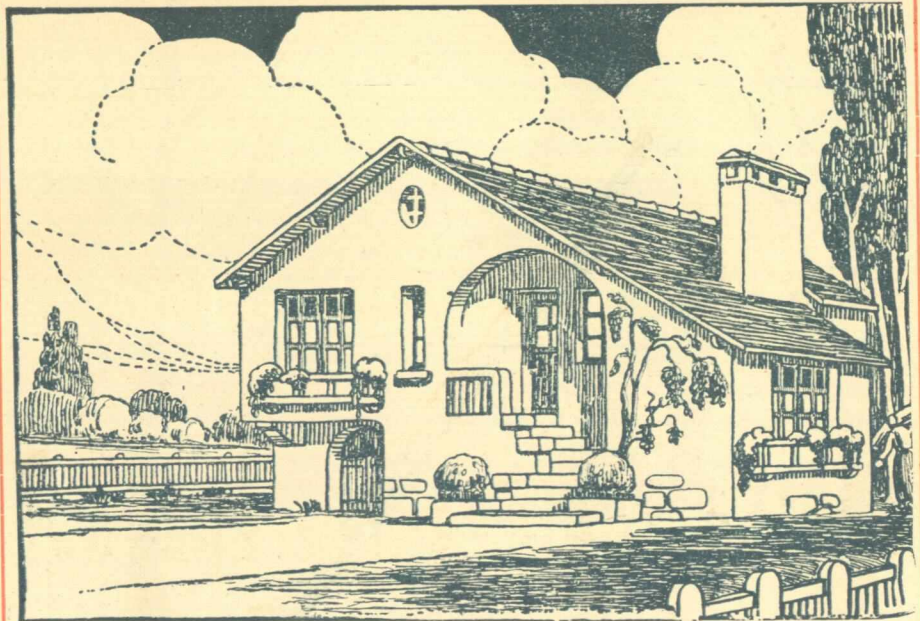
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΧ. 330.000.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἀποκλειστικὸν προνόμιον ἐκδόσεως τραπεζικῶν γραμματίων. — Ἐκδοσις τοκοφόρων ὁμολογιῶν. — Καταθέσεις ἐν ὄφει ἀπλαῖ και εἰς ἀνοικτὸν λογαριασμόν. — Καταθέσεις διαρκεῖς και ἐπὶ προθεσμίᾳ. — Καταθέσεις Ταμειοτηρίου. — Προεξοφλήσεις. — Δάνεια και ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ ὑποθήκῃ. — Δάνεια και ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἑλληνικῶν τίτλων. — Δάνεια και ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ ἐνεχύρῳ πολυτίμων μετάλλων. — Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων και ἐνεχυρογράφων. — Πιστώσεις ἐναντι φορτωτικῶν. — Δάνεια πρὸς Δήμους λιμένας και ἕτερα νομικά πρόσωπα. — Συμμετοχὴ εἰς ἀνώνυμους Ἑλληνικὰς Ἐταιρίας. — Χορηγήσεις εἰς γεωργικημάτων και συνεταιρισμοῦ. — Δάνεια πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον Ὑπηρεσία Ἐθν. Δανείων. — Ὑπηρεσία ἐντόκων γραμματίων Ἑθνικῆς Ἀμόνης. — Προμήθειαι διὰ λογαριασμόν τοῦ Δημοσίου. — Ἀγορά και πώλησις διαφόρων εἰδῶν διὰ λογισμόν τοῦ Δημοσίου. — Εἰσπραξις δημοσίων προσόδων και πληρωμῆ δημοσίων δαπανῶν. — Ὑπηρεσία Δανείων και μετοχῶν διαφόρων Ἐταιριῶν. — Ἀγορά και πώλησις ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος, χρυσῶν νομισμάτων και ξένων τραπεζικῶν γραμματίων. — Ἐκδοσις και πληρωμῆ τῶν πιστωτικῶν ἐπιταγῶν, ἐπιστολῶν και ἐντολῶν πληρωμῆς. — Ἐκτέλεσις ἐντολῶν Χρηματιστηρίου. — Εἰσπραξις Ἀξίων. — Φύλαξις τίτλων αὐτοῦσίου χρυσοῦ και ἀργυροῦ και ἄλλων πολυτίμων ἀντικειμένων. — Φύλαξις κιβωτίων ἀδήλου περιεχομένου. — Ἐνοικιάσεις. Χρηματοκιβωτίων.

ΝΕΑ ΕΛΒΕΤΙΑ

ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΣ (ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΥ)

ΕΥΚΑΙΡΙΑ

Στὸ Παγκράτι, "ΝΕΑ ΕΛΒΕΤΙΑ", πωλοῦνται και παραδίδονται σχεδὸν ἀμέσως εἴκοσι μονοκατοικίαι ἀρίστης κατασκευῆς διὰ ΜΗΝΙΑΙΩΝ ΔΟΣΕΩΝ.

Ἐπίσκεψις δι' αὐτοκινήτων τῆς Ἐταιρείας καθ' ἑκάστην 10 π. μ. ἕως 5 μ. μ.

Πληροφορίαι Γεωργίου Γεναδίου 4α (Πάροδος Φειδίου και Ἀκαδημίας).

ΕΝΑ ΚΟΔΑΚ
ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΕΠΟΧΕΣ

ΑΠΟΚΤΗΣΑΤΕ ΤΗ ΣΥΝΗΘΕΙΑ
ΝΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΖΕΤΕ
Για Έπεισόδια της ζωής σας